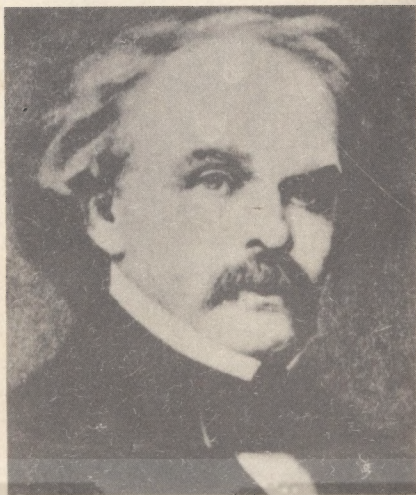

n. hawthorne

547

n. hawthorne
casa cu șapte
frontoane

«Literatura americană cunoaște prima ei perioadă de afirmare în lucrările unor scriitori — poeți, prozatori și esești — printre care, alături de R.W. Emerson, E.D.Thoreau, H.W. Longfellow, Edgar Allan Poe, H. Melville și Walt Whitman, numele lui Nathaniel Hawthorne ocupă un loc de mare cinste. Acești „șapte mari”, de la mijlocul secolului al XIX-lea au făcut primii pași ce aveau să ducă, în cele din urmă, la eliberarea scrisului american de aservirea față de cultura europeană — îndeosebi față de cea britanică — și la plasarea literaturii americane pe orbita literaturii universale.»

MIHAIL BOGDAN

n. hawthorne

Lei 5

editura pentru literatura

Ilustrația copertei : *Albin Stănescu*

nathaniel hawthorne

**casa cu șapte
frontoane**

FICȚIUNE

**TRADUCERE, PREFAȚĂ ȘI TABEL CRONOLOGIC DE
ANTOANETA RALIAN**

1969

EDITURA PENTRU LITERATURĂ

NATHANIEL HAWTHORNE
THE HOUSE OF THE SEVEN GABLES
THE NEW AMERICAN
LIBRARY OF WORLD LITERATURE, INC.

PREFAȚĂ

Curind după terminarea romanului *Casa cu șapte frontoane*, Nathaniel Hawthorne — ajuns la maturitatea vieții și a gloriei literare — îi scrie prietenului său Horatio Bridge : „După părerea mea, *Casa cu șapte frontoane* e o carte mai bună decât *Litera stacojie*... Simt că anumite părți din ea cuprind tot ce pot eu spera să dau mai bun.“

Intr-adevăr, deși în ierarhia valorică ulterior stabilită de unii critici *Casa cu șapte frontoane* se clasează în creația lui Hawthorne pe locul al doilea — fiind totuși considerată, cu excepția *Literei stacojii* și a lui *Moby Dick* de Melville, drept cel mai bun roman scris înainte de apariția lui Henry James pe firmamentul literaturii americane¹ — autorul a îndrăgit-o mai mult și a simțit că-l reprezintă cu plenitudine.

Pe de o parte, fără a fi propriu-zis autobiografic, romanul este cel mai apropiat de lumea fizică și spirituală a lui Hawthorne, evocând personaje din propria genealogie și întâmplări a căror pecete creditară ajunsese obsesivă pentru el ; deci, în ciuda patinei alegorice, proprie întregii opere a lui Hawthorne, povestirea aceasta era cea mai împlintată în realitate, în experiență trăită, din tot ce scrisese pînă atunci. Pe de

¹ Cf. Hyatt H. Waggoner : *Hawthorne — A critical Study*, Harvard University Press, 1955.

altă parte, romanul este o sumă, ori o sinteză, sau poate un *summum* al gândirii lui Hawthorne, al leit-motive-
lor sale tematice pe care se înșiră cele peste o sută
de povestiri publicate pînă la vremea aceea, inclusiv
Litera stacojie.

Dar rațiunea capitală pentru care autorul prefera *Casa
cu șapte frontoane* constă în sfîrșitul luminos al romanu-
lui, în raza de soare, de fericire, de grație, care străpunge
în final tenebrele destinului vindicativ și implacabil.

Hawthorne apare în general ca un scriitor al întune-
cimilor, al puritanismului american sumbru și încruntat,
un scotocitor al cavernelor tenebroase ale sufletului ome-
nesc, al tăinelor adînc îngropate în beznă și al păcatului
negru care umbrește viața omului, al obscuriei amprente
a fatalității. Într-o spirituală comparație cu Goethe, cri-
ticul Stanley Geist schițează astfel setea de întunecime
a lui Hawthorne: „Părintele literaturii germane mo-
derne a murit cerînd mai multă lumină; părintele litera-
turii americane moderne s-a născut cerînd mai mult în-
tuneric”¹.

Or, în *Casa cu șapte frontoane*, Hawthorne vedea
tocmai romanul lui luminos, afirmarea credinței în pu-
tința de izbăvire, în triumful binelui sau mai curînd
în realitatea binelui, a reînnoirii.

Idee, sau mai bine zis ideal, care va reveni și în ul-
timul dintre romanele sale, *Faștul de marmură*. Lui
Hawthorne cel sumbru îi plăceau personajele sale lu-
minoase și-i plăcea să creadă că acestea îl reprezintă
cel mai bine. Era riposta inconștientă la întunecimile
care i-au marcat viața și cariera.

Nathaniel Hawthorne s-a născut la începutul veacu-
lui trecut într-o familie pe care imaginația sa, infuzată
de ironia fină ce-i era caracteristică, o vedea ca pe o
versiune americană a Atrizilor. William Hathorne

¹ Stanley Geist, *A preface to Ethan Brand*, Hudson
Review, 1952.

(scriitorul avea să-și schimbe mai târziu ortografia numelui în *Hawthorne*), fondatorul familiei, ostaș și legiuitor, a venit în America în 1630, o dată cu primii colonizatori puritani emigrați din Anglia, și s-a stabilit la Salem, orașul care a rămas înscris în istoria dramelor fanatismului religios prin celebrele vânători de vrăjitoare. John Hawthorne, fiul celui dintâi, judecător la Salem, a avut un rol important în procesele de vrăjitorie din 1652.

Randall Steward, biograful lui Hawthorne, vorbește chiar de existența unei legende a familiei, potrivit căreia una dintre victime ar fi aruncat un blestem asupra judecătorului și a urmașilor săi.

Ideea nedreptății ancestrale și a blestemului ereditar a obsadat încă din copilărie fantezia scriitorului. În schița autobiografică *Vama*, Hawthorne își zugrăvește pregnant străbunii a căror „substanță terestră se amestecase de peste 200 de ani cu țărina Salemului”: „Figura aceluia înaintaș al meu, investită în tradiția familiei cu o întunecată măreție legendară, a fost prezentă în imaginația mea de copil încă din primii ani de care îmi pot aminti... Grav, bărbos, purtând o mantie neagră și o pălărie țuguiată, acel strămoș a venit de timpuriu în oraș, cu *Biblia* și spada... A fost soldat, legiuitor și jude, a fost epitrop al bisericii și avea toate trăsăturile puritane atât în bine, cât și în rău. A fost de asemenea un neîndurat prigonitor în treburile religioase... Fiul lui a moștenit și el acest spirit de persecuție și s-a remarcat atât de mult în martiriul vrăjitoarelor, încât se poate spune cu drept cuvânt că sângele acestora a lăsat o pată atât de adincă, într-adevăr, încât bătrânele lui oase uscate din cimitirul de pe Charter Street trebuie s-o poarte și azi...”¹

¹ N. Hawthorne, *Vama* — *Litera stacojie* (trad. Eugen Filotti), E.L.U., 1967.

Iată deci sursa neîndoielnică a modelelor colonelului Pyncheon și judecătorului Pyncheon, generatorii tragediei care se consumă în *Casa cu șapte frontoane*, precum și a îndelcăbilei pete de singe care acuză vinovăția Pyncheonilor, așa cum litera stacojie purtată pe piept de Hester Prynne înfiera păcatul acesteia.

Tarat de o asemenea sumbră și obsedantă ereditate, Nathaniel este crescut și educat în morala întunecată a puritanismului, care, transmutată în artă, va alcătui axa întregii sale creații: corupția, răul, constituie condiția umană; omul s-a născut în corupție ca rod al păcatului originar; este damnat și numai prin grația divinității poate dobîndi mîntuirea. Pentru puritani, lumea este divizată în „aleși” — adică minoritatea puritană care va cunoaște grația divină — și damnați. „Aleșii” sînt cei care și-au arogat dreptul de a le conduce pe așa-zisele vrăjitoare pe Dealul Spînzurătorilor, sau, cu aceeași crudă voluptate a fanatismului, de a o expune pe Hester Prynne la stîlpul infamiei.

Întreaga operă a lui Hawthorne se va revolta împotriva necruțării și intoleranței puritane, a ascetismului religios, a rigidității și lipsei de caritate. Trufia spirituală a strămoșilor săi din epoca „obscurantismului religios și a intoleranței” i se pare unul din cele mai primejdioase păcate.

Și totuși, întreaga sa operă va fi clădită pe sensul culpabilității umane, care e miezul doctrinei puritane.

Obsesia tragică a blestemului ancestral și pecetea rigidă a educației puritane se grefează pe o copilărie tristă și singuratică. O copilărie petrecută în Salem care, la începutul veacului al XIX-lea, își pierduse strălucirea de odinioară — estompată de dezvoltarea porturilor Boston și New York — și ajunsese un fel de oraș-fantomă „cu strada lui lungă și leneșă care-și plimbă plictiseala în tot lungul peninsulei, cu Dealul Spînzurătorilor și Noua Guinee la un capăt, și o ve-

dere asupra azilului de săraci la celălalt"¹. (Este ușor recognoscibilă scena unde se desfășoară acțiunea romanului *Casa cu șapte frontoane*.)

Cînd Nathaniel este în vîrstă de patru ani, moartea tatălui său îl lasă în tovărășia unei mame neurastenice și a două surori mai vîrstnice; un accident la picior, în copilărie, îi provoacă o temporară infirmitate și, timp de doi ani, îl obligă să ducă o viață retrasă, lipsită de bucuria jocurilor copilărești. Nathaniel va deveni un solitar, un izolat, și această izolare se va transforma într-o obsesie, în angoasa alienării care-l va urmări întreaga viață și pe care o va transmite personajelor sale în chip de „păcat capital“, pentru care se plătește cu moartea.

După terminarea studiilor la Colegiul Bowdoin, se întoarce în casa mamei sale, la Salem, unde timp de doisprezece ani trăiește cu totul rupt de viață, în deplină izolare, lăsînd să-i dospească înclinațiile literare. E perioada pe care o va numi „*Lonely Chamber*“, încăperea singuratică. Este în primul rînd perioada acumulărilor — nu de experiență, ci livrări. Și poate că tocmai caracterului acestor acumulări se datorește nota artificioasă, construită, a multora dintre scrierile sale și, mai ales, pascismul său.

Citește frenetic Dante, Walter Scott, Milton și Samuel Johnson (autorul preferat la al cărui loc de naștere va face mai tîrziu un pelerinaj), și al cărui *Rasselas, prințul Abisiniei*, va găsi ecou în multe dintre povestirile și romanele lui Hawthorne. Citește mai cu seamă romane gotice englezești; acele romane gotice care au adus un suflu atît de înnoitor în creația romanească a secolului al XVIII-lea, marcînd începutul romantismului englez prin resuscitarea interesului pentru medievalism, pentru ceea ce este misterios, irațio-

¹ N. Hawthorne, *Vama*, op. cit.

nal, esoteric în natură, adică pentru ceea ce un secol de raționalism iluminist ignorase cu desăvârșire. În acești ani de romantică izolare, Hawthorne învață alchimia transmutării elementelor romanului gotic în alegoriile, parabolele, legendele, povestirile mitico-poetice izvorite din istoria Noii Anglii, dominată de miturile și spaimele moralei puritane.

Doisprezece ani a trăit Hawthorne „în încăperea singuratică“, printre fantomele trecutului, printre umbrele romanelor de mister, căutându-și drum prin labirinturile sufletului puritan, prin zonele subterane, „cavernele inimii omenеști“ cum avea să le numească el mai târziu — regiunile obscure ale subconștientului, cum le-am numi azi — printre acele taine cu acțiune ireversibilă ca a legilor naturii, printre fenomenele psihice ajunse la limita paroxistică unde se metamorfozează unele în altele. Aici își va plăsmui personajele stranii ale povestirilor, fiecare dintre ele o proiecție a lui însuși, sau mai curînd a acelor tendințe de care se temea și se dezicea, și pe care le exorciza în eroii săi : estetul steril, spectatorul neputincios al vieții altora, investigatorul rece, științific, al sufletului omenesc, personaj care va apărea de-a lungul întregii sale opere, de la Fanshawe, eroul primei povestiri în care se autoproiectează, pînă la tipul remodelat al lui Holgrave din *Casa cu șapte frontoane*, sau la personajele romanelor neterminate din ultimii ani ai vieții.

Hawthorne a scris mult despre senzațiile tragice și primejdiile izolării. Se simțea, scrie în *Jurnalul* său „întemnițat într-o celulă a cărei cheie fusese pierdută“ și tînjea după reintegrarea în „lanțul magnetic al umanității.“ Muldorita reintegrare se va petrece prin căsătoria, la 38 de ani, cu Sophia Peabody, căsătorie în care vede mîntuirea pentru vina de a se fi exclus din șuvoiul vieții. Încercarea de reintegrare este cu atît mai însuflețită cu cît proaspătul cuplu se mută la Concord,

cuibul entuziaștilor transcendentaliști¹ ai lui Ralph Waldo Emerson. Cu toată prietenia dintre el și Emerson, Thoreau, Ellery Channing, Margaret Fuller, Hawthorne nu s-a putut lăsa permeabilizat de optimismul rousseauist al acestora și nici de utopicele reforme sociale preconizate de transcendentalism. Cele două crezuri erau ireconciliabile. Doctrina cardinală a transcendentalismului pornea de la postulatul binelui ca unică existență reală în natură și a irealității răului. Răul este o noțiune „privativă“, a cărei existență se reduce doar la absența binelui pozitiv. Or, pentru Hawthorne, răul în natură, ca perpetuare a păcatului original, este o realitate de netăgăduit.

Din cauza contradicțiilor dintre ei, Emerson nu putea citi operele lui Hawthorne pe care le considera morbide, iar Hawthorne, în ciuda elogiilor publice pe care i le aducea lui Emerson în cartea sa scrisă la Concord în 1846, *Mușchi de pe un vechi prezbiteriu* (*Mosses from an Old Manse*), îl socotea pe acesta superficial și anost. Dintre transcendentaliști s-a apropiat doar de Thoreau care, cu a sa experiență a întoarcerii în sinul naturii și a inocenței, răspundea într-un fel nostalgiei hawthorniene după edenul pierdut, după inocența pierdută.

Efortul de reintegrare a lui Hawthorne merge pînă acolo încît petrece cîteva luni în falansterul experimental, organizat pe baze fourieriste de un grup de transcendentaliști, la Brook Farm. Experiența sa ratată de la Brook Farm va forma materialul romanului *Blithedale Romance* (1852), în care-și exprimă neîncrederea în reformele utopice.

¹ Grupare de scriitori și filozofi americani care au întemeiat în 1836 „Clubul transcendental“ ce urmărea rezolvarea problemelor sociale pe calea autoperfecționării morale.

Coverdale, eroul romanului, încă una din autoproiecțiile lui Hawthorne, un poet rece, trufaș, spectator al vieții altora, face calca inversă a prințului Rasselas a lui Johnson: în timp ce prințul părăsește Valca Fericită pornind în lume să afle adevărul, Coverdale-Hawthorne părăsește Bostonul lumesc căutînd fericirea în colonia de la Blithedale (nume simbolic avînd în engleza arhaică semnificația de vale fericită). Și Coverdale, ca și prințul, se va întoarce, dezamăgit, de unde a plecat.

Hawthorne, asemenea idolului său Johnson, era prin esență un tradiționalist și se temea de utopia reformelor, de pericolul falselor stabilități și certitudini, al formelor lipsite de conținut. Ironia cu care sint tratate năzuințele de reformator ale lui Holgrave în *Casa cu șapte frontoane* o dovedește din plin. Dar Hawthorne credea totuși în progres, în progresul social — și aceasta se reflectă în toate diatribele anti-aristocratice și în pledoariile pro-plebee cu care punctează istoria familiei Pyncheon. Credea în progresul tehnice — și e de ajuns să ne amintim de exaltatul elogiu al electricității și al mecanizării căilor de comunicație, rostit de Clifford Pyncheon în tren.

Reintegrarea lui Hawthorne în lanțul magnetic al umanității culminează cu cei aproape șapte ani petrecuți în Anglia, Italia și Franța, ani care-i modifică, îi flexibilizează, îi umanizează viziunea puritană asupra vieții.

După marele pas spre redempțiune făcut în finalul *Casei cu șapte frontoane*, unde admitea virtutea expiatorie a suferinței și forța purificatoare, înnoitoare, a dragostei, în ultimul său roman *Faunul de marmură* (*The Marble Faun*), scris în 1860, după contactul cu cultura și morala europeană, Hawthorne ajunge chiar să se întrebe dacă păcatul original, „căderea omului”, nu a fost o împrejurare fericită, o necesitate. După

treizeci de ani, în care substructura operei sale a constituit-o răul, culpabilitatea umană, păcatul tăinuit pentru care viața terestră nu poate oferi izbăvire, în această nouă alegorie a paradisului pierdut. Hawthorne începe să se întrebe, dostoevskian, dacă izgonirea din paradis nu a condus cumva omul spre sublimul unui paradis mai real, întrucît numai păcătuind omul devine conștient de natura sa morală și numai suferința îi poate revela adîncurile vieții spirituale, inaccesibile celui lipsit de optica pasiunii și a păcatului consumat.

Ultimii ani de viață, după întoarcerea din Europa, îl sterilizează efortul reintegrator, ca și efortul creator.

În mijlocul familiei sale, incapabilă de a-i oferi înțelegerea intelectuală de care avea nevoie, trăiește o solitudine spirituală mai torturantă, probabil, decît solitudinea socială din anii tinereții. Se străduiește cu disperare, ascunzîndu-se de cei ai casei, să împlinească noi scrieri. În cinci ani, acumulează douăzeci și două de studii pentru patru romane care rămîn neterminate. E stăpînit din nou de obsesia originilor, a dramei condiției umane urmărită în trecut pe filiera generațiilor de strămoși din Noua Anglie și a celor din vechea Anglie, pînă la sursa primară a răului, pînă la urma de sînge de pe pragul vreunei vetre ancestrale. Încercări gotice, convenționale, stereotipe, în care se autoparodiază, fiind conștient de acest lucru. Hawthorne-spectatorul a devenit Hawthorne-actorul în propria sa dramă.

Cariera literară a lui Hawthorne a coincis cu anii de declin ai romantismului. În Europa, contemporanii săi Dickens și Thackeray proiectează asupra literaturii lumina directă a realismului critic. Mișcările sociale zguduie valori prestabilite. Evoluționismul lui Darwin și Huxley năruie miturile religioase. Războiul civil sfîșie America.

Vizibilitatea lui Hawthorne se întuneacă, nu mai deslușește nimic în tenebrele cavernelor sufletului omenesc.

Detașarea sa de realitățile înfățișate i-a determinat pe critici să-l clasifice sub cele mai paradoxale etichete. A fost definit ca puritan și ca răzvrătit împotriva puritanismului, ca romantic și antiromantic, transcendentalist și critic al transcendentalismului, scriitor social-umanist și esthet introvertit, aristocrat și democrat, realist și idealist¹. Și într-adevăr, Hawthorne a fost o personalitate paradoxală. Se considera un puritan, dar nu s-a dus niciodată la biserică și disprețuia scrierile teologice. Cunoștințele sale de teologie sînt extrase din lecturile istorice, sau din Dante, Spenser și Bunyan. Îi disprețuia pe reformatori și totuși a luat parte la experiența de la Brook Farm. A clamat salvarea pe care i-a adus-o căsătoria cu Sophia Peabody, dar în ultimii ani de viață a cunoscut în tovarășia ei cea mai atroce singurătate. Se considera un singuratic și totuși era extrem de sociabil cu colegii săi din anii cînd a lucrat ca funcționar la vama din Boston și la cea din Salem, cu negustorii din port, cu marinarii și căpitanii de vas.

Dar cu toate zbaterele sale, cu toate încercările de a se debarasa de *alter ego*-ul său prin exorcizarea în literatură, Hawthorne n-a putut scăpa de obsesia estelului rece, de investigatorul științific, anatomistul suflului omenesc format în „încăperea singuratică“.

El este Fanshawe din nuvela cu același nume (1828), studentul solitar, talentat, muncit de presimțirea unei morți premature, înainte de a-și fi putut împlini opera; el este preotul tînăr (povestirea *Vălul preotului* din culegerea *Povestiri repovestite* — 1837), care s-a înfășurat într-un zăbranic negru, drept simbol al „păcatului săvîrșit în gînd sau faptă“ ce sălășluiește în inima fiecăruia, vâl care l-a separat pînă la moarte de „vesela frăție a semenilor săi și de iubirea femeii“; el este

¹ Cf. Darrei Abel, *American Literature*, Barron's Educational Series, New York, 1965.

Wakefield din povestirea cu același nume (*Povestiri repovestite* — 1837), cel care-și părăsește soția, rămânând timp de 20 de ani *incognito* în vecinătate, pentru a investiga, detașat, trăsăturile vieții la care a renunțat — Wakefield pentru care modul de existență cel mai de rivnit ar fi fost „o prezență spiritualizată plutind, invizibilă, în jurul bărbaților și femeilor... împrumutând lumină din bucuriile lor și umbră din durerile lor, dar fără a încerca nici o emoție personală“; el este versiunea remodelată a lui Fanshawe din alegorica povestire *Oaspetele ambițios* (*Povestiri repovestite*), talentatul și ambițiosul tânăr găzduit pentru o noapte în casa unui fermier din munți și îngropat de viu de o alunecare de pământ — despărțit deci în chip absurd de omenire și de viață și împiedicat prin această separație să-și împlinească năzuințele; e tânărul din *Ospățul de Crăciun* (*Povestiri repovestite*), a cărui dramă consta în totala opacitate la viața emoțională, în carența credinței care să-l împingă la participare; e Coverdale din *Blithdale Romance* care trage cu ochiul pe fereastră, observând scene din viețile celorlalți; e Chillingworth din *Litera stacojie*, monstrul moral care se hrănește din chinul altuia, experimentând cu răceală anihilarea unui suflet, și rupt cu desăvârșire de orice sursă de viață sau de bine; e Ethan Brand din nuvela cu același nume (culegerea *Chipul de zăpadă* — 1851), omul care colindă lumea întreagă în căutarea „păcatului de neiertat“, pentru a-l descoperi în cele din urmă în el însuși.

Pentru Hawthorne — în toate variantele și reprezentările sale literare — păcatul de neiertat constă în secătuirea potențialului emoțional — condiție primordială a participării active, nemijlocite — sau, așa cum formulează Ethan Brand, în răsturnarea echilibrului dintre „minte și inimă“, în hipertrofierea gândirii reci în dauna inimii, pînă cînd aceasta „se usucă — se con-

tractă — împietrește — pierе. A încetat, să mai ia parte la pulsul universal. Și-a pierdut contactul cu lanțul magnetic al umanității.”

Deci, păcatul de neiertat, păcatul pe care Ethan Brand l-a răscumpărat prin moarte, este alienarea, înstrăinarea emoțională. Aceasta este de obicei efectul unei culpabilități tănuite, al cărei mister, atrăgînd centripetal întreaga atenție a individului, îi rupe orice posibilitate de comunicare cu sursele vitale, și conferă o calitate fantomatică realității exterioare. Ca și Dimmesdale din *Litera stacojie* sau ca Reuben Bourne din povestirea *Înnormîntarea lui Roger Malvin (Povestiri repovestite)*, culpabilul nu are curajul confesiunii expiatoare. Suferă și se autotorturează pînă la sacrificiul de sine în cazul lui Dimmesdale, sau al fiului — prelungire, proiecție a propriei personalități, în cazul lui Reuben Bourne — sacrificiu total, care aduce în sfîrșit izbăvirea.

Una din pricinile abominabile care duc la alienare este trufia, prea marea încredere în forțele proprii, prezumția intelectuală care cutează să violeze misterele naturii și ale sufletului uman pentru urmărirea unor țeluri egocentrice. Este păcatul pe care criticul Hyatt Waggonner îl numește „*libido sciendi*” — lăcomia de a cunoaște — în scopul dominației prin cunoaștere. Savantul Rappaccini, din povestirea *Fiica lui Rappaccini (Mușchi de pe un vechi prezbiteriu)*, în zelul său științific pus în slujba unor scopuri contrare umanității, inoeculează treptat doze de otravă în organismul fiicei sale, pînă cînd aceasta ajunge să răspîndească în jur fluide ucigătoare, transformîndu-se în uncalta inconștientă a morții; moare la rîndu-i, cînd bea, deliberat, antidotul preparat de un medic, prieten al omului de care se îndrăgostise. Aylmer, omul de știință din povestirea *Semnul din naștere* (cuprinsă în același ciclu), încearcă să înlătore semnul de naștere care știrbea ar-

monia frumuseții soției sale. Aylmer năzuiește să perfecționeze natura, să extirpe răul atât de indisolubil fuzionat cu binele în natură; intrupează aspirația trufașă a omului de a realiza desăvârșirea — și încercarea se dovedește fatală.

Hawthorne nu condamnă, obscurantist, năzuința spre cunoaștere, nu damnează mitul faustian — ci doar trufia intelectuală, reflectarea amorală a lăcomiei de a ști. Tot așa cum, cristalizându-și opera în jurul tragismului vinovăției, nu se erijează în moralistul care să înfiereze didactic și dogmatic păcatul uman. Hawthorne nu e nici o clipă interesat de moralitate în abstract, așa cum nu e interesat de religie; preocupările sale converg spre experimentul moral, spre reprezentarea psihologică a sensurilor morale; spre analiza reacțiilor psihice în confruntarea cu răul. Ca și Dostoievski, ca Mauriac, urmărește dimensiunea longitudinală, verticală a păcatului, în nebuloasa unci conștiințe introvertite. Așa cum avea să-l caracterizeze criticul și urmașul său literar Henry James: „...el a izbutit printr-un proces miraculos, familiar lui, să spiritualizeze greoaia povară a moralității în însăși substanța imaginației“¹.

Hawthorne nu îndreaptă un deget acuzator către Hester Prynne, soția adulteră din *Litera stacojie*; Hester nu e o păcătoasă, ci o victimă a intoleranței puritane, o victimă rătăcită în labirintul de bine și rău care e natura. Iar în ce privește vinovăția pastorului Dimmesdale, partenerul de adulter al lui Hester, păcatul acestuia e mult mai puțin substanțial — conform etalonării hawthorniene (dovadă redempțiunea finală) — decât cel al lui Chillingworth, soțul ultragiāt, pe care setea de răzbunare îl transformă, ca și pe Ethan Brand, într-un crud violator și experimentator al inimii omenești.

¹ Cf. *The Portable Henry James*, New York, The Viking Press, 1963.

Profunda înțelegere și disecare a reacțiilor psihice celor mai subtile face ca personajele negative, reci și ironice, ale lui Hawthorne să fie mult mai convingătoare și mai realizate artistic decât cele pozitive. Femeile maturizate de păcat sînt superioare fecioarelor angelicate, blonde și inocente, cu parfum idilic de eden, care plutesc eterice prin toată opera lui Hawthorne: Zenobia din *Blithdale Romance* e mult mai vie decât pura Priscilla; Miriam, superba femeie misterioasă din *Faunul de marmură*, face verosimilă ipoteza că prăbușirea omului a fost salutară, în timp ce Hilda, caracterul pur (și puritan) al aceluiași roman, rămîne o convenție, o alegorie. Iar în *Casa cu șapte frontoane*, trufașa Hepzibah Pyncheon este net superioară, ca realizare artistică, lui Phoebe, luminoasa purtătoare a reînnoirii.

Și totuși, față de Hilda care e croită din substanțe spiritualizate, din „esențe“, Phoebe e o vitală, o intruchipare a bunului-simț plebeu, a robusteții morale a oamenilor de la țară. Pentru că în romanul *Casa cu șapte frontoane*, Phoebe este investită cu o dublă misiune redemptivă: morală și socială. Pe plan moral, prin Phoebe se produce izbăvirea de suferință și reintegrarea în circuitul vieții a înstrăinaților Hepzibah și Clifford; prin fuziunea realizată de Phoebe între familia prigonitorilor Pyncheon și a prigonitilor Maule, se pune capăt blestemului ancestral, se joacă, am spune, o festă destinului — se crează o breșă de libertate în lanțul fatalității. Pe plan social, căsătoria lui Phoebe cu Maule poate fi interpretată ca o alegorie a ridicării democrației americane pe ruinele aristocrației vlaguite.

Într-adevăr, *Casa cu șapte frontoane* poate fi și a fost considerat ca romanul în care convingerile democratice ale lui Hawthorne își găsesc afirmarea cea mai explicită. Agencia aristocrației — privită desigur nu ca

o necesitate istorică ci ca una morală — și procesul de democratizare a Americii la începutul secolului al XIX-lea sînt coordonate determinante pentru desfășurarea acțiunii.

Trufașii nobili Pyncheon — legatari ai tuturor păcatelor majore și minore din panoplia hawthorniană, cei atît de izolați încît și casa și-au durat-o mai retrasă față de celelalte locuințe, „din trufie, nu din umilință” — sînt nevoiți să cedeze primatul, puterea și averea urmașilor timplarului Maule, cel oropsit de ei. În ce măsură îmburgheziții Maule, stăpîni acum pe putere și pe o avere dobîndită tot pe căi nedrepte (de către judecătorul Pyncheon) vor repeta greșelile nobililor pe care i-au înlăturat, e o întrebare la care nu-i chemat Hawthorne să răspundă.

El urmărește firul unei povești de crimă și pedeapsă, cu efecte prelungite de-a lungul generațiilor „care-și trag seva prin rădăcini străvechi”, o poveste a binelui și răului în care, o dată, triumfă binele. Un triumf parțial; izbăvirea de păcat și suferință nu poate fi deplină, căci, ne spune Hawthorne: „E o realitate și încă una foarte tristă... că nici o mare greșală săvîrșită sau îndurată în răstimpul vieții noastre muritoare nu poate fi cu adevărat reparată”. Triumf parțial, în măsura în care Clifford cel frustrat de tinerețe și de fericire, Clifford cel alienat fără yoiie, nu se va mai putea reintegra în circuitul vieții, asemenea altui mare înstrăinat al literaturii anglo-saxone: întunecatul Jude al lui Thomas Hardy. Tot ce-i poate acorda Hawthorne lui Clifford, în generozitatea optimismului său din finalul romanului, este un calm fragil, un echilibru precar.

Casa cu șapte frontoane este, cum am mai arătat, o cristalizare a tuturor miturilor, angoaselor și obsesiilor care se reiterează în opera lui Hawthorne. Vom

întîlni mitul blestemului și al determinismului trecutului, de sub a cărui putere nu te poți sustrage; trecutul se reeditează ciclic: colonelul Pyncheon se reeditează în judecător, Matthew Maule în Holgrave, Alice Pyncheon (în postura ei mîntuită de trufie) în Phoebe; Hepzibah îl reeditează pe strămoșul ei sărăcit care a deschis o dugheană; morțile violente ale celor trei Pyncheon se repetă aproape identic; judecătorul impulsivat, ca și străbunul său, de același mobil al lăcomiei, reproduce nedreptatea primară, și răsplata e aceeași.

Vom regăsi bineînțeles mitul hawthornian al păcatului adînc tănuir în străfundurile conștiinței; păcat care duce la desfigurarea morală a judecătorului Pyncheon. Desigur, sînt meru prezente angoasa alienării (Clifford, Hepzibah) și eforturile ratate de reintegrare, tentate de Clifford în trei rînduri: cererea adresată lui Hepzibah de a merge la biserică, nu pentru a se închina ci pentru a se afla în mijlocul semenilor săi; încercarea dementă de a sări pe fereastră pentru a se înregimenta în rîndurile unei manifestații politice; evadarea ratată din final, fuga cu trenul și participarea delirantă la discuțiile celor din jur.

Mitul paradisului pierdut revine obsesiv: Phoebe și Holgrave transformă grădina Pyncheon într-un nou eden, iar sugestia tinărului de a diviza între ei munca grădinăritului evocă diviziunea pe care Eva i-o sugerează lui Adam în *Paradisul pierdut* al lui Milton; în capitolul intitulat direct *Florile paradisului*, Phoebe și Holgrave pun bazele spirituale ale repopulării pămîntului; florile pe care le descoperă Phoebe în prima dimineață petrecută în casa lui Pyncheon par transplantate din eden, iar lumina e proaspătă ca aceea care a pătruns în chioșcul unde Adam și Eva au luat primul lor mic dejun; grădina devine pentru Clifford „paradisul unui Adam năucit... refugiindu-se din sălbă-

ticia sumbră și primejdioasă în sinul căreia fusese izgonit adevăratul Adam“.

Regăsim în roman și problema echilibrului dintre intelect și inimă, în pericol să fie răsturnat în Holgrave, observatorul rece și ironic — până cînd prezența salutară a lui Phoebe îi înclină inevitabil balanța spre inimă — echilibrul în pericol să fi fost răsturnat cîndva în Clifford, cel născut spre a fi un sibarit cu inima înghețată, și pentru care nedreapta pedeapsă pe care a suferit-o a purtat în sine și un germen de expiere.

Este obositor de prezentă contradicția dintre permanența naturii și caducitatea omului și a realizărilor sale — vezi casa durată de colonelul Pyncheon pentru a-i adăposti stirpea pe veacuri, ajunsă acum o paragină pe care natura și-o revendică, cotropind-o de bălării și înflorindu-i acoperișul cu buchetele Aleei; precum și contradicția dintre implacabilitatea morții și efemerele ambiții umane — vezi halucinantă noapte a morții judecătorului, cînd autorul, cinic, confruntă pînă la saturație planurile prezumțioase ale omului cu ilimitata neputință a mortului.

Cele cinci personaje principale ale romanului își găsesc rude mai îndepărtate sau mai apropiate în galeria de eroi ai lui Hawthorne. Phoebe se plasează în regiunea blondelor izbăvitoare, descinse dintr-o nostalgică Arcadie, și este poate ceva mai puțin convențională decît toate celelalte; Holgrave, în afară de faptul că vehiculează teorii de reforme transcendentaliste, a căror inconsistență o dovedește prin propria lui dezicere de ele și statornicire pe „bunele baze burghezo-conservatoriste“, rămîne la fel de convențional ca și Phoebe.

În schimb purtătorii direcți sau indirecti ai păcatelor familiei Pyncheon: judecătorul — sînge din sîngele tuturor monștrilor hawthornieni; Clifford — cadavru ambulat, împiedicat ca și Fanshawe, să se realizeze de o prematură moarte vie; Hepzibah, complexată, alam-

bicată fată bătrână în care se ciocnesc spaimele trecutului și luciditatea prezentului, sînt realizați cu minuțiozitatea, intuiția, autenticitatea și adîncimea care fac din Hawthorne un fin psiholog.

Personajele capătă valori simbolice de întrupări ale binelui și răului, ale luminii și întunericului. Alternanța de lumini și întunecimi alcătuiește întregul fond cromatic al romanului. Phoebe, prin însăși simbolică numelui, e asociată de soare, de răsărituri și amurguri, de grădină și *plein-air*. În schimb, în ce privește casa și locatarii ei, autorul folosește cea mai nuanțată gamă de tonuri sumbre. Casa e înnegrită de vreme și funingine, celebrul salon dominat de înneguratul portret al colonelului e veșnic întunecos și învăluit de umbre mohorîte, Hepzibah cea posomorită e îmbrăcată în mătăsuri cernite, veștede, judecătorul e negru la suflet ca păcatul; singur Clifford e cenușiu și cărunț, situîndu-se în zona clar-obscurului. Alternanța de întuneric și lumină din noaptea morții judecătorului, topirea treptată a beznei opace și amenințătoare a nopții zbuciumate de furtună în lumina rece stelară și apoi în firava dar promițătoarea revărsare a zorilor, atinge dimensiunile fantasticului.

Și în legătură cu acest punct, este necesar să ne oprim o clipă asupra ponderei pe care o deține miraculosul în opera lui Hawthorne și mai ales în romanul *Casa cu șapte frontoane*. Încă din prefata scrisă la acest volum, autorul ne avertizează că nu vrea să-l întituleze roman, ci ficțiune — termenul englezesc este *Romance*, ceea ce are mai curînd sensul romanțului cavaleresc. Prin această schimbare de titulatură, autorul se simte îndreptățit să-și ia anumite libertăți față de realitățile înfățișate și anume să le învâluie într-un „diafan nimb de legendă” și să introducă miraculosul — nu pînă la limita incredibilului, ci doar atît cît să se simtă „ca un parfum vag, suav și evanescent”.

Este rezerva pe care și-o face Hawthorne, cel care admira pe Fielding, Smolett și Dickens, dar nu putea cu nici un chip să împrumute optica lor; Hawthorne pentru care nu exista decât un singur adevăr: cel al inimii omenești.

Miraculosul lui Hawthorne, ca și al lui Poe, în bună măsură, e de o calitate aparte și anume nu este generat de intervenția supranaturalului ci, mai curînd, e rezultatul unei naturalizări a supranaturalului. Hawthorne preia elementele romanului gotic și le adaptează scopurilor sale morale, alegorice. *Casa cu șapte frontoane*, cu toate dramele misterioase care s-au consumat în ea, nu este *Castelul din Otranto* a lui Horace Walpole, nu e bîntuită de stafii nocturne și de groază; casa Pyncheon are o valoare pur alegorică: se înalță — sau mai curînd se prăbușește — ca un simbol al trufiei și al morții.

Preluînd meșteșugul Annei Radcliffe, una dintre autoarele sale gotice mult îndrăgite, Hawthorne oferă fiecărui fenomen cu aparență fantastică, supranaturală, și cite o alternativă de interpretare naturală și rațională. Morțile miraculoase ale celor trei Pyncheon, care apăreau ca o împlinire, repetată de-a lungul veacurilor, a blestemului rostit de Maule de pe șașod, pot fi interpretate, de fapt, printr-o predispoziție ereditară spre apoplexie. Forțele magice cu care sînt învestiți cei din familia Maule țin, în realitate, de facultățile lor de hipnotizatori. Misterul legat de portretul colonelului capătă în final o explicație foarte logică. Iar scenele „cu parfum evanescent“, de apariție a fantomelor din familia Pyncheon sînt, fie proiectate, filtrate, prin fantezia și ambițiile literare ale lui Holgrave — în versiunea sa asupra legendei Alice Pyncheon — fie, de cele mai multe ori, transmutate în valori mitico-poetice, atribuite tradiției orale: „se

spune", „se povestește", „legenda grăiește", „poveștile depănate la gura sobei spun că...".

Și totuși romanul lui Hawthorne are o aură de mister, de miraculos, de *suspense*. Această senzație de irealitate provine din insolitul lumii descrise, din nebuloasa în care e învăluit universul lăuntric al personajelor, din atmosfera asfixiantă a spaimelor puritane în care evoluează eroii, cu pasiunile lor inhibitate, cu obsesiile lor tragice. Iar lucrurile reale, concrete, pozitive, sînt învăluite în acel nimb straniu, ireal, pe care-l capătă în viziunea omului care suferă. Așa cum, de pildă, lui Hepzibah îi apare ireală obișnuita stradă Pyncheon, privită pe foreastră înainte de a-l chema pe Clifford la confruntarea fatală cu judecătorul. Sau cit de halucinantă, de fantasmagorică, apare scena din noaptea morții judecătorului — scenă alcătuită totuși din elemente aparținînd unei recuzite strict realiste: judecătorul mort în jilt, în noapte, ținînd încheștat în mină ceasul care continuă să ticăie măsurînd timpul, timpul care pentru judecător a devenit veșnicia; ceasul, singura pată albă în beznă, cramponîndu-se de timp, de mișcare, ca o inimă falsă, mecanică.

Hawthorne își încheie schița autobiografică *Vama* cu cuvintele: „S-ar putea totuși — o, gînd înălțător și triumfal! — ca strănepoții generației actuale să îndrepte uneori un cuget binevoitor spre scriitorul dintr-o epocă apusă..."¹.

Strănepoții generației lui vîd în Nathaniel Hawthorne inițiatorul tradiției mitico-alegorice a romanului american, făuritorul romanului american de explorare psihologică pe care-l vor cultiva mai departe Melville, Henry James și Faulkner.

ANTOANETA RALIAN

¹ N. Hawthorne, *Vama*, în vol. *Litera stacojie*, E.L.U., 1967.

TABEL CRONOLOGIC

1804 4 iulie. Se naște la Salem, statul Massachusetts, Nathaniel Hathorne (mai tirziu, scriitorul își va ortografia numele *Hawthorne*).

Este strănepotul maiorului William Hathorne, militar și legislator puritan, venit din Anglia în rîndul primilor coloniști și stabilit în Massachusetts în secolul al XVII-lea. Fiul acestuia a fost unul dintre vajnicii acuzatori în procesele de urmărire a vrăjitoriei, care au avut loc la Salem.

1808 Tatăl micului Nathaniel, căpitan de vas, moare de friguri galbene în Guineea Olandeză. Băiatul rămîne în Salem, petrecîndu-și copilăria în preajma unei mame neurastenice și a două surori, într-o veche și sumbră reședință strămoșească.

1813 În timpul unui joc cu mingea, micul Nathaniel suferă un accident și rămîne infirm pentru o lungă perioadă de timp, pe care o petrece în izolare, cufundat în lecturi.

Citește cu pasiune Shakespeare, Milton, Walter Scott, romanele Annei Radcliffe etc.

1816 Familia Hathorne se mută la Raimond, în statul Maine, la o fermă aparținând bunicului lui Nathaniel. Cei trei ani petrecuți în acest sat izolat vor fi considerați de Hawthorne drept cei mai fericiți din viața lui. Dar tot aici se formează ceea ce va numi el mai târziu „blestemele mele înclinații spre solitudine“.

1819 Se întoarce la Salem, unde își reia școala pregătindu-se pentru universitate. Prima producție literară a lui Hawthorne; redactează revista pentru tineret *The Spectator*.

1821 Se înscrie la colegiul Bowdoin, unde urmează cursurile împreună cu Henry Wadsworth Longfellow, se împrietenește cu Franklin Pierce, viitor președinte al Statelor Unite și cu Horatio Bridge.

În Grecia are loc răscoala care duce la proclamarea independenței țării.

1822 Apare lucrarea lui Charles Fourier *Tratat despre asociația domestică și agricolă*.

1823 Președintele James Monroe adresează Congresului un mesaj cuprinzând celebra „doctrină Monroe” — declarație asupra principiilor de politică externă ale S.U.A. Doctrina Monroe consideră inadmisibilă colonizarea în viitor a teritoriilor americane de către statele europene și intervenția acestor state pe continentul american; doctrina exprima opoziția Statelor Unite față de politica intervenționistă

a Sfintei Alianțe și față de influența crescîndă a Marii Britanii.

1825 După ce termină colegiul, Hawthorne se întoarce la Salem. Timp de doisprezece ani duce o viață de totală izolare în casa mamei și surorilor sale, încercînd să-și cristalizeze cariera literară în pofida deza-probării rudelor care-l îndemnau spre o profesie mai lucrativă. În acești ani de singurătate, trăiește printre umbrele trecutului, se modelează scriitorul și operele de mai târziu.

Scrie culegerea *Seven Tales of my Native Land* (*Șapte povești din țara mea*). Neizbu-tind să găsească un editor care să i le publice, Hawthorne, după un an sau doi, le va arunca în foc.

1828 Apare *Fanshawe*, prima sa operă publicată, inspirată din experiențele vieții studen-țești. Curînd după apariție, a încercat să adune toate exemplarele de pe piață și să le distrugă.

1829 Charles Fourier publică tratatul *Noua lume industrială și societară*.

1831—1838 Pește douăzeci și cinci de povestiri ale lui Hawthorne apar în almanahuri și maga-zine.

1836 Emerson publică *Natura* — biblia transcenden-talismului american.

1837 Apare culegerea *Twice-Told Tales* (*Poves-tiri repovestite*), prima lucrare importantă

a lui Hawthorne cuprinzînd în parte povestirile publicate prin magazine, cele mai multe sub diverse pseudonime. Apariția volumului este finanțată fără știrea lui Hawthorne, de Horatio Bridge.

1838 Hawthorne o cunoaște pe Sophia Peabody, viitoarea sa soție, una dintre cele trei fiice ale unei familii de intelectuali din Salem.

Edgar Allan Poe publică *Aventurile lui Gordon Pym*.

1839—1840 Primește o slujbă la vama din Boston unde se ocupă cu controlul cărbunelui și al sării. O dată cu venirea la putere a partidului Whigilor, Hawthorne care era un democrat convins, e nevoit să renunțe la slujbă.

1840 Apar *Baladele* lui Longfellow.

1841 Timp de câteva luni face parte din colonia de la Brook Farm, organizată de grupul transcendențiștilor, pe principii fourieriste. Se retrage cînd se convinge că proiectul coloniei este utopic atît din punct de vedere economic cît și social.

Apare prima serie a *Eseurilor* lui Emerson.

1842 Se căsătorește cu Sophia Peabody și se stabilește la prezbiteriul din Concord, reședința unor generații de clerici puritani, strămoși și rude ale lui Ralph Waldo Emerson. La Concord, Hawthorne e înconjurat de discipolii transcendentalismului (Emer-

son, Thoreau, Margaret Fuller etc.), dar nu se lasă cucerit de ideile acestora.

În același an apare o ediție lărgită din *Twice-Told Tales* asupra căreia Poe va scrie o celebră recenzie, conținând teoria sa despre nuvelă.

1846 Ca rod imediat al popasului său la prezbi-
teriu din Concord, Hawthorne publică *Mos-
ses form an Old Manse* (*Mușchi de pe un
vechi prezbiteriu*).

În același an se întoarce la Salem unde se
angajează ca funcționar vamal, eliberându-se
temporar de grijile materiale.

Herman Melville publică *Typee*.

1847 Apare *La răscruce de vânturi* de Emily Brontë.

1847—1848 Thackeray publică *Bilciul deșertăciuni-
lor*.

1848 Au loc revoluțiile burghezo-democratice și
burgheze din Franța, Italia, Germania, Imperiul
austriac etc.

Apare *Manifestul Partidului Comunist*.

O dată cu revenirea Whigilor la putere, Haw-
thorne e din nou nevoit să renunțe la slujba
de la vamă.

1850 Publică romanul *The Scarlet Letter* (*Litera
stacojie*).

1851 Apare romanul *The House of the Seven
Gables* (*Casa cu șapte frontoane*).

În același an publică și culegerea de po-
vestiri *The Snow Image and Other Twice-*

Told Tales (Chipul de zăpadă și alte povestiri repovestite).

Apare *Moby Dick* de Melville.

1851—1852 Lovitura de Stat a lui Ludovic Napoleon Bonaparte și proclamarea sa ca împărat.

1852 Apare *The Blithedale Romance*, roman bazat pe experiențele trăite la Brook Farm — colonia fourieristă.

1853 Vechiul său coleg și prieten, Franklin Pierce, devine cel de-al paisprezecelea președinte al Statelor Unite. Îi încredințează lui Hawthorne funcția de consul la Liverpool, post pe care-l va ocupa timp de patru ani. În acest interval călătorește mult în Anglia, comparând viața și societatea de aci cu cele din Noua Anglie.

1854 Apare *Walden* de Thoreau.

1855 Sînt publicate *Cîntul lui Hiawatha* de Longfellow și *Fire de iarbă* de Whitman.

1858 Mandatul prezidențial al lui Pierce expirînd, Hawthorne renunță la funcția de consul. Rămîne încă doi ani cu familia în Europa, vizitînd Italia și Franța.

1859 Darwin publică *Originca speciilor*.

1860 Hawthorne se întoarce în Statele Unite după o absență de aproape șapte ani. Tot atunci apare *The Marble Faun (Faunul de marmură)* roman bazat pe notele și impresiile sale de călătorie în Italia.

1861 Izbucnește războiul de secesiune care-l zguduie profund. Starea lui de spirit este zdruncinată și în urma unei boli grave contractate de fiica sa, Una, în Europa. Forța creatoare începe să i se stingă.

1864 19 mai. Nathaniei Hawthorne moare subit la Plymouth în New Hampshire, unde se afla în vizită la prietenul său Franklin Pierce.

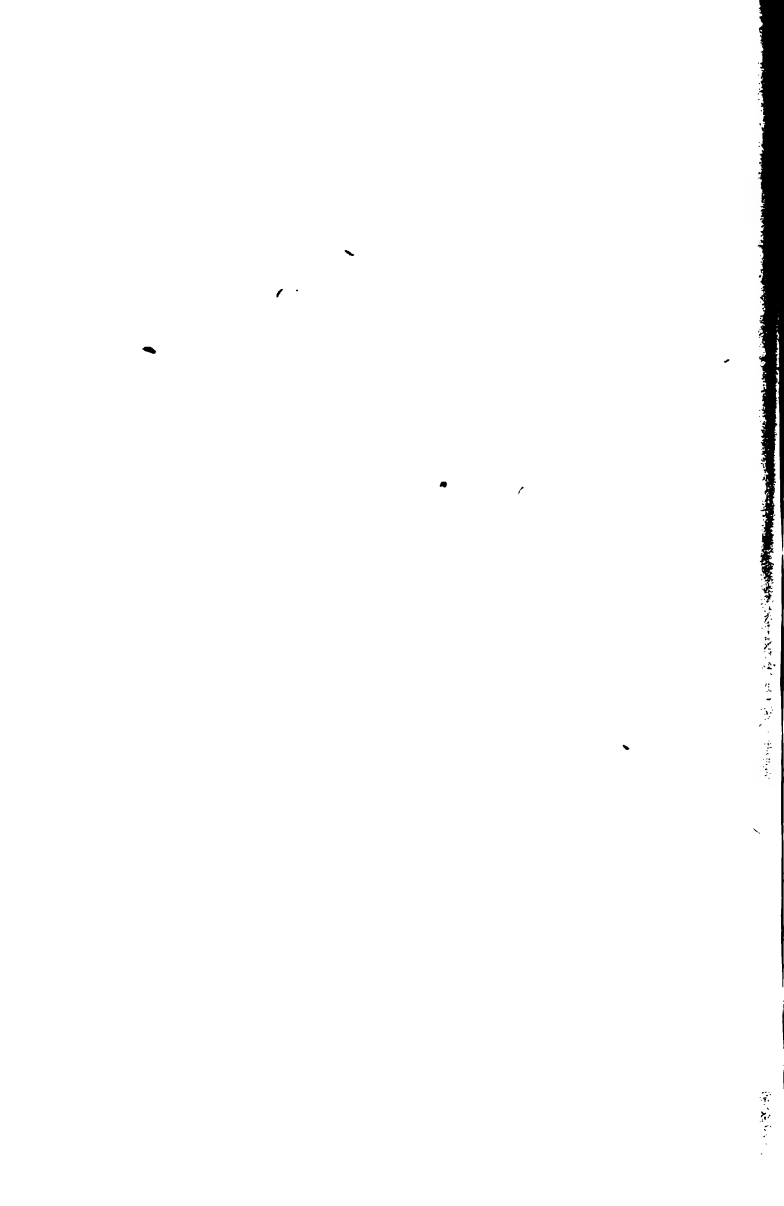
Este înmormântat la Concord.

Opere apărute pustum :

1868 *The American Notebooks (Însemnări din America).*

1870 *The English Notebooks (Însemnări din Anglia).*

1871 *French and Italian Notebooks (Însemnări din Franța și Italia).*

PREFAȚA AUTORULUI

Cînd un scriitor își subintitulează opera „Ficțiune“ se înțelege de la sine că dorește să-și aroge o anumită libertate, atît în ce privește forma cît și conținutul, libertate pe care nu s-ar fi simțit îndreptățit să și-o asume dacă ar fi afirmat că scrie un Roman. Se presupune că acest din urmă gen de literatură tinde spre reflectarea cu o foarte minuțioasă fidelitate nu numai a obișnuitelor vicisitudini ale experienței umane posibile, ci chiar și ale celei probabile. În timp ce ficțiunea, deși în calitatea ei de operă de artă este supusă, în mod rigid, unor legi, și cu toate că ar săvîrși o greșală de neiertat dacă ar denatura adevărul inimii omenesti — are totuși latitudinea de a înfățișa acest adevăr în condiții care țin în bună măsură de alegerea sau de fantezia autorului. Totodată, dacă autorul socotește potrivit, poate dispune în asemenea chip de mijloacele sale de a crea atmosfera, încît intensifică sau adumbrește luminile, adîncește sau sporește umbrele din tabloul zugrăvit. Fără îndoială însă, autorul trebuie să fie îndejuns de înțelept ca să nu uzeze decît cu moderație de privilegiile mai sus enumerate, și, mai cu seamă, să introducă Miraculosul doar atît cît să

poată fi simțit ca un parfum vag, suav și evanescent, iar nu ca o substanțială porție din hrana cu care își nutrește publicul. Totuși, chiar dacă scriitorul nu ține seama de acest ultim avertisment, nu s-ar putea afirma că săvârșește o crimă literară.

În opera de față, autorul și-a propus — și în ce măsură a izbîndit, din fericire nu este el chemat să aprecieze — să se mențină strict între granițele libertăților sale. Rațiunea pentru care această povestire intră în sfera ficțiunii, constă în încercarea de a lega vremurile de mult apuse cu prezentul care tocmai se furișează pe lângă noi. Este vorba de o poveste care-și deapănă firul începînd din vremi străvechi, încețoșate în cenușiul depărtărilor și pînă în lumina clară a zilei de azi, răs-pîndind în juru-i un diafan nimb de legendă, pe care cititorul — după cum îi va fi voia — poate fie să nu-l observe, fie să-l lase să plutească și să învâluie imperceptibil personajele și întîmplările, de dragul unui efect cît mai pitoresc. Se poate ca însăși țesătura povestirii să fie atît de sărăcăcioasă încît să necesite avantajul acestui nimb, dar, în același timp, să-l facă și mai greu de dobîndit.

Mulți scriitori pun deosebit accent pe un țel moral bine definit, afirmînd că în acesta ar consta finalitatea operelor lor. Ca să nu rămînă mai prejos în această privință, autorul s-a înarmat și el cu o morală — și anume, adevărul că nedreptatea săvîrșită de o generație își perpetuează efectele asupra generațiilor următoare și, dezbarată de orice profit vremelnice, devine rău în sine, pur și de nestăpînit; și s-ar simți nespuse de îndatorat autorul dacă această ficțiune ar putea convinge omenirea — sau, mă rog, pe orice om în parte — că e o nebunie să rostogolești o avalanșă de galbeni de aur sau de pămînturi dobîndite pe căi necurate

asupra capetelor unor nefericiți urmași, în acest chip schilodindu-i și zdrobindu-i, pînă cînd povestirile îngrămădite asupra-le se vor fărîmița și preface din nou în atomii care le alcătuiesc. Autorul mărturisește însă, de bună credință, că nu are destulă fantezie încît să se lase amăgit de cea mai firavă speranță că ar putea convinge pe cineva. Cînd ficțiunile izbutesc să-i învețe ceva pe oameni, sau să producă vreo prefacere eficientă, aceasta are loc pe calea unui proces mult mai subtil decît cel vizibil. Prin urmare, autorul a socotit că nu merită osteneala de a-și străpunge povestirea cu o morală ca și cum ar înțepa-o cu o vergea de fier — sau, mai curînd, ca și cum ar înfige un ac într-un fluture — și, în acest fel, să o pustiască de viață, făcînd-o să înțepenească într-o postură stîngace și artificială. Un adevăr măreț, șlefuit cu măiestrie, cu finețe și îndemînare, conturîndu-se tot mai clar la fiecare pas și încununînd finalul unei opere de fantezie, poate să adauge desigur un plus de glorie artistică povestirii, dar nu devine cu nimic mai adevărat, și rareori apare mai evident, dacă-i plasat în ultima pagină a cărții în loc de prima.

S-ar putea ca cititorul să dorească a localiza întîmplările imaginare petrecute în această povestire. Atît cît i-o îngăduie contextul istoric — care, deși subțiratic a constituit totuși un element esențial al planului cărții — autorul ar fi foarte bucuros să evite orice încercare de această natură. Lăsînd la o parte alte obiecții, simplul fapt de a stabili un contact pozitiv între imaginile născocite de autor și realitățile unui anumit moment, ar expune ficțiunea unui soi de criticism inflexibil și extrem de primejdios. Oricum, n-a stat în intenția autorului să descrie moravuri locale și nici

să se lege cîtuși de puțin de caracteristicile unei comunități pentru care nutrește un respect cuviincios și o considerație firească. Autorul este îndreptat să nu se va socoti drept o insultă de neiertat faptul că a tăiat o stradă care nu încalcă proprietatea nimănui, și-a însușit pămînturi care evident nu aparțin nimănui, și a durat o casă din materiale de mult folosite la zidirea castelelor de nisip. Personajele povestirii — cu toate că au pretenția de a fi considerate de vîrstă veche și de strălucită proeminență — sînt realmente plămuite de autor, sau, în orice caz, plămădite dintr-o compoziție amestecată de el ; virtuțile lor nu pot stîrni jînd, iar cusururile lor nu pot nicidecum contribui să discrediteze venerabilul oraș al cărui locuitori se cheamă că sînt. De aceea autorul ar fi bucuros dacă — mai cu seamă în privința celor mai sus pomenite — cartea ar fi citită pur și simplu ca o ficțiune, care e mai aproape de norii de pe cer decît de oricare petec de pămînt din comitatul Essex.

Lenox, 27 ianuarie 1851

I

VECHEA FAMILIE PYNCHCON

Cam pe la jumătatea unei străzi lăturalnice dintr-un oraș al Noii noastre Anglii, se ridică o veche casă de lemn, împodobită cu șapte frontoane terminate în unghi ascuțit, îndreptate spre toate punctele zării, și cuprinzând între ele un mănunchi de hornuri uriașe. Strada se numește Pyncheon Street; casa este străvechea reședință a familiei Pyncheon; iar ulmul bătrîn, cu trunchiul rotofei, sădit drept în fața ușii, este cunoscut fiecăruia dintre cetățenii născuți în acel oraș, drept Ulmul Pyncheon. De cîte ori m-am nimerit și eu prin locurile acestea, n-am scăpat prilejul să mă abat pe strada Pyncheon, numai de dragul de a trece pe sub umbra celor două antichități — ulmul gigantic și clădirea măcinată de vreme.

Înfățișarea venerabilei reședințe m-a izbit întotdeauna prin asemănarea ei cu un chip omenesc, săpat nu numai de urmele furtunilor și ale arșitelor din afară, ci răsfrîngînd totodată scurgerea unui îndelung răstimp de viață umană, cu întregul cortegiu de vicisitudini care o însoțesc și o străbat. Dacă toate acestea ar fi povestite așa cum s-au petrecut, s-ar închea într-o istorie de loc lipsită de interes și de învățăminte, ba mai mult, vădînd o

remarcabilă unitate, care ar putea chiar să pară rodul unui meșteșug scriitoricesc. Dar povestea ar cuprinde o înlanțuire de evenimente care s-ar desfășura pe un răstimp de aproape două veacuri și care, dacă ar fi istorisite în scris chiar și cu o cumpanită extindere, tot ar umple filele unui *in folio* mult mai mare, sau ale unui roman într-o serie de fascicule mult mai numeroase decît ar fi prudent și potrivit pentru analele Noii Anglii pe o perioadă similară. Prin urmare, este absolut necesar să condensăm într-o povestire cît mai scurtă o întindere cît mai mare din tradiționala istorie în miezul căreia a stat bătrîna reședință Pyncheon, cunoscută și sub numele de „Casa cu șapte frontoane“. Așadar, după o schițare sumară a împrejurărilor în care a fost durată clădirea, și după o privire fugitivă asupra bizarelor ei exterioare, înegrite de suflarea precumpănitorului vînt de răsărit — descoperind privirii dumneavoastră, ici și colo, cîte o pată de mușchi verzui pe acoperiș sau pe ziduri — vom trece de-a dreptul la începutul acțiunii propriu zise a povestirii, petrecute într-o epocă nu prea îndepărtată.

Totuși, vom face o legătură și cu vremurile de demult — o referire la întîmplări și personaje date uitării, la moravuri, simțăminte și gînduri aproape sau cu totul învechite — care, dacă vor fi transpuse așa cum se cuvine, pe înțelesul cititorului, vor folosi să illustreze în ce măsură viața nouă și actuală își trage seva prin străvechi rădăcini. De aici, de asemenea, poate fi trasă o învățătură temeinică asupra adevărului prea puțin luat în seamă și anume că faptele generației în care viețuim constituie germenele care s-ar putea și trebuie să dea în vremi viitoare roade sănătoase ori putrede ; că o dată cu sămînța vremelnice recolte

culeasă acum și din care muritorii gîndesc că trag foloase, ei taie inevitabil brazda ce va adăposti o plantă nouă, durabilă, care, cîndva, cu umbra neagră a ramurilor ei s-ar putea să le întunece urmașii.

Casa cu șapte frontoane, oricît de străveche ar arăta acum, nu este prima clădire pe care a ridicat-o mîna omului civilizat pe locul acela. Strada Pyncheon purta înainte vreme denumirea modestă de alea Maule, după numele primului proprietar al pămîntului, care avea acolo o căsuță cu un drum meag în față. Un izvor natural cu apă dulce și răcoroasă — adevărată comoară în acea peninsulă încinsă pe trei părți de mare, unde-și făcuse așezare comunitatea puritanilor¹ — îl îndemnase în vechime pe Matthew Maule să-și încropească un bordei cu acoperămint de stuf țepos, chiar în locul acela, pe atunci destul de îndepărtat de ceea ce se socotea a fi centrul satului. Dar cînd satul crescua prefăcîndu-se în oraș, după trecerea a vreo treizeci sau patruzeci de ani, terenul pe care se afla cocioaba aceea rudimentară deveni foarte de rîvnit în ochii unui personaj proeminent și puternic, care în virtutea unei cesiuni legale începu să reclame drepturi de proprietate asupra pămîntului, precum și a unui întins lot învecinat. Reclamantul, colonelul Pyncheon, atîta cît îi putem reconstitui firea din amintirile care s-au păstrat, era înzestrat cu o ambiție neînfrîntă, ca oțelul. Pe de altă parte, Matthew Maule, cu toate că era un om lipsit de faimă, se încăpățîna să apere ceea ce socotea a fi dreptul

¹ Adepți ai calvinismului în Scoția și Anglia în secolele XVI—XVII caracterizați prin lupta intransigentă împotriva catolicismului și prin morala lor rigidă, adeseori fariseică. Fiind persecutați, mulți puritani au fost nevoiți să emigreze în America de Nord.

lui; și timp de cîțiva ani a izbutit să nu dea din mîină acel acru sau doi de pămînt pe care cu truda lui îl smulsese din sălbăticia pădurii virgine și-l luminase făcîndu-l grădina și așezarea sa. Nimeni nu-și amintește să existe vreo mărturie scrisă despre sfada dintre ei. Cunoștințele noastre în legătură cu întreaga întîmplare izvorăsc în primul rînd din tradiția orală. Așadar ar fi prea cutezător și poate nedrept să riscăm o părere hotărîtă asupra caracterului celor întîmplate; pare să fi existat totuși o îndoială și anume dacă pretențiile colonelului Pyncheon nu erau cumva mult prea largi, cînd încerca să înghită și măruntele hotare ale gospodăriei lui Matthew Maule. Ceea ce dă puternic temei acestei bănuieli este faptul că disputa dintre cele două părți potrivnice atît de disproporționate — și aceasta într-o vreme în care, oricît am ridica-o în slăvi, influența personală trăgea mult mai greu în cumpănă decît acum — a rămas totuși nesoluționată ani de zile, și nu a putut ajunge la un sfîrșit decît o dată cu moartea părții care ocupa pămîntul jinduit. Chipul în care s-a produs această moarte impresionează în cu totul alt mod mințile noastre astăzi, decît i-a impresionat pe oameni în urmă cu un veac și jumătate. A fost o moarte care a împrôșcat cu înfricoșătoare groază numele umilului stăpîn al bordeiului și care a făcut să fie privit drept un act cucernic faptul că s-a trecut cu plugul peste mica lui gospodărie, iar locul unde a trăit precum și amintirea lui au fost șterse cu totul din mințile oamenilor.

Pe scurt, bătrînul Matthew Maule a fost osîndit la moarte pentru vina de vrăjitorie. A fost unul dintre martirii acelei cîmplite înșelăciuni, din care, pe lîngă alte învățături, trebuie trasă și aceea că oamenii din clasele cu stare, cei care-și iau misiu-

nea de a fi conducători ai poporului, sînt și ei su-
puși tuturor păcatelor izvorîte din patimă, ce-au ca-
racterizat vreodată plebea cea mai smintită. Clerici,
judecători, oameni de stat — fețele cele mai înțe-
lepte, mai senine, mai cucernice ale vremurilor de
atunci — se adunau în cercul cel mai apropiat de
spînzurătoare, pregătiți să aplaude cei dintîi fapta
sîngeroasă, și să recunoască cei din urmă înșelă-
ciunea mirșavă căreia i se lăsaseră pradă. Dacă
vreunul din actele lor ar putea fi totuși ceva mai
puțin înfierat decît celelalte, atunci se poate vorbi
de ciudata lipsă de discriminare cu care împilau
nu numai pe cei sărmani și vîrstnici, cum se în-
timplase în masacrele judiciare din trecut, ci pe
toți, fără deosebire de rang ; pe cei de-o obîrșie cu
ei, pe frați, pe soții. În mijlocul unui asemenea
haos al năruirii, nu-i de loc ciudat că un om lipsit
de nume ilustru, cum a fost Maule, a bătut cărarea
martirilor pe Dealul Spînzurătorilor, aproape ne-
observat în șuvoiul tovarășilor săi de suferință. Dar
după un timp, cînd exaltarea acelei odioase epoci
s-a mistuit, lumea și-a adus aminte cît de puter-
nic a răsunit glasul colonelului Pyncheon în co-
rul general care cerea să fie curățată țara de vră-
jitorie ; și nici n-au lipsit șoaptele cum că ar fi
existat o înverșunată ură personală în rîvna cu
care colonelul a urmărit osîndirea lui Matthew
Maule. Era bine știut că victima recunoscuse în
purtarea îndirjită a prigonitorului său amarul
pizmei personale și spusese că plătește cu viața
pentru bucata lui de pămînt. În momentul exe-
cuției — cînd se afla cu ștreangul de gît și în
timp ce colonelul Pyncheon, călare, privea cu
ochi încruntați scena — Maule i s-a adresat de
pe eșafod și a rostit o profeție, care a fost păstrată
cuvînt cu cuvînt atît de istorie cît și de tradiția

poveștilor la gura sobei. Astfel a grăit muribundul, cu înfățișarea sa venită parcă de dincolo de lume, arătînd cu degetul spre chipul neclintit al vrăjmașului: „Cu sînge o să-i potolească Dumnezeu setea!”

După moartea faimosului vrăjitor, amărîta lui gospodărie n-a mai însemnat decît o pradă ușoară în gheara colonelului Pyncheon. Cînd s-a aflat că acesta are de gînd să dureze o reședință de familie — spațioasă, masiv încadrată în blăni de stejar și menită să-i adăpostească stirpea pe mai multe generații — chiar pe locul unde în trecut se ridica bordeiul clădit din bușteni al lui Matthew Maule, s-au stîrnit vorbe, și sătenii tare au mai clătînat din cap. Fără să dea grai vreunei îndoieli dacă strălucitul puritan se purtase într-adevăr ca un om cu conștiință și integritate în urmărirea judecătorești mai sus pomenite, oamenii au început să șușotească între ei că noua casă va fi zidită pe un mormînt care nu și-a aflat pacea. Căminul cel nou va cuprinde în el căminul vraciului mort și îngropat, și astfel strigoiul aceluia va avea prilej să bîntuie locuința și încăperile în care viitorii miri își vor aduce miresele și unde vor vedea lumina zilei vlăstarele din sîngele lui Pyncheon. Groaza și urîțenia crimei lui Maule și nefericita lui osîndă aveau să înnegrească pereții proaspăt tencuiți și să-i îmbicsească dintru început cu miasmele unei case vechi și triste. Cum, de ce oare — în timp ce atîta întindere de pămînt din jur zăcea acoperită de frunzișul pădurii virgine — de ce să aleagă colonelul Pyncheon bătătura unei case asupra căreia plutea un blestem?

Dar oșteanul și judecătorul puritan nu era om pe care să-l cîntească din hotărîrea lui bine chibzuită nici teama de strigoiul vraciului și nici sen-

timentalismе uşurate, oricum înşelătoare. Dacă i s-ar fi spus că aerul e nesănătos, poate că asta l-ar fi mişcat cît de cît; dar întîlnirea cu un duh rău, pe proprietatea lui, nu-l înspăimînta. Înzes-trat cu un bun simţ masiv şi dur, asemenea unor stînci de granit strînse laolaltă ca în chingi de oţel de voinţa-i dirză şi neînduplecată, colonelul îşi în-făptuia planul, fără să-şi închipuie măcar că ar putea exista vreo împotrivire. În ce priveşte gin-găşia sau scrupulele cu care l-ar fi muncit o sen-sibilitate mai ascuţită, colonelul, ca şi cei mai mulţi din clasa şi din generaţia lui, era de piatră. Prin urmare, şi-a săpat pivniţa şi a împlîntat temeliile adînci ale reşedinţei lui în acel petec de ţărină pe care, cu patruzeci de ani în urmă, Matthew Maule îl curăţase de frunzişul mort. Dar s-a petrecut un fapt ciudat, ba chiar unii gîndeau că-i semn rău, şi anume, de îndată ce zidarii au purces la lucru, izvorul de care am pomenit mai înainte şi-a pier-dut cu totul prospeţimea de altădată. Fie că adîncimea noii pivniţi i-a tulburat ţîşnirea, fie că pri-cini mai ascunse stăteau la pîndă în străfunduri, fapt este că apa izvorului Maule, cum continua să i se spună, s-a făcut aspră şi sălcie. Aşa am aflat-o şi acum; şi oricare bătrînă de prin vecinătate o să întărească mărturia că acei ce-şi astîmpără se-tea la acest izvor suferă pe urmă de vătămătură.

Cititorul va găsi poate curios următorul fapt: căpetenia dulgherilor care înălţau noua con-strucţie nu era altul decît fiul însuşi al omului din ale cărui mîini moarte fusese smulsă pro-prietatea asupra pămîntului. Poate că era cel mai destoinic muncitor din vremea aceea; sau poate colonelul a judecat că-i va fi de folos, ori poate că alte simţăminte mai bune i-au dat ghes să în-lăture fătîş orice urmă de vrăjmăşie dintre el şi

neamul adversarului înfrînt. Dar nici n-ar fi de mirare, ținînd seama de necioplirea și de simțul practic specific epocii, să credem că fiul era gata să cîștige un ban cîstit, sau mai curînd o însemnată cantitate de lire sterline, din punga dușmanului de moarte al propriului său tată. Oricum ar fi fost, Thomas Maule deveni constructorul Casei cu șapte frontoane, împlinindu-și datoria cu atîta conștiințiozitate, încît scheletul de lemn îmbucăt de mîinile lui e și astăzi întreg.

Așa a fost clădită casa cea mare. Înfațișarea ei de acum e atît de familiară memoriei scriitorului — întrucît pentru el a constituit încă din anii fragezi un obiect de curiozitate atît ca exemplar al celei mai trainice și mai mărețe arhitecturi aparținînd unei epoci de mult apuse, precum și ca scenă a unor întîmplări mai încărcate poate de semnificație umană decît cele petrecute între zidurile cenușii ale unui castel feudal — atît de familiară, cum ziceam, îi este scriitorului înfațișarea ei măcinată de vreme, încît îi vine nespuse de greu să și-o închipuie cu fațada sclipitor de nouă care a răsfrînt pentru prima dată strălucirea soarelui. Impresia pe care casa o face acum, la o depărtare în timp de o sută șaizeci de ani, întunecă în chip inevitabil imaginea, pe care am vrea cu dragă inimă să o evocăm, asupra felului cum arăta în dimineața cînd puritanul de vază a poftit întregul oraș să-i fie oaspete. Urmă să aibă loc o sfeștanie, o slujbă sărbătorească și religioasă. Rugăciunea și discursul preacuviosului pastor Higginson, urmate de revărsarea unui psalm țîșnit din gîtlejul întregii comunități, trebuiau făcute mai ușor de înghițit pentru mulțimea de jos prin adaosul de bere, cidru, vin și

rachiu în nestăvilit belșug și — după cum aduc mărturie anumiți oameni cu greutate — însoțite de un bou întreg pus la frigare, sau dacă nu chiar întreg, măcar prin ce are boul mai însemnat și mai gustos, ciozvirtele și mușchii mai ușor de mânuit. Leșul unei căprioare, vînată la depărtare de douăzeci de mile, oferise umplutură pentru o plăcintă cît roata carului. Un cod cîntărind șaiszeci de pfunzi¹, pescuit în golf, fusese topit în zeama bogată a unei saramuri. Pe scurt, hornul casei celei noi, pufăind fumul de la bucătărie, îmbiba întreg văzduhul cu arome de cărnuri, de păsări, de pește, savuros condimentate cu mirodenii și cu ceapă din belșug. Numai mirosul unui asemenea ospăț, gîdilînd nările oricui, era în sine o invitație și stîrnea pofta de mîncare.

La ora anunțată, pe aleea Maule, sau strada Pyncheon cum era acum mai potrivit să-i spui, mulțimea se îmbulzea, de parc-ar fi fost o turmă de credincioși în drum spre biserică. Pe măsură ce se apropiau, cu toții își înălțau privirile către impunătorul edificiu care urma să-și capete locul printre locuințele omenești. Se ridica acolo puțin mai retras față de linia celorlalte case, dar retras din trufie nu din umilință. Întreaga-i fațadă, cît vedeai cu ochii, era împodobită cu figuri bizare, concepute în grotescul fanteziei gotice, reliefate sau gravate în tencuiala sclipitoare, alcătuită dintr-un amestec de var, pietricele și cioburi de sticlă, care se așternea peste scheletul de lemn al pereților. Pe toate laturile, cele șapte frontoane săgetau cerul cu virfurile lor ascuțite, creînd impresia unei înfrățiri de edificii, care respirau toate prin craterul unui singur horn uriaș. Prin nume-

¹ Un pfund este egal cu 0,453 kg.

roasele ferestre plumbuite, cu micile lor ochiuri de geam tăiate ca diamantul, lumina soarelui pătrundea în sala mare și în încăperi, dar primul cat, proiectat mult în afară peste parter, și la rîndul lui cu mult mai îngust decît catul al doilea, arunca o umbră întunecoasă și mohorîtă peste odăile de jos. Sub caturile ieșite în afară, erau fixate globuri din lemn încrustat. Vergele de oțel mici și spiralele înfrumusețau fiecare dintre cele șapte vîrfuri. Pe porțiunea triunghiulară a frontonului dinspre stradă era un cadran solar, instalat chiar în acea dimineață, pe suprafața căruia soarele marca trecerea abia a primei ore luminoase dintr-o istorie căreia nu-i era dat să fie prea luminoasă. Pretutindeni, de jur împrejur, erau răspîndite așchii, cioburi, bucăți de șindrilă, jumătăți de cărămidă spartă ; acestea, laolaltă cu pămîntul proaspăt desfundat, în care nu prinsese încă firul ierbii, întăreau impresia de straniu și de nou, creată de o casă ce trebuia abia să-și statornicească un rost în miezul zilnicelor preocupări omenești.

Intrarea principală, de măreția aproape a unei uși de catedrală, se afla în unghiul dintre cele două frontoane din față și era acoperită de un portal deschis, sub adăpostul căruia fuseseră instalate niște banchete. Pe sub această arcadă treceau acum, ștergîndu-și de zor picioarele pe pragul încă neîntinat, fețele bisericesti, sindicii, magistrații, diaconii, întreaga aristocrație din oraș și din ținut. Tot pe-acolo tropăia și gloata, la fel de nepăsătoare ca și mai-marii lor, și mult mai largă în număr. La intrare stăteau, ca înfipti, doi feciori, care îndrumau pe unii dintre oaspeți spre dependințele vecine cu bucătăria, în timp ce pe alții îi poșteau în odăile spațioase — la fel de cuviincioși față de toată lumea, dar cu o scru-

tătoare considerație asupra rangului social al fiecăruia. Veșmintele de catifea, întunecate la culoare dar bogate, coleretele și gulerele înalte cu pliuri țepene, mănușile brodate, bărbile venerabile, expresia și ținuta autorității făceau ca pe vremea aceea gentilomii de merit să poată fi lesne deosebiți de neguțătorul cu aer trudnic, sau de muncitorul cu pieptar de piele, strecurându-se înmărmurit de respect în casa clădită poate chiar de mâinile lui.

O singură împrejurare neprielnică se făcea simțită însă și isca o nemulțumire cu greu ascunsă în inimile citorva dintre oaspeții mai protocolari. Intemeietorul acestei somptuoase reședințe — un gentilom renumit pentru purtările sale de o curtenie dreaptă și cumpătată — s-ar fi cuvenit de bună seamă să se afle în sala mare și să fie primul care să ureze bun sosît atîtor personalități de vază cîte se înfățișau în cinstea solemnei sărbătoriri. Dar pînă acum nu se făcuse văzut; niçi măcar în ochii celor mai favorizați dintre oaspeți. Această nepăsare din partea colonelului Pyncheon deveni și mai de neînțeles cînd își făcu apariția cel de-al doilea mare demnitar al comitatului, care nu avu parte de o primire cu nimic mai ceremonioasă. Adjutantul guvernatorului — a cărui vizită era una dintre gloriile mult așteptate ale zilei — descălecă de pe calul său, își ajută și doamna să coboare din șa, și trecu pragul casei colonelului fără să fie întîmpinat de alt salut decît cel al primului valet.

Acesta din urmă — om cărunt, cu purtări doimoale și pătrunse de respect — socoti necesar să lămurească oaspeților că stăpînul se afla încă în biroul sau în iatacul său, unde intrase în urmă

cu un ceas, exprimîndu-și dorința de a nu fi tulburat sub nici un chip.

— Dar nu vezi, omule, i se adresează înaltul șerif al comitatului luîndu-l pe valet deoparte, că a sosit nici mai mult nici mai puțin decît adjutantul guvernatorului ? Cheamă-l de îndată pe colonelul Pyncheon ! Știu că azi dimineată a primit scrisori din Anglia ; și se vede că tot buchisindu-le și cîntărindu-le s-o fi scurs mai bine de un ceas fără să-și dea seama. Dar gîndesc că o să fie foarte nemulțumit dacă-l lași să nesocotească îndatoririle de curtenie cuvenite unuia dintre conducătorii noștri de frunte, despre care se poate spune că, în absența guvernatorului, îl reprezintă pe însuși regele William. Cheamă-ți stăpînul pe dată !

— Mă ierte înălțimea-voastră, dar eu n-o pot face, răspunse omul, tare nedumerit, dar cu o îndărătnicie întru totul grăitoare cu privire la severitatea și duritatea orînduielilor casnice ale colonelului Pyncheon. Porunca stăpînului meu a fost cît se poate de limpede ; și, după cum știe și înălțimea-voastră, dînsul nu îngăduie nici o abatere în supunerea celor care-i datorează ascultare. Deschidă cine-o vrea ușa aceea ; eu nu cîtez chiar de-ar fi să mi-o ceară însuși guvernatorul cu gura lui !

— Pff, pff, domnule șerif ! făcu adjutantul guvernatorului care auzise discuția mai sus pomenită și care se simțea pe o poziție destul de ridicată încît să-și poată îngădui să se joace puțin cu propria-i demnitate. O să mă ostenesc chiar eu cu treaba asta. E timpul ca bunul nostru colonel să se arate și să-și întîmpine oaspeții ; altminteri ne-ar putea încolți în minte bănuiala că tot alegînd cărui butoi să-i dea cep în cinstea săr-

bătorii, a tras o înghițitură prea mult din vinul lui de Canary ! Dar fiindcă-i atît de tirzielnîc, am să-i reamintesc eu de îndatoriri !

Zicînd acestea, înainte cu asemenea tropăit al cizmelor lui de călărie, de-ar fi ajuns numai atît ca să fie auzit pînă-n cel mai îndepărtat dintre cele șapte frontoane ; se îndreptă spre ușa arătată de servitor, și făcu să răsune lambriurile noi sub ciocănitura lui puternică. Apoi, plimbîndu-și asupra celor de față privirea însoțită de un zîmbet, așteptă răspuns. Cum nu se făcu auzit nici unul, ciocăni din nou, dar cu același rezultat nemulțumitor ca și prima dată. Și fiindcă adjutantul guvernatorului era cam iute la mînie, înălță mînerul greu al săbiei, și izbi în ușă cu atîta furie, încît, după cum șusoteau unii dintre cei de față, larma ar fi putut deștepta și un mort din groapă. Cu toate acestea însă, pe colonelul Pyncheon păru să nu-l fi deșteptat. Cînd sunetul bătăii în ușă se stinse, peste întreaga casă se așternu o tăcere adîncă, mohorîță și apăsătoare, în pofida faptului că multora dintre oaspeți, o cană sau două de vin ori de rachiu, din care se înfruptaseră pe sub mînă, le cam dezlegase limbile.

— Ciudat, fără-ndoială foarte ciudat ! strigă adjutantul guvernatorului, al cărui zîmbet se preschimbase în încruntare. Dar ținînd seama că gazda noastră ne-a dat o bună pildă de nesocotire a politetei, am s-o zvîrl și eu deoparte și am să pătrund în intimitatea lui.

Apăsă clanța care cedă pe dată și, brusc, ușa fu larg deschisă de o răbufnire de vînt, ce se stîrni ca un suspin răscolitor țîșnit dinspre portalul de afară și răspîndindu-se prin toate coridoarele și încăperile noii case. Veșmintele de mătase

ale doamnelor foșniră, bucele lungi din perucile domnilor fluturară, draperiile și perdelele se undiră ; și toți cei de față fură străbătuți de un fior straniu, care semăna mai curînd cu înmărmurirea. O umbră de groază și de înfricoșată presimțire — iscată nimeni nu știa de unde sau din ce — se lăsase dintr-o dată asupra adunării.

Se îngrămădiră, totuși, în ușa acum deschisă, îmbrîncindu-l în neastîmpărul curiozității pe adjutantul guvernatorului înăuntru în odaje. La prima aruncătură de ochi, nu văzură nimic deosebit : o încăpere nu prea mare, frumos mobilată, oarecum întunecată de umbra perdelelor ; cărți rînduite pe polițe ; pe un perete, o hartă mare și un portret al colonelului Pyncheon, sub care, într-un jilț din lemn de stejar, ședea însuși colonelul, ținînd o pană în mînă. Pe masa din fața lui erau împrăștiate scrisori, suluri de pergament și foi de hirtie nescrisă. Colonelul părea că privește la mulțimea de curioși care se îmbulziseră, în frunte cu adjutantul guvernatorului ; iar fața masivă și negricioasă îi era încruntată de parcă într-adevăr îl mîniase rău îndrăzneala care-i îmboldise să pătrundă în tainița lui.

Un băiețaș — nepotul colonelului și totodată singura făptură omenească ce cuteza să aibă unele familiarități față de el — își croi drum printre oaspeți și se repezi spre omul așezat în jilț ; dar deodată, oprindu-se la jumătatea drumului, începu să scoată țipete de groază. Mulțimea, tremurătoare ca frunza arborelui scuturat de vînt, făcu un pas înainte și abia atunci observară cu toții că în neclintirea cu care-i pironea privirea colonelului era ceva nefiresc ; că gulerul lui plîsat era pătat cu sînge ; că barba-i căruntă era năclăită de sînge. Era prea tîrziu ca să mai poată fi

ajutat. Puritanul cu inima de oțel, neostoitul prigonitor, hulpavul și neînduplecatul colonel era mort ! Mort în casa lui cea nouă ! Și spune o legendă, la care ne referim doar ca să mai aruncăm și umbra spaimelor superstițioase asupra unei scene și așa destul de cumplite, că printre oaspeți s-a auzit atunci un glas puternic, un glas care semăna cu cel al lui Matthew Maule, vraciul omorît, rostind : „Cu sînge i-a potolit Dumnezeu setea !“

Iată cît de curînd a sosit acel oaspete unic — singurul oaspete care, mai devreme sau mai tîrziu, își găsește neîndoios drumul în orice locuință omenească — iată cît de curînd a pășit Moartea peste pragul Casei cu șapte frontoane !

Sfîrșitul brusc și misterios al colonelului Pyncheon a stîrnit multă zarvă la vremea aceea. S-au iscat numeroase șoapte, dintre care unele au plutit vag pînă-n zilele noastre, precum că, după aparențe, ar fi avut loc o violență ; și anume, pe grumazul colonelului s-ar fi văzut urmele de strînsoare ale unor degete, iar pe gulerul plisat, amprenta unei miini însîngerate ; și că barba lui ascuțită ar fi fost în dezordine de parcă cineva ar fi tras cu sălbăticie de ea. S-a spus de asemenea, că fereastra plumbuită de lîngă jilțul colonelului fusese deschisă ; și că numai cu cîteva minute înainte de tragica întîmplare, ar fi fost zărită silueta unui om cățărîndu-se pe gardul grădinii din spatele casei. Dar ar fi însemnat o nebunie să pui temei pe povești de felul ăsta, care răsar întotdeauna cînd se petrece o întîmplare ca aceea de mai sus, și care, așa cum s-a petrecut în cazul de față, dăinuie uneori de-a lungul veacurilor, asemenea ciupercilor ce stau încă mărturie că în locul acela s-a aflat cîndva trunchiul unui copac

prăbușit și îngropat, devenit de multă vreme una cu țărina. În ce ne privește, noi le dăm tot atât de puțină crezare ca și legendei în jurul miinii de schelet despre care se spune că ar fi fost văzută de adjutantul guvernatorului pe grumazul colonelului, și care ar fi pierit de îndată ce adjutantul a înaintat în încăpere. Dar oricum, singurul fapt mai presus de îndoială e că a avut loc un mare sfat al doctorilor și o ceartă asupra cadavrului. Unul dintre ei — John Swinnerton pe nume — care pare să fi fost un om de mare pricepere, a susținut — dacă am înțeles bine denumirile proprii meșteșugului său — că ar fi fost un caz de apoplexie. Confrății săi au adoptat, fiecare în parte, diferite alte ipoteze mai mult sau mai puțin plauzibile, dar toate învăluite într-o frazeologie misterioasă, care, dacă nu dovedește năuceală în mintea învățaților medici, în orice caz e menită să o provoace în mintea neînvățată a celui care le-a cercetat părerile.

Delegații procuraturii au anchetat decesul și, ca oameni cu judecată ce erau, au emis verdictul înatacabil : „Moarte subită“.

Într-adevăr, cu greu s-ar crede că a existat vreă bănuială serioasă de omor, sau vreun temei cît de slab pentru a implica un individ anume care ar fi putut să-l comită. Rangul, averea și strălucirea decedatului au impus de bună seamă o cercetare amănunțită a oricărei împrejurări ce-ar fi putut da loc la îndoieli. Și cum n-a rămas consemnat nimic de atare natură, e mai cuminte să presupunem că nici n-a existat. Legenda — care uneori scoate la iveală adevăruri omise de istorie, dar care adeseori nu e altceva decît birfa epocii, trîncănelile înșirate odinioară la gura sobei iar astăzi turnate în tipar și înghețate în file — le-

genda e răspunzătoare de orice alte spuse contrare celor de mai sus. În cuvîntarea rostită la înmormîntarea colonelului Pyncheon, cuvîntare tipărită la vremea ei și încă existentă, preacuviosul pastor Higginson a amintit, printre numeroasele împliniri în activitatea pămîntească a distinsului enoriaș, și potrivirea fericită a momentului morții sale. Cu toate îndatoririle îndeplinite, cu înflorirea bunăstării ajunsă la culme, cu neamul și generațiile viitoare statornicite pe o bază temeinică, cu un acoperămînt trainic care să-i adăpostească urmașii pentru veacurile ce va să vină — ce alt pas îi rămînea de făcut bunului om, decît acesta ultim care-l purta de pe pămînt către porțile de aur ale raiului ! Cucernicul cleric de bună seamă că n-ar fi rostit asemenea cuvinte dacă ar fi bănuît cîtuși de puțin că enoriașul său a fost zvîrlit în lumea cealaltă purtînd urme de violență pe grumaz.

Familia colonelului Pyncheon, la vremea morții lui, părea sortită celei mai fericite permanente care se poate concepe în această instabilitate incertă condiției omenești. Era ușor de prevăzut că timpul, în scurgerea lui, mai curînd o să le înflorească și o să le pîrguiască avutul decît să-l veștejească și să-l macine. Căci fiul și moștenitorul lui nu numai că intrase în stăpînirea unei bogate proprietăți, dar se mai ivise și un document indian, confirmat ulterior printr-o recunoaștere a Tribunalului general, prin care familia reclama drept de proprietate asupra unei întinse suprafețe, încă neexplorate și nemăsurate, din ținuturile răsăritene. Aceste colonii — căci aproape sigur că astfel pot fi denumite — cuprindeau cea mai mare parte din ce se cunoaște azi drept provincia Waldo din statul Maine, și erau mai întinse decît multe

ducate sau chiar teritorii aparținind familiilor domnitoare de pe continentul european. Cînd pădurile neumblate, care se așterneau încă pe aceste ținuturi sălbatice, aveau să facă loc — așa cum era inevitabil, deși puteau să mai treacă secole pînă atunci — rodniciei de aur a culturilor în-sămînțate de mîna omului, din acea clipă aveau să fie izvor de bogății nestăvilite pentru neamul Pyncheon. Dacă ar mai fi trăit colonelul măcar cîteva săptămîni, e probabil că prin marea sa influență politică, prin legăturile sale puternice din țară și din străinătate, ar fi desăvîrșit toate formalitățile necesare pentru ca reclamarea drepturilor de proprietate să fi devenit întemeiată. Dar, în ciuda elocinței entuziaste a bunului domn Higginson, se pare că acesta era singurul lucru pe care colonelul Pyncheon, oricît a fost el de prevăzător și de chibzuit, nu-l dusesese pînă la capăt. În ce privește teritoriile prospectate, indiscutabil colonelul se cam grăbise să moară. Fiul colonelului era lipsit nu numai de strălucita poziție a tatălui, dar și de talentul și tăria de caracter necesare pentru a o dobîndi ; așadar, prin mijlocirea armelor politice nu putea realiza nimic ; iar în ce privește dreptatea și legalitatea reclamației, acestea nu mai apărură la fel de evidente după moartea colonelului, pe cît fuseseră în timpul vieții lui. Dintre dovezi, o anume verigă de legătură se rătăcise și nu putea fi nicăieri găsită. Ce-i drept, strădaniile au fost depuse de către familia Pyncheon, și nu numai la vremea aceea, ci în diferite alte perioade pe un răstimp de aproape o sută de ani, pentru a dobîndi ce stăruiau ei cu îndărătnicie să considere că ar fi dreptul lor. Dar în decursul vremii, parte din teritorii au fost reconcesionate unor proprietari mai favorizați, iar altă parte a fost

despădurită și ocupată de actualii locuitori. Aceștia din urmă, dacă ar fi auzit vreodată de pretențiile lui Pyncheon, ar fi rîs la ideea că pe baza unor pergamente mucegăite, purtînd semnăturile spălăcite de vreme ale unor guvernatori și legiuitori de mult îngropați și dați uitării, un om putea reclama drept de proprietate asupra pămînturilor pe care ei și părinții lor le-au smuls prin trudă îndirjită din gheara sălbatică a naturii. Prin urmare, revendicarea nefondată nu a putut căpăta pînă la urmă o formă mai concretă decît aceea a unei amăgiri absurde, de importanță familială, nutrită din generație în generație și devenită de-a lungul timpului caracteristică pentru familia Pyncheon. Pe cel mai sărac dintre membrii familiei amăgirea ereditară îl făcea să se simtă ca și cum ar fi moștenit un fel de rang nobiliar, existînd și posibilitatea de a intra în posesia unor avuții regești menite să i-l susțină. La spițele familiale de bună calitate, particularitatea amintită nu făcea decît să învăluie într-o grație ideală materia aridă din care-i alcătuită viața umană, fără să adumbrească însă nici una dintre valorile reale. La cei de proastă calitate, efectul se traducea printr-o creștere a tendinței spre trîndăvie și spre specularea muncii altora, împingînd victima acelei nebuloase speranțe să renunțe la orice efort personal, în așteptarea realizării visurilor. Ani și ani după ce revendicarea lor se ștersese din memoria publică, cei din familia Pyncheon obișnuiau să mai consulte vechea hartă a colonelului, proiectată pe vremea cînd provincia Waldo era cotoplită încă de sălbăticia virgină. Acolo unde topograful marcase păduri, lacuri și rîuri, ei însemnau spațiile astăzi defrișate, punctau satele și orașele și calculau valoarea mereu crescîndă a te-

ritoriului, ca și cum mai exista perspectiva să devină principatul lor.

Totuși, în aproape fiecare generație, se ivea câte un urmaș înzestrat cu o doză de agerime și dirzenie și cu acea energie practică atât de specifică întemeietorului familiei. Într-adevăr, firea acestor descendenți putea fi urmărită pe filiera generațiilor pînă la origine, la fel de limpede de parcă însuși colonelul, puțin diluat, ar fi fost dăruit cu un soi de intermitentă imortalitate pămîntească. În vreo două sau trei perioade, cînd starea financiară a familiei fusese mai precară, s-a ivit câte un purtător al însușirilor ereditare, făcîndu-i pe tradiționalii clevetitori din oraș să-și șoptească între ei : „Iată-l pe bătrînul Pyncheon revenit pe pămînt ! Acum Casa cu șapte frontoane o să renască !“ Din tată-n fiu, și-au împlîntat rădăcinile în reședința strămoșească, vădînd un atașament familial de o tenacitate neobișnuită. Oricum, însă, din diferite pricini și din anumite impresii uneori prea puțin întemeiate pentru a fi așternute pe hîrtie, scriitorul acestor rînduri nutrește credința că mulți, dacă nu chiar cei mai mulți dintre proprietarii succesivi ai acestui domeniu au fost muncîți de îndoieli cu privire la dreptul lor moral de a-l stăpîni. În ce privește dreptul legal nu încăpea discuție ; dar mi-e teamă că bătrînul Matthew Maule a descălecat din veacul lui către unul mult mai apropiat de noi și, de-a lungul întregii căi parcurse, a înfipt câte un picior greu în conștiința fiecărui Pyncheon. Și dacă lucrurile au stat astfel, atunci rămîne ca noi să aflăm răspuns la cumplita întrebare dacă fiecare dintre urmașii la proprietate — conștient de nădreptatea înfăptuită și totuși neizbutind s-o îndrepte — nu a repetat iar și iar marele păcat al străbunului, atrăgîndu-și

astfel din nou toate răspunderile ? Şi presupunînd că aceasta ar fi situaţia, nu e mult mai drept atunci să spunem că moştenirea familiei Pyncheon a fost o mare nefericire şi nu contrariul ?

Am mai arătat că nu stă în intenţia noastră să înşirăm istoria familiei Pyncheon desfăşurată în neştirbită legătură cu Casa cu şapte frontoane ; nici să vă înfăţişăm ca printr-un glob fermecat cum s-au adunat rugina şi şubrezenia bătrîneţii asupra venerabilei case.

În ce priveşte viaţa ei lăuntrică, într-una dintre încăperi atîrna o oglindă mare, încetoşată, despre care se povestea că ar fi reţinut în adîncurile ei reflexul tuturor chipurilor pe care le-a oglindit vreodată — pe bătrînul colonel, pe numeroşii săi urmaşi, unii în veşmintele unei îndepărtate copilării, alţii în plină înflorire a frumuseţii femeieşti sau a tineretii bărbăteşti, ori brăzdaţi de zbîrciturile îngheţatei bătrîneţi. Dacă am fi cunoscut taina acelei oglinzi, cu dragă inimă ne-am fi aşezat în faţa ei şi am fi transcris pe hîrtie imaginile pe care ni le-ar fi dezvăluit. Dar, spune o poveste, căreia e greu să-i găsim vreun temei de adevăr, că urmaşii lui Matthew Maule ar fi avut legătură cu misterul oglinzii şi că ei ar fi izbutit — prin ceea ce pare a fi un proces de hipnotism — să reînvie în apele oglinzii chipurile săvîrşite din viaţă ale celor din familia Pyncheon ; dar nu aşa cum apăruseră aceştia în ochii lumii din jur, şi nici aşa cum arătaseră în ceasurile lor bune şi fericite, ci înfăptuind iar şi iar cîte o ispravă crîncenă, sau în clipele celor mai aprige suferinţe prin care trecuseră în viaţă. Într-adevăr, fantezia populară a fost îndelungă vreme preocupată de întîmplarea bătrînului puritan Pyncheon şi a vrăjitorului Maule ; vorbele azvîrlite de acesta din urmă de pe

esaod au fost păstrate în minte, laolaltă cu importantul adaos că blestemul devenise parte integrantă din moștenirea familiei Pyncheon.

Cînd cineva din familie avea o gilgiială în gîtlej, aproape sigur că se găsea cite unul de față care să șoptească, jumătate în glumă jumătate în serios : „Are de băut singele lui Maule !” Moartea fulgerătoare a unui Pyncheon, acum vreo sută de ani, în împrejurări foarte asemănătoare cu cele în care s-a sfîrșit colonelul, a fost socotită ca o nouă dovadă în sprijinul părerii existente în această privință. De altminteri, s-a considerat drept o împrejurare sumbră și prevestitoare de rele faptul că portretul colonelului Pyncheon rămăsese fixat — ca urmare, se spunea, a unei prevederi testamentare — pe zidul din camera în care-și dăduse sufletul. Chipul acela crunt, neînduplecat, părea să fie simbolul unei influențe nefaste, și își amesteca atît de mohorit prezența întunecată în lumina însorită a zilei trecătoare, încît în odaia aceea nu puteau niciodată încolți și înflori gînduri sau năzuințe frumoase. Spiritele înțelepte n-or să descopere o nuanță de superstiție atunci cînd afirmăm, printr-o formulare figurată, că năluca unui străbun e adeseori osîndită — ca parte din însăși pedeapsa lui — să devină geniul rău al familiei răposatului.

Pe scurt, neamul Pyncheon a străbătut aproape două secole trecînd poate prin mai puține vicisitudini exterioare decît au cunoscut cea mai mare parte a familiilor din Noua Anglie în aceeași perioadă. Deși aveau anumite trăsături foarte distinctive, totuși și-au însușit caracteristicile generale ale micii comunități în care trăiau : un orașel cunoscut pentru locuitorii săi cumpătați, discreți, chibzuiți, casnici, ca și pentru sfera mărgi-

nită de difuzare a simpatiilor ; dar în care, trebuie spus, s-au nimerit înși mai bizari și, uneori, întâmplări mai ciudate decât ai fi putut întâlni în orice alt loc. În timpul Revoluției, capul din acea vreme al familiei Pyncheon, trecînd de partea regelui, a fost nevoit să se exileze ; dar și-a recunoscut greșeala și a reapărut la timp ca să salveze de confiscare Casa cu șapte frontoane. În ultimii șaptezeci de ani, evenimentele cele mai de seamă consemnate în analele familiei Pyncheon au fost în același timp și cele mai crîncene calamități care s-au abătut vreodată asupra neamului ; printre acestea se numără nu mai puțin decât moartea prin violență — căci astfel a sunat sentința — a unui membru din familie, pricinuită de fapta criminală a altuia. Anumite circumstanțe legate de această nefericită întâmplare au indicat ca făptaș neîndoielnic pe un nepot al victimei. Tînărul a fost judecat și condamnat pentru omor ; dar fie din pricina naturii întâmplătoare a dovezilor, sau poate din cauza unei îndoieli tainice a judecătorului, ori, în fine, datorită unui argument de mai mare greutate în republică decât fusese în monarhie — și anume poziția de înaltă respectabilitate și influența politică a rudelor criminalului — pedeapsa cu moartea i-a fost comutată în închisoare pe viață. Această tristă întâmplare s-a petrecut cam cu treizeci de ani înainte de a începe acțiunea povestirii noastre. Mai tîrziu, au circulat unele zvonuri (căroro puțini le-au dat crezare și numai unul sau doi le-au acordat mare interes) că acel om îngropat de viu ar fi fost — dintr-o pricină sau alta — scos din mormîntul lui.

E de mare însemnătate să spunem cîteva cuvinte în legătură cu victima acestui omor acum aproape dat uitării. Cel ucis fusese un holtei bă-

trîn care a stăpînit o mare avuție, pe lângă casa și terenurile ce alcătuiau întreaga rămășiță a vechii proprietăți Pyncheon. Fiind o fire mai excentrică, aplecată spre visare, îndrăgind mult să scoțoească printre vechi amintiri și să ia aminte la vechi legende, se spune că omul ajunsese la concluzia că Matthew Maule, vraciul, fusese izgonit cu totul pe nedrept din gospodăria lui, dacă nu și din viață. Așa stînd lucrurile, iar el, bătrînul holtei, aflîndu-se în stăpînirea unei averi pe nedrept dobîndite — și îmbibată de o pată neagră de sînge, al cărei miros putea fi încă adulmecat de nările unui om cu conștiință — și-a pus întrebarea dacă nu era de datoria lui, chiar și după atîta amar de vreme, să dea înapoi urmașilor lui Maule ceea ce le aparținea de drept. Pentru un om care trăia atît de mult în trecut și atît de puțin în prezent, cum se întîmpla cu sînguraticul holtei iubitor de antichități, un veac și jumătate nu reprezenta un răstimp prea lung pentru a uita de datoria înlocuirii nedreptății prin dreptate. Cei care-l cunoșteau îndeaproape erau încredințați că, pur și simplu, ar fi fost în stare să facă ciudatul pas de a renunța la Casa cu șapte frontoane în favoarea urmașilor lui Matthew Maule, dacă n-ar fi izbucnit furtuna de nedescris pe care numai simpla bănuială a proiectelor bătrînului gentleman a stîrnit-o în neamul Pyncheon. Ca rezultat al presiunii rudelor, bătrînul și-a suspendat hotărîrea; dar existau temeri că după moarte, prin mijlocirea ultimului său testament, va îndeplini ceea ce fusese împiedicat să înfăptuiască în viață. Nu există însă lucru pe care oamenii să-l înfăptuiască mai rar — indiferent cît de provocați sau de stimulați ar fi — decît acela de a dona prin testament proprietatea strămoească altora decît

color de un singe cu ei. Se poate foarte bine să țină la alții mai mult decît la rubedeniile lor — se poate chiar să nutrească antipatie sau ură curată față de acestea din urmă — și totuși, în pragul morții, puternica prejudecată a rudeniei reînvie și-l îndeamnă pe testator să-și îndrepte avutul pe aceiași făgaș, săpat de o tradiție atît de străveche, încît se confundă cu însăși firea. În ficcare dintre membrii familiei Pyncheon acest simțămînt avea virulența unei adevărate boli. Era un simțămînt prea puternic chiar și față de scrupulele de conștiință ale bătrînului holtei ; drept care, la moartea lui, reședința împreună cu cea mai mare parte a bogățiilor au trecut în stăpînirea urmașului său legal.

Acesta din urmă era un nepot, văr cu nefericitul tînăr care fusese condamnat pentru uciderea unchiului. Pînă în clipa preluării averii, noul moștenitor trecuse drept un tînăr cam ușuratic, dar pe dată se transformă și deveni un extrem de respectabil membru al societății. În realitate, vădi mai multe însușiri specifice neamului Pyncheon și dobîndi o poziție mai strălucită în societate decît toți urmașii care se succedaseră de la moartea colonelului puritan încoace. Întrucît în tinerețe se îndeletnicise cu studiul legilor, și avea o înclinație firească spre această disciplină, obținuse cu mulți ani în urmă o funcție juridică la o instanță mai mică, ceea ce-i conferise pe viață rîvnitul și impunătorul titlu de judecător. Mai tirziu, se angajase în viața politică și participase la două sesiuni ale Congresului, pe lîngă faptul că era cîtat drept o figură remarcabilă în ambele ramuri ale legislaturii de stat. Fără îndoială, judecătorul Pyncheon făcea onoare neamului său. Își clădise un conac la țară, la depărtare de cîteva mîle de

orașul natal, și acolo își petrecea puținul timp liber pe care-l putea smulge îndatoririlor sale oficiale, desfășurând toate binefacerile și virtuțile — după cum se exprimase un ziar în ajunul unor alegeri — care țin de un bun creștin, un bun cetățean, un horticultor și un gentleman.

Pe vremea aceea rămăseseră prea puțini membri ai familiei Pyncheon care să se poată aureola cu strălucirea judecătorului. În ceea ce privește înmulțirea firească, neamul nu propășise; ba mai curînd părea să se stingă. Singurii membri ai familiei erau în primul rînd judecătorul, unicul său fiu rămas în viață și care acum făcea o călătorie prin Europa, vărul întemnițat de treizeci de ani despre care am mai vorbit, și o soră a acestuia, locuind foarte retrasă în Casa cu șapte frontoane, din care îi revenise o cotă parte ca moștenire prevăzută prin testamentul bătrînului holtei. Se știa că e săracă lipită pămîntului și se pare că alesese de bună voie să rămînă astfel, ținînd seama că prosperul ei văr îi oferise toate înlesnirile unei vieți confortabile, fie în vechea reședință, fie în noua și moderna lui casă. Ultimul și cel mai tînăr membru al familiei Pyncheon era o fetișcană de la țară, în vîrstă de șaptesprezece ani, fiica unui alt văr al judecătorului, care se însurase cu o femeie fără nume și fără avere, și murise de tînăr, în sărăcie. Văduva lui se recăsătorise de curînd.

Cît despre urmașii lui Matthew Maule, se presupunea că s-ar fi stins de mult. Un lung răstimp după amăgirea cu vrăjitoria, familia Maule continuase să locuiască în orașul în care străbunul lor fusese pe nedrept osîndit la moarte. După toate aparențele, era o familie liniștită, onestă, binevoi-

toare, care nu purta nici un fel de pică unor anumite persoane sau întregii mulțimi pentru nedreptatea ce li se făcuse ; sau chiar dacă, la gura sobei, în căminul lor, își transmiteau din tată-n fiu amintirea cruntă a soartei vrăjitorului și a proprietății lor pierdute, nu întreprinseseră nici un fel de acțiune publică și nu exprimaseră nimic fățiș. Și n-ar fi de mirare chiar dacă nu și-ar mai fi amintit de loc că vestita Casă cu șapte frontoane își avea temeliile înfipite în pământul care de drept era al lor. Există ceva atât de masiv, de durabil, și irezistibil de impunător în înfățișările exterioare ale rangului social statornicit și ale marii avuții, încât însăși prezența lor pare să le confere dreptul de a exista ; sau cel puțin un simulacru de drept, însă atât de bine imitat, încât foarte puțini dintre cei săraci și umili au tăria morală de a-l pune la îndoială, fie chiar și în sinea lor. Aceasta era situația acum, când atât de multe din vechile prejudecăți se năruiseră ; și acest lucru fusese cu atât mai valabil în perioada premergătoare Revoluției, când aristocrația își putea îngădui să fie trufașă, iar cei sărmani se mulțumeau să fie înjosiți. Astfel încât cei din neamul Maule își țineau vrăjmășia bine tănuită în inimă. Cu toții ajunseseră la sapă de lemn ; făceau parte din gloata celor de jos, a necunoscuților ; meșteșugari sirguincioși dar fără de noroc ; trudind pe chei, sau luind drumul mării ca marinari la proră ; locuind pe ici, pe colo prin orașe, în case cu chirie, și sfârșind în cele din urmă la azil, căminul firesc al bătrîneții lor. Până la urmă, după ce atita amar de vreme și-au tirit existența pe marginea băltoacei opace a anonimatului, s-au scufundat în ea, așa cum se întâmplă mai devreme sau mai

tirziu cu toate familiile, fie ele de prinți sau de plebei. De treizeci de ani încoace, nici un monument comemorativ, nici o piatră de mormînt, nici un anuar, nici conștiința sau memoria oamenilor nu mai purtau vreo urmă a neamului lui Matthew Maule. E cu putință ca cei din singele lui să se fi împrăștiat aiurea ; aici însă, unde modesta lor genealogie poate fi urmărită atît de departe în trecut, familia a încetat să se mai ramifice spre viitor.

În măsura în care vreun reprezentant al neamului mai putea fi descoperit, el ar fi purtat drept semn distinctiv — nu în chip izbitor, și fără să fie propriu-zis marcat, ci ca un element mai curînd simțit decît văzut — o notă de rezervă, moștenită din străbuni. Cei care se însoțeau cu ei, sau care năzuiau s-o facă, deveneau conștienți de o anumită barieră ce împrejmuia pe orice Maule, și dincolo de sanctitatea sau de vraja căreia le era cu neputință să facă măcar un singur pas, în ciuda aparențelor de franchise și camaraderie. Poate că această bizarkerie de nedefinit, care i-a izolat întotdeauna de sprijinul semenilor, i-a făcut să fie atît de nefericiți în viață. Neîndoielnic, în cazul lor, acest element a avut darul să prelungească și să confirme drept unica lor moștenire simțămintele de repulsie și de spaimă superstițioasă pe care cetățenii din oraș, chiar după ce se deșteptaseră din exaltarea lor nebunească, au continuat să le încerce în legătură cu amintirea faimosului vrăjitor. Mantia sau mai bine zis caftanul zdrențuit al bătrînului Matthew Maule se lăsase peste capetele copiilor lui. În parte se credea că moșteniseră însușiri misterioase, se spunea că ar fi avut anumite puteri magice în ochi. Printre numeroase alte

calități și privilegii fără de nici o valoare li se atribuia în special una : aceea de a exercita o influență asupra visurilor oamenilor. Potrivit acestor povești, cei din neamul Pyncheon, oricît de trufași ar fi apărut în timpul zilei pe străzile orașului natal, îndată ce păseau pe tărîmul haotic al somnului nu erau altceva decît sclavii legați ai plebeilor de Maule. Poate că psihologia modernă ar căuta să explice aceste pretinse magii în cadrul unui sistem și nu le-ar respinge ca absolut fanteziste.

Nu vom încheia acest capitol preliminar înainte de a înfățișa într-un paragraf sau două aspectele mai recente legate de Casa cu șapte frontoane. Strada în care casa își înalță venerabilele-i cornișe ascuțite a încetat de mult să mai fie unul dintre cartierele elegante ale orașului ; astfel încît, deși vechiul edificiu a fost înconjurat de clădiri mai moderne, acestea sînt în cea mai mare parte scunde, construite în întregime din lemn, și tipice pentru uniformitatea obositoare a vieții de rînd. Fără îndoială, în fiecare dintre ele s-ar putea să germineze latent întreaga istorie a existenței omenești, dar fără să se manifeste în afară prin vreun element pitoresc menit să atragă imaginația sau să stîrnească interesul de a le cerceta. În timp ce în cazul bătrînei clădiri care stă în centrul povestirii noastre, rama din stejar alb, schelăria, șindrilele, tencuiala scorojită, ba pînă și mănunchiul de hornuri uriașe, par să nu constituie decît elementele cele mai neînsemnate și mai mărunte ale realității sale. Atîta variată experiență de viață omenească s-a consumat înăuntrul ei — atîta suferință și, întrucîtva, chiar și

bucurie, încît s-ar zice că pînă și scîndurile mustesc de seva unei inimi. Casa însăși e ca o inimă uriașă, cu o viață a ei proprie, pulsînd de bogate și sumbre aduceri aminte.

Proeminența întunecoasă a celui de-al doilea cat dă casei o înfățișare atît de meditativă, încît nu poți trece pe lîngă ea fără să-ți spui că, păstrează anumite taine și o istorie tumultuoasă din care s-ar putea trage învățăminte.

În față, chiar la marginea aleii nepavate, se înalță ulmul Pyncheon, care, în comparație cu copacii obișnuiți de aceeași esență, poate fi socotit gigantic. Fusesse plantat de un strănepot al primului Pyncheon și, cu toate că la vremea povestirii noastre număra trei pătrare de veac sau poate chiar aproape o sută de ani, se afla încă în deplină și viguroasă maturitate, aruncîndu-și umbra de pe o parte a străzii pe cealaltă, depășind înălțimea celor șapte frontoane și măturînd acoperișul casei cu frunzișul ramurilor înclinate. Dădea frumusețe bătrinei clădiri și părea să o integreze de-a dreptul în natură. Întrucît strada a fost lărgită în urmă cu vreo patruzeci de ani, frontonul central se aliniaza acum în rînd cu celelalte clădiri. De fiecare latură a casei se întinde un gard părăginit, din zăbrele de lemn prin care se poate zări o curte potopită de iarbă și, mai cu seamă spre unghiurile clădirii, de o imensă bogăție de brusturi cu frunze, fără exagerare, lungi de aproape un metru. În spatele casei e o grădină, fără îndoială foarte întinsă odinioară, dar încălcată acum de alte îngrădituri sau mărginită de locuințe și construcții care în trecut formau o altă stradă. Ar însemna o scăpare din partea noastră, desigur mărunță dar de neîertat, dacă am uita să amin-

tim de mușchiul care s-a adunat de ani și ani pe prichiciul ferestrelor și pe muchiile înclinate ale acoperișului ; și în nici un caz nu putem omite să îndreptăm privirea cititorului spre un mănunchi, nu de bălării ci de flori, care se ridică sus, în văzduh, nu departe de horn, din scobitura prinsă între două frontoane. Li se spune buchetele Alicei. Grăiește legenda că o anumită Alice Pyncheon se distrase să zvirle în sus niște semințe de flori, iar colbul ridicat din stradă și putreziciunea acoperișului alcătuiseră treptat un fel de sol în care încolțiseră, și din care continuau să înflorească și acum, după ce Alice odihnea de mult în mormintul ei. Oricum ar fi ajuns florile acolo, era totuși trist și în același timp plăcut să urmărești felul cum mama-natură își revendica această pustie, părăginită, bătută de vânturi și măcinată de vreme casă a familiei Pyncheon, și cum vara, de îndată ce mijea, făcea tot ce-i sta în putință pentru a înveseli casa prin gingașa frumusețe a florilor, dar pînă la urmă, obosea de atîta efort.

Și mai este o singură trăsătură vrednică a fi pomenită, dar care, ne e teamă, ar putea dăuna impresiei de pitoresc și de romantic în care am urmărit să învăluim imaginea respectabilului edificiu. În dreptul frontonului principal, sub sprînceana amenințătoare a primului etaj, și răspunzînd în stradă, se găsește o ușă de prăvălie, împărțită orizontal în două jumătăți, cea de sus fiind o fereastră de sticlă, așa cum se vede adesea la clădirile mai bătrînești. Ușa aceasta de prăvălie a pricinuit destulă supărare actualei ocupante a augustei case Pyncheon, precum și unora dintre predecesorii ei. La mijloc e o chestiune penibil de gingașă ; dar cum cititorul trebuie neapărat să pă-

trundă în toate tainele, e rugat să ia notă că în urmă cu un veac, capul de atunci al familiei Pyncheon s-a împotmolit în serioase greutăți financiare. Se vede treaba că individul (cu tot titlul lui de gentilom) nu era altceva decît 'un aventurier deșucheat ; deoarece, în loc să ceară sprijin regelui ori guvernatorului regal, sau în loc să-și susțină vehement revendicarea ereditară asupra teritoriilor răsăritene, nu l-a dus capul să aleagă altă cale spre avere decît tăind o ușă de prăvălie în peretele ancestralei reședințe. Ce-i drept, ținea de obiceiul timpului ca negustorii să-și depoziteze mărfurile și să-și facă tirgurile în propria lor locuință. Dar felul în care acel bătrîn Pyncheon își făcea socotelile lui negustorești era de o jalnică meschinărie ; se vorbea că el, cu mîna lui împodobită cu manșetă de dantelă, obișnuia să dea rest la un șiling, iar cînd îi pica o monedă de jumătate de penny o răsucea pe față și pe dos ca să se încredințeze că nu-i falsă. Fără îndoială, în vinele lui se strecurase, prin cine știe ce canal, sîngele unui precupeț mărunt.

Imediat după moartea sa, ușa prăvăliei a fost încuiată cu lacăte, zăvorîtă, bătută în scînduri și, pînă în zilele în care se desfășoară povestirea noastră, probabil că nici n-a mai fost deschisă vreodată. Dar vechea tejghea, rafturile și alte instalații din mică prăvălie au rămas așa cum fuseseră lăsate. Se spunea că dacă priveai prin crăpăturile obloanelor, noapte de noapte îl puteai vedea pe bătrînul prăvăliaș săvîrșit din viață, purtînd o perucă albă, o haină de catifea uzată, încins cu un șorț în talie și cu manșetele de dantelă suflecate peste încheietura mîinilor, scotocind de zor în sertarul de la tejghea sau zgîndu-se la fi-

lele soioase ale registrului de socoteli. După expresia de indescriptibilă groază așternută pe chipul său, s-ar fi zis că fusese osîndit să-și petreacă veșnicia în zadarnica trudă de a-și cumpăni bilanțul.

Ei, și acum purcedem — în chip foarte smerit, după cum se va vedea, la depănatul povestirii noastre.

II

MICUL GALANTAR

Mai era o jumătate de oră pină să răsară soarele cînd domnișoara Hepzibah Pyncheon — n-am putea afirma că s-a deșteptat, întrucît ne îndoim dacă sărmana făptură a închis măcar un ochi în toată această scurtă noapte de miez de vară — dar, în orice caz, și-a ridicat capul de pe perna solitară și a început ceea ce ar suna a batjocură dacă am denumi „înfrumusețarea persoanei dumisale“. Departe de noi necuviința de a asista, măcar în închipuire, la toaleta unei domnișoare bătrîne. Povestirea noastră trebuie așadar s-o aștepte pe domnișoara Hepzibah în pragul camerei; ne vom lua totuși îndrăzneala de a nota numai cîteva dintre suspinele dureroase care-i munceau pieptul, fără să facem vreo rezervă în privința lugubrei lor rezonanțe și a volumului acustic, avînd în vedere că nimeni nu le putea auzi cu excepția ascultătorului imaterial care e autorul acestor rînduri. Fata bătrînă trăia singură în casa bătrînă. Singură, în afară de un anumit tînăr respectabil și ordonat, un artist în meșteșugul dagherotipiei, care de trei luni încoace locuia în calitate de chiriaș într-o aripă îndepărtată, corespunzătoare

unui fronton lateral — aproape o casă în sine — cu lacăte, zăvoare și drugi de lemn la toate ușile de comunicație cu restul locuinței. Prin urmare, suspinele furtunoase ale sârmanei domnișoare Hepzibah nu puteau fi auzite. După cum nu putea fi auzit nici scârțâitul încheieturilor și al genunchilor ei țepeni, în clipa cînd îngenunche la marginea patului. Și la fel de neauzită pentru urechile muritorilor, dar ascultată cu atotînțelegătoare dragoste și milă în cerurile îndepărtate, era rugăciunea ei chinuită — ba șoptită, ba gemută, ba înăbușită în tăcere tulburată — rugăciune prin care implora sprijinul divinității pentru ziua în curs. De bună seamă, ziua de azi urma să depășească încercările obișnuite din existența domnișoarei Hepzibah, care, de un pătrar de veac și mai bine, trăise în deplină sihăstrie fără nici un amestec în preocupările lumești sau în relațiile și plăcerile lumești. Dar nu cu asemenea fervoare se închină detașatul pustnic căruia i se așterne în față calmul rece, lipsit de soare, stătut, al unei zile de azi ce urmează să fie aidoma cu nenumăratele zile de ieri !

Rugile bătrinei domnișoare s-au încheiat. Să însemne aceasta oare că acum o să treacă pragul povestirii noastre ? Încă nu, încă multe clipe nu. Mai întii fiecare dintre sertarele scrinului înalt, de modă veche, va trebui să fie deschis cu greutate și cu un șir de smucituri spasmodice ; va trebui apoi ca toate sertarele să se închidă din nou, opunînd aceeași agitată rezistență. După care urmează un foșnet de mătăsuri țepene ; un zgomot de pași ce măsoară odaia în sus și-n jos. De altminteri o suspectăm pe domnișoara Hepzibah că se urcă pe un scaun ca să arunce o privire atentă înfățișării ei, din față și din profil, reflec-

tată din creștet pînă în tălpi în oglinda ovală, cu ramă întunecată, care atîrnă deasupra măsutei. Zău așa ! Ce spuneți de asta ? E cu putință să se irosească atîta timp prețios pentru dresul și înfrumusețarea matinală a unei persoane vîrstnice, care nu iese niciodată din casă, pe care nimeni n-o vizitează vreodată și față de care, după ce se va fi gătit cît îi stă în putință, singurul fel în care îți poți arăta mila este să-ți întorci ochii în altă parte ?

Acum e aproape gata. Dar să-i mai îngăduim un răgaz ; pentru că acesta este închinat unicului simțămînt sau, am spune mai curînd — ținînd seama de chipul în care suferința și singurătatea l-au amplificat — unicii pasiuni a vieții ei. S-a auzit o cheie răsucindu-se într-un lacăt mic ; a deschis sertarul secret al unei măsute de scris și acum contemplează o anumită miniatură, realizată în stilul desăvîrșit al lui Malbone¹, și înfățișînd un chip vrednic de un penel atît de delicat. Am avut o dată prilejul fericit de a vedea această miniatură. Înfațișează portretul unui tînăr înfășurat într-o haină de casă mătăsoasă, de modă veche, a cărei moliciune și bogăție se potrivește cu expresia visătoare a feței, cu buzele pline, fragede și cu ochii frumoși care par să exprime nu atît profunzime de gîndire, cît de duiosie și de emoții voluptuoase. Posesorului unor astfel de trăsături sîntem îndreptățiți să nu-i cerem nimic altceva decît să privească cu indulgență lumea asta aspră și să se simtă fericit în ea. E cu putință ca acesta să fi fost cîndva iubitul domnișoarei Hepzibah ? Nu ; domnișoara n-a avut niciodată un

¹ *Edward Greene Malbone* (1777—1807), pictor și miniaturist american, celebru pentru grația și gingășia portretelor sale.

iubit — biata de ea, cum ar fi putut să aibă ? — și nici n-a cunoscut vreodată, din proprie experiență, ce înseamnă practic dragostea. Și totuși, nemuritoarea fidelitate și încredere față de persoana redată de miniatură, amintirea sa meru proaspătă și un neistovit devotament au alcătuit unica substanță cu care s-a hrănit inima ei.

Acum, pare să fi lăsat deoparte miniatura și să se afle din nou în fața oglinzii. Trebuie să-și usuce câteva lacrimi. Pași străbat din nou odaia încoace și încolo ; și iat-o, în sfârșit — după un nou suspin sfișietor, ca o pală de vînt rece și umed răbufnit dintr-un cavou de multă vreme ferecat, a cărui ușă s-ar fi deschis pe neașteptate — iat-o pe domnișoara Hepzibah Pyncheon ! Pășește în coridorul întunecos, înnegrit de vreme ; o siluetă înaltă, înveșmîntată în mătase neagră, cu mijlocul lung și subțire, dibuind orbește drumul pînă la scară, ca un om miop, așa cum și este în realitate.

Între timp, soarele, chiar dacă nu se ivise încă la orizont, oricum se apropiase mult de geana zării. Un mănunchi de nori, plutind la mare înălțime, răsfrîngea o rază din lumina zorilor, poleind în sclipiri aurii ferestrele tuturor caselor de pe stradă, fără să le uite și pe cele ale Casei cu șapte frontoane, care — deși fusese martora atîtor și atîtor alte răsărituri — privea veselă și la cel de acum. Răsfrîngerea de lumină ne dă puțința să deslușim, destul de clar, înfățișarea și orînduirea mobilei din încăperea în care a pătruns Hepzibah, după ce a coborît scara. O odaie scundă, cu tavanul traversat de o grindă, cu pereții îmbrăcați în lambriuri dintr-un lemn întunecat la culoare, un cămin spațios împodobit cu plăci de faianță pictată, dar astupat acum de o tăblie de oțel prin

care trece burlanul unei sobe moderne. Duşumeaua e acoperită cu un covor, odinioară dintr-o ţesătură scumpă, dar acum atît de ros şi veştejit de ani, încît modelul, cîndva de mare frumuseţe, s-a şters aproape cu totul, învălmăşindu-se într-o singură culoare nedefinită.

În chip de mobilă, se găsesc două mese : una dintre ele de o construcţie uimitor de complicată, dînd la iveală un număr de picioare egal cu cel al unui miriapod ; cealaltă, cioplită mai delicat, cu patru picioare lungi şi zvelte, în aparenţă extrem de fragile, încît pare de necrezut să fi putut susţine atîta amar de vreme tăblia pe care se servea ceaiul. Împrăştiate prin cameră, se află vreo şase scaune cu spătar drept şi ţeapăn, atît de ingenios concepute să împiedice orice confort uman, încît îţi obosesc ochii numai cît le priveşti şi-ţi dau cea mai neplăcută impresie despre stadiul societăţii căreia îi fuseseră destinate. Există totuşi şi o excepţie : un jilt foarte vechi, -cu rezămătoare pentru coate, o spetează înaltă din stejar sculptat cu mare măiestrie, şi oferind între braţele lui o ademenitoare adîncime care te despăgubeşte prin cuprinzătoarea-i generozitate de totala lipsă a curbilor ornamentale atît de abundente la un fotoliu modern.

În ce priveşte podoabele care înfrumuseţează mobila, putem cita doar două — dacă acestea pot fi socotite vrednice de asemenea nume. Prima este o hartă a teritoriilor răsăritene reclamate de familia Pyncheon, nu o gravură, ci o hartă desenată de mina vreunui vechi şi dibaci cartograf, grotesc ilustrată cu poze de indieni şi de fiare sălbatice, printre care poate fi recunoscut şi un leu ; istoria naturală a acelor regiuni fiind la fel de puţin cunoscută ca şi geografia lor, era redată

în chip cu totul fantăsmagoric. Cea de-a doua po-
doabă e portretul bătrînului colonel Pyncheon,
aproape în mărime naturală, cu trăsăturile severe
ale unei figuri de puritan, cu tichie lipită de
teastă, guler din dantelă și barbă căruntă ; într-o
mînă ține *Biblia*, iar în cealaltă minierul unei
spade de oțel. Acest din urmă obiect, fiind pic-
tat cu mult mai multă rîvnă de către artist, iese
incomparabil mai în evidență decît cartea sfîntă.

Cînd domnișoara Hepzibah Pyncheon intră în
odaie și se găsi față-n față cu portretul, se opri
locului și-l privi cu o neobișnuită încruntare, cu
o ciudată încrețire a frunții, pe care, cine n-ar fi
cunoscut-o, ar fi luat-o probabil drept o expresie
de minie amară și de neplăcere. Dar era altceva.
De fapt, domnișoara nutrea o adîncă venerație
față de chipul zugrăvit, sentiment de care nu-
mai o îndepărtată strănepoată fecioară, bătută de
ani, putea fi susceptibilă, iar încruntarea aceea
necruțătoare nu era decît nevinovatul rezultat
al miopiei și al strădaniei de a-și concentra în
așa fel capacitățile vizuale încît să poată desluși
conturul concret al personajului și nu unul ne-
clar.

E necesar să mai zăbovim o clipă asupra aces-
tei nefericite expresii a sărmanei Hepzibah. Po-
somorala ei — așa cum stăruia cu îndărătnicie
s-o numească lumea sau cel puțin acea parte
din lume care din cînd în cînd furișea cîte o pri-
vire pe fereastra casei — posomorala aceasta îi
dăunase mult domnișoarei Hepzibah, căci de la
ea i se trăgea faima de fată bătrînă oțărîtă ; ba
se prea poate chiar, ca tot privindu-se într-o
oglinză tulbură și tot întîmpinînd în fantomati-
cele-i adîncuri propria încruntare, să fi ajuns
pînă și ea să-și interpreteze expresia la fel de ne-

drept ca și restul lumii. „Ce jalnic de îmbufnată arăt!“ trebuie să-și fi șoptit de multe ori; și, în cele din urmă, o fi ajuns să-și închipuie că așa și era, în virtutea unui inevitabil destin. Dar inima ei nu se încrunta niciodată. Era o inimă duioasă, simțitoare, fremătind de vibrații și pal-pitații; și adăpostea înlăuntru-i toate aceste slăbiciuni, în timp ce chipul, în mod perfid, îi devenea tot mai sever, ba chiar neînduplecat. Și nici n-a întreprins vreodată Hepzibah un gest cutezător, care să nu fi izvorit din ungherul cel mai fierbinte al simțămintelor ei.

Dar în tot acest timp stăm și căscăm gura, în pragul povestirii noastre, ca niște pierde-vară. Ca să mărturisim adevărul adevărat, tare nu ne trage inima să dezvăluim ceea ce are de gând să facă domnișoara Hepzibah Pyncheon.

După cum s-a arătat, în aripa de la parter cu deschidere la stradă, corespunzând frontonului central, un strămoș nevrednic își făcuse, cu mai bine de o sută de ani în urmă, prăvălie. Dar de când bătrînul gentleman se retrăsese din negustorie și adormise sub capacul cosciugului, nu numai ușa prăvăliei, dar și cele aflate înăuntru rămăseseră încremenite; între timp, colbul veacurilor se așternuse în strat tot mai gros pe rafturi și pe tejghea, și umpluse în parte cele două talgere ale unei vechi balanțe, de parcă era îndeajuns de prețios ca să fie cîntărit. Se adunase și în sertarul de bani pe jumătate deschis, unde mai zăcea încă o meschină monedă de șase penny, care nu valora nici mai mult, nici mai puțin decît mîndria ereditară, atît de înjosită în această încăpere. Așa arătase mica prăvălie în copilăria bătrînei Hepzibah, cînd această se juca de-a v-ați ascunselea cu fratele ei prin uitatele un-

ghere. Și așa rămăsese pînă în urmă cu cîteva zile.

Dar acum, deși galantarul e încă ascuns de ochii mulțimii printr-o perdea groasă, înlăuntrul prăvăliei s-a petrecut o remarcabilă schimbare. Bogatele și pletoasele volane de păienjeniș, a căror urzeală și țesătură înghițiseră munca de o viață întreagă a unei lungi succesiuni ancestrale de păianjeni, fuseseră măturate cu grijă de pe tavă. Tejgheaua, rafturile, dușumeaua fuseseră toate bine frecate, iar pe cea din urmă se presărase nisip proaspăt, albăstrui. Și scările cafenii au fost supuse unei discipline rigide, în truda zadarnică de a înlătura mucegaiul care, vai ! le mîncase pînă la miez. Mica prăvălie nu mai era văduvită de mărfuri. Un ochi curios, care ar fi avut privilegiul să cerceteze marfa privind de dincolo de tejghea, ar fi descoperit un butoi — ba chiar două sau trei butoaie și încă un altul pe jumătate plin — unul cu făină, al doilea cu mere, și următorul, pesemne, cu mălai de India. Mai era și o lădiță pătrată din lemn, plină cu bucăți lunguiete de săpun, o alta de aceeași mărime cu lumînări de seu, zece la o livră. O provizie nu prea mare de zahăr cafeniu, niște fasole albă, mazăre cojită, și alte cîteva sorturi ieftine, de care tot omul are într-una nevoie, alcătuiau cea mai mare parte a stocului de marfă. Ai fi putut lua totul drept o fantomatică și fantasma-gorică reflectare a sărăcăcioasei dughene ținută de bătrînul neguțător Pyncheon, numai că unele dintre articole erau de un soi și de o formă care nu putuseră fi cunoscute la vremea aceluia. De pildă, se afla acolo un borcan de murături plin cu bucăți de rocă de Gibraltar ; nu erau ele chiar frînturi veritabile din stîncă de temelie a vesti-

tei fortărețe, ci cioburi de zahăr candel, foarte gustos, învelite în hirtie albă. De altfel, un Jim Crow¹ din turtă dulce își executa dansul renumit în lumea întreagă. Un batalion de soldați de plumb mărșăluia de-a lungul unui raft, în uniforme și cu echipamente moderne; mai erau și niște figurine de zahăr, ale căror chipuri nu prea aduceau cu fețele omenеști din nici o epocă dar, oricum, îmbrăcăminte, ceva mai bine executată, era cea a zilelor noastre și nu cea de acum o sută de ani. Alt fenomen de o modernitate mai izbitoare îl reprezenta un pachet cu chibrituri, despre care odinioară s-ar fi considerat că-și împrumută flacăra instantanee direct din măruntaiele iadului.

Pe scurt, ca să nu mai întindem vorba, era limpede și deasupra oricărei îndoieli că cineva preluase prăvălia și mobilierul de mult răposatului și uitatului domn Pyncheon, și că era pe cale să reînnoiască activitatea vrednicului dispărut, adresîndu-se unei categorii noi de clienți. Cine să fie oare acest cutezător aventurier? Și de ce dintre toate locurile din lume să fi ales tocmai Casa cu șapte frontoane drept scenă a speculațiilor sale comerciale?

Să revenim la bătrîna domnișoară. În cele din urmă și-a întors ochii de la chipul întunecat al portretului, a scos un suspin — într-adevăr, în dimineața aceasta pieptul ei pare o adevărată peșteră a lui Eol² — și a străbătut camera în vîrfurile picioarelor, așa cum e umbletul femeilor mai în vîrstă. Trecînd printr-un coridor, a des-

¹ Poreclă peiorativă pentru un negru (în engleză, *crow* înseamnă *cioroi*).

² Zeul vînturilor în mitologia greacă.

chis o uşă ce dădea în prăvălia pe care tocmai am descris-o atît de amănunţit. Din pricina ieşiturii primului cat — şi mai mult încă din pricina umbrei dese aruncate de ulmul Pyncheon, care se înălţa drept în faţa frontonului — semiobscuritatea din această încăpere putea să vestească la fel de bine înserarea ca şi zorii. Încă un suspin adînc, smuls din pieptul domnişoarei Hapzibah ! După ce zăbovi o clipă în prag, privind spre fereastră cu încruntarea ei de mioapă, de parcă s-ar fi zborşit la vreun duşman aprig, domnişoara îşi proiectă dintr-o dată făptura în prăvălie. Precipitarea şi impulsul galvanic al mişcării ei erau cu adevărat uimitoare.

Cu nervozitate — am putea spune aproape cu un soi de ferveare — porni să rînduiască nişte jucării şi alte mărunţişuri pe rafturi şi în galantar. În înfăţişarea acestei bătrîne cu ţinută nobilă, înveşmîntată în negru, cu chipul palid, era o notă profund tragică, în neîmpăcat contrast cu preocupările ei ridicol de mărunte din clipa aceea. Părea cu totul nefiresc ca o persoană atît de uscată şi de sumbră să ia în mînă o jucărie ; era un miracol că jucăria nu i se frîngea în pumn ; şi ce dureros de absurd apare faptul că îşi frămînta mintea rigidă şi posomorită cu întrebarea cum să-i ademenească pe copilaşi să-i calce pragul ! Şi totuşi asta-i gîndul care-o muncea. Iat-o acum așezînd în galantar un elefant de turtă dulce, dar mîna-i tremură atît de tare, încît îî scapă pe jos, dezmembrîndu-l de trei picioare şi de trompă ; nu mai este un elefant ci doar cîteva frînturi de turtă dulce mucegăită. Poftim, acum a răsturnat un cornet cu bile, care se rostogolesc în toate direcţiile, şi fiecare bilă, minată de un spirit dră-

cesc, se pitește în cel mai întunecat colțișor pe care-l poate afla. Cerul s-o ajute pe biata bătrână Hepzibah și să ne ierte că facem haz de ponoasele ei ! Cînd silueta-i țepăună și ruginită se lasă în patru labe, în căutarea bilcelor pitite, ne simțim cu atît mai îndemnați să vărsăm lacrimi de milă cu cît sîntem nevoiți să ne întoarcem fața și să rîdem de ea. Pentru că avem de-a face — și dacă n-am izbutit să-l ajutăm pe cititor să înțeleagă cum se cuvine acest lucru este numai vina noastră și nu a subiectului — avem de-a face, cum spun-eam, cu unul dintre cele mai triste aspecte ale vieții noastre de azi. E vorba de ultimele zvîrcoliri de agonie ale celor care-și spun „vechea nobilime”. O doamnă — care din fragedă copilărie s-a nutrit cu nebuloasele aere ale rămășițelor aristocratice, crescută în religia că mîna unei adevărate doamne se spurcă în clipa cînd ar întreprinde cel mai mă-runt act pentru cîștigarea existenței — această nobilă înăscută, după șaizeci de ani în care mijloacele de trai i-au devenit din ce în ce mai strîm-torate, e nevoită acum să coboare de pe pedestalu-l rangului ei imaginar. Sărăcia, care o viață întreagă i s-a tîrît pe urme, a ajuns-o. Sau își cîștigă singură pîinea, sau moare de foame ! Iar noi ne-am furișat în viața domnișoarei Hepzibah Pyncheon, cu lipsă de respect, în chiar momentul cînd patriciana urmează să se prefacă într-o plebee.

În țara noastră găsești în orice clipă pe cîte ceva gata să se înece în valurile agitate ale vieții sociale. Tragedia se repetă cu aceeași uniformitate ca și dramele populare jucate în zilele de sărbătoare ; dar, cu toate acestea, are ecouri poate la fel de adînci ca și atunci cînd un nobil de viță decade din rangul său. Ba chiar mai adînci ; căci

pentru noi, cei de jos, rang înseamnă doar o pungă mai grasă și o casă frumoasă, iar după pierderea acestora, rangul nostru nu are o permanență spirituală, ci se stinge fără speranță, o dată cu ele. Așadar, din moment ce am avut ghinionul să o prezentăm pe eroina noastră într-o conjunctură atât de neprielnică, nu putem decît să ne rugăm ca spectatorii destinului ei să vădească o dispoziție de cuvenită solemnitate. Să privim în sărmana Hepzibah pe nobila străveche, ale cărei origini numără două sute de ani de partea noastră a oceanului, și de trei ori pe atîta de cealaltă parte — cu portretele ei antice, cu arborele genealogic, panopliile de arme, amintirile și tradițiile, precum și cu revendicările, în chip de comoștenitoare, asupra teritoriilor princiare din răsărit, acum smulse sălbăticiei și prefăcute în rodnice așezări — în plus născută pe strada Pyncheon, la umbra ulmului Pyncheon, în casa Pyncheon în care și-a petrecut întreaga viață — și redusă acum, chiar în această casă, la condiția unei pre-cupețe de mărunțișuri.

Deschiderea unei dughene este aproape unica resursă pentru o femeie aflată în împrejurări cît de cît asemănătoare cu cele ale nefericitei noastre solitare. Cu miopia și cu degetele ei tremurătoare, țepene și delicate în același timp, nu se putea apuca de broderie; cu toate că în probarul ei, alcătuit cu cincizeci de ani în urmă, se găseau cele mai rare modele de cusături ornamentale. O bătuse adeseori gîndul să deschidă o școală pentru copii mici și la un moment dat începuse chiar să-și revizuiască învățătura primită în copilăria ei, din manualele Noii Anglii, cu scopul de a se pregăti pentru munca de instructoare. Dar flacăra dragostei de copii nu fusese nicicînd

întețită în inima lui Hepzibah, și acum era cu totul mornită, dacă nu chiar stinsă ; pe fereastra odăii ei privea la copilașii vecinilor, și se îndoia dacă ar putea răbda o cunoaștere mai apropiată a lor. Și apoi, în zilele noastre, pînă și simplul A B C a devenit o știință mult prea ermetică pentru a fi predată cu ajutorul unui ac cu gămălie pe care-l plimbi de la o literă la alta. Un copil modern ar putea-o învăța pe bătrîna Hepzibah mai multe decît l-ar putea învăța ea pe copil. Și așa — străbătută de fiori de gheață și cu dureroase stringeri de inimă la ideea unei reveniri, în cele din urmă, la un sordid contact cu lumea din afară, de care se ținuse departe atîta vreme, încît fiecare nouă zi de singurătate îngrămadise încă un bolovan la poarta chiliei în care-și trăia sihăstria — biata făptură și-a adus aminte de străvechiul galantar, de scările părăginite, de sertarul de bani înecat în praf. Ar fi putut să mai stea un timp la gînduri ; dar o anumită împrejurare, despre care încă nu am pomenit nimic, i-a grăbit într-un fel hotărîrea. Prin urmare, a pornit conștiincioasă la împlinirea modestelor pregătiri, și acum hotărîrea ei urma să ia ființă. Nici măcar nu era îndreptățită să se plîngă că soarta fusese mai vitregă cu ea ; deoarece, în chiar orașul său natal, v-am putea arăta mai multe prăvălioare de acest fel, unele dintre ele funcționînd în locuințe la fel de vechi ca și Casa cu șapte frontoane ; și s-ar putea ca în una sau două dintre acestea, acolo unde în spatele tejghelei servește cîte o nobilă decăzută, să vi se înfățișeze o imagine tot atît de severă a mîndriei familiale pe cît vă oferă și domnișoara Hepzibah Pyncheon în persoană.

Trebuie să mărturisim sincer că încercările bătrinei domnișoare de a rîndui totul în prăvălioară, pregătind-o pentru ochii lumii, sînt de un ridicol covârșitor. Se furișează în vîrfurile picioarelor pînă la vitrină, cu atîta băgare de seamă de parcă și-ar închipui că de după ulm o pîndește vreun bandit singeros, gata să-i ia viața. Întinzînd un braț lung, descărnăt, așază la locul potrivit un cartonaș cu nasturi de sidef și o muzicuță de gură sau ce-o mai fi fost, și pe dată se afundă din nou în întuneric, ca nu cumva să îngăduie lumii speranța de a o mai revedea. S-ar putea spune, zău așa, că se așteaptă să slujească nevoilor obștei într-un chip nevăzut, asemenea unei zeități imateriale sau unei zîne bune, oferind marfa, cu o mînă invizibilă, unui mușteriu încremenit de spaimă și de venerație. Dar Hepzibah nu încearcă asemenea speranță măgulitoare. E pe deplin conștientă că în cele din urmă va trebui să se arate și să-și dezvăluie adevărata-i individualitate; însă, asemenea persoanelor foarte sensibile, n-ar putea îndura să se supună unei observații treptate, și preferă să-și facă o apariție fulgerătoare în ochii înmărmuriți ai mulțimii.

Clipa de neînlăturat nu mai putea fi mult timp amînată. Razele soarelui se strecurau spre fațada casei de pește drum, ale cărei ferestre răsfrîngeau o strălucire aurie ce se cernea printre crenile ulmului, iluminînd mai clar interiorul prăvăliei. Orașul părea să se deștepte din somn. Căruța brutarului uruise pe stradă deștrămind cu stridente clinchete de clopoței ultimele vâluri ale sanctității nocturne. Un lăptar împărțea din poartă în poartă conținutul bidoanelor sale și, de departe, de după colț, răzbătea huietul aspru

al scoicii unui pescar. Lui Hepzibah nu-i scăpă nici unul din aceste semnale. Sosise clipa. Să mai amîne, n-ar însemna decît să-și mai prelungească agonia. Nu-i mai rămînea altceva decît să desprindă drugul de pe ușa prăvăliei, lăsînd intrarea liberă — ba mai mult decît liberă : ospitalieră — de parcă ar fi vorba de prieteni ai casei — pentru orice trecător ai cărui ochi s-ar lăsa ademeniți de mărfurile din galantar. Asta face acum Hepzibah, lăsînd drugul să cadă cu un zgomot care pentru nervii ei ascuțiți răsună ca un bubuit asurzitor. Pe urmă — ca și cum unica barieră dintre ea și omenire fusese doborîită și acum, prin pămîntul care s-a căscat, avea să se năpustească un val de cumplite urmări — dădu fuga în odaia alăturată, se prăvăli în jilțul strămoșesc și izbucni în plîns.

Nefericita noastră bătrînă Hepzibah ! Pentru un scriitor care se străduiește să zugrăvească adevărul firii, în feluritele sale înfățișări și împrejurări, împrumutîndu-i un contur pe cît cu putință real și un colorit veridic, este extrem de neplăcut faptul că în substanța celui mai pur patos pe care i-l oferă viața, se amestecă, inevitabil, atîta grotesc și atîta micime. De pildă, cum poți inspira unei scene ca aceea mai sus descrisă suflul unei tragice demnități ? Cum putem da o ținută elevată povestirii noastre despre răsplata unei fărădelegi săvîrșite cu mult în urmă, cînd una dintre eroinele cele mai de seamă pe care sîntem constrînși să o aducem în scenă este — nu o femeie tînără și frumoasă, nici măcar trufașa rămășiță a unei frumuseți răvășită de suferință — ci o fată bătrînă, costelivă, spălăcită, cu încheieturile țepene, îmbrăcată într-o rochie lungă de mătase, cu talie înaltă, și purtînd

o oroare de turban pe cap ! Fața ei nu-i nici măcar urită. Dacă nu este cu totul ștearsă, aceasta se datorează încruntării sprâncenelor din pricina miopiei. Și, în sfârșit, marea dramă a vieții ei pare să stea în faptul că după șaizeci de ani de trîndăvie, a găsit cu cale să-și cîștige pîinea comod, deschizînd o prăvălioară de mărunțișuri. Cu toate acestea, dacă o să trecem în revistă destinele mărețe ale omeririi, vom afla mereu aceeași strînsă îmbinare de meschin și josnic cu tot ce are mai nobil bucuria sau durerea. Viața e alcătuită din marmură și glod. Și, dacă n-ar fi atît de puternică încrederea într-o atotcuprinzătoare proteguire ce planează asupra-ne, am putea ajunge să suspectăm pe chipul de oțel al soartei un rînjat insultător și o neînduplecată minie. Ceea ce poeții numesc darul pătrunderii sufletului omenesc, nu este decît puțința de a discerne, în sfera acestor elemente atît de straniu împletite, frumusețea și măreția; constrînse să îmbrace un veșmînt sordid.

III

PRIMUL MUȘTERIU

Domnișoara Hepzibah Pyncheon zăcea în jilțul de stejar, cu fața îngropată în palme, lăsându-se pradă acelei senzații de inimă grea pe care o trăiesc cei mai mulți dintre oameni în preajma unei acțiuni îndoielnice și în același timp importante, cînd însăși imaginea speranței pare turnată în plumb și te trage la fund. Deodată, tresări la clinchetul de alarmă — subțire, ascuțit și neregulat — al unui clopoțel. Domnișoara bătrînă se ridică în picioare, lividă ca o stafie la cîntatul cocoșilor ; era un spectru înrobît și auzise semnalul căruia îi datora supunere. Semnalul — clopoțelul, ca să-i spunem pe șleau — așezat deasupra ușii prăvăliei, era astfel fixat încît, prin mijlocirea unui arc de oțel vibra, dînd de veste în celelalte încăperi ale casei, ori de cîte ori un mușteriu trecea pragul. Cîlcănitul lui uricios și dușmănos (care se auzea acum, probabil, pentru întîia oară de cînd predecesorul cu perucă al domnișoarei Hepzibah se retrăsese din afaceri), îi stîrni dintr-o dată, într-o tumultuoasă vibrație, toți nervii din trup. Deznodămîntul era gata să se dezlănțuie. La ușă se afla primul ei mușteriu.

Fără să mai stea pe gînduri, se repezi în prăvălie albă la față, sălbatică, cu o expresie și cu gesturi

disperate, încruntându-se amenințător și arătând mai degrabă pregătită să ducă o luptă înversunată cu un spărgător, decît să se înfățișeze zîmbitoare îndărătul unei tejghele, pentru a vinde mărunțișuri pe un ban de aramă. La drept vorbind, numai la vederea ei orice mușteriu obișnuit ar fi întors spatele și-ar fi luat-o la sănătoasa. Cu toate acestea, în biata inimă bătrînă a lui Hepzibah nu era nici urmă de înversunare ; și nici nu purta în clipa aceea vreun gînd rău omenirii în genere, sau vreunui bărbat ori femeie, în speță. Le dorea tuturor numai bine, dar în același timp mai dorea ca ea însăși să fi încheiat de mult cu toate și să odihnească împăcată în mormînt.

Între timp, clientul pășise pragul. Desprinzîndu-se din lumina proaspătă, părea să fi adus cu el în prăvălie și un suflu din voioasele țării ale dimineții. Era un tînăr zvelt, în vîrstă nu mai mult de douăzeci și unu sau douăzeci și doi de ani, cu o înfățișare mai curînd serioasă și îngîndurată pentru anii lui, dar vădînd, în același timp, o sprintenă vioiciune și vigoare. Aceste însușiri puteau fi percepute nu numai fizic, în alcătuirea și în mișcările lui, dar se făceau aproape nemijlocit simțite și în caracterul său. O barbă cafenie, cu fir nu prea mătăsos, îi împodobeia bărbia, fără să i-o ascundă cu totul ; purta și o mustață scurtă, iar fața smeadă, cu trăsături semețe, părea înfrumusețată de aceste podoabe naturale. Cît despre îmbrăcăminte, era de cel mai simplu soi : un surtuc de vară, dintr-un material ieftin și comun, pantaloni subțiri cadrilați, o pălărie de pai, cu o împletitură de slabă calitate. Magazinul Oak Hall îi furnizase, probabil, întregul echipament. Nota de gentleman — dacă într-adevăr avea vreo pretenție să fie ast-

fel considerat — i-o dădea albeața imaculată și eleganța rufăriei.

Întîmpină fără vreun semn de alarmă încrunta-rea lui Hepzibah, întrucît îi mai fusese dat s-o întilnească și știa că nu-i primejdioasă.

— Așadar, scumpă domnișoară Pyncheon, spuse dagherotipistul — căci clientul nu era altcineva decît celălalt locatar singuratic al Casei cu șapte frontoane — sînt bucuros să constat că nu ai dat înapoi de la înțeleapta dumitale hotărîre. Am intrat doar ca să-ți exprim cele mai bune urări și să te întreb dacă-ți pot fi de ajutor la pregătirile de deschidere.

Oamenii aflați la nevoie sau la mare supărare, și în orice caz cei certați cu lumea, pot îndura la nesfîrșire purtările neomenoase ale semenilor, și lucrul acesta nu face decît să-i oțelească; în schimb, în fața celei mai modeste dovezi a ceea ce li se pare a fi simpatie sinceră, nu se mai pot stăpîni. Așa s-a întîmplat și cu sărmana Hepzibah; căci, în clipa cînd a zărit zîmbetul tînărului — zîmbet cu atît mai luminos cu cît mijise pe o față întunecată — și cînd i-a auzit glasul binevoitor, a izbucnit mai întîi într-un chicotit isteric și apoi într-un plîns cu sughițuri.

— Ah, domnule Holgrave, strigă de îndată ce-și recăpătă glasul, n-am s-o pot scoate la capăt! Niciodată, niciodată, niciodată! Aș dori mai curînd să fiu moartă și să odihnesc în cavoul familiei alături de strămoșii mei! Alături de tatăl, și de mama, și de sora mea! Da, alături de fratele meu care ar fi mult mai mulțumit să mă știe acolo decît aici! Lumea-i prea rece și prea crudă — iar eu sînt prea bătrînă, și prea slabă, și prea disperată!

— Vai, domnișoară Hepzibah, spuse tînărul cu un glas potolit, crede-mă că o dată ce-ai să intri în

miezul indeletnicirii dumitale, n-or să te mai tulbure asemenea gânduri. Sînt inevitabile în clipa aceasta, cînd te afli la limita extremă a îndelunga-tei dumitale sihăstriei, și cînd populezi lumea cu figuri uricioase despre care vei afla curînd că sînt la fel de ireale ca și uriașii și căpcăunii din cărțile de basme ale copilăriei. Nimic nu mi se pare mai ciudat în viață decît faptul că orice lucru pare să-și piardă consistența de îndată ce ajungi să-l cunoști îndeaproape. Așa se va întîmpla și cu ceea ce ți se pare acum atît de înspăimîntător.

— Dar eu sînt femeie ! zise Hepzibah pe un ton jalnic. Era să spun că sînt „o lady“ dar socot că asta ține de trecut !

— Ei, n-are nici o importanță că ține de trecut ! răspunse artistul și bunăvoința lui fu străpunsă de licărirea ciudată a unui sarcasm pe jumătate ascuns. Uită trecutul ! Ai să te simți mai bine fără de el ! Îți vorbesc deschis, dragă domnișoară Pyncheon, pentru că sîntem prieteni, nu-i așa ? Socotesc că ziua de azi este una dintre cele mai fericite din viața dumitale. Înseamnă sfîrșitul unei epoci și începutul alteia noi. Pînă acum ți-a înghețat sîngele în vine de cît te-ai ținut de retrasă în sfera aristocrației dumitale, în timp ce restul omenirii își purta bătaia, ba cu o nevoie, ba cu alta. De azi înainte, ai să cunoști, în sfîrșit, și dumneata simțămîntul strădaniei sănătoase și firești de a atinge un scop, și acela de a spori cu forțele dumitale — fie ele mari sau mici — lupta unită a omenirii. Asta este o izbîndă — cea mai mare izbîndă pe care o poate cunoaște un om !

— Domnule Holgrave, pentru dumneata e destul de firesc să nutrești asemenea idei, răspunse Hepzibah înălțîndu-și silueta uscățivă cu o demnitate ușor jignită. Dumneata ești bărbat, un bărbat

tinăr, și ai fost crescut, presupun, așa cum sînt crescuți aproape toți azi, adică pregătit să-ți făurești singur soarta. Dar eu m-am născut o lady, și am trăit toată viața ca o lady ; și indiferent cît de strîmtoară am fost, am rămas întotdeauna o lady !

— Eu nu m-am născut un gentleman, și nici n-am trăit ca atare, replică Holgrave cu un zîmbet ușor. Așa încît, scumpa mea domnișoară, nu te poți aștepta din parte-mi să simpatizez cu asemenea sensibilități ; deși, dacă nu mă înșel, într-un fel le înțeleg totuși. Titlurile acestea de lady și de gentleman au avut o însemnătate în istoria trecută a omenirii, și au conferit unele privilegii, demne sau nu de rîvnit, celor îndreptățiți să le poarte. În prezent însă, și cu atît mai mult în condițiile viitoare ale societății — ele nu mai implică privilegii, ci restricții !

— Astea sînt noțiuni noi pentru mine, răspunse bătrîna nobilă clătînd din cap. N-am să le înțeleg niciodată ; și nici nu doresc să le înțeleg.

— Atunci n-o să mai discutăm despre ele, o potoli artistul cu un zîmbet mai prietenos, și am să te las să înțelegi singură dacă nu-i mai bine să fii o femeie adevărată decît o lady. Crezi într-adevăr, domnișoară Hepzibah, că în familia dumitale, de cînd a fost clădită reședința aceasta, a existat vreo lady care să înfăptuiască vreun act mai eroic decît cel pe care-l îndeplinești dumneata astăzi ? Niciodată ; și dacă cei din familia Pyncheon s-au comportat într-adevăr cu atîta noblețe, atunci mă îndoiesc că blestemul unui bătrîn vraci Maule, de care mi-ai povestit, ar fi putut influența cu atîta putere ursita împotriva lor.

— Ah ! Nu, nu ! strigă Hepzibah ușor măgulită de aluzia la sumbra demnitate a unui blestem

ereditar. Dacă năluca bătrînului Maule, sau dacă vreun urmaş al lui m-ar putea vedea astăzi îndărătul tejghelei, ar socoti că aceasta este împlinirea celor mai întunecate dorinţe ale lor. În orice caz îi mulţumesc, domnule Holgrave, pentru amabilitate. Voi face tot ce-mi stă în putinţă ca să ajung o bună negustoreasă.

— Te rog să te ții de cuvînt, spuse Holgrave, și oferă-mi plăcerea de a-ți fi primul client. Am de gînd să mă plimb puțin pe țărmul mării, înainte de a mă întoarce în odaia mea, unde abuzez de binecuvîntata lumină a soarelui pentru a transpune, prin mijlocirea ei, trăsăturile chipului omnesc. Cîteva pișcoturi din acestea, muiate în apa mării, ar fi lucrul cel mai nimerit pentru gustarea de dimineată. Cît costă o jumătate de duzină ?

— Dă-mi voie ca pentru o clipă să mai fiu o lady, răspunse Hepzibah cu un gest de ancestrală mîndrie, căreia un zîmbet melancolic îi împrumutase oarecare grație.

Îi puse pișcoturile în palmă, dar respinse plata.

— Niciodată o urmașă a familiei Pyncheon nu va primi de la unicul ei prieten, sub acoperămîntul strămoșesc, bani pentru o bucată de pîine.

Holgrave plecă, lăsînd-o pentru moment într-o stare de spirit mai puțin apăsătoare. Curînd însă, dispoziția domnișoarei Pyncheon se nărui din nou, pînă la limita de jos. Cu inima zbătîndu-i-se tulburată, ascultă răsunetul pe caldarîm al pașilor trecătorilor matinali, care acum începeau să fie mai numeroși. O dată sau de două ori, pașii pîrură să zăbovească ; străinii aceia, sau poate că vecinii, priveau la expoziția de jucării și de mărunțișuri din galantarul lui Hepzibah.

Tortura era acum îndoită ; pe de o parte o copleșea rușinea că ochi străini și neprietenoși aveau

privilegiul de a privi în casa ei, iar pe de altă parte, i se năzărise deodată, cu o ridicolă iritare, că galantarul nu era dichisit cu prea multă dibăcie și nu arăta nici pe departe așa cum ar fi trebuit să arate. S-ar fi zis că întreaga izbîndă sau înfrîngere a prăvăliei ei ar fi atîrnat doar de prezența în galantar a altor soiuri de mărfuri sau de înlocuirea unui măr cam pătat cu altul mai frumos. Făcu așadar schimbările, pentru ca pe loc să aibă senzația că stricase totul ; fără să-și dea seama că, de fapt, nervozitatea creată de împrejurări și scrupulozitatea ei innăscută, de fată bătrînă, purtau vina tuturor relelor.

Curînd după aceea avu loc o întîlnire, chiar în pragul prăvăliei, între doi muncitori, după cum îi trădau glasurile aspre. Schimbară întîi cîteva cuvinte despre niscai treburi ale lor, apoi unul din ei observă întîmplător vitrina și-i atrase și celui-lalt atenția.

— Ia te uită ! strigă. Ce părere ai de asta ? În strada Pyncheon a început să înflorească negoțul.

— Ei, ei, asta-i o ispravă, nu glumă ! exclamă celălalt. În vechea casă Pyncheon și sub ulmul Pyncheon ! Cine-ar fi crezut ! Bătrîna Pyncheon să deschidă o dugheană !

— Crezi c-o să facă vreo treabă, Dixey ? întrebă prietenul. N-aș spune că vadul e cine știe ce bun. Imediat după colț e altă prăvălie.

— Să facă treabă ? strigă Dixey pe un ton plin de dispreț de parcă nici nu se putea admite asemenea idee. Nici gînd ! Păi ce, numai mutra ei — i-o cunosc pentru că într-un an i-am săpat grădina — numai mutra ei, zic, l-ar băga și pe Aghiută în speriet_i, dacă și-ar pune vreodată mintea să facă negoț cu ea. Lumea n-o s-o poată răbda, ascultă ce-ți spun eu. Are, n-are de ce, se

burzuluiește la tine, uite-așa numai pentru că-i o fire ursuză.

— Ei, asta n-ar fi mare lucru, observă celălalt. Oamenii ăștia oțărîți sînt cei mai destoinici cînd e vorba de negustorie și știu foarte bine ce vor. Dar, cum spui tu, nu cred c-o să facă mare brînză. S-a zis cu prăvăliile astea de mărunțișuri, așa cum s-a zis cu toate soiurile de negoț, de meșteșug sau de muncă manuală. O știu, pentru c-am încercat-o pe spinarea mea. Nevastă-mea a ținut o dugheană din asta cu mărunțișuri timp de trei luni, și s-a ales c-o pierdere de cinci dolari.

— Tristă treabă, răspunse Dixey pe tonul care însoțește un clătinat din cap. Tristă treabă!

Dintr-o pricină sau alta, nu prea lesne de analizat, în toată amărăciunea ei de pînă atunci legată de prăvălie, Hepzibah nu fusese încercată de un junghi în inimă atît de amarnic ca acela care a săgetat-o pe cînd trăgea cu urechea la conversația de mai sus. Mărturia cu privire la burzuluiala ei era extrem de importantă; părea că-i dezgolise propriul chip, dezbărat de falsa lumină a aprecierilor ei subiective; și era un chip atît de hidos încît nu cuteza să-l privească. Pe de altă parte se simțea în chip absurd jignită văzînd cît de slabă și de trecătoare era impresia pe care părea s-o creeze faptul că deschisese o prăvălie — eveniment atît de covîrșitor pentru dînsa — asupra localnicilor ai căror imediați reprezentanți erau cei doi oameni. O privire fugară, o vorbă sau două rostite în treacăt; un rîs grosolan; și, de bună seamă, că pînă să dea colțul o și uitaseră! Nici că se sinchiseau de demnitatea ei, și cu atît mai puțin de faptul că se degradase. Și, mai mult ca toate, prevestirea că n-o să izbutească, rostită cu acea cunoaștere sigură a experienței proprii, se

prăvălea peste speranțele ei pe jumătate moarte, ca bulgării de țărină pe un mormînt. Nevasta omului aceluia încercase aceeași experiență și dăduse greș ! Și atunci cum ar fi putut această lady înăscută — care-și petrecuse jumătate din trai în sihăstrie, cu totul nepricepută în treburile lumești și, pe deasupra, în vîrstă de șaizeci de ani — cum ar fi putut măcar visa la reușită cînd pînă și femeia aceea din Noua Anglie, călită, vulgară, șmecheră, zeloasă, oțelită de muncă se alesese de pe urma negoțului cu o pierdere de cinci dolari ? Reuștia îi părea cu neputință, iar speranța de a izbîti devenea crudă halucinație.

Nu știi ce duh răuvoitor, care-și pusese în cap să facă totul pentru a o scoate pe Hepzibah din minți, îi desfășură în imaginație un fel de panoramă înfățișînd o mare stradă comercială dintr-un oraș, mișunînd de lumea cumpărătorilor. Ce de prăvălii și cît de minunate ! Băcăanii, magazine de jucării, de pînzeturi și mătăsuri, cu vitrine imense din cristal, cu rafturi încîntătoare, gemînd de bogăția mărfurilor în care fuseseră investite averi ; și oglinzile mărețe care căpтуșeau peretele din fund al fiecărui magazin, și dublau această revărsare de bogății într-o strălucită și scînteietoare imagine de irealități ! De o parte a străzii minunatul bazar, cu un furnicar de negustori pomădați și lustruiți, lingușindu-se, zîmbind, inclînindu-se, măsurînd și cîntărind mărfurile. De cealaltă parte, posomorita Casă cu șapte frontoane, cu străvechiul galantar de sub proeminența primului cat, și cu Hepzibah însăși într-o rochie de mătase neagră veștejită, încruntîndu-se dindărătul tejghelei la lumea care i se perindă prin față ! Acest doborîtor contrast i se înfățișa ca un simbol limpede al auspiciilor sub care își pornea lupta pentru exis-

tență. Reușită ! Absurd ! Nici n-o să se mai gîndească vreodată la așa ceva. Ar fi fost totuna dacă o pîclă veșnică ar înghiți acum casa, în timp ce toate celelalte clădiri ar continua să strălucească în soare ; pentru că picior de om n-o să-i treacă vreodată pragul și mîna de om n-o să-i apese clanța !

Dar chiar în acea clipă clopoțelul de deasupra capului ei clincăni de parc-ar fi fost vrăjit. Și ai fi zis că însăși inima nobilei bătrîne atirna de arcu clopoțelului, pentru că se porni să zvîcnească repede, ținînd isonul sunetului. Ușa se deschise deși nici o siluetă omenească nu se deslușea de cealaltă parte a geamului înalt. Cu toate acestea, Hepzibah scruta cu privirea, ținîndu-și mîinile încheștate și arătînd de parcă ar fi stîrnit vreun duh rău, pe care era hotărîtă să-l înfrunte în ciuda spaimii de care se lăsase cuprinsă.

„Doamne ajută-mă ! gemu în gînd. Acum a sosit pentru mine ceasul mării încercări !“

Ușa, care se mișca greoi pe balamalele-i ruginite și scîrțîitoare, fu împinsă la perete și în prag se ivi un băiețaș voinic și rotofei, cu obrații roșii ca mărul. Era îmbrăcat destul de neîngrijit (dar s-ar fi spus că mai curînd din pricina nepăsării maică-si decît dintr-a sărăciei lui taică-su), cu un șorț albastru, pantaloni scurți și umflați, pantofi cam tociți la vîrfuri și o pălărie spartă, prin plesniturile căreia ieșeau la vedere cîteva șuvițe de păr creț. O carte și o tăbliță strînse sub braț arătau că băiatul era în drum spre școală. Se holbă o clipă la Hepzibah, așa cum ar fi făcut de bună seamă și un mușteriu mai vîrstnic, neștiind ce înseamnă atitudinea tragică și încruntarea ciudată cu care era privit.

— Ei, băietaş, rosti bătrîna, prinzînd puţină inimă la vederea unui personaj atît de puţin formidabil, ei, băietaş, ce doreşti ?

— Pe Jim Crow ăla din geam, răspunse puştiul întinzînd un cent şi arătînd cu degetul figura de turtă dulce care-i reţinuse interesul, în timp ce tîndălea în drum spre şcoală. ăla care n-are piciorul rupt.

Hepzibah întinse braţul uscat şi, scoţînd figurina din galantar, o oferî primului ei muşteriu.

— Ţine-ţi banii, spuse ea, înghiontîndu-l uşor spre ea ; intrucît vechea ei obîrşie nobilă se zbîrlise cu îndărătnicie la vederea bănuţului de aramă ; şi apoi ar fi fost o jalnică meschinărie să iei banii de buzunar ai unui copil, în schimbul unei bucăţi de turtă dulce uscată. Ţine-ţi bănuţul. Mănîncă-l sănătos pe Jim Crow !

Copilul, holbîndu-şi ochii rotunzi în faţa acestui exemplu de liberalitate cu totul fără precedent în vasta lui experienţă legată de dughenele cu mărunţişuri, înşfăcă figurina de turtă dulce şi o întinse la drum. Nici nu ajunsese bine pe trotuar (ah, micul canibal !) că şi înghiţise căpătîna lui Jim Crow. Cum ştrengarul n-avusese grijă să tragă uşa, Hepzibah se chinuia să o închidă după el, însoţindu-şi eforturile cu vreo două exclamaţii de indignare la adresa turbulenţei tineretului şi mai cu seamă a băietaşilor. Dar abia apucă să așeze în galantar altă reproducere a faimosului Jim Crow, cînd clopoţelul clincăni iar zgomotos, uşa fu din nou împinsă la perete, cu toate smucelile şi opintezile-i obișnuite, lăsînd să apară iar același puști rotofei care ieșise cu două minute mai înainte. Firimiturile și vopseaua decolorată, urme ale ospățului canibalic abia săvîrșit, erau foarte vizibile în jurul gurii băiatului.

— Ce mai e, băiețuș ? întrebă domnișoara bătrână puțin enervată. Te-ai întors să închizi ușa ?

— Nu, răspunse băiatul arătînd cu degetul spre figurina care tocmai fusese aranjată în galantar. Îl vreau pe celălalt Jim Crow.

— Poftim, ia-l, spuse Hepzibah, scoțînd figurina ; dar dîndu-și seama că acest stăruitor mușteriu n-o s-o slăbească cu nici un chip atîta timp cît va mai exista o figurină de turtă dulce în prăvălia ei, își trase îndărăt brațul întins. Unde-i bănuțul ? întrebă.

Băiețușul avea banul pregătit dar, ca orice iancheu adevărat, prefera să facă un tîrg în cîștig decît unul în pagubă. Cu o mutră botoasă puse banul în palma lui Hepzibah și plecă, trimițîndu-l pe al doilea Jim Crow în căutarea primului.

Proaspăta neguțătoreasă virî în sertarul de bani primul rod material al întreprinderii ei comerciale. Zarurile fuseseră aruncate ! Josnica pată a acelei monezi de aramă nu se va mai putea șterge în vecii vecilor de pe palma ei. Micul școlar, ajutat de figura poznașă a dansatorului negru, desăvîrșise ireparabila prăbușire. Destrămase structura vechii aristocrații, ca și cum, cu pumnul lui de copil, ar fi dărîmat însăși Casa cu șapte frontoane. Fie ca Hepzibah să întoarcă acum cu fața la perete portretele strămoșilor Pyncheon, iar cu harta proprietăților ei răsăritene să atîțe focul din bucătărie, suflînd în flacără cu pustiita răsufclare a tradițiilor ancestrale ! Ce o mai leagă de strămoși ? Nimic ; nimic mai mult decît ceea ce o leagă de urmași ! Acum nu mai e o lady, nu, ci pur și simplu Hepzibah Pyncheon, o fată bătrînă deznădăjduită, patroana unei dughene de mărunțisuri !

Și totuși, chiar în timp ce făurea în minte, cu oarecare ostentație, asemenea gânduri, în chip cu totul și cu totul surprinzător o mare liniște pogori asupra-i. Tulburarea și temerile care o chinuiseră, fie în somn, fie în tristele visări cu ochii deschiși, se spulberaseră parcă în cele patru vânturi, de îndată ce proiectul ei începuse să capete o înfățișare materială. Resimțea, ce-i drept, noutatea bizară a poziției sale, dar nu mai era frământată sau înfricoșată. Din când în când, o străbătea chiar un fior de veselie tinerească. Era suflarea înviorătoare a aerului proaspăt de afară, după îndelunga toropeală și monotona singurătate a vieții ei. Iată cât de prielnică e munca ! Cât de miraculoasă e forța pe care nu o bănuim în noi. Cea mai sănătoasă îmbujorare pe care Hepzibah o cunoscuse de ani încoace îi cuprinsese obrazii acum, în mult temuta criză, când pentru prima dată în viața ei întinsese o mână ca să se susție. Micul cerc al monedei de aramă dată de școlar — așa tocită și înnegrită cum ajunsese după măruntele servicii pe care le împlinise ici și colo, de-a lungul și de-a latul țării — se dovedise a fi un talisman, purtător al binelui, vrednic a fi turnat în aur și aninat pe inima ei. Era la fel de puternic și poate că înzestrat cu aceleași însușiri tămăduitoare ca un inel galvanic ! Oricum, Hepzibah simțea cu recunoștință gingașele prefaceri pe care le stîrnise în trupul și în sufletul ei ; cu atît mai mult cu cît îi însuflețî energia de a-și pregăti gustarea de dimineată, la care, pentru a-și menține curajul, își îngădui să toarne o linguriță suplimentară de ceai negru, în infuzie.

Totuși, ziua de introducere în tainele negustoriei nu s-a desfășurat fără numeroase și grave înterruperi ale acestui simțămînt de vigoare bucuroasă. De regulă, Providența binevoiește rareori să dă-

ruiască muritorilor mai mult decît acel grăunte de curaj cît e de ajuns ca să-i păstreze în limitele unei cumpănite exercitări a forțelor. În cazul bătrînei noastre nobile domnișoare, după ce însuflețirea noii activități s-a mai potolit, vechea deznădejde a întregii ei vieți începu, cînd și cînd, să scoată capul. Ca o masă de nori plumburii ce adesea întunecă cerul, învăluind firea într-o penumbra fumurie, pînă cînd, în amurg, se lasă vremelnice străbătută de o rază de soare. Dar norii hulpavi se străduie într-una să înghită iarăși peticul de azur celest.

Pe măsură ce dimineța înainta, mai intrară unii mușterii, dar nu prea des ; trebuie să recunoaștem că, în unele cazuri, negoțul nu s-a desfășurat nici spre mulțumirea lor, nici spre a domnișoarei Hepzibah ; și, în general, nici spre rodnică îmbogățire a sertarului de bani. O fetiță, trimisă de mama ei cu un fir dintr-o jurubiță de bumbac de o culoare neobișnuită, ca să potrivească alta la fel, cumpără una pe care bătrîna domnișoară, în miopia ei, o găsi cu totul asemănătoare ; dar, după scurt timp fetița se întoarse în fugă aducînd vorbă minioasă de la maică-sa că așa nu se potrivește de loc, plus că era și putredă ! Pe urmă a mai venit o femeie cu fața palidă și brăzdată de griji, nu bătrînă, dar buimacă, cu părul străbătut de șuvițe cărunte ca niște panglici de argint ; o femeie din acelea plăpînde din fire, pe care le recunoști pe dată că-s trudite de moarte de către o brută — și, probabil, o brută bețivă — de soț și de cel puțin nouă copii. Ceru cîțiva pfunzi de făină și oferi banii pe care nobila decăzută îi refuză în tăcere, cîntărindu-i bietei nenorocite mai multă făină decît și-ar fi luat ea singură. Puțin timp după aceea, intră un bărbat în-

tr-o salopetă slinoasă din pinză albastră și ceru o pipă, dar umplu întreaga prăvălie cu miasma înțepătoare de băutură pe care o exala nu numai răsuflarea lui înfierbîntată, ci părea să-i mustească prin toți porii, ca un gaz inflamabil. Hepzibah nu-și putu scoate din cap că acela era soțul femeii cu fața brăzdată de griji. Ceru și-o pungă de tutun ; și cum neguțătoreasa nu avusese grijă să se aprovizioneze cu acest articol, brutalul mușteriu zvîrli cît colo pipa cea nouă și ieși din dugheană bombănind niște cuvinte de neînțeles, care aveau tonul și asprimea unor injurături. În urma cărui fapt, Hepzibah își înalță privirile încruntate fără voie, și le pironi pe chipul Providenței.

În timpul dimineții, nu mai puțin de cinci persoane veniră să ceară bere de ghimber, bere de rădăcini, sau alte băuturi de același fel și, cum nu putură găsi nimic din ce doreau, părăsiră cu mare îmbufnare prăvălia. Trei dintre ei lăsară ușa deschisă și doi o trîntiră la plecare cu atîta necaz, încît clopoțelul începu să joace nebunește pe nervii sărmanei Hepzibah. O gospodină din vecini, grăsună, gureșă și rumenă ca para focului, năvăli în prăvălie cu răsuflarea tăiată, cerînd poruncitor drojdie de bere ; și cînd biata nobilă domnișoară, cu răceala sfielnică a bunelor maniere, îi dădu a înțelege aprinsei cliente că nu ține asemenea articol, acea gospodină destoinică socoti de datoria ei să-i țină o adevărată predică :

— O dugheană de mărunțișuri să nu țină drojdie de bere ! rosti ea. Cum se poate una ca asta ? Cine-a mai auzit așa ceva ? Află că nici dumitale n-o să-ți crească pita, nu mai mult decît o să-mi crească azi mie. Ai face mai bine să-ți închizi dugheana pe loc.

— Da, răspunse Hepzibah cu un oftat adânc, poate că aş face mai bine.

De altminteri, în mai multe rînduri, în afara întîmplării de mai sus, sensibilităţile ei aristocratice fură aspru biciuite de tonul familiar, dacă nu grosolan, cu care i se adresau oamenii. De bună seamă, se socoteau acum nu numai egali, dar chiar superiori şi ocrotitori. În subconştient, Hepzibah se măgulise cu gîndul că un fel de nimb sau de iradiere sau, mă rog, ceva de felul ăsta îi va învălui făptura, asigurîndu-i supunerea celorlalţi în faţa greutăţii obîrşiei ei nobile, sau dacă nu chiar supunerea, măcar o tacită recunoaştere. Pe de altă parte, nimic nu o chinuia mai rău decît această recunoaştere, cînd era exprimată prea făţiş. Răspunsurile ei în faţa uneia sau a două binevoitoare încercări de exprimare a compătimirii au fost aproape răstite şi, spre părerea noastră de rău, trebuie să mărturisim că Hepzibah cunoscuse o stare de furie păgînă numai la bănuiala că una dintre clienţe intrase în prăvălie nu pentru c-ar fi avut într-adevăr nevoie de articolul pe care pretindea că-l caută, ci doar din dorinţa răutăcioasă de a se uita la ea. Josnica fiinţă era hotărîtă să se asigure cu ochii ei ce mutră face îndărătul tejgelei o vechitură aristocratică, după ce şi-a istovit tinereţea şi parte din amurgul vieţii ţinîndu-se departe de omenire. În acest caz în speţă, încruntarea sprîncenelor lui Hepzibah — oricît de nepremeditată şi de inofensivă ar fi fost altă dată — îi fu de mare folos.

— În viaţa mea n-am tras aşa o sperietură, relatează clienta cea curioasă, zugrăvind întîmplarea uneia dintre cunoscutele ei. E o adevărată zgripturoaică bătrînă, poţi să mă crezi pe cuvînt. De spus, nu

spune mare lucru ; dar dacă i-ai vedea numai răutatea din priviri !

Așadar, luată în tot, noua experiență i-a pricinuit nobilei noastre decăzute concluzii foarte neplăcute cu privire la felul de a fi și de a se purta a ceea ce se numea „clasa de jos“, pe care o privise pînă atunci cu o blîndă și compătimitoare indulgență, dat fiind că ea ocupa o sferă de superioritate neîndoielnică. Dar, din nefericire, avea de luptat în același timp și împotriva unui amarnic simțămînt de un fel cu totul opus : anume un simțămînt de minie împotriva trîndavei aristocrației căreia îi aparținuse cu atîta mîndrie pînă nu demult. Cînd vreo doamnă, într-un diafan și costisitor veșmînt de vară, cu un vâl fluturînd și o trenă ce se legăna grațios, pășind cu mișcări aeriene ce te făceau să privești la picioarele-i elegant încălțate pentru a vedea dacă atinge glia sau plutește în văzduh — cînd o asemenea viziune trecea din întîmplare pe străduța lăturalnică, lăsînd în urmă-i o dîră de parfum suav și înșelător, de parcă sub pașii ei ar fi răsărit un mănunchi de roze de culoarea ceaiului — în asemenea clipe ne e teamă că vechea încruntare a lui Hepzibah nu putea fi pusă în întregime pe seama miopiei. „Ce rost o fi avînd, gîndea ea, dînd grai acelei porniri dușmănoase care-i singura formă de înjosire a săracilor în fața bogaților, ce rost o fi avînd în înțeleapta orînduire a providenței, viața acestei femei ? Oare lumea întreagă trebuie să trudească pentru ca palmele mîinilor ei să rămînă albe și catifelate ?“

După care, căindu-se rușinată, își ascundea fața.

— Dumnezeu să mă ierte ! murmură.

Fără îndoială, Dumnezeu o ierta. Dar luînd aminte la evoluția desfășurărilor lăuntrice și a celor exterioare din această primă jumătate de zi, Hepzibah începu să se teamă că prăvălia va duce la prăbușirea ei din punct de vedere moral și religios, fără să-i sporească substanțial bunurile pămîntești.

IV

O ZI PETRECUTA ÎNDARATUL TEJGHELEI

Spre amiază, Hepzibah zări un domn mai în vîrstă, robust și corpulent, dar de o remarcabilă distincție a ținutei, mergînd agale pe trotuarul de peste drum al străzii albe și prăfoase. Cînd ajunsese în raza fișiei de umbră aruncată de ulmul Pyncheon, se opri locului și (în timp ce-și scoase pălăria pentru a-și șterge nădușeala de pe frunte) păru să scruteze cu un interes deosebit dărăpănata și măcinata de vreme Casă cu șapte frontoane. Dar, într-un fel cu totul diferit, și dînsul oferea o priveliște nu mai puțin vrednică de admirat decît cea a casei. Nici că s-ar putea căuta or găsi o mai bună întruchipare umană a unui foarte înalt grad de respectabilitate, care, prin nu știu ce farmec de nedescris, se desprindea nu numai de pe chipul și din gesturile sale, dar pătrunsese pînă și în tăietura veșmintelor, făcîndu-le cum nu se poate mai potrivite și mai importante pentru acel om. Fără să se deosebească, în mod vizibil, de îmbrăcămîntea altor oameni, hainele lui erau totuși pătrunse de o vastă și adîncă gravitate, care trebuie să fi fost o caracteristică a celui ce le purta, întrucît n-ai fi putut spune că ținea nici de croială și nici de stofa din care erau făcute. Chiar și

bastonul cu măciulie de aur — un baston comod din lemn negru, lustruit — avea aceleași trăsături specifice, și dacă i-ar fi venit cheful să pornească de unul singur la plimbare, ar fi fost recunoscut pretutindeni ca un reprezentant vrednic de stăpînul său. Această caracteristică — care apărea izbitor în tot ce-l înconjura și pe care încercăm să o sugerăm cititorului — nu pătrundea însă dincolo de poziția lui socială, deprinderile de viață și împrejurările exterioare. Îți dădeai seama ușor că era o persoană de mare influență și autoritate ; și, mai cu seamă, simțeai cu atîta siguranță că era om cu stare, de parcă ți-ar fi înfățișat contul lui la bancă, sau de parcă l-ai fi văzut atingînd rămurelele ulmului Pyncheon și, asemenea regelui Midas¹, prefăcîndu-le pe dată în aur.

În tinerețe, probabil că trecuse drept bărbat frumos ; la vîrsta de acum însă, fruntea îi era prea greoaie, tîmplele prea dezgolate, părul, care-i mai rămăsese, prea sur, ochii prea reci, buzele prea crisplate ca să mai evoce cît de cît frumusețea. Ar fi fost însă un model de portret bun și masiv ; acum, mai curînd decît în orice altă perioadă din viață, deși poate prin procesul fixării pe pînză, expresia feței lui ar fi devenit prea aspră. Artistul ar fi socotit necesar să-i studieze fața, să-i încerce capacitatea de a varia expresiile : s-o înnegureze cu o încruntare, s-o ilumineze c-un surîs.

În timp ce domnul vîrstnic stătea cu privirile ațintite asupra casei Pyncheon, pe față i se perindă rînd pe rînd atît încruntarea cît și surîsul. Ochii îi zăboveau asupra galantarului și, punîndu-și o pereche de ochelari înrămați în aur, pe ca-

¹ *Midas* — rege al Frigiei (în mitologia greacă) pe care Dionysos l-ar fi înzestrat cu darul de a preschimba în aur tot ce atîngea, pînă și hrana.

re-i ținuse în mână, cercetă în amănunțime micul aranjament de jucării și de mărfuri al lui Hepzibah. La început s-ar fi zis că nu-i place — ba, dimpotrivă, că-l nemulțumește foarte — și totuși, un moment mai târziu, zîmbi. În timp ce această din urmă expresie îi întîrzia încă pe buze, o zări pe Hepzibah care se aplecase întîmplător spre fereastră ; și atunci, zîmbetul lui, din acru și neplăcut, se prefăcu în cea mai însorită mulțumire de sine și îngăduință. Se înclină, cu un fericit amestec de demnitate și bunăvoință curtenitoare, și-și continuă drumul.

— Iată-l, murmură Hepzibah pentru sine, înghițind cu noduri o amară emoție, pe care, văzînd că n-o poate alunga, încerca s-o îndese la loc în inimă. Mă întreb ce-o fi gîndind despre toate astea ? Oare-l mulțumește ? Ah ! Uite-l că întoarce capul !

Domnul se opri în stradă, și-și întorsese trupul pe jumătate, cu ochii încă ațintiți pe galantar. De fapt, se răsucise pe călcîie și făcuse un pas sau doi îndărăt, de parcă ar fi avut de gînd să intre în prăvălie ; dar se întîmplă că i-o luă înainte primul mușteriu al lui Hepzibah, micul canibal al lui Jim Crow, care, aruncînd o privire spre galantar, fusese irezistibil ispitit de un elefant de turtă dulce. Ce poftă uriașă avea ținul ăsta de-o șchioapă ! Devorase doi Jim Crow imediat după gustarea de dimineată, și acum un elefant, ca aperitiv pentru prînz ! Cînd isprăvi cu această ultimă achiziție, domnul mai vîrstnic își reluase drumul și dispăruse după colțul străzii.

— Ia-o cum îți place, vere Jaffrey ! murmură fata bătrînă, înapoindu-se în prăvălie după ce scosese cu grijă capul pe ușa, privind în susul și-n josul străzii. Ia-o cum îți place ! Mi-ai văzut mi-

cul meu galantar ! Ei bine ! Ai ceva de zis ? Casa Pyncheon nu-i oare proprietatea mea cît timp voi trăi ?

După acest incident, Hepzibah se retrase în odaia din spatele prăvăliei, unde, la început, luă un ciorap pe jumătate împletit și începu să croșeteze cu mici tresăriri nervoase și dezordonate ; dar curînd, dîndu-și seama că nu prea ține socoteala ochiurilor, aruncă împletitura de o parte și începu să străbată cu pași iuți încăperea. În cele din urmă, se opri în fața portretului austerului puritan bătrîn, străbunul ei și întemeietorul casei.

Într-un anumit sens, pictura intrase aproape în pinză și pâlise pe după întunecimea așternută de vreme ; în alt sens însă, Hepzibah nu-și putea închipui decît că devenise din ce în ce mai proeminentă și mai izbitor expresivă, în tot timpul scurs de la prima ei familiarizare cu portretul, în frageda copilărie, și pînă acum. Pentru că, în vreme ce conturul și substanța se întunecau și se ștergeau pentru ochiul privitorului, caracterul sfidător, dur, și în același timp ascuns, al personajului părea să iasă la suprafață, ca într-un fel de descătușare spirituală. Uneori, la picturile foarte vechi poate fi observat acest efect. Chipurile personajelor capătă o expresie pe care un artist (dacă ar fi avut măcar un dram din vanitatea artiștilor de azi) n-ar fi cutezat niciodată să i-o înfățișeze celui ce-i comandase portretul drept expresia caracteristică a chipului său, dar în care, cu toate acestea, recunoaștem pe dată reflectarea adevărului crud al unui suflet omenesc. În asemenea cazuri, înțelegerea profundă, vădită de pictor, a trăsăturilor lăuntrice ale modelului s-a infiltrat în însăși esența tabloului și poate fi percepută numai după ce coloritul superficial a fost șters de timp.

În timp ce se uita la portret, Hepzibah tremura sub privirea lui. Venerația, moștenită din străbuni, pe care i-o purta o făcea să se teamă a judeca firea originalului cu asprimea la care o îndemna parțiala întrezărire a adevărului. Dar continua să-l privească, pentru că fața portretului îi dădea puțința — cel puțin așa își închipuia — să înțeleagă mai bine și mai adânc fața omului pe care tocmai îl văzuse în stradă.

— El în persoană ! murmură ca pentru sine. N-are decît să surîdă Jaffrey Pyncheon cum i-o plăcea, dar dedesubt se ascunde tot chipul ăsta ! puneți-i o tichie pe țeastă, și un guler plisat, o mantie neagră, o *Biblie* într-o mînă și o spadă în cealaltă — și-apoi Jaffrey Pyncheon n-are decît să surîdă cum i-o place ; nimeni nu se va îndoi că bătrînul colonel Pyncheon a revenit printre noi ! Jaffrey s-a dovedit a fi omul în stare să clădească o nouă casă ! Și ar putea să și atragă asupra-ne un nou blestem !

Astfel își ametea Hepzibah mintea cu închipuirile trecutului. Trăise prea mult în singurătate — locuise atîta vreme în casa Pyncheon, încît mucegaiul lemnăriei îi pătrunsese pînă în creier. Ca să nu-și piardă mințile, avea nevoie de o plimbare pe strada luminată de soarele amiezii.

Prin forța contrastului, un alt chip i se contură în minte, un portret pe care-l zugrăvea în gînd mult mai măgulitor decît ar fi cutezat orice artist s-o facă, și totuși cu atîta gingășie, încît asemănarea rămînea desăvîrșită. Miniatura executată de Malbone, deși după același original, era mult inferioară portretului zugrăvit de Hepzibah din aer, cu penelul afecțiunii unite cu amintirea îndurerată. Molatic, blînd, vesel contemplativ, cu buze pline, roșii, gata să se arcuiască într-un zîmbet pe care

ochii păreau să-l vestească printr-o blajină scînteiere a pupilelor. Trăsături feminine, indivizibil contopite cu cele ale sexului slab ! Oricum, miniatura lui Malbone surprinsese această din urmă ciudăţenie, așa încît nu te puteai împiedica să te gîndeşti la original altfel decît asemuindu-l cu mama lui, o femeie încîntătoare şi plăcută, poate cu o oarecare moliciune de caracter, care făcea să-ţi fie cu atît mai drag s-o cunoşti şi mai lesne s-o iubeşti.

„Da, gîndi Hepzibah, cu o durere din care numai partea cea mai uşor de îndurat ţişnea din inimă către pleoape, da, au persecutat-o pe măicăsa în el. Dînsul n-a fost niciodată un adevărat Pyncheon !“

Dar iată clopoţelul din prăvălie se auzi din nou ; se părea că sunetul vine de la mari depărtări, atît de intens coborîse Hepzibah în adîncurile sepulcrale ale amintirilor. Înapoindu-se în prăvălie, dădu cu ochii de un bătrîn, un umil locatar de pe strada Pyncheon, căruia în trecut îi îngăduise o bună bucată de timp să fie un fel de obişnuit al casei. Era un personaj uitat de vreme, care părea să fi avut dintotdeauna părul alb şi faţa zbîrcită, şi să nu fi posedat nicicînd mai mult de un singur dinte — şi acela pe jumătate măcinat — înfipt în falca de sus, drept în faţă. Deşi Hepzibah era destul de coaptă, totuşi nu-şi putea aminti de vremea cînd moş Venner, aşa cum îi ziceau vecinii, n-ar fi străbătut strada în sus şi-n jos, cu silueta-i gîrbovită, tîrşindu-şi greoi picioarele pe prundiş sau pe caldarîm. Şi cu toate astea respira în el un suflu rezistent şi viguros, care nu numai că-l ţinea în viaţă, dar îl făcea să ocupe un anumit loc, care altminteri ar fi rămas pustiu în această lume aparent atît de aglomerată.

Să o pornească tiriș-grăpiș după tirguieli, cu pașii lui rari și tirișiți, care te făceau să te întrebi dacă o să ajungă vreodată undeva ; să taie cu fierăstrăul câteva brațe de lemne pentru gospodărie, sau să despică un butoi vechi, ori să prefacă o scîndură de pin în surcele de foc ; vara să sape cei cîțiva metri de grădină ai unei case cu chirie ieftină, și să împartă juma-juma roadele muncii sale ; iarna, să curețe zăpada de pe trotuar, să taie pîrtie spre șopron, sau de-a lungul frîngheii de rufe ; astea sînt câteva dintre serviciile esențiale pe care moș Venner le îndeplinea pentru cel puțin douăzeci de familii. În cercul acestora, se bucura de același soi de privilegii și, probabil, se simțea înconjurat de același cald interes ca un preot în mijlocul enoriașilor. Nu vom spune că avea pretenții la un porc de zeciuială¹ ; dar, ca o corespunzătoare expresie de respect, dimineată de dimineată dădea cîte o raită ca să adune firimiturile de la mese și resturile de la prînz, drept hrană pentru propriul său porc.

În tinerețea sa — căci, de fapt, există o vagă legendă că ar fi fost cîndva nu chiar tînăr, dar, oricum, *mai* tînăr — moș Venner fusese socotit drept om cam sărac cu duhul. Învinuirea aceasta și-o atrăsese realmente singur, prin faptul că nu năzuise aproape de loc la succesele după care aleargă ceilalți oameni, iar în mecanismul vieții își alesese doar acel rol umil și modest care aparține celor declarați neputincioși. Dar acum, la bătrînețea lui înaintată — fie că îndelunga și dura experiență îi luminase într-adevăr mintea, fie că judecata slăbită îl făcea să nu-și mai dea seama cît cîntărește cu adevărat — fapt este că venerabilul

¹ Clerul avea pe acea vreme dreptul la zeciuială.

bătrîn avea pretenția de a minui înțelepciunea, iar cei din jur îl credeau. Și, uneori, mai pulsa într-însul și o vînă de ceva ce semăna cu poezia; erau mușchiul verde sau floricelele răsărite prin crăpăturile minții lui părăginite, și care dădeau o aură de farmec la ceea ce în tinerețe sau în maturitate ar fi părut vulgar și ordinar. Hepzibah îi nutrea considerație, pentru că se trăgea dintr-o familie cu nume vechi în oraș și care pe vremuri fusese respectabilă. Și o pricină mai întemeiată de a-i purta un soi de reverență familială era faptul că moș Venner însuși constituia cea mai veche existență — dintre ființe și dintre lucruri — de pe strada Pyncheon, cu excepția Casei cu șapte frontoane și poate a ulmului care o umbrea.

Acest patriarh i se înfățișa acum lui Hepzibah, îmbrăcat într-o haină albastră, cu tăietură elegantă, care ajunsese la el, pesemne, din garderoba uzată a vreunui slujbaș spilcuit. Cît despre pantaloni, erau dintr-o stofă țesută din cîlți, cu cracii foarte scurți, dar curios umflați în spate într-o bulfă, și totuși potrivindu-se perfect cu silueta bătrînului, ceea ce despre haină nu s-ar fi putut spune de loc. Pălăria nu se potrivea cu nici o altă piesă vestimentară, și cu atît mai puțin cu capul ce-o purta. Așadar, moș Venner era un bătrîn gentleman hibrid, în parte el însuși, dar în bună măsură altcineva; cîrpăcelile avuseseră și ele loc la epoci diferite; reprezenta deci o sinteză a epocilor și a modelor.

— Ei, va să zică te-ai apucat de-adevăratele de muncă, o întîmpină el, te-ai apucat de-adevăratele! Îmi pare bine. Tinerii nu trebuie niciodată să ducă o viață trîndavă, și nici bătrînii, de altfel, afară dacă i-au înțepenit reumatismele. Și

mie mi-au dat reumatismele semn; și peste doi-trei ani, am să încep și eu să mă gândesc să părăsesc afacerile și să mă retrag la ferma mea. Aia de-acolo — casa cea mare de cărămidă, știi dumneata care — unii îi zic și azilul de săraci; dar mai întâi am de gând să-mi isprăvesc treburile, și după aceea mă retrag acolo să huzuresc și eu și să mă bucur de viață. Îmi pare bine să văd că și dumneata începi să-ți faci datoria, domnișoară Hepzibah.

— Îți mulțumesc, moș Venner, răspunse Hepzibah zîmbind, pentru că întotdeauna simțea o pornire prietenoasă față de bătrînul simplu și guraliv. Dacă ar fi avut de-a face cu o femeie, probabil că ar fi respins cu înțepare libertatea ce și-o luase, dar din partea bătrînului o accepta. Într-adevăr, e timpul să mă apuc și eu de muncă! Sau, ca să vorbim drept, am început și eu taman la vîrsta cînd ar fi trebuit să mă retrag.

— Să nu spui așa ceva, domnișoară Hepzibah! Dumneata ești încă tînără. Cum așa, de mine abia pot să-mi aduc aminte de cînd eram tînăr, în schimb pe dumneata parcă te văd jucîndu-te încă în fața ușii casei, o copilă! Cu toate că mai ades obișnuiai să șezi în prag și să privești în stradă, serioasă; pentru că întotdeauna aveai un fel de a fi foarte serios — un aer de om mare, chiar cînd erai de-o șchioapă. Parc-ar fi fost ieri; uite, îl văd și pe bunicul dumitale cu mantia lui roșie, cu peruca albă, pălăria cu borul ridicat și bastonul, ieșind din casă și pășind cu atîta măreție în stradă! Nobilii ăia bătrîni dinaintea Revoluției își dădeau niște aere! În tinerețea mea, omului celui mai de vază din oraș i se zicea în mod obișnuit „rege”; și nevesti-si, nu i se zicea chiar regină, desigur, dar „lady“. Azi nici un om n-ar mai cu-

teza să se lase numit rege ; și dacă se simte cumva mai presus de oamenii de rînd, nu face decît să se incline cu atît mai jos, pînă la ceilalți. L-am întîlnit acum vreo zece minute pe vărul dumitale, judecătorul ; și uite așa cum mă vezi în pantalonii mei vechi de cîlți, judecătorul și-a scos pălăria în fața mea, așa cred ! În orice caz, judecătorul s-a înclinat și mi-a zîmbit.

— Da, răspunse Hepzibah pe un ton în care se strecurase, fără voia ei, puțină amărăciune. Se zice că vărul meu Jaffrey are un zîmbet foarte plăcut.

— Așa și e ! întări moș Venner. Și ăsta-i un lucru rar la un Pyncheon ; pentru că, nu te supăra domnișoară Hepzibah, dar Pyncheonilor niciodată nu le-a mers vestea c-ar fi un neam de oameni de înțeles și prea prietenoși. Nu era cale să te apropii de ei. Dar, domnișoară Hepzibah, te rog să-mi spui — dacă unui om bătrîn ca mine îi e îngăduit să întrebe — de ce judecătorul Pyncheon, cu atîta avere cîtă are el, nu se înfățișează la verișoara lui spunîndu-i să închidă pe dată prăvălia ? Dumitale îți face cinste să muncești, dar judecătorului nu-i face cinste să te lase !

— Dacă nu te superi, moș Venner, n-aș vrea să discutăm despre acest lucru, răspunse Hepzibah cu răceală. Oricum însă, trebuie să spun că dacă prefer să-mi cîștig singură existența, aceasta nu-i din vina judecătorului Pyncheon. Și tot astfel nu el va purta vina, adăugă ea ceva mai prietenos, amintindu-și de privilegiile pe care i le confereau lui moș Venner vîrsta și umila sa familiaritate, nu el va purta vina dacă în curînd voi găsi de cuviință să mă retrag și eu la ferma dumitale.

— Și nici nu-i un loc prea rău ferma asta a mea ! strigă vesel moșneagul, de parcă într-adevăr perspectiva era foarte atrăgătoare. Nu-i rea clă-

direa cea mare de cărămidă a fermei, mai ales pentru cine o să dea acolo peste o sumedenie de vechi prieteni, așa cum o să se întâmple cu mine. Uneori, în serile de iarnă, jinduiesc să mă aflu acolo printre ei ; că-i treabă tare plicticoasă pentru un om mai în vîrstă și singur, așa ca mine, să moțăie ore la rînd, fără altă tovărășie decît soba bine încinsă. Vară, iarnă, găsești numai lucruri bune de spus despre ferma mea ! Sau, de pildă, toamna, ce poate fi mai plăcut decît să petreci o zi întreagă pe lingă șură sau pe lingă stiva de lemne, în partea unde bate soarele, stînd la taifas cu cineva pe care-l știi de-o seamă cu tine ; sau tîndălind poate cu vreun tont din născare, care știe cum se trîndăvește, pentru că nici măcar iancheii noștri cei vajnici n-au putut găsi mijlocul să stoarcă vreun folos de la el. Pe cuvîntul meu, domnișoară Hepzibah, nu știu dacă în toată viața de pînă acum m-am simțit mai bine decît am de gînd să mă simt la ferma mea, căreia unii îi spun azilul de săraci. Dar dumneata, dumneata ești încă tînără ; dumneata nu ai nevoie să te duci acolo ! Pentru dumneata o să se ivească ceva mai bun ! Sînt eu sigur de asta !

Hepzibah își imaginează că deslușește o notă ciudată în privirea și în tonul venerabilului ei prieten ; pînă-ntr-atît, încît îi scrută cu considerabilă seriozitate fața, străduindu-se să discearnă ce tainic înțeles — dac-o fi existat vreunul — se ascunde acolo. Ființele ale căror vieți au atins punctul suprem al deznădejdiei, trăiesc aproape invariabil din speranțe, și aceasta cu o larghețe cu atît mai iluzorie, cu cît dețin temeuri din ce în ce mai puțin concrete din care să-și poată făuri o chibzuită și cumpănită așteptare a binelui. Și astfel, în tot timpul cît Hepzibah își materializase planul

prăvălioarei, nutrise o speranță nemărturisită că soarta va ști să născocească vreun truc de saltimbanc prin care s-o ajute. De pildă, un unchi plecat pe mare, spre Indii, în urmă cu cincizeci de ani și despre care nimeni nu mai auzise nimic, ar fi putut să se reîntoarcă și s-o adopte pentru a-i fi sprijinul bătrîneții înaintate și ruinate, împodobind-o cu perle, cu diamante, șaluri și turbane orientale, și făcînd din ea suprema moștenitoare a incalculabilelor sale comori. Sau acel membru al Parlamentului britanic, care era acum în fruntea ramurii engleze a familiei Pyncheon — și cu care tulpina mai veche de dincoace de Oceanul Atlantic nu mai întreținuse relații, de loc sau în prea mică măsură, de două secole încoace — acest strălucit gentleman ar fi putut s-o invite pe Hepzibah să părăsească dărăpănata Casă cu șapte frontoane și să vină să locuiască împreună cu familia lui la Pyncheon Hall. Dar, din motive bine întemeiate, ea nu i-ar fi putut accepta invitația. De aceea, era mult mai probabil ca urmașii unui Pyncheon din generațiile trecute, care emigrase în Virginia, unde devenise mare plantator, auzind de sărăcia în care se zbătea Hepzibah și sub imboldul minunatei generozități de caracter cu care amestecul virginian trebuie să fi îmbogățit singele din Noua Anglie, îi vor trimite un mandat de o mie de dolari, strecurînd subtila aluzie că această favoare va fi repetată anual. Sau — și, desigur, un lucru atît de incontestabil nu depășește limitele speranțelor rezonabile — marile revendicări de proprietate asupra ținutului Waldo ar putea fi în cele din urmă soluționate în favoarea familiei Pyncheon ; așa încît, în loc să țină o dugheană de mărunțișuri, Hepzibah ar putea să-și clădească un palat și să privească, din cel mai înalt dintre tur-

nuri, dealurile, văile, pădurile, cîmpurile și orașele care ar fi numai partea cuvenită ei din teritoriul strămoșesc.

Acestea sînt cîteva dintre fanteziile la care visa de multă vreme ; și, însoțindu-se cu asemenea speranțe, întîmplătoarea încercare a lui moș Venner de a-i da curaj, făcu să scînteieze o stranie iluminăție sărbătorească în chiliuțele sărace, pustii și dezolate ale minții ei, de parcă în această lume lăuntrică s-ar fi aprins dintr-o dată polican-dre. Dar, fie că bătrînul nu știa nimic despre castelele ei de nisip — și cum ar fi putut să știe ? — fie că încruntarea ei, de astă dată reală, i-a tulburat amintirile, efect pe care l-ar fi avut și asupra unui om mai curajos, fapt este că în loc să-și întărească mai departe ideea, moș Venner s-a mulțumit s-o fericească în continuare pe Hepzibah cu cîteva sfaturi înțelepte privind arta de a ține o prăvălie.

„Să nu dai pe datorie ! așa sunau cîteva din maximele lui de aur. Niciodată să nu primești bancnote de hirtie. Fii cu ochii în patru cînd dai restul ! Încearcă banul de argint după sunet, lovindu-l de cîntar. Să schimbi toate monezile englezești de juma de penny și bănuții mărunți de aramă, de care-i plin orașul. În timpul liber, împletește ciorapi de lînă pentru copii și mănuși c-un deget ! Prepară-ți singură drojdia de bere și berea de ghimber !“

În timp ce Hepzibah făcea tot ce-i sta în putință ca să digere pilulele tari ale înțelepciunii oferite pînă atunci, bătrînul dădu grai ultimului și, după cum afirma el, celui mai însemnat dintre sfaturile sale, și anume :

— Întîmpină-ți mușteriii cu o față luminoasă și zîmbește-le plăcut cînd le înmînezi marfa ce-

rută. O marfă veche, dar muiată într-un zîmbet bun, cald, însořit, se vinde mult mai bine decît una proaspătă pe care-o întinzi cu o mutră acră.

La auzul acestui din urmă aforism, biata Hepzibah răspunse cu un suspin atît de adînc și furtunos, încît aproape că-l luă pe sus pe moș Venner, ca pe o frunză veștedă — ceea ce și era — în fața vîntului de toamnă. Cînd își recăpătă echilibrul, bătrînul se aplecă spre ea și, cu o față care oglindea multă simțire, îi făcu semn să se apropie :

— Cînd îl aștepți să se întoarcă ? șopti.

— Despre cine vorbești ? întrebă Hepzibah pälînd.

— A ! Nu-ți place să discutăm despre asta, comentă moș Venner. Bine, bine ! Nu mai scot un cuvîntel, cu toate că tot orașul vorbește. Mi-l aduc aminte, domnișoară Hepzibah, încă de pe cînd mergea în patru labe.

În tot restul după-amiezii, biata Hepzibah s-a achitat de îndatoririle de negustoreasă încă și mai jalnic decît la începutul acestei zile de chin. Ai fi spus că umblă ca-n vis ; sau, mai curînd, însuflețirea vie și realitatea materială pe care o îmbrăcau simțirile ei lăuntrice, făceau ca tot ce era împrejurare concretă exterioară să-și piardă consistența, asemenea fantasmelor obsedante ale unui somn pe jumătate treaz. Continua să răspundă mecanic la chemările dese ale clopoțelului, iar la cererea mușteriiilor, scotocea cu priviri pierdute prin prăvălie, oferindu-le un articol după altul și dînd deoparte — în chip perfid, bănuiau cei mai mulți dintre ei — tocmai obiectul pe care-l ceruseră. Într-adevăr, ce haos trist cînd spiritul îți zboară într-una la trecut, ori la viitorul și mai înfricoșător, sau, oricum, trece granița imaterială dintre sălașul lui și lumea reală ; iar trupului nu-i rămîne altceva de făcut

decît să se călăuzească de unul singur, atîta cît poate, adică nu după mult mai mult decît mecanisme de viață animale. E ca un fel de moarte, dar lipsită de calmul privilegiu al morții : eliberarea de frămîntările muritorilor. Și cel mai rău e atunci cînd îndatoririle reale constau în fleacuri meschine ca acelea ce chinuiau acum sufletul contemplativ al bătrînei nobile. Și, așa cum numai o soartă dușmănoasă poate rîndui lucrurile, în cursul după amiezii fu o mare afluență de clienți. Hepzibah orbecăia de ici colo prin strîmta ei prăvălie, săvîrșind greșelile cele mai neauzite : lega grămăjoare ba de douăsprezece, ba de șapte luminări de seu, în loc de zece la o livră ; vindea ghimber în loc de tutun scoțian de prizat, ace cu gămălie, în loc de ace de cusut ; se înșela cînd dădea restul, uneori spre paguba clientului dar mult mai des spre paguba ei ; și astfel mergea înainte, făcînd tot ce putea ca să reinstaureze haosul în univers, pînă cînd, la sfîrșitul zilei de lucru, spre marea ei uimire, găsi sertarul de bani aproape gol. După toată activitatea ei trudnică, suma beneficiilor era poate de șase monezi de aramă și o dubioasă monedă de nouă penny care pînă la urmă se dovedi a fi tot de aramă.

La acest preț, sau la oricare alt preț, nu putu decît să se bucure că ziua de lucru luase sfîrșit. Niciînd pînă atunci nu fusese conștientă de insuportabila tărăgănare a răstimpului care se scurge între zori și asfințit, de trista plictiseală de a nu fi avut nimic de făcut, precum și de înțelepciunea de care ai da dovadă culcîndu-te pe dată să zaci într-o ursuză resemnare și lăsînd viața, cu caznele și nedreptățile ei, să-ți calce în picioare trupul sleit !

Ultima operație comercială a zilei fu încheiată tot cu micul devorator al lui Jim Crow și al elefantului, care de astă dată își propusese să mănince o caramela. În năuceala ei, Hepzibah îi oferă mai întâi un soldat de lemn, apoi un pumn de bile ; cum nici unul din aceste articole nu răspundea poftelor — de altfel omnivore — a puștiului, scoase repede tot stocul ei de istorie naturală reprodusă în turtă dulce, și-l înghionti pe micul client afară din prăvălie. Înfășură apoi clopoțelul într-un ciorap de lână neisprăvit, și trase drugul de lemn pe ușa.

În timpul acestei din urmă operații, un omnibuz se opri sub ramurile ulmului. Inima lui Hepzibah îi sări în gitlej. Îndepărtată și întunecoasă, fără nici o rază de soare care să se prizărească printre zăbrele, era acea zonă a Trăcutului din care unicul ei musafir putea fi așteptat să sosească. Avea să-l reîntâlnească oare acum ?

În orice caz, cineva străbătea omnibuzul venind din spate și îndreptându-se spre ușa de ieșire. Coborî un domn ; dar numai ca să ofere mîna unei tinere fete, a cărei siluetă sprintenă — ce nu avea în nici un caz nevoie de ajutor — cobora acum scările și executa un mic salt aerian de pe ultima treaptă pe caldarîm. Își răsplăti cavalerul cu un zîmbet, a cărui veselă strălucire se reflecta încă pe fața domnului cînd se urcă din nou în vehicul. Fata se întoarse apoi spre Casa cu șapte frontoane, la a cărei ușa — nu la ușa prăvăliei, ci la anticul portal — conducătorul omnibuzului depusese o valiză ușoară și cu o cutie de pălării. După ce bătu puternic în ușa cu vechiul miner de oțel, conducătorul își părăsi pasagera cu bagajul în prag și plecă.

„Cine poate fi ? gîndi Hepzibah, care-și încordase ochii, concentrîndu-le focarul la maximum cu puțință. Fata trebuie să fi greșit adresa“.

Se strecură tiptil în hol și, fără să se lase văzută, privi prin lucarnele prăfuite ale portalului la fața tină, înfloritoare, veselă, care dorea să intre în vechea și mohorîta clădire. Era o față înaintea căreia orice ușă s-ar fi deschis de la sine.

Copila, atît de fragedă, de neconvențională, dar, în același timp, atît de disciplinată și de supusă regulilor societății — lucru pe care-l recunoșteai în ea pe dată — alcătuia, în clipa aceea, un contrast izbitor cu tot ce o înconjura. Mizera și urîta pădure de bălării uriașe care cotropiseră colțul casei, greoaia proeminență a catului de sus care-și arunca umbra asupra-i, lemnăria mîncată de vreme a ușii — nimic din toate acestea nu ținea de lumea fetei. Dar întocmai cum o rază de soare, rătăcită într-un cotlon oricît de posomorît, creează pe dată impresia că acolo-i locul ei, tot așa părea cu totul potrivit, ca fata să se afle în pragul ușii. Și la fel de firesc era ca ușa să se deschidă, făcîndu-i loc să intre. Însăși domnișoara bătrînă, al cărei prim impuls fusese cu totul potrivnic ospitalității, începu curînd să simtă că ușa ar trebui smucită din loc și cheia ruginită întoarsă în broasca ostilă.

„Să fie oare Phoebe ? se întrebă ea. Trebuie să fie micuța Phoebe, pentru că nu poate fi nimeni altcineva — și am deslușit o asemănare cu tatăl ei. Dar ce caută aici ? Și numai o verișoară de la țară poate să-ți pice în felul ăsta pe cap, fără să te înștiințeze măcar cu o zi înainte, fără să întrebe dacă e binevenită ! Ei, se vede că e nevoie să tragă undeva pentru o noapte, așa bănuiesc ; și miine copila o să se întoarcă înapoi, la maică-sa !“

Phoebe, trebuie să se știe, era acea mlădiță a neamului Pyncheon, despre care am mai pomenit că locuia undeva la țară, în Noua Anglie, acolo unde vechile deprinderi și simțăminte de familie

sint încă în bună măsură păstrate. În cercul ei, nu era socotit nepotrivit ca rubedeniile să se viziteze unele pe altele fără invitație specială și fără comunicări preliminare și ceremonioase. Totuși, ținând seama de felul de viață retras al domnișoarei Hepzibah, îi fusese scrisă și expediată o scrisoare cuprinzând vestea proiectatei vizite a lui Phoebe ! Această epistolă se găsea de vreo trei-patru zile în buzunarul poștaşului, care, întâmplându-se să n-aibă altă treabă pe strada Pyncheon, nu găsisese încă de cuviință să treacă pe la Casa cu șapte frontoane.

„Nu, nu poate să rămână mai mult de-o noapte, își spuse Hepzibah trăgînd ivărul de pe ușă. Dacă ar găsi-o Clifford aci, s-ar putea să se necăjească.“

V

MAI ȘI NOIEMBRIE

În noaptea sosirii sale, Phoebe Pyncheon dormi într-o cameră care dădea în grădina vechii case. Încăperea răspundea spre răsărit, așa încît, la ceasul hotărît, o revărsare de lumină purpurie inundă fereastra, scaldînd în aceeași culoare tavanul răpciugos și tapetul scorojit. Patul lui Phoebe avea perdele : un baldachin antic, întunecat, cu volane grele, drapate, dintr-un material bogat și chiar fastuos la timpul său, dar care acum atirneau deasupra fetei asemenea unui nor greu, făcînd ca în colțișorul acela să fie încă noapte, în timp ce de jur împrejur începea să fie zi. Oricum însă, lumina dimineții se furișă curînd prin despicătura perdelelor fanate. Aflînd în pat un oaspete necunoscut — cu obraji imbujorați, aidoma ca ai aurorei, iar în mădularele pe care le părăsea somnul, un freamăt ușor ca înfiorarea frunzișului unduit de briza zorilor — dimineța îi atinse fruntea cu un sărut. Era mîngîierea pe care fecioara cu mărgăritare de rouă — așa cum e de-a pururi aurora — o dăruia surorii ei adormite, parte dintr-un îmbold drăgăstos, parte ca un grațios semn că e vremea să deschidă ochii.

La atingerea buzelor luminii, Phoebe se deşteptă liniştită şi, o clipă, nu-şi aduse aminte unde se află şi nici cum se făcea că perdelele acelea neguroase se împreunau asupra-i. Într-adevăr, nimic nu-i era foarte limpede, în afară de faptul că se luminase de zi şi că, ori ce-avea să urmeze, se cuvenea înainte de toate să coboare din pat şi să-şi rostească rugăciunile. Se simţea îmbiată spre cucernicie mai mult de înfăţişarea austeră a odăii şi a mobilei, şi mai cu seamă de scaunele înalte, ţepene ; unul dintre acestea se găsea chiar lângă patul ei şi s-ar fi spus că vreun personaj din alte vremuri veghease acolo întreaga noapte şi se mistuise tocmai la timp pentru a nu se da în vileag.

Cînd Phoebe fu gata îmbrăcată, furişă o privire pe fereastră şi zări în grădină un boschet de trandafiri. Cum tufişul crescuse foarte înalt şi stufos, fusese proptit de peretele casei şi părea nins în întregime cu roze albe, de o specie rară şi foarte frumoasă. Mai tîrziu, fata descoperi că mare parte din flori aveau inima mîncată de mucegai sau de rugină ; dar, privit de la depărtare, tufişul de trandafiri arăta de parcă atunci fusese transplantat din paradis, laolaltă cu-glia din care creştea. Adevărul este că fusese sădit de Alice Pyncheon — străstrămătuşa lui Phoebe — într-un pămînt care, dac-ar fi să-i ţinem socoteala numai de cînd era folosit ca petic de grădină, ajunsese să fie îngrăşat de vegetaţia putrezită în decurs de două secole. Aşa cum creşteau din străvechiul sol, florile continuau încă să înalţe o mireasmă dulce şi proaspătă către creatorul lor ; mireasmă care nu era cu nimic mai puţin pură ori binevenită pentru faptul că se îngemăna cu răsuflarea fragedă a lui Phoebe, în clipa cînd plutea pe lângă fereastra acesteia. Coborînd în grabă scara scîrţitoare, fata

intră în grădină, culese câteva roze dintre cele mai desăvârșite și le aduse în camera ei.

Micuța Phoebe era una dintre persoanele care posedă, ca avut exclusiv personal, darul rînduirii lucrurilor. Este un fël de magie naturală care dă acelor norocoase ființe puțința să scoată la iveală însușirile ascunse ale obiectelor din jur ; și mai cu seamă să dea o înfățișare de confort și de cămin îmbietor oricărui loc în care s-ar întîmpla să se afle pentru un răstimp oricît de scurt. O cocioabă sălbatică înjghebată din crengi azvîrlite una peste alta de către călătorii ce străbat o pădure virgină, se va pătrunde de intimitatea căminului numai după o singură noapte în care asemenea făptură ar dormi în ea, și ar păstra-o încă multă vreme după ce tăcuta siluetă s-ar fi mistuit în umbrele junglei. Și nu o mică doză de asemenea farmec vrăjitoresc era necesară în odaia pustie, tristă și întunecoasă a lui Phoebe, atîta amar de vreme nelocuită de nimeni — în afară de păianjeni, șoareci, șobolani și stafii — încît părea toată năpădită de deznădejdea care pîndește să șteargă orice urmă a unor ceasuri mai fericite cîndva petrecute de un om. În ce a constat anume prefacerea adusă de Phoebe, ne e cu neputință să arătăm. Părea să nu urmeze un plan dinainte gîndit, și se mulțumea c-o atingere ici, cu alta colo ; mută cîteva mobile în lumină și tîrî altele în umbră ; ridică o perdea și lăsă o alta în jos ; și, numai după o jumătate de ceas, izbuti din plin să dăruiască încăperii un zîmbet blind și ademenitor. Numai cu o noapte în urmă, odaia aceea semănase cel mai mult cu inima fetei bătrîne ; pentru că nici în una, nici în cealaltă nu răzbea lumina soarelui sau a focului de cămin ; și în afară de fantome și de fantomatice

amintiri, de mulți ani încoace nici un alt oaspete nu mai populase nici inima și nici odaia.

Mai exista încă o curiozitate a acestui farmec de nepătruns. Dormitorul lui Phoebe era, fără îndoială, o încăpere ce fusese martoră unui lung șir de trăiri felurite, întocmai că o scenă pe care se joacă viața omenească ; acolo pîlpîiseră bucuriile nopților de nuntă ; noii nemuritori acolo văzuseră lumina zilei pămîntești ; acolo se stinseseră bătrînii. Dar — fie din pricina trandafirilor albi, or din a nu știu cărei subtile înrîuriri — o persoană cu intuiție delicată și-ar fi dat numaidecît seama că acum odaia devenise iatacul unei fecioare, care, prin răsuflarea-i înmiresmată și gîndurile-i însozite, purificase încăperea de urmele răului și ale durerii. Visurile carè-i înfloriseră somnul peste noapte fiind atît de fericite, izgoniseră tristețea și acum se înstăpîniseră în locu-i pe încăpere.

După ce-și rîndui camera după placul ei, Phoebe ieși din nou, cu gîndul să coboare iar în grădină. În afară de boschetul de trandafiri, mai zărise și alte soiuri de flori care creșteau acolo în sălbăticia neîngrijirii, stînjenindu-și una alteia dezvoltarea (așa cum se întîmplă adeseori și în societatea omenească) prin necultivata lor încălcire și îmbulzeală. În capul scării o întîlni pe Hepzibah, și cum era încă devreme, aceasta o invită într-o cameră pe care-ar fi numit-o probabil budoar dacă instrucțiunea ei ar fi cuprins asemenea expresie franțuzească. Era împodobită cu cîteva cărți vechi, un coș de lucru de mîna ; o măsuță de scris îmbicșită de praf ; și la un perete se afla o mobilă cu un aspect foarte ciudat, despre care bătrîna domnișoară îi spuse lui Phoebe că e un clavecin. Părea mai curînd un cosciug ; și, într-adevăr, cum de ani

de zile nimeni nu-i atinsese clapele și nici nu-l deschisese, pesemne că adăpostea în el multă muzică moartă, sufocată din lipsă de aer. Nu se știa ca vreo mină de om să-i fi atins vreodată coardele din vremea Alicei Pyncheon, care deprinsese în Europa dulcea artă a melodiei.

Hepzibah o invită pe tinăra ei vizitatoare să ia loc, și, așezându-se și ea pe un scaun alăturat, scrută cu atita seriozitate micuța siluetă îngrijită a lui Phoebe, de parc-ar fi vrut să-i descopere resorturile și mecanismele tainice.

— Verișoară Phoebe, îi spuse în cele din urmă, într-adevăr nu văd cum aș putea să te țin aici.

În cuvintele acestea nu răsuna nicidecum acea nepolitete inospitalieră care l-ar putea izbi pe cititor; pentru că între cele două verișoare avusese loc cu o seară înainte o discuție prin care ajunseseră să se înțeleagă oarecum una pe cealaltă. Hepzibah cunoștea îndeajuns lucrurile ca să poată înțelege că împrejurările (rezultate din faptul că mama fetei se recăsătorise) făceau de dorit pentru Phoebe să-și caute un alt cămin. Și nici nu interpreta greșit caracterul fetei și acea rîvnă sănătoasă care-l străbătea — una dintre cele mai merituose trăsături ale femeilor din Noua Anglie — și care-i dăduse ghes, cum s-ar spune, să-și caute singură norocul, dar cu respectabila intenție de a aduce tot atita folos lumii pe cît ar putea culege și ea. Cum Hepzibah era una dintre rudele ei cele mai apropiate, firește că i s-a adresat ei, dar fără gîndul de a se viri cu sila sub ocrotirea verișoarei, ci numai cu dorința de a-i cere adăpost pentru o săptămînă sau două, perioadă care s-ar fi putut prelungi fără margine dacă s-ar fi dovedit prielnică amîndurora.

De aceea, la observația directă făcută de Hepzibah, Phoebe răspunse la fel de sincer, dar cu mai multă voioșie :

— Scumpă verișoară, n-aș putea spune cum o să fie, dar cred că ne-am împăca mult mai bine decît gîndești.

— Ești o fată bună, asta văd bine, urmă Hepzibah, și șovăiala mea nu pornește de aici. Dar, Phoebe, casa asta a mea e un loc prea trist pentru o copilă tinăra. Și dacă vîntul și ploaia, ba iarna chiar și zăpada, pătrund în pod și în odăile de sus, în schimb lumina soarelui nu pătrunde niciodată. Cît despre mine, vezi bine ce sînt — o bătrînă posomorită și singuratică (căci încep să mă socotesc bătrînă, Phoebe), cu o fire, mi-e teamă, cam arțăgoasă și cu cea mai ursuză dispoziție cu putință. Nu pot să-ți fac o viață plăcută, verișoară Phoebe, și nici măcar nu-ți pot asigura pîinea cea de toate zilele.

— În schimb eu sînt o fire veselă, răspunse Phoebe zîmbind, însă cu o notă de demnitate în glas, și am de gînd să-mi cîștig singură pîinea. Știi bine că n-am fost crescută ca o membră a familiei Pyncheon. Și într-un sat din Noua Anglie, fetele învață multe.

— Ah, Phoebe, oftă Hepzibah, aicea la oraș cunoștințele tale nu-ți vor fi de prea mare folos ! Și mă doare gîndul că-ți vei irosi tinerețea într-un oraș ca ăsta. Peste o lună sau două, obrajii tăi or să-și piardă bujorii. Uită-te la fața mea ! — și, într-adevăr, contrastul era izbitor — vezi cît de palidă sînt. De mult mă urmărește ideea că praful și paragina neîntreruptă a clădirilor ăstora vechi sînt tare nesănătoase pentru plămîni.

— Dar aici am și grădina, și florile cărora o să le port de grijă, răspunse Phoebe. O să-mi păstrez sănătatea făcând multă mișcare în aer liber.

— Și apoi, fetițo, exclamă Hepzibah ridicându-se brusc de pe scaun ca și cum ar fi vrut să pună capăt convorbirii, nu eu sînt aceea care hotărăște cine poate rămîne ca musafir sau locatar al vechii case Pyncheon. Se întoarce stăpînul casei.

— Vrei să spui judecătorul Pyncheon ? întrebă Phoebe surprinsă.

— Judecătorul Pyncheon ! exclamă verișoara ei cu supărare. Atît timp cît trăiesc eu, judecătorul n-o să calce pragul acestei case. Nu, nu ! Phoebe, am să-ți arăt chipul celui despre care vorbesc.

Se duse în căutarea miniaturii pe care am mai descris-o, și reveni cu ea în mînă. Dindu-i-o lui Phoebe, îi scrută cu încordare fața așteptîndu-i cu un fel de gelozie reacția la vederea portretului.

— Cum îi găsești chipul ? întrebă Hepzibah.

— E plăcut — e foarte frumos, zise Phoebe cu admirație. E cea mai dulce față pe care ar putea-o avea un bărbat, sau pe care ar trebui s-o aibă. Are ceva din expresia unui copil — fără să fie totuși copilăros — numai că-ți inspiră atîta duioșie ! Un chip care n-ar fi trebuit să cunoască niciodată suferința. Îți vine să faci orice ca să-l cruți de greu ori de durere. Cine este, verișoară Hepzibah ?

— N-ai auzit vorbindu-se niciodată, șopti verișoara aplecîndu-se spre ea, despre Clifford Pyncheon ?

— Niciodată ! Nu credeam că mai sînt alți Pyncheon în afară de dumneata și de vărul nostru Jaffrey. Și totuși, parc-am auzit de numele Clifford Pyncheon. Da -- l-am auzit rostit de

tata sau de mama; dar nu-i cineva care a murit de mult?

— Ei, ei, fetițe, poate c-așa o fi, răspunse Hepzibah cu un rîs trist, lugubru, dar nu știi tu că în casele foarte vechi, cum e asta de aici, morții se pot întoarce oricînd? Vom vedea. Și, verișoară Phoebe, dacă după toate cîte ți le-am spus încă nu te-a părăsit curajul, înseamnă că nu ne vom despărți chiar atît de curînd. Pentru momentul de față, copila mea, fii bine venită în căminul acesta, singurul pe care ți-l poate oferi verișoara ta.

Dîndu-i această încredințare drămuită, dar nu chiar rece, că o va găzdui, Hepzibah o sărută pe obraz. Apoi coborîră la parter unde Pheobe — nu atîta pentru a-și lua rolul în primire, cît simțindu-se atrasă prin magnetismul îndemînării ei în-născute — se arătă foarte activă în prepararea micului dejun. În timp ce stăpîna casei, așa cum se întîmplă cu persoanele din categoria structurilor rigide și nemaleabile, se ținu mai mult deoparte; doritoare să dea o mîna de ajutor și totuși conștientă că nepriceperea ei n-ar face decît să stînjenească treaba. Phoebe și flacăra pe care fierbea apa din ceainic, erau deopotrivă de luminoase, zglobii și utile, fiecare în misiunea ei. Hepzibah privea din străfundurile obișnuitei sale apatii — inevitabil rezultat al unei îndelungi solitudini — ca dintr-o altă sferă. Totuși nu era cu puțință să nu se arate interesată, ba chiar amuzată de promptitudinea cu care noua ei locatară se adapta împrejurărilor, și supunea întreaga gospodărie și mai ales vechile și ruginitele ei ustensile, făcîndu-le să-i slujească dorințele. Și în orice făcea, nu depunea nici un efort conștient, ba chiar adeseori izbucnea în frînturi de cîntec, foarte plăcute la auz. Această armonie firească o ase-

muia pe Phoebe unei păsăruici într-un arbore umbros ; sau îți sugera gândul că revărsarea vieții susura în inima ei cum susură pîrîiașul într-o vîlcea însorită. Toate acestea însemnau voioșia unei firi active, care află bucurie în muncă, împrumutînd astfel frumusețe efortului ; era o trăsătură caracteristică Noii Anglii : în țesătura vechiului și întunecatului zăbranic al puritanismului, se împletise un fir de aur.

Hepzibah scoase niște antice lingurițe de argint, gravate cu emblema familiei, și un serviciu de ceai din porțelan pictat cu figuri grotești de oameni, păsări și fiare, într-un peisaj deopotrivă de grotesc. Aceste figuri pictate erau niște ciudați oameni de duh, într-o lume a lor, o lume de strălucire vie, cel puțin în ce privește culoarea, încă neștearsă, deși ceainicul și ceștile erau la fel de vechi ca însăși deprinderea de a se bea ceai.

— Stră-stră-stră-bunica ta a primit aceste cești ca dar de nuntă, o informă Hepzibah pe Phoebe. Era o Davenport, dintr-o familie foarte aleasă. Acestea au fost aproape primele cești folosite în colonie ; și dacă vreodată s-ar sparge vreuna, s-ar frînge și inima mea. Dar e lipsit de noimă să vorbesc astfel despre o ceașcă fragilă, cînd îmi aduc aminte prin cîte a trecut inima mea și totuși nu s-a frînt.

Ceștile, care pesemne nu mai fuseseră folosite din tinerețea lui Hepzibah, adunaseră o grea povară de praf, pe care Phoebe o spăla acum cu atîta grijă și gingășie, încît o satisfăcu pînă și pe proprietara porțelanului nestemat.

— Ce micuță bună gospodină ești ! exclamă aceasta din urmă zîmbind, dar în același timp încruntîndu-se atît de cumplit, încît zîmbetul părea o rază de soare prizărită pe sub un nor de

furtună. Ești tot atît de pricepută și la alte lucruri ? La carte te pricepi la fel de bine ca la spălatul ceștilor ?

— Nu prea, din păcate, răspunse Phoebe rîzînd de chipul în care o întrebases Hepzibah. Dar vara trecută am fost învățătoarea copiilor din districtul nostru, și aș mai fi putut fi și acum.

— A, foarte bine, observă bătrîna domnișoară, îndreptîndu-și spinarea. Se vede că ai moștenit toate astea de la maică-ta. N-am cunoscut nicio dată vreun Pyncheon cu asemenea înclinații.

E bizar dar nu mai puțin adevărat că oamenii, în general, sînt la fel de mîndri, ba poate chiar mai mult, de slăbiciunile moștenite, ca și de însușirile valoroase ; așa cum era Hepzibah de pildă, cu privire la nepriceperea înăscută — ca să-i spunem astfel — a familiei Pyncheon în legătură cu activitățile practice. O considera o trăsătură ereditară ; și poate că așa și era, dar, din nefericire, o trăsătură bolnăvicioasă, din acelea ce se ivesc deseori în familiile care se mențin vreme îndelungată mai presus de societate.

Înainte de a se fi isprăvit gustarea de dimineată, clopoțelul din prăvălie zăngăni și Hepzibah lăsă din mîină rămășițele ultimei cești de ceai, cu o expresie de disperare lividă, de-ți era mai marea mila s-o privești. Cînd e vorba de o îndeletnicire dezgustătoare, cea de-a doua zi e de obicei mai rea decît prima : ne întoarcem din nou la calvar, purtînd în mădulare întreaga durere a torturii de ieri. În orice caz, Hepzibah era incredințată pe deplin că nu se va putea deprinde niciodată cu clopoțelul acela artăgos și impertinent. Oricît de des se repeta, sunetul îi biciuia nervii cu duritate și bruschețe. Și mai cu seamă acum cînd lingurițele gravate și porțelanul antic îi răscoliseră

măgulitoare gânduri de noblete, simțea că-i este cu neputință să înfrunte un mușteriu.

— Nu te osteni, iubită verișoară ! strigă Phoebe saltându-se ușoară de pe scaun. Astăzi voi fi eu negustorița.

— Tu, fetițo ? exclamă Hepzibah. Ce se pricepe o fată de țară la asemenea treburi !

— A, eu făceam cumpărăturile pentru întreaga familie la prăvălia din sat. Și am avut o teighea la un bazar, unde am făcut cea mai mare vânzare. Lucrurile astea nu se învață ; țin de o îndeminare care îți pătrunde în vine, bănuiesc, o dată cu singele mamei, adăugă ea zîmbind. Ai să vezi că am să fiu o negustoriță tot atât de pricepută pe cît sînt ca gospodină.

Bătrîna nobilă se furișă în spatele fetei și, din coridor, trase cu ochiul în prăvălie, s-o vadă cum se descurcă în sarcina pe care și-o asumase. Venise o clientă cu încurcături. O femeie foarte bătrînă, îmbrăcată într-o rochie albă scurtă și o jupă verde, cu o salbă de mărgеле de aur la gît și purtînd pe cap ceva ce semăna cu o scufie de noapte, adusese o legătură de fire de tort, pentru a le da în schimbul unor mărfuri din prăvălie. Era, pesemne, ultima persoană din oraș care menținea încă în permanentă mișcare roata de tors. Merita să auzi vocea cîriită și seacă a bătrînei doamne, și glasul plăcut al lui Phoebe, împletindu-se în firul răsucit al discuției și, mai vrednic de interes ar fi fost să urmărești contrastul dintre cele două figuri — una atât de luminoasă și de înflorită, cealaltă ruinată și cenușie — despărțite aparent numai de teigheaua dintre ele dar, în realitate, de mai bine de șaiszeci de ani. Cît despre tîrg, s-au înfruntat viclenia și abilita-

tea minții zbîrcite cu cîntea și înțelepciunea în-născute.

— Ei, n-a mers bine ? întrebă Phoebe rîzînd, după ce clienta plecase.

— Într-adevăr, foarte bine, copila mea, răspunse Hepzibah. Eu nu m-aș fi putut descurca nici pe departe atît de bine. Așa cum ai spus tu, trebuie să fie vorba de o îndeminare moștenită de la maică-ta.

Persoanele prea sfioase sau prea stîngace ca să ia parte activă la forfota lumească privesc cu admirație neprefăcută la adevărații actori ai frămîntatelor scene din teatrul vieții ; o admirație cu atît mai sinceră cu cît cei dintii sînt de obicei dispuși să o facă suportabilă propriului lor orgoliu, încredințîndu-se singuri că atari însușiri practice și energice sînt incompatibile cu altele, pe care preferă să le considere mult mai înalte și mai importante. Astfel, Hepzibah recunoștea bucuroasă marea superioritate a lui Phoebe în ce privește însușirile de negustoriță ; pleca o ureche docilă la sugestiile ei asupra feluritelor căi prin care puteau fi sporite vînzările și cîștigul, fără investiții de capital hazardate. Primi ca fata de la țară să prepare drojdie de bere, atît lichidă cît și în turte ; și mai urma să facă un soi de bere, foarte plăcută la gust și prielnică pentru stomac ; ba mai mult, avea să coacă și să pună în vînzare niște prăjiturile cu mirodenii, pe care oricine le-ar fi gustat o dată, tînjea să le mai guste și a doua oară. Toate aceste dovezi de istețime a minții și de destoinicie erau pe deplin acceptate de aristocratica negustoriță, atîta timp cît în sinea ei își putea spune, cu un zîmbet sever, un suspin cam afectat și un sentiment în care se amestecau mirarea, mila și crescînda afecțiune :

„Ce om drăguț e! Numai dacă ar fi putut să fie și o lady — dar asta-i cu neputință! Phoebe nu e o Pyncheon! Seamănă întru totul cu măică-sa.“

Cît despre faptul că Phoebe nu era o lady, or dacă era sau nu, aceasta constituie un punct asupra căruia cu greu ar putea cineva decide, însă nici unui om cu mintea limpede și sănătoasă nu i-ar trăsni prin cap să-l judece. Altundeva decît în Noua Anglie, ar fi fost cu neputință să întilnești o făptură care să imbine atîtea însușiri de lady cu atîtea altele care nu țin în mod necesar (deși sînt compatibile) de trăsăturile caracteristice tipului. Satisfăcea toate canoanele bunului gust; era în perfectă concordanță cu ea însăși și nu făcea notă discordantă în nici un fel de mediu înconjurător. Desigur, silueta ei — atît de micuță încît părea aproape a unui copil și atît de flexibilă încît mișcarea îi era la fel de ușoară sau chiar mai ușoară decît repaosul — nu s-ar fi potrivit cu imaginea noastră despre o contesă. Și nici fața ei — cu zulufii castanii care-o mărgineau de-o parte și de alta, cu nasul ușor în vînt, bujorii plini de sănătate, ușoara rumeneală a obrazilor și cei vreo șase pistrui care aminteau prietenos de soarele și vînticelul de aprilie — nu ne-ar da dreptul neîndoielnic de a afirma că era frumoasă. Dar ochii ei aveau și strălucire și adîncime. Era foarte drăgălașă; grațioasă în felul în care-i grațioasă pasărea; plăcută în casă ca o rază de soare cernută pe podea prin umbra frunzișului fremătind sau ca lumina focului dansînd pe albul peretelui în timp ce înserarea te împresoară. În loc să-i discutăm dreptul de a fi socotită o lady ar fi mai bine să vedem în Phoebe o pildă de grație feminină imbinată cu simț practic, în-

tr-un stadiu al societății, dacă se poate numi astfel, în care așa zisele lady nu mai existau. Menirea unei femei ar trebui să fie aceea de a trăi în mijlocul problemelor practice și de a le aureola pe toate, chiar și pe cele mai prozaice — fie și frecatul oalelor și al ceainicelor — cu un nimb de frumusețe și de bucurie.

Accasta era atmosfera lui Phoebe. Pe de altă parte, pentru a găsi o lady prin obirșie și educație, nu trebuie să căutăm mai departe de Hepzibah, disperata noastră fată bătrână în mătasurile ei foșnitoare, și veștede, cu adânc îndrăgitul și ridicolul ei orgoliu al străvechii genealogii, cu pretențiile nebuloase la teritorii princiare și, ca realizare în viață, poate numai cu amintirea de a fi zdrăngănit cîndva la clavecin, de a fi schițat cîțiva pași de menuet, și de a fi brodat puncte de tapiserie antică pe probaru ei de lucru de mină. Era o frumoasă paralelă între noii plebei și vechii patricieni.

Într-adevăr, s-ar fi spus că îmbătrînita față a Casei cu șapte frontoane, așa cum arăta ea neagră și cu fruntea împovărată, dădea semnele unei voioșii care sclișea în ferestrele-i întunecate, cînd Phoebe se învîrtea încoace și-ncolo înlăuntrul ei. Altminteri, ar fi cu neputință să explicăm cum de și-au dat atît de repede seama oamenii din vecinătate de prezența fetei. De pe la ora zece pînă spre prînz, a fost o mare îmbulzeală de clienți; în timpul prînzului năvala s-a mai domolit, pentru a se înteți iar după amiază și a se stinge, în cele din urmă, cam cu o jumătate de oră înainte de amurgul lungii zile. Unul dintre mușterii cei mai devotați a fost micul Ned Higgins, devoratorul lui Jim Crow și al elefantului, care as-

tăzi își manifesta omnivora bravură înghițind doi dromaderi și o locomotivă.

Phoebe rîse cînd adună pe plăcuță totalul vânzărilor ; în timp ce Hepzibah, după ce-și trase mai întîi pe mîini o pereche de mănuși de mătase, începu să numere murdara învălmășeală a monezilor de aramă, amestecate și cu cîtiva arginți, care zornăiseră în sertar.

— Trebuie să ne reinnoim stocul de marfă, verișoară Hepzibah ! strigă mica negustoriță. S-au isprăvit toate figurinele de turtă dulce, și lăptăresele olandeze din lemn, și cea mai mare parte din jucării. Și s-au cerut într-una stafide ieftine, a fost mare cerere de fluier, de trompete și de muzicuțe de gură ; cel puțin o duzină de băiețași au cerut zahăr de melasă. Și trebuie să facem rost de-o puțină cu mere creștești, doar e vremea lor. Vai, verișoară dragă, ce morman de monezi. Un adevărat munte de aramă !

— Bună treabă ! Bună treabă ! Bună treabă ! spusese moș Venner, care toată ziulica își găsisese prilej să-și tirșească pașii înăuntru și afară din prăvălie. Fata asta n-o să-și sfîrșească niciodată zilele la ferma mea ! Doamne-Dumnezeule, ce suflețel ager !

— Da, Phoebe e o fată bună, confirmă Hepzibah cu o încruntare auster aprobativă. Dar, moș Venner, dumneata care ai cunoscut familia atîta amar de ani, poți să-mi spui dacă a existat vreodată un Pyncheon căruia să-i semene ?

— Nu cred să fi existat vreodată, răspunse venerabilul bătrîn. În orice caz, eu n-am avut norocul să văd vreunul ca ea nici printre Pyncheoni și nici altundeva. Am cunoscut tare multă lume, nu numai prin bucătării și curți dosnice, dar și pe la colțuri de stradă, pe cheiuri și prin alte lo-

curi pe unde mă poartă treburile mele ; și pot să-ți spun, domnișoară Hepzibah, că n-am văzut niciodată suflet de om care să-și facă munca ai-doma cu un inger al Domnului, așa cum și-o face fetița asta, Phoebe.

Elogiul lui moș Venner, oricît ar părea de exagerat în raport cu persoana și cu împrejurările, avea totuși un înțeles care vădea și pătrundere și adevăr. Activitatea lui Phoebe avea o calitate spirituală. Viața întregii zile lungi și agitate — petrecută în miezul unor îndeletniciri care ar fi putut atît de lesne căpăta o înfățișare meschină și urită — devenise plăcută, ba chiar încîntătoare, datorită grației spontane cu care prozaicele însărcinări păreau să înflorească din chiar felul ei de a fi ; astfel încît munca, în timp ce o îndeplinea, avea farmecul ușor și săltăreț al unui joc. Îngerii nu trudes ; binefăcătoarele înfăptuiri țîșnesc din însăși filnța lor ; așa se întîmpla și cu Phoebe.

Cele două verișoare — fata tinăra și cea bătrînă — găsiră timp înainte de căderea nopții, în răgazurile îngăduite de negoț, să facă pași iuți spre afecțiune și încredere. De obicei, o făptură izolată ca Hepzibah, atunci cînd e cu adevărat încolțită și împinsă pînă la punctul de unde încep relațiile personale, dovedește o francheță deosebită și o amabilitate măcar vremelnică ; asemenea îngerului cu care s-a luptat Iacov, odată înfrîntă, e gata să te binecuvînteze.

Bătrîna patriciană încercă o sumbră și trufașă satisfacție să o conducă pe Phoebe din încăpere în încăpere, povestindu-i legende care, putem spune, se impregnaseră în pereți ca niște fresce lugubre. Îi arată urmele lăsate de mînerul sabiei cu care adjutantul guvernatorului lovise în ușa dincolo de care bătrînul colonel Pyncheon, gazda

încremenită în moarte, își primise cu o cumplită încruntare oaspeții îngroziți. Se spune că groaza sinistră a acelei schime plutește de atunci încoace prin coridor, adăugă Hepzibah. Îi ceru poruncitor lui Phoebe să se urce într-unul din jilțurile înalte pentru a cerceta vechea hartă a teritoriilor răsăritene reclamate de familia Pyncheon. Arătă cu degetul o fișie de pământ unde se zicea că s-ar fi aflat o mină de argint ; dar numele exact al localității era înscris într-un document secret al colonelului Pyncheon, și nu avea să fie făcut public decât când revendicările familiei vor fi fost recunoscute de guvern. În felul acesta, era interesul întregii țări ca să se facă dreptate familiei Pyncheon. Îi mai povesti că, mai presus de orice îndoială, o comoară uriașă de guinee englezești se găsea îngropată undeva în casă, sau în pivniță, sau poate că în grădină.

— Dacă o găsești cumva, Pheobe, zise Hepzibah privind-o cu un zîmbet țeapăn și totuși blînd, le-găm pe veci clopoțelul din prăvălie !

— Da, scumpă verișoară, dar pînă atunci, îl și aud că vestește intrarea cuiva, răspunse Phoebe.

După ce plecă mușteriu, Hepzibah îi vorbi pe lung, dar oarecum vag, despre o anumită Alice Pyncheon, care fusese nespus de frumoasă și plină de însușiri, la vremea ei, adică în urmă cu o sută de ani. Parfumul personalității ei bogate și ferme-cătoare mai plutea încă prin încăperile unde locuise, așa cum un boboc veșted de trandafir înmiresmează sipetul în care s-o ofilit și s-a mistuit. Această încîntătoare Alice înfruntase o cumplită și misterioasă nefericire, în urma căreia se topise și albise și, încetul cu încetul, se stinsese din viață. Dar se spune că și acum mai bîntuie prin Casa cu șapte frontoane și, adescori — mai aleș cînd vreun

Pyncheon e pe patul de moarte — a fost auzită cîntînd, sfișietor și celest, la clavecin. Unul dintre cîntecele ei fusese transcris de un muzician întocmai cum răsunase de sub fantomatica-i atingere ; dar era de o gingășie atît de dureroasă, încît nici un om, pînă în ziua de azi, nu suferise să-l audă decît dacă vreo coplesitoare tristețe îl făcuse să poată înțelege melancolia și mai răscolitoare a melodiei.

— E vorba de clavecinul pe care mi l-ai arătat ? întrebă Phoebe.

— Chiar de acela, răspunse Hepzibah. Era clavecinul Aliciei Pyncheon. Cînd luam lecții de muzică, tatăl meu nu mi-a dat niciodată voie să-l deschid. Așadar, cum nu puteam exersa decît la clavecinul profesorului, am uitat de mult tot ce-am învățat.

Lăsînd la o parte toate aceste subiecte antice, bătrîna domnișoară începu să-i vorbească despre dagherotipist, care, dat fiind că părea să fie un tînăr serios și cu o viață ordonată și pe deasupra cam strîmtorat, căpătase încuviințarea ei de a se muta într-una din aripile de sub cele șapte frontoane. Dar cu cît îl cunoștea mai mult pe domnul Holgrave, cu atît mai puțin îl înțelegea. Avea cei mai ciudați prieteni pe care ți i-ai putea închipui ; oameni cu bărbi lungi, îmbrăcați în bluze de pînză sau în alte veșminte din astea moderne și prost croite ; un fel de reformatori sau predicatori împotriva alcoolului și tot soiul de filantropi cu fețe mînioase ; membri ai unei asociații, și publiciști, așa credea Hepzibah, care nu recunoșteau nici o lege, și nu se hrăneau cu merinde solide, ci trăiau doar din aroma mîncărilor gătite de alții, întorcînd capul în fața bucatelor. Cît despre dagherotipist, cu o zi înainte citise într-o fișuică un arti-

colaș care-l acuza că ținuse un discurs sălbatic și distrugător la o întrunire a asociaților lui cu mutre de bandiți. În ce-o privește pe ea, avea motive să creadă că tânărul practica magnetismul animal, și dacă astfel de lucruri erau azi la modă, totuși ea îl bănuia că acolo, în camera lui singuratică, studia magia neagră.

— Dar, scumpă verișoară, exclamă Phoebe, din moment ce tânărul e atât de periculos, de ce-l lași în casă? Chiar dacă nu face altceva mai rău, ar putea da foc casei.

— Da, unecri mi-am pus serios întrebarea dacă n-ar trebui să-l dau afară. Dar, cu toate ciudățeleniile lui, e o persoană liniștită și are o asemenea putere de a pune stăpânire pe mintea ta, încît, fără să pot afirma că îmi place (pentru că nu-l cunosc îndeajuns), mi-ar părea rău dacă nu l-aș mai vedea. O femeie care trăiește atât de mult singură precît am trăit eu, se agață de cunoștințele trecătoare.

— Dar dacă domnul Holgrave e un om lipsit de lege! protestă Phoebe în a cărei esență fusese sădit principiul că omul trebuie să se mențină în limitele legii.

— O, făcu Hepzibah nepăsătoare — căci, oricît era ea de ceremonioasă, experiența vieții o făcuse să scrișnească din dinți în fața legilor omenești — presupun c-o fi avînd el o lege a lui.

VI

IZVORUL LUI MAULE

După ce-și bău dis-de-dimineată ceaiul, micuța fată de la țară porni să hoinărească prin grădină. În trecut, terenul fusese foarte întins, dar acum se restrînsese la o arie mai mică, îngrădită de jur împrejur, parte prin garduri înalte de lemn, parte prin calcanurile unor case ale căror fațade dădeau în altă stradă. În centru, se găsea o pa-jiște acoperită cu iarbă, ce încercuia o mărunță clădire dărăpănată, care mai păstra din aspectul ei inițial doar atît cît să-ți indice că fusese cîndva un chioșc de vară. O plantă, agățătoare, răsărită din rădăcina de anul trecut, începuse să se cațere pe zid, dar avea să mai dureze mult pînă să înfă-șoare acoperișul în mantia-i verde. Trei dintre cele șapte frontoane ale casei răspundeau în gră-dină sau o priveau pieziș, cu o înfățișare de întu-necată solemnitate.

Pămîntul negru, gras, se hrănise cu putreziciu-nile unui îndelung răstimp : frunze moarte, petale de flori, tulpinele și semințele unor plante vaga-bonde și nelegitime, mai folositoare după moarte decît în timpul cît se împăunaseră în soare. Du-hul rău al tuturor acestor ani desigur că țîșnise la suprafață prin bălăriile luxuriante (simbol al

viciilor transmise, în societate, din generație în generație), care sînt întotdeauna dispuse să se aciuiască pe lingă locuințele omenești. Phoebe observă totuși că înmulțirea lor fusese stăvilită printr-o muncă grijulie, depusă zi de zi, sistematic. Boschetul dublu de trandafiri albi fusese neîndoielnic proptit din nou în primăvara acestui an, iar părul și cei trei pruni — care, în afara unor tufe de coacăze, alcătuiau singurele varietăți fructifere — purtau urmele unei recente amputări a cîtorva brațe de prisos ori bolnave. Se mai găseau și cîteva soiuri străvechi de flori moștenite, care deși nu arătau prea înfloritor, fuseseră totuși plivite cu mare grijă ; de parcă cineva, fie din dragoste ori din curiozitate, se străduise să le aducă pînă la punctul maxim de dezvoltare pe care-l puteau atinge. Restul grădinii prezenta o varietate bine aleasă de legume hrănitoare, aflate într-un stadiu vrednic de laudă. Dovleci, gata să-și deschidă floarea de aur ; castraveți, vădind înclinația de a o lua razna din răzor, răzlețindu-se în dreapta și-n stînga ; două sau trei straturi de fasole oloagă și încă o dată pe atîtea de fasole care începea să încolțească pe araci ; pătlăgele roșii, ocupînd un răzor atît de adăpostit de vînt și atît de însorit, încît tulpinile crescuseră uriașe și făgăduiau o recoltă timpurie și îmbelșugată.

Phoebe se întrebă prin a cui trudă fuseseră plantate aceste legume și menținut pămîntul atît de curat și de îngrijit. De bună seamă, nu prin strădania verișoarei Hepzibah, lipsită de orice atracție pentru îndeletnicirea — deși potrivită cu o lady — a cultivării florilor și care, cu deprinderile ei de sihăstrie, înclinată fiind să se adăpostească în umbra mohorîtă a casei, n-ar fi ieșit sub

fierbințeala cerului liber să plivescă și să prăsească prin frăția de fasole și dovleci.

Fiind întâia ei zi de completă înstrăinare de elementele rurale, Phoebe descoperi un neașteptat farmec în acest colțișor cu iarbă, frunziș, flori aristocratice și legume plebee.

S-ar fi zis că și cerul îl privea cu un ochi binevoitor și cu un zîmbet ciudat, parcă bucuros să vadă că natura, sufocată prin alte părți și izgonită din orașul îmbîcsit de praf, izbutise să-și afle aici un adăpost unde să-și tragă sufletul. Colțișorul era pătruns de o vrajă oarecum sălbatică și totuși suavă, prin faptul că o pereche de prihori își duraseră cuibul în păr, și acum își vedeau de treabă, sîrguincioși și fericiți, prin încîlceala întunecoasă a crengilor. Ciudat că și albinele sîcotisera de cuviință să se abată pe aici, sosind se vede din stupii vreunei ferme aflată la depărtare de mile. Cîte călătorii aeriene trebuie să fi făcut — în căutarea mierii sau cu povara lor de miere — din zori și pînă-n asfințit ! Da, chiar și acum, cu toate că, era tîrziu, se înălța încă un zumzet prietenos dinspre florile de dovleac, în potirele cărora albinele scormoneau cu rîvna unor căutători de aur. Și se mai afla în grădină un element pe care natura era îndreptățită să și-l revendice ca proprietate inalienabilă, oricît s-ar fi căznit omul să și-l însușească. Și anume, un izvor încercuit cu un inel de pietre străvechi, căptușite cu mușchi, și pardosit în culcușul apei cu ceea ce părea să fie un fel de mozaic din pietricele de felurite culori. Jocul și ușoara involburare a apei care țîșnea în sus, învirtejeau ca prin farmec pietricelele multicolore, alcătuiind un șir de imagini în continuă mișcare, ce închipuiau contururi stranii, prea curînd tulburate pentru a putea sugera asemănări lim-

pezi. De acolo, revărsîndu-se peste marginile cer-
cului de pietre acoperite cu mușchi, apa se stre-
cura pe sub un zăplaz, adunîndu-se în ceea ce ar
trebui să numim mai curînd o rigolă decît un
canal.

Și, de asemenea, nu trebuie să uităm a pomeni
de un coteț de găini, venerabil ca vîrstă, aflat în
colțul cel mai îndepărtat al grădinii, nu departe
de izvor. Acum nu era locuit decît de Chante-
cler¹, cele două neveste ale sale, și un pui solitar.
Cu toții erau specimene pure dintr-o rasă pe care
generațiile de Pyncheoni și le transmisese ră ase-
menea unor bijuterii de familie ; se spunea că în
trecut găinile fuseseră mari cît curcanii, iar în ce
privește frăgezimea cărnii, s-ar fi potrivit la masa
unui prinț. Ca dovadă a temeiniciei acestei faime
legendare, Hepzibah ar fi putut arăta o coajă de
ou atît de mare, că nici un struț nu s-ar fi ru-
șinat cu el. Oricum or fi arătat pe atunci, acum
însă găinile nu erau mai breze decît niște porum-
bei, aveau o înfățișare vîlăguită, bătrîncioasă, un
fel de a se mișca de parcă le chinuia podagra, iar
în variațiile lor de cloncănit și cotcodăcit străbă-
tea un ton somnoros și melancolic. Era limpede că
rasa degenerase — ca de altfel multe alte rase
nobile — drept urmare a prea zeloasei griji de a o
menține neamestecată. Această rasă penată viețuise
prea mult în caracterul ei de varietate distinctă ;
fapt de care actualii săi reprezentanți păreau să
fie conștienți, dac-ar fi să judecăm după lugubra
lor ținută. Supraviețuiau, fără îndoială și, din
cînd în cînd, mai făceau cîte un ou, ori cloceau
un pui ; nu pentru plăcerea lor, ci doar ca omeni-

¹ Nume prin care e reprezentat în literatură, încă din
vechime, cocoșul.

rea să nu piardă cu totul ceea ce a fost cîndva o atît de minunată rasă de păsări. Nota distinctivă a găinilor fusese un moț de pene, astăzi jalnic de pleșuv, dar semănînd atît de ciudat și de diabolic cu turbanul lui Hepzibah, încît Phoebe, deși cu o ascuțită muștrare de conștiință, nu se putu împiedica să găsească o asemănare generală între aceste sărmane bipede și respectabila ei rubedenie.

Fata alergă în casă pentru a strînge niște firimituri de pîine, cartofi reci și alte resturi care satisfac pofta lipsită de pretenții a orățăniilor. Cînd se întoarse, le chemă într-un fel curios, pe care găinile părură a-l recunoaște. Puiul se strecură printre parii cotețului și alergă, cu oarecare paradă de vioiciune, la picioarele ei, în timp ce *Chantecler* și doamnele din gospodăria sa îi aruncară priviri ciudate, laterale, și apoi cloncăniră între ei, ca și cum și-ar fi comunicat păreri autorizate asupra caracterului fetei. Înfățișarea lor era atît de înțeleaptă și de antică, încît îți deșteptau gîndul că reprezentau nu numai descendenții unei rase onorate de-a lungul veacurilor, dar că existaseră, în structura lor individuală, în tot timpul de cînd fusese întemeiată Casa cu șapte frontoane, și că, într-un fel, erau amestecați cu destinul ei. Păreau a fi niște ursitoare sau duhuri proteguitoare ale casei; dar deși aveau pene și aripi, nu semănau cu ceilalți ingeri păzitori.

— Pui, pui, pui, puișor ciudat, i se adresă Phoebe. Uite, ți-am adus niște firimituri!

Drept răspuns, puiul, deși la fel de venerabil la înfățișare ca și maică-sa — vădînd într-adevăr aceeași antică respectabilitate, în miniatură, ca și mai-marii lui — își adună destulă vigoare ca să-și ia zborul și să se lase pe umărul lui Phoebe.

— Pasărea asta îți aduce un mare omagiu, spuse o voce în spatele lui Phoebe.

Intorcându-se cu un gest iute, fu mirată să vadă un tânăr care pătrunsese în grădină pe o ușă din altă aripă a casei decât cea de unde venise ea. Ținea în mână o sapă de grădinărit și în timp ce Phoebe intrase în casă după firimituri, tânărul și începuse să afineze pământul din jurul rădăcinilor de pătlăgele roșii.

— Puiul te tratează ca pe o veche cunoștință, urmă el cu voce potolită, în timp ce un zîmbet îi lumină fața făcându-i-o mult mai plăcută decât i se păruse lui Phoebe la început. Și aceste venerabile personaje din coteț par dispuse la amabilitate. Ești norocoasă că le-ai intrat atît de repede în grații ! Pe mine mă cunosc de mult mai multă vreme, dar niciodată nu m-au onorat cu atîta familiaritate, deși nu trece o zi să nu le aduc de mîncare. Sînt sigur că domnișoara Hepzibah o să facă legătură între acest fapt și celelalte tradiții ale ei și o să tragă concluzia că orățăniile au recunoscut în dumneata o Pyncheon.

— Toată taina e că am învățat cum să vorbesc cu găinile și cu puii, răspunse Phoebe zîbind.

— Vai, dar găinile astea, reluă tânărul, găinile astea de obîrșie aristocratică nu s-ar înjosi să înțeleagă limba vulgară a orățăniilor de curte. Prefer să cred — și așa ar gîndi și domnișoara Hepzibah — că au recunoscut tonul familiei. Pentru că ești o Pyncheon, nu ?

— Numele meu e Phoebe Pyncheon, răspunse fata cu un glas mai rezervat.

Își dăduse seama că noua ei cunoștință nu putea fi decât dagherotipistul despre ale cărui îndeletniciri nelegiuite își făcuse o idee neplăcută, în urma spuselor bătrînei domnișoare.

— Nu știam, continuă ea, că altcineva are grijă de grădina verișoarei Hepzibah.

— Da, răspunse Holgrave. Sap, afinez, plivesc pământul ăsta negru și bătrîn, pentru a mă îmbroșta pe mine însumi cu rămășițele de natură și de simplitate pe care le-a mai putut păstra, după atîta amar de vreme cît oamenii au cosit și au secerat pe aici. Deștelenesc pământul ca să-mi omor timpul liber. Ocupația mea de bază, dacă așa poate fi socotită, e legată de un material mai luminos. Pe scurt, folosesc lumina soarelui ca să fac portrete, și pentru ca meseria mea să nu mă orbească, am convins-o pe domnișoara Hepzibah să-mi dea voie să locuiesc într-una din aripile acelea foarte întunecoase. Cînd intru acolo, e ca și cum mi-aș lega un bandaj pe ochi. Dar n-ai vrea să vezi una din creațiile mele ?

— Adică o poză făcută la dagherotip ? întrebă Phoebe, a cărei rezervă mai slăbise ; pentru că în ciuda părerii preconcepute, tinerețea ei izbucnea în întîmpinarea tinereții lui. Nu prea îmi plac portretele de felul ăsta — sînt atît de dure și de aspre ; și apoi contururile îți fug tot timpul din ochi, și parcă încearcă să-ți scape de-a binelea. Cei din portrete își dau seama că nu arată prea plăcut și de asta nu suferă să fie văzuți, așa cred.

— Dacă-mi dai voie, spuse artistul privind-o pe Phoebe, aș încerca să văd cum ar putea scoate dagherotipul un portret neplăcut dintr-o față cu desăvîrșire plăcută. Dar e și mult adevăr în ce-ai spus. Cele mai multe dintre pozele mele au chipuri uricioase ; singura explicație este, îmi închipui, că și originalele sînt astfel. Generoasa și elementara lumină a soarelui are o minunată putere de pătrundere. În timp ce noi credem că reproduce numai suprafața, ea scoate la iveală trăsă-

turile lăunfrice cu un adevăr pe care nici un pictor nu s-ar încumeta să-l redea chiar dacă ar ști să-l descopere. În umila mea ramură de artă cel puțin nu există lingușeală. Uite, am să-ți arăt o poză pe care am luat-o în repetate rînduri și totuși n-am izbutit să obțin un rezultat mai bun. Și cu toate astea, în ochii lumii, expresia originalului apare complet alta decît în portret. M-aș simți îndatorat să aflu cum judeci dumneata caracterul acestei persoane.

Îi prezintă un dagherotip-miniatură, într-o cutiuță de piele. Phoebe îi aruncă o singură privire și i-o înapoie.

— Cunosce fața, îi răspunse, pentru că ochii ăștia încruntați m-au urmărit întreaga zi. Este strămoșul meu puritan, al cărui portret atîrnă în salon. Se vede că dumneata ai găsit o cale să copiezi portretul fără tichia de catifea neagră și fără barba căruntă, și i-ai îmbrăcat o haină modernă și o legătură de satin la gît în locul mantiei și a gulerului înalt. Nu găsesc că schimbările dumitale îi priesc.

— Dacă te uital ceva mai mult, ai fi găsit și alte deosebiri, răspunse Holgrave rîzînd, dar vizibil impresionat. Te încredințez că e chipul unui om modern, și încă al unuia pe care, după toate probabilitățile, ai să-l întilnești curînd. Dar remarcabil e faptul că originalul se înfățișează în ochii lumii — și, din cîte știu chiar în ochii celor mai intimi prieteni ai săi — cu o figură foarte plăcută, care trădează bunăvoință, o inimă deschisă, o fire luminoasă, și alte lăudabile însușiri de același fel. După cum vezi însă, soarele spune cu totul altă poveste, și nu se lasă convins să renunțe la ea, nici după vreo șase răbdătoare încercări din parte-mi. Iată cum apare omul aci : viclean, as-

cuns, neîndurător, poruncitor și, în același timp, rece ca gheața. Privește-i ochii. Ți-ar plăcea să ajungi la mila lui ? Și uite-i gura ! Ar putea oare să zîmbească ? Și cu toate astea, dac-ai vedea zîmbetul plin de bunătate al modelului meu ! Și întîmplarea e cu atît mai nefericită cu cît este vorba de o personalitate de vază din viața publică, și urma să se facă o gravură după portretul meu.

— Ei bine, eu nu vreau să-l mai văd, spuse Phoebe întorcîndu-și ochii. Seamănă foarte bine cu vechiul portret. Dar verișoara Hepzibah are o altă miniatură. Dacă modelul acesteia ar fi încă în viață, cred că ar putea desfide soarele să-l facă să arate mai aspru și mai dur.

— Deci ți-a arătat portretul acela ! exclamă artistul cu viu interes. Eu nu l-am văzut niciodată, dar tare aș fi curios să-l văd. Și-ți place fața lui ?

— Nici nu poate exista o alta mai blîndă, îl încredință Phoebe. E aproape prea dulce și prea suavă pentru un bărbat.

— Nu are un licăr sălbatic în ochi ? urmă Holgrave cu atîta seriozitate încît o făcu pe Phoebe să se simtă stîngenită, simțămînt sporit și de calma libertate cu care tînărul abuza de cunoștința lor atît de proaspătă. N-ai văzut pe chipul lui nimic întunecat sau sinistru ? Ai putea să-l vezi pe modelul acelui portret vinovat de săvîrșirea unei cumplite crime ?

— E cu totul lipsit de noimă, răspunse Phoebe cu o ușoară iritare, să vorbim despre un portret pe care dumneata nu l-ai văzut niciodată. Cred că-l confunzi cu altcineva. O crimă ! Din moment ce ești un prieten al domnișoarei Hepzibah, ar trebui să-i ceri să-ți arate miniatura.

— Mi-ar fi de mult mai mare folos să văd originalul, răspunse dagherotipistul cu răceală. Cît despre caracterul său, nu e nevoie să-l discutăm ; a fost înfățișat de un tribunal competent, sau care-și spunea competent. Dar, stai ! Nu pleca încă, te rog ! Vreau să-ți propun ceva.

Phoebe era pe punctul de a se retrage, dar se întoarse cu oarecare șovăială ; nu înțelegea prea bine felul lui de a se purta, cu toate că, la o cercetare mai atentă, ceea ce-l caracteriza părea să fie mai curînd lipsa de convenționalism decît vreo tendință de grosolănie insultătoare. Și mai răzbea din cele ce spunea un soi de ciudată autoritate, de parcă grădina aceea era a lui și nu un loc în care era tolerat prin bunăvoința verișoarei Hepzibah.

— Dacă-ți face plăcere, urmă tinărul, ar fi o bucurie pentru mine să-ți încredințez duminică grija florilor și a păsărilor ăstora străvechi și respectabile. Dat fiind că abia ai părăsit aerul proaspăt și îndeletnicirile de la țară, ai să simți curînd nevoia să-ți cauți de lucru în afara casei. Eu nici nu mă prea pricep la flori. Poți să le dichisești și să le potrivești cum îți place ; și-o să-ți cer doar din cînd în cînd cîte un boboc, în schimbul gustoselor și cinstitelor legume cu care am ambiția să îmbogățesc masa domnișoarei Hepzibah. În felul ăsta vom fi tovarăși de muncă într-o activitate obștească.

Tăcută, mirată de propria ei supunere, Phoebe începu așadar să plivească buruienile dintr-un răzor de flori, preocupată însă de propriile ei gînduri cu privire la acest tinăr cu care, în chip cu totul neașteptat, se și afla în termeni vecini cu familiaritatea. N-ar fi putut spune că-i plăcea fără rezerve. Felul lui de a fi o nedumerea pe

micuța fată de la țară, așa cum ar fi nedumerit și pe un observator mai experimentat ; căci, deși tonul discuției lor fusese glumeț, impresia pe care i-o lăsase era de gravitate și aproape de austeritate, pe care le îndulcea doar tinerețea lui. Phoebe se răzvrătea împotriva unui anumit element magnetic din firea artistului, de care acesta poate că nu era conștient, dar a cărui înruiure ea o resimțea.

Curînd, amurgul se contopi cu umbrele pomilor și ale clădirilor din jur și învălui grădina în înserare.

— Ei, zise Holgrave, e timpul să isprăvim treaba. Ultima mea lovitură de sapă a tăiat din greșeală un vrej de fasole. Noapte bună, domnișoară Phoebe Pyncheon ! În orice zi senină, dacă ai să-ți prinzi un boboc de trandafir în păr și ai să vii la atelierul meu din Central Street, am să captez cea mai luminoasă rază de soare ca să reproduc portretul florii și al purtătoarei ei.

Se retrase către aripa singuratică în care locuia, dar cînd ajunse la ușă, întoarse capul și-i strigă lui Phoebe pe un ton neîndoielnic zeflemitor, în care părea totuși să răzbească și o notă serioasă :

— Păzește-te să bei din izvorul lui Maule ! Nici nu bea și nici nu-ți scâlda fața în el !

— Izvorul lui Maule ? întrebă Phoebe. Acela încercuit cu pietre acoperite de mușchi ? Nu m-am gîndit să beau de acolo. — dar de ce nu ?

— O, făcu dagherotipistul, pentru că, asemenea fierturii unei babe, e un filtru vrăjit !

Tinărul pieri din vîz ; și Phoebe, zăbovind o clipă, văzu mai întîi o flăcăruie pîlpîitoare, și apoi lumina statornică a unei lămpi într-o odăiță de

sub unul dintre frontoane. Se întoarse în aripa locuită de Hepzibah și intră în salonul cu pilăștri scunzi, învăluit într-o lumină atât de tulbure și adumbrită, încît ochii ei nu putură desluși interiorul. Își dădu totuși nelămurit seama că silueta scheletică a bătrinei domnișoare se afla așezată pe unul din scaunele cu spetează dreaptă, ceva mai încolo de fereastră a cărei slabă licărire îi lumina paloarea ca de var a feței, întoarsă într-o parte, spre un colț.

— Să aprind o lampă, verișoară Hepzibah ? întreabă fata.

— Aprinde, dacă dorești, fetițo. Dar așaz-o pe masa din colț, în coridor. Vederea mi-e slăbită ; ochii mei nu prea suferă lumina lămpii.

Ce instrument minunat e glasul omenesc ! Cît de profund răspunde fiecărei vibrații a sufletului ! În clipa aceea, în tonul lui Hepzibah răsunau adîncuri clipocind de sevă, ca și cum cuvintele, oricît ar fi fost de banale, fuseseră muiate în căldura inimii ei. În timp ce aprindea lampa în bucătărie, lui Phoebe i se păru că verișoara îi vorbește din nou.

— Vin într-o secundă, verișoară ! Chibriturile astea scapără numai și se sting.

Dar în locul unui răspuns al verișoarei Hepzibah, lui Phoebe i se năluci că aude murmurul unui glas necunoscut. Un murmur straniu, de nedeslușit, parcă nu de cuvinte articulate, ci de sunete răzlete, așa cum și-ar găsi rostire mai curînd simțirea și mila decît gîndirea. O șoaptă atât de aeriană, încît impresia sau ecoul stîrnite în mintea lui Phoebe erau de irealitate. Își spuse că pesemne se înșelase, luînd drept voce omenească cine știe ce foșnet ; sau poate că fusese doar o închipuire.

Așeză lampa aprinsă în coridor și intră din nou în salon. Silueta lui Hepzibah, cu toate că își confunda cu întunericul conturul îndoliat, era acum ceva mai vizibilă. În ungherele mai îndepărtate ale încăperii, cu pereții ei atît de puțin făcuți să răsfîrîgă lumina, obscuritatea era aproape la fel de deasă ca și înainte.

— Verișoară, spuse Phoebe, mi-ai vorbit adineaori ?

— Nu, fetițo.

Chiar și mai puține cuvinte decît înainte, dar străbătute de aceeași misterioasă muzică ! Cald, melancolic, și totuși nu trist, glasul părea să izvoarscă din fîntînile profunde ale inimii lui Hepzibah, înmuiat în cea mai adîncă emoție. Și avea în el o vibrație care — așa cum orice simțămînt puternic emană fluid electric — i se transmitea în parte și lui Phoebe. Fata rămase tăcută o clipă. Dar curînd, cu simțurile ei foarte ascuțite, deveni conștientă de o răsuflare neregulată, venind dinspre un colț întunecat al odăii. Alcătuirea ei fizică — în același timp gîngășă și sănătoasă — operînd aproape cu acuitatea unui medium spiritual, o făcu să perceapă o prezență în apropiere.

— Scumpa mea verișoară, întrebă ea, învingîndu-și o repulsie de nedefinit, se găsește cineva aici în cameră, cu noi ?

— Phoebe, fetița mea dragă, spuse Hepzibah după un moment de ezitare, te-ai sculat în zori și ai muncit întreaga zi. Te rog du-te la culcare ; sînt incredințată că ai nevoie de odihnă. Eu mai rămîn în salon, să-mi adun gîndurile. E o deprindere a mea, fetițo, care numără mai mulți ani de cît ai trăit tu pe pămînt.

În timp ce o îndepărta cu aceste cuvinte, bătrîna domnișoară păși spre Phoebe, o sărută și o strînse

la inima ei care, lipită de pieptul fetei, bătea puternic, avîntat și furtunos. Cum de s-a putut aduna atîta dragoste în inima aceasta bătrînă și secătuită, încît putea acum să se reverse cu atîta belșug ?

— Noapte bună, verișoară, zise Phoebe, ciudat impresionată de purtarea lui Hepzibah. Dacă începi să ții puțin la mine, sînt fericită.

Fata se retrase în odaia ei, dar nu adormi de îndată și nici nu se lăsă pradă unui somn prea greu. La un anumit moment incert din adîncul nopții, prin pînza diafană a unui vis, Phoebe percepuse niște pași care urcau scara greoi, dar fără vlagă și fără hotărîre. O dată cu pașii, urca și glasul șoptit al lui Hepzibah ; și, din nou, răspunzînd glasului verișoarei ei, auzi murmurul acela nelămurit și straniu, care putea fi asemuit cu umbra nedeslușită a vorbirii omenești.

VII

OASPETELE

Cînd Phoebe se deșteptă — fapt care se petrecu o dată cu gunguritul matinal al perechii conjugale de prihori, adăpostită printre ramurile părului — auzi forfotă în odăile de jos și, grăbindu-se să coboare, o găsi pe Hepzibah în bucătărie. Stătea în picioare lângă o fereastră, ținînd o carte lipită de nări, de parcă nădăjduia să poată lua cunoștință de cuprinsul ei pe cale olfactivă, din moment ce vederea-i beteagă o împiedica s-o poată citi ușor. Dacă vreo operă ar putea cîndva să-și comunice esența pe calea mai sus arătată, apoi tomul din mîna lui Hepzibah era acela ; și în asemenea caz, bucătăria ar fi mustit de aromele vinatului de căprioară, fripturii de curcan, claponului, potirnichilor împănate, budincilor, prăjiturilor și plăcintelor de Crăciun, în cele mai măiestrite amestecuri și compoziții. Pentru că tomul din mîna lui Hepzibah era o carte de bucate, plină de nenumărate vechi rețete de mîncăruri englezești și ilustrată cu gravuri ce înfățișau cum trebuie orînduite mesele la oște de felul acelora pe care le oferă un nobil în sala mare a castelului. Și printre aceste îmbelșugate și savuroase proiecte ale artei culinare (dintre care nici unul, probabil, nu mai fusese

pus în practică din moși strămoși), sărmana Hepzibah căuta un fel gustos și ușor pe care, cu câtă pricepere avea ea și cu materialele care-i stăteau la îndemână, să-l poată prepara pentru micul dejun.

Curînd, cu un oftat adînc, puse de o parte apetisantul volum și o întrebă pe Phoebe dacă bătrîna Speckle, cum îi spunea uneia dintre găini, nu ouase cumva cu o zi înainte. Phoebe alergă să cerceteze, dar se întoarse fără să țină în palmă așteptata comoară. În aceeași clipă, însă, se auzi vuietul scoicii vînzătorului de pește, anunțîndu-i înaintarea de-a lungul străzii. Hepzibah îl chemă înăuntru cu bătaie energice în galantarul prăvăliei, și cumpără ceea ce o asigură el că era cea mai frumoasă scrumbie din căruță, și cea mai grasă din cîte simțise vreodată sub degetele lui, la început de sezon. Cerîndu-i lui Phoebe să prăjească niște cafea — despre care-i spusese în treacăt că era Mocca veritabilă, și de-atîta vreme păstrată încît fiecare boabă valora greutatea ei în aur — bătrîna domnișoară îngrămădi asemenea cantitate de cărbuni în gura uriașă a vechii sobe de gătit, pînă cînd ultima rămășiță de întunerice ce mai întîrziase prin bucătărie fu izgonită. Fata de la țară, gata să ajute cît îi sta în puteri, se oferă să coacă o turtă indiană, după o rețetă specială a mamei ei, care se pregătea foarte ușor și despre care garanta că e mai sățioasă și, cînd e bine preparată, mai gustoasă decît orice alt fel de prăjitură pentru micul dejun. Hepzibah consimți cu bucurie, și bucătăria deveni curînd scena unei activități savuroase. Poate că fantomele bucătăreselor de mult răposate priveau, mirîndu-se, prin fumul ce se învoluta pe coșul prost zidit, fiindcă fumul e elementul lor prielnic, sau poate că trăgeau cu ochiul

prin burlanul uriaș, disprețuind simplitatea bucatelor care se pregăteau, dar ținînd zadarnic să-și vîre mîinile imateriale în fiecare fel de mincare încă neisprăvit. Oricum, șobolanii pe jumătate morți de foame, o zbugheau afară din ascunzișurile lor și se așezau pe labele dinapoi, adalmecînd atmosfera aburindă, și așteptînd pofticioși prilejul să ronțăie ceva.

Hepzibah nu avea înclinație pentru gătit și, ca să spunem adevărul, silueta ei scheletică se datoră în bună parte faptului că adeseori preferase să renunțe la masa de prînz decît să supravegheze frigarea rotindu-se, ori oala dînd în fiert. De aceea, rîvna cu care se apleca acum deasupra plitei, constituia o eroică dovadă de afecțiune. Era mișcător și chiar vrednic să stoarcă lacrimi (dacă Phoebe, unicul spectator în afară de șobolani și de fantele mai sus pomenite, n-ar fi avut ceva mai bun de făcut decît să lăcrimeze) s-o vezi pe Hepzibah scormonind printr-un strat de cărbuni proaspeți și licăritori și pregătindu-se să frigă scrumbia. Obrajii ei livizi de obicei erau aprinși de dogoare și de zor. Privea peștele cu o grijă atît de duioasă și cu o atenție plină de migală, de parcă — nu sîntem în stare să găsim altă comparație — de parcă însăși inima ei s-ar fi aflat pe grătar, și fericirea vieții de apoi ar fi atîrnat de izbutita în-deletnicirii de acum !

Viața de interior are puține perspective mai atrăgătoare decît aceea a unei mese de dimineată îmbietor rînduită și bine asortată. Ne îndrep-tăm către ea plini de proștețime, în frageda feciorie a zilei, la ora cînd între elementele noastre spirituale și cele senzuale există mai multă armonie decît va exista ceva mai tîrziu ; astfel încît ne putem bucura de plăcerile materiale ale

mesei de dimineață fără muștrări prea dureroase de stomac sau de conștiință, iscate de faptul că am cedat poate puțin prea mult părții animalice din noi. Chiar și ideile pe care le schimbă cei din cercul de familie strâns în jurul mesei de dimineață au o picanterie, o voioșie și uneori o ascuțime de adevăr care-și găsesc rar loc în cadrul discuțiilor mai studiate din timpul prinzului. Micuța și antica masă de ceai a lui Hepzibah, cu picioarele-i zvelte și grațioase, acoperită cu o față de masă din cel mai bogat damasc, era vrednică a fi scena și centrul uneia dintre cele mai vesele reuniuni. Aromă de pește fript se înălța ca fumul de tămâie de pe altarul unui idol barbar, în timp ce parfumul de Mocca ar fi gădilat plăcut și nările unui lar¹ protector sau ale oricărei zeități ce patronează o modernă gustare de dimineață. Turtele indiene ale lui Phoebe erau cea mai dulce dintre ofrande — prin rumeneala lor potrivindu-se cu altarele rustice din epoca de aur și de inocență — sau, mai curînd, erau de un gălbui atît de luminos, încît semănau cu piinea care se prefăcuse în aur strălucitor de îndată ce Midas încercase să o mănînce. Nu trebuie uitat nici untul — pe care Phoebe îl bătuse cu mîinile ei în putineiul de acasă, la țară, și-l adusese verișoarei ca dar de îmbunare — untul mirosind a floare de trifoi și răspîndind un farmec de idilă pastorală în salonul cu lambriuri întunecate. Toate acestea, laolaltă cu bizara splendoare a ceștilor de porțelan și a lingurițelor gravate, precum și a unei cănițe argintii (cel de-al doilea și ultimul obiect de argint al lui Hepzibah, avînd forma unui blid primitiv) alcătuiau o masă la care și cel mai pompos dintre oaspeții colone-

¹ În mitologia romană, divinitate protectoare a familiei și a căminului.

lului Pyncheon n-ar fi pregetat să ia loc. Dar chipul puritanului se încrunta din rama portretului, ca și cum nimic din ce se afla pe masă nu-i mulțumea pofta.

Pentru a-și aduce și ea prinosul de frumusețe, Phoebe culesese cîteva trandafiri și alte cîteva flori, adunate fie pentru parfumul ori coloritul lor, și le așezase într-un urcior de sticlă care-și pierduse de mult toarta, devenind astfel mai potrivit ca vază de flori. Lumina soarelui de dimineață — la fel de nouă ca aceea care se strecurase, curioasă, în boschetul unde Eva luase primul mic dejun cu Adam — se cernea palpitînd printre crengile părului și se așternea pe masă. Acum totul era gata. Trei scaune în jurul mesei și trei tacîmuri. Un scaun și un tacîm pentru Hepzibah, unul pentru Phoebe — dar ce alt oaspete mai aștepta verișoara ei ?

În tot timpul pregătirilor, silueta lui Hepzibah fusese străbătută de un tremur neînterupt ; o stăpînise o tulburare atît de puternică, încît Phoebe îi vedea umbra deșirată tremurînd pe perețele bucătăriei iluminat de văpaia focului, ori pe podeaua din salon, luminată de soare.

Tulburarea se traducea în chipuri atît de felurite, care se potriveau atît de puțin unele cu altele, încît fata nu știa ce să mai creadă. Uneori Hepzibah părea cufundată într-o încîntare și o fericire extatică. În asemenea clipe își deschidea brațele, o stringea pe Phoebe la inimă și-i săruta obrajii cu o duioșie de mamă ; părea minată de un impuls de nestăvilit ca și cum pieptul îi era inundat de tandrețe și trebuia neapărat să o reverse pe dinafară, pentru a nu se sufoca. În momentul următor, fără vreo pricină vizibilă, bucuria neobișnuită se închircea, parcă înspăimîntată,

și se înfășura în vâl îndoliat ; sau alerga și se pitea, ca să spunem astfel, în temnița inimii ei, unde în trecut zăcuse lungă vreme ferecată, în timp ce o înghețată și spectrală îndurerare lua locul bucuriei întemnițate, ce se temea parcă de eliberare — o suferință pe atît de tenebroasă, pe cît de luminoasă fusese cealaltă simțire. Adeseori izbucnea într-un rîs scurt, nervos, isteric, mai înduioșător chiar decît o izbucnire în plîns ; după care, ca și cum ar fi încercat într-adevăr să vadă ce-i mai mișcător, urma un șuvoi de lacrimi ; sau poate că rîsul venea laolaltă cu plînsul și o învăluiau pe biata Hepzibah într-un fel de palid și încețoșat curcubeu moral. Față de Phoebe se arăta afectuoasă, așa cum am mai spus — mult mai tandră decît în orice alt moment din scurta lor cunoștință, cu excepția sărutului dăruit cu o seară în urmă — și totuși, mereu își făceau drum sîcîiala și iritarea. Uneori îi vorbea aspru ; apoi, lepădîndu-se brusc de toată obișnuita ei rezervă înțepată, își cerea iertare, pentru ca o clipă mai tîrziu să reînnoiască nedreptatea care tocmai, îi fusese iertată.

În cele din urmă, cînd mîntuiră munca lor comună, Hepzibah cuprinse mîna lui Phoebe în mîna ei tremurîndă :

— Trece-mi cu vederea, fetiță dragă, îi strigă, pentru că inima mea e plină pînă la marginea răbdării ! Trece-mi cu vederea pentru că mi-ești dragă, Phoebe, chiar dacă-ți vorbesc răstit ! Nu țe necăji din pricina asta, copilă scumpă ! În cîrînd o să fiu bună și numai bună.

— Scumpa mea verișoară, nu mi-ai putea spune și mie ce s-a întîmplat ? întrebă Phoebe cu o simpatie plină de soare și de lacrimi. Ce te tulbură atîta ?

— Sst ! Sst ! Vine ! șopti Hepzibah ștergindu-și ochii în grabă. Să te vadă întâi pe tine, Phoebe ; pentru că tu ești tânără și în floare, și nu-ți poți stăvili surisul, orice-ar fi. Întotdeauna a îndrăgit chipurile luminoase ! Pe cînd fața mea e acum bătrînă și lacrimile încă nu mi s-au zvîntat. Niciodată n-a putut suferi lacrimile. Așa ; trage un pic perdeaua pentru ca umbra să cadă pe colțul de masă unde va sta el ! Dar lasă și lumina soarelui să pătrundă din plin ; niciodată nu i-a plăcut întunecimea, așa cum le place altora. Și a avut parte de prea puțină lumină în viața lui — sărmanul Clifford — și, o ! de cîtă neagră întunecime ! Sărmanul, sărmanul Clifford !

Murmurînd astfel cu voce sugrumată de parcă vorbea mai curînd cu inima ei decît cu Phoebe, bătrîna domnișoară se învîrtea prin cameră în vîrfurile picioarelor, făcînd micile dichisuri care i se mai păreau trebuincioase în aceste momente de eulme.

Între timp, în coridorul de deasupra scării se auziră pași. Phoebe îi recunoscuse drept aceiași care urcaseră parcă prin visul ei, în cumpăna nopții. Oaspetele care se apropia, oricine va fi fiind, păru să se fi oprit în capul scării ; cînd începu să coboare, se opri iarăși de două sau trei ori ; apoi se opri la piciorul scării. De fiecare dată, popasul părea lipsit de orice rost, sau mai curînd datorit unei uitări a scopului inițial care-l făcuse pe om să coboare ; sau ai fi spus că picioarele lui se opreau fără voie, pentru că forța motrice îi era prea vlăguită ca să le susțină înaintarea. În cele din urmă, făcu un lung popas în pragul salonului. Puse mîna pe clanță ; apoi slăbi strînsoarea degetelor, fără să fi deschis ușa. Hepzibah, cu mîi-

nile încheștate spasmodic, își pirona ochii pe intrare.

— Scumpă verișoară Hepzibah, te implor, nu te mai uita în felul ăsta ! spuse Phoebe tremurînd ; pentru că emoția verișoarei ei și pașii aceia misterioși și șovăielnici îi dădeau impresia că urma să intre o stafie în odaie. Mă înspăimîntî ! Urmează să se întîmple ceva îngrozitor ?

— Ssst ! șopti Hepzibah. Fii veselă ! Orice s-ar întîmpla, fii veselă !

Popasul ultim din prag se dovedi atît de lung, încît Hepzibah, nemaifiind în stare să îndure suspensia, se repezi la ușă, o deschise și, luîndu-l pe străin de mînă, îl conduse înăuntru. La prima aruncătură de ochi, Phoebe văzu un om mai în vîrstă, îmbrăcat într-un halat de casă de modă veche dintr-un damasc decolorat, și cu părul cărunț sau aproape alb, de o lungime neobișnuită. Aproape că-i acoperea fruntea, în afară de momentele cînd și-l dădea pe spate și se uita prin cameră cu o privire rătăcită. După o fugară cercetare a feței lui, era lesne să-ți dai seama că mersul acestui om nu putea fi altul decît cel care-l adusese pînă aici, adică poticnit și la fel de necălăuzit ca prima călătorie pe podea a unui prunc. Totuși nu vădea prin nimic că ar fi lipsit de puterea fizică necesară pentru un mers liber și hotărît. Dar spiritul acestui om era cel care nu putea să meargă. Expresia feței lui — deși oglindea lumina rațiunii — părea să șovăie, să pîlpîie, aproape să se stingă, pentru a se reaprînde cu un licăr. Era ca o flăcăruie zbătîndu-se sub jăraticul pe jumătate stins ; flăcăruia ce ne atrage privirea mai intens decît o văpaie strălucitoare înălțîndu-și limbile de pară — da, o privim mai intens, dar și cu anumită nerăbdare, de parc-ar trebui sau să

se învîlvoreze în aşteptata splendoare, sau să se mistuie pe loc.

O clipă după ce intră în odaie, oaspetele rămase nemişcat continuînd să țină mîna lui Hepzibah, instinctiv, cum se ține un copil de persoana matură care-l călăuzeşte. O văzu totuşi şi pe Phoebe şi fu iluminat de reflexul tinereţii şi drăgălăşeniei ei, care radiau un nimb de strălucire în întreg salonul, asemenea cercului de lumină răsfrînt de vasul cu flori aşezat în bătaia soarelui. Schiţă un salut sau, ca să fim mai aproape de adevăr, încercă o vagă şi nereuşită plecăciune. Oricît de neizbită fusese, sugera totuşi o idee sau cel puţin o impresie de indescritibilă graţie, cum nu poate avea nici una din manifestările exterioare ale politetei meşteşugite. Era o graţie prea vagă ca să poată fi sesizată pe moment ; totuşi, cînd îţi aduceai mai tîrziu aminte de ea, părea să transfigureze total imaginea omului.

— Clifford dragă, spuse Hepzibah pe tonul cu care domoleşti un copil năzuos, ți-o prezint pe verişoara noastră Phoebe — micuţa Phoebe Pyncheon — ştii, unicul copil al lui Arthur. A venit de la ţară să locuiască o bucată de timp la noi ; pentru că vechea noastră casă a ajuns tare pustie în ultima vreme.

— Phoebe ? Phoebe Pyncheon ? Phoebe ? repetă oaspetele rostind cuvintele într-un fel ciudat, apatic, confuz. Copilul lui Arthur ! Ah, am uitat ! Nu are importanţă ! E binevenită !

— Vino, Clifford dragă, aşază-te aici, spuse Hepzibah conducîndu-l spre scaunul lui. Te rog, Phoebe, mai coboară un pic perdeaua. Şi acum, să începem gustarea !

Oaspetele se aşeză pe scaunul oferit şi se uită în jur cu o privire bizară. Era limpede că încerca

să se acomodeze cu situația prezentă și să și-o fixeze în minte cu mai multă claritate. Dorea măcar să se încredințeze că se află aici, în salonul cu pilaștri scunzi, cu grinzi încrucișate și lambriuri de stejar, și nu în alt loc, care i se întipărise invariabil în simțuri. Dar strădania era prea mare pentru a fi susținută altfel decât cu o izbîndă parțială. Am putea spune că în mod continuu se eclipsa din locul prezent; sau, cu alte cuvinte, spiritul și conștiința lui o luau razna, lăsîndu-i doar trupul răvășit, cenușiu, trist — un neant concretizat, o fantomă materială — să ocupe locul de la masă. Și apoi din nou, după un asemenea moment de absență, un licăr îi scînteia în pupile. Semn că spiritul se reîntorsese în lăcașul trupului și se străduia să ațîțe focul din căminul inimii, să aprindă luminile intelectului în întunecosul și ruinatul sălaș al cărui deznădăjduit locatar îi fusese sortit să fie.

Într-unul din aceste momente de trezire — deși nu încă deplină — din amorteală, Phoebe se încredință de adevărul unei impresii pe care la început o alungase ca fiind prea năstrușnică și prea uluitoare. Își dădu seama că persoana din fața ei trebuie să fi fost originalul frumoasei miniaturi pe care o păstra verișoara Hepzibah. Într-adevăr, cu priceperea ei feminină pentru îmbrăcăminte, recunoscuse pe dată că halatul său de damasc era același ca aspect, material și croială, cu haina de casă înfățișată atît de măiestrit în portret. Acest veșmînt vechi, decolorat, a cărui strălucire de altădată se fanase, părea să traducă într-un chip cu neputință de zugrăvit, și să facă perceptibilă ochiului, drama nerostită a omului care-l purta. Prin acest simbol exterior se putea lesne discerne cît de veștede și de îmbătrînite trebuiau să-i fie

veșmintele mai nemijlocit apropiate de suflet : trupul și chipul, ale căror frumusețe și grație transcendaseră măiestria celui mai delicat dintre artiști. Cu atît mai clar îți dădeai seama că sufletul aceluia om trebuie să fi suferit o cumplită lovitură ca urmare a experienței sale pămîntești. Părea să se afle aici, despărțit însă de omenire printr-un păienjeniș de năruire și decădere, prin a cărui țesătură însă, în clipe fugare, răzbea acea expresie atît de fină, de gingaș spiritualizată, pe care Malbone, hazardîndu-se cu respirația întretăiată într-o inspirată unduire de penel, o transmisese miniaturii. Această expresie era atît de caracteristic înăscută, încît toți anii întunecați și întreaga povară a calamității nemeritate care se abătuse asupra omului, nu izbutiseră s-o distrugă pe de-a-n-tregul. Hepzibah umplu o ceașcă de cafea delicios aromată și o întinse oaspetelui. Cînd ochii lui îi întîlniră pe ai ei, străinul păru uluit și tulburat.

— Hepzibah, tu ești ? murmură cu tristețe ; apoi, ca pentru sine, probabil fără să-și dea seama că e auzit, șopti : Cît e de schimbată ! Cît e de schimbată ! Și e supărată pe mine ? De ce-și încruntă fruntea în felul ăsta ?

Biata Hepzibah ! Era doar blestemata ei de încruntare, pe care timpul, și miopia, și frămîntarea neliniștilor lăuntrice o făcuseră să-i ajungă atît de obișnuită, încît îi apărea pe chip la orice salt de dispoziție. Dar la murmurul nedeslușit al cuvintelor lui, fața lui Hepzibah se înmuie de duioșie, de o afecțiune dureroasă care o făcu plăcută ; asprimea trăsăturilor i se topi într-o lumină caldă, aburită.

— Supărată ! repetă. Supărată pe tine, Clifford ! În tonul cu care rosti cuvintele, vibra o mu-

zică tristă și gingașă, și totuși nu-și putu împiedica o anumită rezonanță pe care un ascultător lipsit de subtilitate ar fi luat-o drept asprime. Ca și cum un muzician transcendental ar fi revărsat valuri de muzică sublimă dintr-un instrument cu coarde plesnite, care-și face simțită imperfecțiunea fizică în miezul armoniei eterice — atât de adâncă era simțirea care-și făcuse armonium din glasul spart al lui Hepzibah.

— Clifford, aici te înconjoară numai dragoste, adăugă ea. Nimic decît dragoste. Ești acasă !

Oaspetele îi răspunse printr-un zîmbet care nu-l lumină fața decît pe jumătate. Dar chiar și așa, surîsul firav și într-o clipă pierit avusese totuși un farmec de nespusă frumusețe. Fu urmat de o expresie mai grosolană ; sau care, cel puțin, pe chipul lui atât de gingaș modelat și conturat părea grosolană, întrucît nu era temperată de nici un element spiritual. Expresia poftelor. Devora mîncarea cu ceea ce am putea numi lăcomie ; și în bucuria senzuală pe care i-o isca masa generos împodobită, părea să uite de el, de Hepzibah, de tînăra fată și de tot ce-l înconjura. Pesemne că sensibilitatea la plăcerile stomacului era inerentă alcătuirii lui firești, deși atât de rafinată și delicată. Această înclinație ar fi fost de bună seamă frînată, sau chiar convertită într-o însușire, într-una din cele o mie de căi de exprimare ale culturii intelectuale, dacă trăsăturile lui spirituale și-ar fi putut menține forța. Dar așa cum stăteau acum lucrurile, priveliștea era penibilă și o făcu pe Phoebe să-și plece ochii.

Curînd oaspetele deveni sensibil la parfumul cafelei încă neatinse. O sorbi însetat. Subtila licoare avu asupra-i efectul unui filtru vrăjit, făcînd ca substanța opacă a laturii lui animalice să de-

vină transparentă, sau cel puțin translucidă ; astfel încît o rază de spirit putu răzbi prin ea, răs-pîndind o lumină ceva mai limpede decît pînă atunci.

— Mai dă-mi, mai dă-mi ! strigă cu o grabă nervoasă de parcă se temea că n-o să fie în stare să rețină ceva ce încerca să-i scape. De asta am nevoie ! Mai dă-mi !

Sub înfriurirea delicată și puternică a cafelei, își îndreptă umerii, iar ochii începură să și distingă obiectele asupra cărora se opreau. Prefacerea nu consta atîta în faptul că expresia feței îi devenise mai spirituală ; și acest lucru își avea desigur importanța lui, dar nu constituia efectul cel mai izbitor. Și nici în faptul că ceea ce numim natura morală se deșteptase cu atîta vigoare, încît acum precumpănea vizibil. Dar se descătușase în el o anumită rafinată dispoziție înnăscută — deși încă șovăielnică și nu pe deplin afirmată — a cărei funcție era să se apropie de tot ce-i frumos și plăcut în viață. Cînd această trăsătură precumpănește în firea cuiva, îi conferă posesorului ei un încîntător bun gust și o predispoziție la fericire, vrednică de invidiat. Pentru asemenea om, frumosul înseamnă viață ; năzuințele lui se îndreaptă numai către frumos ; și, punîndu-și în concordanță trupul și trăsăturile fizice, întreaga dezvoltare a făpturii lui se desfășoară la fel de frumos. Asemenea om n-ar trebui să știe ce-i durerea ; nici înclătarea luptei ; nici martiriul care, îmbrăcînd o infinitate de chipuri, îi așteaptă pe cei ce au curajul și voința și conștiința de a porni bătălia cu viața. Pentru asemenea firi eroice, martiriul înseamnă cea mai înaltă răsplată pe care le-o poate dărui viața. Dar pentru făptura din fața noastră martiriul nu poate

însemna decît suferință, cu atît mai cruntă cu cît mai dură ar fi pricina care i l-a prilejuit. Omul acesta nu avea dreptul de a fi martir; și văzîndu-l atît de apt pentru fericire, și atît de neputincios pentru orice altă năzuință, o persoană cu spirit generos, puternic, nobil, ar fi fost oricînd gata, cred eu, să-și jertfească micile bucurii sperate pentru sine — să-și înfrîngă nădejdlile personale atît de deșarte — dacă prin acest sacrificiu ar fi putut îndulci suflarea de gheață cu care lumea l-ar fi întîmpinat pe omul din fața noastră.

Vorbind fără austeritate sau dispreț, se pare că natura lui Clifford era aceea a unui sibarit¹. Putea fi percepută chiar acolo, în vechiul salon întunecos, prin magnetismul care-i polariza privirile numai spre dansul razelor de soare filtrate prin frunzișul înfiorat de briză. Putea fi văzută în prețuirea cu care privea florile din vas, aspirîndu-le miresmele cu acea savoare specifică unei structuri fizice atît de rafinate, încît ingredientele spirituale se topiseră în ea. Era trădată de zîmbetul inconștient din privirile adresate lui Phoebe, care în prospețimea și în trupul ei feciorelnic întruchipa și lumina soarelui și florile — sau esența acestora concretizată într-un mijloc de manifestare mai suav și mai plăcut. Și această dragoste și nevoie de frumos nu era mai puțin evidentă în prudența instinctivă cu care își ferea tot timpul privirile de gazda sa, lăsîndu-le să rătăcească spre orice altceva, decît să se întoarcă iar spre dînsa. Era nefericirea lui Hepzibah și nu vina lui Clifford. Cum ar fi fost cu puțință — cînd era atît de lividă, de zbîrcită, cu o mină atît de funestă, cu turbanul grotesc și neîndeminatic

¹ Amator de plăceri rafinate, de lux și desfătări.

legat pe cap, cu acea perfidă încruntare care-i contorsiona fruntea — cum ar fi fost cu putință să-i fie plăcut a se uita la ea ? Dar nu-i datora oare afecțiune pentru tot ce-i dăruise ea în tăcere ? Nu-i datora nimic. O fire ca aceea a lui Clifford nu poate contracta datorii de acest fel. În esența ei, o asemenea natură este — și o spunem fără blam, și nici pentru a minimaliza atracția pe care o exercita irevocabil asupra ființelor de altă structură psihică — o asemenea natură este întotdeauna egoistă în esența ei ; și trebuie să-i îngăduim să fie astfel, și cu atât mai mult s-o copleșim cu dragostea noastră eroică și dezinteresată, lipsită de orice răsplătire. Biata Hepzibah cunoștea acest adevăr, sau cel puțin îl intuia. Și cum Clifford fusese atita vreme înstrăinat de tot ce-i frumos, Hepzibah se bucura — se bucura însă cu un suspin și cu tainica intenție de a vărsa lacrimi în cămăruța ei — că putea să ofere ochilor lui imagini mai luminoase decît bietul ei chip îmbătrinit și lipsit de frumusețe. Nu avusese niciodată farmec ; și chiar de-ar fi avut, povara durerii cu care-l jelse pe Clifford i l-ar fi răpus de mult.

Oaspetele se lăsă pe spătarul scaunului. Pe fața lui, plăcerea visătoare se împletea cu o expresie de trudă și neliniște. Se căznea să perceapă cît mai conștient tot ce-l înconjură ; sau poate că, temîndu-se ca totul să nu fie decît un vis ori un joc al fanteziei, tulbura frumoasa clipă a prezentului luptîndu-se să-i sporească strălucirea, să facă iluzia mai durabilă.

— Ce plăcut ! Ce minunat ! șoptea fără să se adreseze nimănui. O să dureze oare ? Ce aer îmbălsămat pătrunde pe fereastra deschisă ! O fereastră deschisă ! Ce frumos joacă razele de soare ! Florile astea, cît de parfumate sînt ! Fața

acestei fete, cît de voioasă, de îmbujorată — o floare cu mărgăritare de rouă pe petale și scînteii de soare în boabele de apă ! Ah ! Totul nu poate fi decît un vis ! Un vis ! Dar un vis care a făcut să se năruie cei patru pereți de piatră !

Apoi fața i se întuneca, de parcă trecuse peste ea umbra unei caverne sau a unui turn ; pe chipul lui nu era mai multă lumină decît se prizărește printre gratiile de fier ale ferestrei de închi-soare — și lumina se tot împuțina, de parcă s-ar fi cufundat tot mai jos, în adîncuri. Phoebe, fiind o fire din acelea agere și active care nu pregetă să ia parte — și în general o parte utilă — la tot ce se petrece în jur, simți acum imboldul de a i se adresa străinului.

— Am descoperit azi dimineață în grădină un soi nou de trandafir, spuse ea alegînd din vas o floare mică, roșie. Tot tufișul nu are decît cinci sau șase boboci. Acesta e cel mai desăvîrșit dintre toate ; n-are o pată de rugină sau de mană pe el. Și ce mireasmă dulce — mai dulce decît a oricărui trandafir. Un parfum care nu poate fi uitat !

— Ah ! Dă-mi voie s-o văd — s-o țin în mină ! strigă oaspetele, apucînd cu grabă floarea, care cu acea vrajă proprie parfumurilor întipărite în amintire îi deștepta nenumărate asociații. Îți mulțumesc ! Mi-a făcut bine. Îmi amintesc cît țineam la floarea asta — de mult, bănuiesc că foarte de demult ! — sau poate că n-a fost decît ieri ? Mă face să mă simt iarăși tînăr ! Sau poate că sînt tînăr ! Ori amintirea aceasta e neobișnuit de limpede, ori cunoașterea mea e ciudat de tulbure. Dar ce minunat din partea frumoasei fete ! Îți mulțumesc ! Îți mulțumesc !

Tulburarea plăcută iscată de micuța roză purpurie, îi pricinui lui Clifford cel mai fericit moment din timpul micului dejun. S-ar fi putut prelungi dacă la scurt timp după aceea nu i-ar fi căzut din întâmplare ochii pe fața bătrînului puritan, care, din rama sa întunecată și din pînza opacă, lua parte la scenă asemenea unui spectru, dar un spectru minios și răuvoitor. Oaspetele schiță cu mîna un gest de nerăbdare și i se adresă lui Hepzibah pe tonul în care putea fi lesne recunoscut privilegiul irascibilității unui membru răsfațat al familiei.

— Hepzibah ! Hepzibah ! strigă el răspicat și nu lipsit de forță. De ce ții portretul ăsta hidos pe perete ? Da, da ! Ți-am spus de o mică vreme că-i geniul meu rău ! Ia-l jos, imediat !

— Clifford dragă, răspunse Hepzibah cu tristețe, știi bine că nu e cu putință.

— Atunci, continuă el păstrînd încă oarecare vigoare, acoperă-l te rog cu o perdea stacojie, bogată, ca să cadă în falduri, și cu o bordură aurită de care să atîrne ciucuri. Nu pot să-l suport ! Nu trebuie să mă privească în față !

— Da, Clifford dragă, o să acoperim tabloul, îl domoli Hepzibah. Pe undeva, printr-un cufăr din pod este o perdea stacojie, mi-e teamă că-i cam spălăcită și mîncată de molii, dar Phoebe și cu mine o să facem minuni cu ea.

— Dar încă azi, ține minte ! ceru el ; și apoi adăugă cu voce joasă, ca pentru sine : La urma urmelor de ce să locuim în casa asta posomorită ! De ce să nu ne mutăm în sudul Franței, în Italia — Paris, Neapole, Veneția, Roma ? Hepzibah o să-mi răspundă desigur că n-avem mijloace. Ei, asta-i bună !

Își zîmbi sie-și și-i aruncă lui Hepzibah o privire cu tîlc ironic.

Dar feluritele emoții prin care trecuse într-un răstimp atît de scurt, deși se manifestaseră slab, fără îndoială că-l osteniseră pe străin. Era deprins, se vede, cu o viață de tristă monotonie, care nici măcar nu se scurgea ca un rîu lent, ci-i stagna în jurul picioarelor asemenea unei bălți. O pînă i se lăsă pe obraz, învăluindu-i trăsăturile delicate și grațioase și avînd — din punct de vedere moral — același efect ca o ceață deasă, lipsită de soare, ce estompează contururile unui peisaj. Păru să devină greoi, aproape bolovănos. Dacă pînă atunci ai fi putut desluși în omul acesta vreun rest de strălucire sau de frumusețe — chiar de frumusețe devastată — privindu-l acum ai fi fost cuprins de îndoială, ți-ai fi învinovățit imaginația că te-a amăgit cînd ai surprins o grație, oricît de părelnică, înnobilînd acest obraz, sau o sclipire oricît de plăpîndă' lucind în ochii aceștia încețoșați.

Dar oricum, înainte de a se fi cufundat cu totul în somn, clincănitul arțagos și strident al clopoțelului din prăvălie se făcu auzit. Izbînd neplăcut auzul lui Clifford și sensibilitatea caracteristică nervilor săi, zgomotul îl făcu să se înalțe iarăși în scaun.

— Pentru Dumnezeu, Hepzibah ! Ce grozăvie avem în casă ? strigă el, descărcîndu-și iritarea — ca un lucru firesc și ca o deprindere păstrată de demult — pe unica persoană din lume care-l iubea. În viața mea n-am auzit o larmă mai oribilă. Cum de poți îngădui una ca asta ? În numele tuturor disonanțelor, ce poate fi ?

Era interesant de urmărit cum se dezlănțuise dintr-o dată caracterul lui Clifford, întocmai ca

un portret intunecat care ar sări din pinză — în urma acestui aparent fleac ce-l supărase. Adevărul este că indivizii cu un temperament ca al său sînt mai sensibili cînd îi atingi la simțul frumosului și al armoniei, decît la inimă. Și mai e cu puțință — pentru că s-au petrecut adeseori cazuri asemănătoare — ca acel subtil rafinament al lui Clifford, care în trecut îl făcuse să folosească toate mijloacele de a-și cultiva gustul pentru frumos pînă la absoluta desăvîrșire, să fi izbutit, cu timpul, să-i roadă sau să-i macine capacitatea de afecțiune. De aceea, nu ne-am putea oare încumeta să afirmăm că acea lungă și neagră năpastă care se abătuse asupra-i ar fi putut avea în străfundu-i și un strop de îndurătoare ispășire ?

— Clifford dragă, aș fi vrut să-ți cruț urechile de acest zgomot, răspunse Hepzibah răbdătoare, dar roșind sub usturimea rușinii înnăbușite. Nici mie nu-mi place. Dar știi, Clifford, trebuie să-ți fac o mărturisire. Zgomotul acesta urîcios — te rog, Phoebe, du-te repede și vezi cine e — clinchetul acesta impertinent nu e decît clopoțelul din prăvălie !

— Clopoțelul din prăvălie ? repetă Clifford cîs-cînd ochii de uimire.

— Da, clopoțelul din prăvălia noastră, răspunse Hepzibah, în timp ce o anumită demnitate firească, amestecată cu adîncă emoție, se afirma în atitudinea ei. Pentru că trebuie să știi, Clifford dragă, sîntem săraci lipiți pămîntului. Și am avut de ales între a accepta ajutor dintr-o mînă pe care aș fi respins-o (și așa ai fi făcut și tu) chiar dacă ne-ar fi oferit bucata de piine fără de care ni se sfîrșeau zilele — iar în afara lui, nici un alt ajutor de nicăieri — și între a-mi cîștiga existența cu mîinile mele ! Dacă era vorba numai de mine,

aş fi fost mai mulţumită să mă sting de foame. Dar urma ca tu să-mi fii restituit ! Şi în acest caz, crezi Clifford, dragă, adăugă ea cu un zîmbet nefericit, că deschizînd o prăvălioară sub frontonul principal am aruncat asupra vechii noastre case o irevocabilă dizgraţie ? Stră-stră-străbunicul nostru a făcut acelaşi lucru, deşi era la mai mică ananghie. Te-am făcut de ruşine ?

— Ruşine ! Dizgraţie ! Faţă de mine rosteşti astfel de cuvinte, Hepzibah ? spuse Clifford, fără minie ; căci omul al cărui spirit a fost călcat în picioare poate fi susceptibil la mici ofense, dar le primeşte resemnat pe cele mari. Astfel încît adăugă cu o emoţie îndurerată : Faţă de mine nu trebuie să vorbeşti în felul ăsta, Hepzibah ! Ce ruşine s-ar mai putea abate asupra-mi ?

Şi atunci, omul acela cu nervii doborîţi — omul acela care fusese născut pentru plăceri, dar se ciocnise de o ursită atît de aprigă — izbucni într-un plîns ca de femeie. O izbucnire de scurtă durată însă ; căreia în curînd îi urmă o stare de linişte, nu prea neplăcută dac-ar fi să judecăm după fizionomia lui. Dar pentru o clipă se deşteptă şi din această stare şi o privi pe Hepzibah cu un zîmbet al cărui subînţeles viclean şi pe jumătate zeflemitor o nedumerea cu totul.

— Şi sîntem chiar atît de săraci, Hepzibah ? o întrebă el.

În cele din urmă, cum jîlţul în care şedea era adînc şi căptuşit cu perne moi, Clifford se lăsă furat de somn. Auzindu-i răsufierea care se înălţa şi cobora mai regulat (dar care pînă şi acum, în loc să răsune plină şi puternică, păstra un tremur slab în consonanţă cu lipsa de vigoare a caracterului său), auzind deci semnele unui somn calm, Hepzibah se folosi de prilej ca să-i scruteze

fața cu mai multă atenție decît îndrăznise s-o facă pînă acum. Inima i se muie în lacrimi ; din străfundurile ei se desprinse un geamăt înăbușit, blind, dar de o mîhnire nespusă. Simțea că nu e o lipsă de respect să-i privească din aceste adîncuri de suferință și milă fața răvășită, îmbătrînită, veștedă, ruinață. Dar abia reușise să se domolească un pic, cînd și simți muștrări de conștiință pentru curiozitatea cu care-l cerceta acum cînd era atît de schimbat și, îndepărtîndu-se în grabă, Hepzibah coborî perdeaua peste fereastra înșorită, și-l lăsă pe Clifford să moțăie în salon.

VIII

UN PYNCHEON DIN ZILELE NOASTRE

Intrînd în prăvălie, Phoebe dădu cu ochii de mutra familiară a micului devorator — dacă astfel îi putem socoti vitejeștile-i isprăvi — al lui Jim Crow, al elefantului, cămilei, dromaderilor și al locomotivei. Cum în cele două zile din urmă își secătuisese averea personală îngăduindu-și nemaipomenita risipă de care am vorbit mai sus, tînărul domn venise de astă dată trimis de maică-sa, să cumpere trei ouă și jumătate pfund¹ de stafide. Phoebe îi servi cele cerute și, în semn de recunoștință pentru vînzarea pe care puștiul i-o făcuse cu o zi înainte, precum și ca supliment după gustarea de dimineață îi vîrî în mînă și-o balenă. Uriașa vietate, răsturnînd experiența avută cu proorocul din Niniva², își începu înaintarea grabnică pe aceeași singeroasă cale a destinului pe care o precedase variata caravană mai sus pomenită. Ștregarul ăsta remarcabil era, într-adevăr, însuși simbolul bătrînului părinte Timp, atît în ce privește lăcomia atotdevoratoare cu care înghițea oameni și lucruri, cît și pentru faptul că, întocmai ca și Timpul, după ce digera

¹ Un pfund = 453 gr.

² Aluzie la profetul Iona, despre care legenda spune că ar fi zăcut trei zile în pîntecele unei balene.

atita parte din creație, arăta la fel de tânăr de parcă se născuse o dată cu clipa prezentă.

După ce închisese ușa pe jumătate, copilul se întoarse iar și mormăi ceva care, din pricină că balena îi umplea încă gura, nu putu fi bine înțeles de Phoebe.

— Ce-ai spus, micul meu prieten ? întrebă ea.

— Mama întreabă, repetă mai deslușit micul Ned Higgins, ce face fratele bătrinei Pyncheon ? Lumea zice că s-a-ntors acasă.

— Fratele verișoarei Hepzibah ! exclamă Phoebe uimită de această subită explicație a legăturii dintre Hepzibah și musafirul lor. Fratele ei ! Și unde a putut sta pînă acum ?

Puștiul se mulțumi să-și apese cu degetul mare vârful nasului borbănat și cîrn, luînd acea expresie de șiretenie pe care copiii ce-și petrec vremea pe maidan învață curînd să o imprime trăsăturilor feței, oricît ar fi acestea de prostănace în sine. Și cum Phoebe continua să-l privească fără să răspundă mesajului maică-si, copilul o întinse.

În timp ce piciul cobora, un domn urca scările, făcîndu-și apoi intrarea în prăvălie. Avea silueta solidă — dac-ar fi fost ceva mai înalt, s-ar fi putut spune chiar silueta falnică — a unui bărbat în cea de-a doua jumătate a vieții, îmbrăcat într-un costum negru dintr-un material subțire, semănînd foarte bine cu stofa de lînă fină. Un baston dintr-un lemn rar, oriental, cu măciulie de aur, îi sporea substanțial înalta respectabilitate a aspectului, la care contribuia și un fular imaculat ca neaua, precum și luciul de oglindă al ghetelor. Fața lui pătrată, smeadă, cu sprîncene stufoase, proeminente, era impunătoare și ar fi arătat destul de aspră dacă domnul nu și-ar fi dat o considerabilă osteneală să-i îndulcească efectul rigid printr-o expresie de

voioşie şi de bunăvoinţă exagerată. Oricum, datorită unei masive aglomerări de substanţă animală în regiunile de jos ale fălcilor, expresia impusă reuşea să fie mai curînd onctuoasă decît spirituală şi avea, ca să spunem aşa, un soi de strălucire carnală, care, fără îndoială, nu intra de loc în intenţia posesorului. În orice caz, un observator sensibil ar fi considerat această expresie drept o foarte şubredă dovadă a bunătaţii sufleteşti pe care-şi propunea să o reflecte. Şi dacă observatorul, pe lîngă sensibil, ar mai fi fost posac şi tăios, ar fi bănuit probabil că zîmbetul de pe faţa acestui domn era de aceeaşi natură cu lustrul ghetelor lui, şi că fiecare dintre ele, pentru a fi aduse la lumină şi păstrate, trebuie să-l fi costat respectiv pe el şi pe văcsuitor, un considerabil efort.

Cînd străinul intră în prăvălioara unde zidul proeminent al primului cat şi frunzişul des al ulmului, precum şi mărfurile îngrămădite în geam creau un mediu de semiobscuritate, zîmbetul lui deveni atît de intens, de parc-ar fi încercat din răputeri să contrabalanseze întreaga întunecime a atmosferei (pe lîngă orice altă posomorală sufletească aparţinînd lui Hepzibah şi locatarilor ei), numai prin simpla lumină a chipului său. Cînd dădu cu ochii de un boboc de fată, în locul apariţiei scheletice a domnişoarei bătrîne, surpriza fu evidentă. La început îşi incrunţă sprîncenele, apoi zîmbi cu o blîndeţe mai mîeioasă decît oricînd.

— Ah, acum înţeleg ! rosti el cu o voce adîncă. O voce care, dac-ar fi ieşit din gîtlejul unui om necioplit, ar fi fost grosolană, dar care prin exerciţiu atent, fusese modelată să sune îndeajuns de plăcut. Nu ştiam că domnişoara Hepzibah Pyn-

cheon a deschis prăvălia sub auspicii atât de prielnice. Bănuiesc că sînteți ajutoarea ei.

— Fără îndoială, răspunse Phoebe și adăugă cu un vag aer de nobilă aroganță (pentru că, oricît de politicoasă era domnul, evident o lua drept o tînră vînzătoare plătită): sînt o verișoară a domnișoarei Hepzibah și mă aflu în vizită la ea.

— Verișoara ei — de la țară? Atunci te rog să mă scuzi, spuse domnul înclinîndu-se și zîmbind cum nimeni nu se mai înclinase și nu-i mai zîmbise pînă atunci lui Phoebe. În cazul acesta trebuie să ne cunoaștem mai bine; căci, numai dacă nu mă înșel amarnic, ești și micuța mea rudă. Ia să vedem — Mary? Dolly? Phoebe? Da, Phoebe ți-e numele. E cu putință să fii Phoebe Pyncheon, singurul copil al iubitului meu văr și coleg de clasă Arthur? Ah, semeni la gură cu tatăl dumitale, îl recunosc! Da, da! Trebuie să ne cunoaștem mai bine! Îți sînt neam, draga mea. Desigur, trebuie să fi auzit de judecătorul Pyncheon?

Cînd Phoebe îi făcu la rîndul ei o plecăciune, judecătorul se înclină în față, cu explicabilul și chiar lăudabilul scop — ținînd seama de legătura de sînge și deosebirea de vîrstă dintre ei — de a-i dărui un sărut de recunoaștere a rudeniei și de firească afecțiune. Dar din nefericire (fără nici o intenție, sau poate că numai cu acea intenție a instinctului care nu se comunică și intelectului), chiar în momentul critic, Phoebe se trase îndărăt; astfel încît prea respectabilul ei neam, cu trupul aplecat peste tejghea și buzele țuguiate, se trezi în situația absurdă de a săruta văzduhul. Era o reeditare modernă a întîmplării lui Ixion¹ care a im-

¹ Personaj mitologic, pedepsit de Iupiter pentru că fusese lipsit de respect față de Iunona.

brățișat un nor, dar cu atît mai ridiculă pentru judecător, care se lăuda că întotdeauna se ferește de tot ce-i abstract, și că niciodată nu ar confunda o umbră cu o substanță. Adevărul este — și totodată constituie unica scuză a lui Phoebe — că deși radioasa jovialitate a judecătorului Pyncheon putea să nu fie cu totul neplăcută unui spectator de sex feminin, atunci cînd între cei doi s-ar interpune lărgimea unei străzi sau chiar a unei camere obișnuite, totuși deveni mult prea intensă cînd această figură smeadă, bine hrănită (și împodobită cu o barbă atît de țepoasă încît nici un brici nu izbutea s-o înmoaie) încercă să intre în contact direct cu obiectul atenției sale. Într-un fel sau altul, masculul din el, sexul, se făceau prea marcante în demonstrațiile de acest gen ale judecătorului. Phoebe își plecă ochii și, fără să-și dea seama de ce, se simți roșind puternic sub privirile lui. Și totuși se mai lăsase sărutată pînă atunci, fără nici un fel de mofturi, de cel puțin o jumătate de duzină de feluriți veri, mai tineri și mai bătrîni decît judecătorul acesta cu sprîncene stufoase, barbă căruntă, fular alb și bunăvoință mie-roasă ! Atunci pe el de ce nu-l lăsase ?

Cînd își ridică din nou ochii, Phoebe fu izbită de schimbarea petrecută pe fața judecătorului. Era la fel de surprinzătoare, păstrînd proporțiile, ca deosebirea dintre un peisaj scaldat mai întîi în lumina soarelui și apoi amenințat de apropierea furtunii ; nu s-ar putea spune că fața lui avea intensitatea dramatică a unei furtuni ; ci era rece, dură, neînduplecată, ca norul greu care ascunde o zi întreagă cerul.

„Vai de mine ! Ce mă fac acum ! gîndi în sinea ei fata de la țară. Arată de parcă tot ce poartă în suflet nu-i mai moale decît stîncă și mai blind

decît crivăţul ! N-am vrut să-l supăr. Din moment ce-i văr cu mine, l-aş fi lăsat să mă sărute — dac-aş fi putut !“

Apoi, deodată, Phoebe fu străfulgerată de gîndul că acest judecător Pyncheon nu era altul decît originalul miniaturii pe care i-o arătase dagherotipistul în grădină, şi că expresia aspră, rigidă, neîmblinzită de pe faţa lui era aceeaşi pe care soarele stăruise cu atita îndărătnicie să i-o scoată la iveală. Aşadar nu era vorba de o supărare trecătoare ci, oricît de abil l-ar fi ascuns, acesta era caracterul lui înăscut. Şi nu numai atît, dar era şi moştenit ; transmis, asemenea unui avut preţios, de către acel străbun bărbos al cărui portret prefigura, ca într-un fel de profeţie, şi expresia şi trăsăturile — ciudat de asemănătoare — ale judecătorului modern. Un gînditor mai adînc decît Phoebe ar fi găsit un înţeles îngrozitor în această idee. Însemna că viciile şi metehnele, patimile rele, înclinaţiile josnice, bolile morale care împing la crimă sînt transmise de la o generaţie la alta printr-un proces de predare mult mai sigur decît cel stabilit de legile omenеşti cu privire la averile şi onorurile testate posterităţii.

Dar abia se ridicaseră din nou ochii lui Phoebe spre faţa judecătorului, că întreaga-i asprime respingătoare se şi evaporă ; şi se găsi din nou copleşită de dogoarea şi zăduful bunăvoinţei pe care acest om minunat o răspîndea din inima lui mare în atmosfera din jur — asemenea şarpelui despre care se spune că, înainte de a-şi fascina victima, umple aerul de miasma sa.

— Îmi place, verişoară Phoebe ! strigă el, dînd din cap cu emfază în semn de aprobare. Îmi pare foarte bine, micuţă verişoară ! Eşti o copilă cuminte, şi ştii să-ţi porţi de grijă. O fată tînără,

mai ales cînd e și frumușică, nu e niciodată în-deajuns de zgîrcită cu buzele ei.

— Zău, domnule, spuse Phoebe încercînd să ia totul drept o glumă, n-am vrut să fiu uricioasă.

Cu toate acestea, fie că faptul se datora sau nu începutului nefavorabil al cunoștinței lor, Phoebe vădea încă o anumită rezervă, de loc obișnuită pentru firea ei deschisă și veselă. Nu o părăsea fantastica impresie că puritanul autentic, cel despre care auzise atîtea legende sumbre — întemeietorul întregului neam Pyncheon din Noua Anglie, ziditorul Casei cu șapte frontoane, cel care murise în ea într-un chip atît de straniu — intrase acum în prăvălie. În vremurile acestea de aranjamente la minut, lucrurile se puteau improviza fără greutate. La sosirea de pe lumea cealaltă, n-ar fi avut decît să petreacă un sfert de oră la un frizer care i-a tăiat barba stufoasă de puritan, potrivindu-i-o într-o pereche de favoriți cărunți ; apoi, vizitînd un magazin de haină gata, și-a schimbat jiletca de catifea, mantia de zibelină, și gulerul țepăn și plisat, înalt pînă sub bărbie, cu un guler alb și o cravată, o haină, vestă și pantaloni ; și, în cele din urmă, schimbînd spada lată cu mîner de oțel pe un baston cu măciulie de aur, colonelul Pyncheon de acum două secole s-a înfățișat drept judecătorul Pyncheon din zilele noastre.

De bună seamă, Phoebe era o fată prea inteligentă ca să se gîndească la asemenea lucruri altfel decît zîmbind. Poate dacă cele două personaje ar fi stat unul lîngă celălalt în fața ei, ar fi descoperit multe deosebiri și doar o asemănare generală. Lungul șir de ani care-i despărțeau, scurși într-un climat atît de deosebit față de cel

în care se dezvoltase strămoșul englez, operase desigur modificări importante în aspectul fizic al urmașului. Forța musculară a judecătorului nu putea fi aceeași cu a colonelului; fără îndoială era de o natură mai puțin bovină. Deși socotit de contemporanii săi drept un om voluminos în ce privește greutatea fizică, și cu toate că fusese favorizat cu o remarcabilă dezvoltare a părților sedentare, ceea ce-l făcea foarte apt pentru fotoliul judecătoresc, credem că dacă i-am fi așezat pe judecătorul Pyncheon și pe strămoșul său, fiecare pe câte un talger al aceleiași balanțe, cel dintii ar mai fi avut nevoie de un adaus de câteva bune ocale din alea vechi, pentru a păstra echilibrul balanței. Pe urmă, fața judecătorului pierduse rumeneala aprinsă, englezească a cărei căldură mai răzbea prin bronzul întunecat al obrazilor bătuți de vînt ai colonelului, și căpătase în schimb o nuanță gălbuie — tenul specific al compatrioților săi. Și, dacă nu ne înșelăm, un anumit gen de nervozitate devenise mai mult sau mai puțin manifest chiar și într-un specimen de descendență puritană atît de solidă, cum era domnul despre care discutăm. Unul dintre efectele acestei nervozități era o mai mare mobilitate și o mai ascuțită agerime a feței decît avusese bătrînul englez, apărute însă în dauna unei fermități, asupra căreia aceste noi însușiri operau ca niște acizi dizolvanți. Din cîte știm, s-ar putea ca procesul de schimbare să aparțină marelui sistem al progresului uman care, cu fiecă pas înainte, micșorînd necesitatea de forță animalică, e sortit să ducă treptat la spiritualizarea noastră, prin subțierea atributelor trupești mai carnale. Dacă-i așa, atunci judecătorul Pyncheon, de alt-

fel ca și mulți alții, ar mai fi avut nevoie de un secol sau două de asemenea cizelare.

Similitudinea intelectuală și morală dintre judecător și străbunul său pare să fi fost cel puțin la fel de puternică pe cât erai de îndreptățit să o deduci din asemănarea de expresie și de trăsături. În cuvîntarea ținută la înmormîntarea colonelului Pyncheon, preotul de-a dreptul îl canonizase pe răposatul său enoriaș și, deschizînd o perspectivă prin cupola bisericii, iar de acolo mai departe prin firmament, îl arătase șezînd, cu o harpă în mînă, printre coriștii aureolați ai vieții veșnice. Inscripția de pe mormîntul său este de asemenea foarte apologetică; nici istoria, în măsura în care colonelul deține un loc în paginile ei, nu-i atacă integritatea și rectitudinea caracterului. Tot astfel, în ce-l privește pe judecătorul Pyncheon din zilele noastre, nici un preot, nici un critic legal, nici un gravor de inscripții funereare, nici un istoric al politicii generale sau locale, nu ar scoate vreun cuvînt de ocară împotriva acestei eminente personalități, în ce privește devotamentul său de creștin, respectabilitatea ca om, integritatea ca judecător, ori curajul și fidelitatea ca reprezentant mult încercat al partidului politic din care face parte. Dar, pe lângă aceste cuvînte reci, formale și deșarte ale daltei care gravează, ale vocii care slăvește și ale penei care scrie pentru ochiul public și pentru timpul ce va să vină — și care, prin însăși fatala conștiință a menirii lor, pierde, inevitabil, mult din adevăr și din libertatea de a se exprima — circulau anumite legende despre străbun și bîrfeli cotidiene despre judecător, care se potriveau de minune în mărturiile pe care le aduceau. Adeseori e foarte instructiv să cunoști o personalitate publică prin

optica nevestei, prin viziunea vieții private casnice ; și nu poate exista discrepanță mai mare decît cea dintre portretele sale menite să fie reproduse, și caricaturile în creion, care trec din mîna în mîna, în spatele originalului.

De pildă : legenda povestea că puritanul fusese lacom de avere ; despre judecător se spunea de asemenea că, deși făcea paradă de mărinimie, ar fi fost o mîna strînsă de parc-ar fi avut gheare de oțel. Străbunul se înconjurase de o rigidă faimă de bunăvoință și de brutală franchețe în vorbă și-n faptă, pe care cei mai mulți o luau drept o căldură sufletească ce încerca să răzbată prin platoșa virtoasă și inflexibilă a bărbăției. Urmașul său, în concordanță cu cerințele unei epoci mai amabile, sublimase austeră bunăvoință în acea largă generozitate a zîmbetului cu care strălucea pe străzi ca o amiază însorită, sau dogorea ca focul din sobă prin saloanele prietenilor. Puritanul — dacă nu cumva fusese defăimat de unele istorioare deocheate ce continuau încă și azi să fie șoptite cu mîna la gură — căzuse pare-se în unele păcate, căroro oameni ca el, cu puternice instincte animalice — oricare le-ar fi credința și principiile — le sînt supuși într-una pînă cînd se leapădă de-a pururi de necurăție o dată cu materia pămîntească din care aceasta se zămislește. Nu trebuie, însă, să întinăm filele istoriei noastre cu clevetirile contemporane, privitoare la același nărav, șușotite pe seama judecătorului. Mai departe, puritanul, care fusese un despot în căminul său, răpusese trei soții, le trimisese la groapă, una după alta, cu inima sfărîmată, numai prin nepăsătoarea forță și brutalitate a purtărilor sale în viața conjugală. Aici, paralela șchioapătă intrucîtva. Judecătorul nu fu-

sese căsătorit decît o singură dată, și își pierduse soția în cel de-al treilea sau al patrulea an de căsnicie. Circula totuși o legendă — pentru că astfel ținem să o considerăm, deși faptul nu ar fi cu totul netipic pentru conduita maritală a judecătorului Pyncheon — că doamna fusese jignită de moarte încă în luna de miere și că de atunci nu mai mijise zîmbet pe buzele ei, pentru că soțul o silise să-i servească în fiecare dimineață cafeaua la pat, ca dovadă de supunere față de suzeranul și stăpînul ei.

Dar e prea vast subiectul acesta al trăsăturilor ereditare, ale căror frecvente reapariții în linie directă sînt într-adevăr greu de depistat cînd ținem seama de șirul de strămoși care se acumulează într-unul sau două secole din trecutul unui om. De aceea ne vom mulțumi să mai adăugăm doar că puritanul — cel puțin așa afirmă legendele depănate la gura sobei, care păstrează adeseori cu fidelitate trăsăturile de caracter — era cutezător, despotic, neînduplecat, viclean; extinzîndu-și năzuințele departe și urmărindu-le cu o îndărătnicie care nu cunoștea nici răgaz, nici scrupule; călcîndu-i în picioare pe cei slabi și, cînd țelurile lui o cereau, făcînd tot ce-i sta în putință ca să-i doboare pe cei tari. Dacă judecătorul îi semăna în oarecare măsură, s-ar putea să ne-o arate mai departe desfășurarea povestirii noastre.

Pentru Phoebe însă, nu era vizibil aproape nici unul dintre punctele paralelei mai sus schițate, intrucît faptul că se născuse și locuise la țară o lăsase jalnic de neștiutoare în ce privește cea mai mare parte a tradițiilor familiale, care adăstau, asemenea pînzelor de păianjen și straturilor de funingine, prin odăile și prin colțurile sobelor

din Casa cu șapte frontoane. Totuși exista o anume întimplare care îi inspira o ciudată groază. Auzise de blestemul zvirlit de vraciul osîndit la moarte, Maule, împotriva colonelului Pyncheon și a urmașilor săi — anume că Domnul o să le potolească setea cu sînge — și mai auzise de credința populară că acest sînge blestemat putea fi auzit din cînd în cînd gîlgiind în gîtlejurile lor. Această din urmă scorneală era socotită de Phoebe — așa cum se cuvine să fie socotită de o persoană cu bun simț și în deosebi de un membru al familiei Pyncheon — drept o absurditate, ceea ce, fără îndoială, și era. Dar superstițiile străvechi, după ce-au fost scufundate în inimi omenești și amestecate în răsuflare omenească, trecînd de pe buze în ureche, în repetări fără de sfîrșit, din generație în generație, capătă înfățișarea unui adevăr domestic. Fumul vetrei le îmbibă de miros casnic. Transmițîndu-se îndelung printre întîmplările cotidiene, ajung să semene cu ele, și au un fel atît de familiar de a se instala ca la ele acasă, încît înrîurirea lor este de obicei mai puternică decît am bănuî. Așa se explică faptul că atunci cînd Phoebe auzi un anumit zgomot în gîtlejul judecătorului Pyncheon — un hiriit obișnuit al lui, pe care-l scotea oarecum fără voie, totuși lipsit de altă însemnătate decît aceea a unei ușoare afecțiuni bronhice, sau poate, cum dădeau a înțelege unii, un simptom de apoplexie — cînd auzi acest gîlgiit curios și neplăcut (pe care autorul acestor rînduri nu l-a auzit niciodată și deci nu-l poate descrie), fata tresări puternic și-și împreună miinile.

De bună seamă era cu totul ridicol din partea lui Phoebe să se lase tulburată de asemenea fleac și cu atît mai de neiertat faptul că-și arătase tul-

burarea față de persoana direct amestecată. Dar incidentul se potrivea atât de bizar cu fanteziile ei de mai înainte în legătură cu colonelul și cu judecătorul, încît în clipa aceea părea că cei doi s-ar fi contopit.

— Ce-i cu dumneata, fată ? întrebă judecătorul Pyncheon aruncîndu-i una din privirile lui sfredelitoare. Ți-e teamă de ceva ?

— Nu, de nimic, domnule — de absolut nimic, răspunse Phoebe cu un ușor rîs iritat la adresa ei însăși. Dar poate că doriți să discutați cu verișoara Hepzibah. Să o chem ?

— Stai o clipă, te rog, răspunse judecătorul pe a cărui față se ivise din nou soarele. Pari să fii puțin agitată în dimineața asta. Nu prea se împacă aerul orașului cu bunele și sănătoasele deprinderi de la țară. Sau poate că s-a petrecut ceva care te-a tulburat — ceva deosebit în familia verișoarei Hepzibah ? Sosirea cuiva, hm ? Asta trebuie să fie. Nu-i de mirare că nu ești în apele dumitale, micuță verișoară. Faptul de a locui în aceeași casă cu asemenea musafir e merit să înspăimînte o copilă nevinovată.

— Mă nedumeriți cu totul, domnule, răspunse Phoebe aruncînd judecătorului o privire întrebătoare. În casa aceasta nu se află nici un fel de musafir înspăimîntător, ci doar un biet om blajin și copilăros despre care cred că e fratele verișoarei Hepzibah. Mi-e teamă (dar dumneavoastră, domnule, trebuie să știți acest lucru mai bine decît mine) că mintea lui nu-i întreagă ; dar pare a fi atât de blind și de liniștit, încît și-o mamă și-ar lăsa cu încredere copilul în grija lui, și gîndesc chiar că s-ar juca împreună, de parcă i-ar despărți doar cîțiva ani. Să mă înspăimînte el ? Nici vorbă !

— Mă bucur că aud o părere atît de bună și atît de nevinovată despre vărul meu Clifford, spuse binevoitorul judecător. Cu mulți ani în urmă, pe vremea cînd eram amîndoi băiețandri și mai tîrziu adolescenți, țineam foarte mult la el, și încă și azi simt un cald interes în legătură cu tot ce-l privește. Spui, verișoară Phoebe, că pare a nu avea mintea întregă. Rog cerul să-i fi lăsat măcar atîta minte cît să se poată căi pentru păcatele săvîrșite în trecut.

— N-aș crede să existe om care să aibă mai puține pricini de căință, răspunse Phoebe.

— E cu puțință, draga mea, se minună judecătorul aruncîndu-i o privire compătimitoare, să nu fi auzit niciodată de Clifford Pyncheon — să nu cunoști nimic din istoria lui? Mă rog, asta-i foarte frumos; și înseamnă că mama dumitale a dat dovadă de multă grijă pentru păstrarea bunului renume al familiei în sinul căreia a intrat. Așadar, te rog să gîndești în continuare lucrurile cele mai frumoase despre acest nefericit, și să nădăjduiești pentru el cît poți! Aceasta e legea pe care trebuie s-o urmeze orice bun creștin cînd își judecă semenul; și mai cu seamă așa e drept și cuminte cînd e vorba despre neamuri apropiate, ale căror firi atîrnă în mod necesar, într-o anume măsură, una de alta. Dar, spune-mi, Clifford e în salon? Am să intru să-l văd.

— Poate c-ar fi mai bine, domnule, s-o chem pe verișoara Hepzibah, stăruie Phoebe fără să știe dacă ar trebui într-adevăr să se opună ca o rudă atît de afectuoasă să pătrundă în zonele mai intime ale casei. Fratele dumneaei s-a lăsat furat de somn după micul dejun; și sînt sigură că verișoara n-ar vrea pentru nimic în lume să fie

tulburat. Vă rog, domnule, îngăduiți-mi să-i dau de veste.

Dar judecătorul părea ciudat de hotărît să intre în casă fără a fi anunțat ; și cum Phoebe, cu vioiciunea omului ale cărui mișcări răspund înconștient gândului, se așezase în fața ușii, dînsul nu pregetă s-o dea la o parte.

— Nu, nu, domnișoară Phoebe, rosti judecătorul Pyncheon cu voce groasă ca tunetul și o încruntare întunecată asemenea norului care-l provoacă. Dumneata rămii aici ! Cunosc casa, o cunosc pe verișoara mea Hepzibah și îl cunosc de asemenea pe fratele ei Clifford ! Iar micuța mea verișoară de la țară nu trebuie să se ostenască să mă anunțe !

În aceste din urmă cuvinte, mijiră parcă semnele unei treceri de la brusca lui asprime la vechea-i jovialitate.

— Trebuie să-ți aduci aminte, Phoebe, adăugă el, că eu sînt aici la mine acasă, iar dumneata ești o străină. De aceea am să intru, ca să mă încredințez cu ochii mei cum arată Clifford și ca să-i asigur, pe el și pe Hepzibah, de simțămintele și de urările mele cele mai bune. În asemenea împrejurare, e drept să audă chiar din gura mea cît de mult doresc să le fiu de ajutor. Ha ! Uite-o chiar pe Hepzibah în persoană !

Așa și era. Vibrațiile din glasul judecătorului răzbiseră pînă în salon, unde fata bătrînă veghea asupra somnului fratelui ei, ferindu-se să-i privească fața. S-ar fi spus că acum ieșise ca să apere intrarea, cu o figură, trebuie să recunoaștem, uimitor de asemănătoare cu a balaurului din basme care-i menit s-o păzească pe frumoasa fermecată. Obişnuita încruntare a frunții ei era în clipa aceasta prea fioroasă pentru a trece drept nevino-

vata urmare a miopiei ; și era îndreptată spre judecătorul Pyncheon într-un chip ce părea să-l stînjenească, dacă nu să-l alarmeze ; atît de greșit cumpănise el forța morală a unei antipații adînc înrădăcinate. Hepzibah făcu un gest de respingere, și rămase nemișcată în chenarul negru al ușii, aidoma desăvîrșitei întruchipări a interdicției. Dar trebuie să trădăm taina lui Hepzibah și să mărturisim că sfiala înăscută a firii ei își dădu și acum friu liber, dezlănțuindu-se într-un tremur, care, după cum simțea dînsa, părea să-i scuture fiecare oscior în parte.

Se prea poate ca judecătorul să-și fi dat seama cît de puțină dirzenie se ascundea în spatele cruntei înfățișări a lui Hepzibah. Oricum, el fiind un om cu nervii tari, își redobîndi pe dată calmul și nu se feri să se apropie de verișoara sa, întinzîndu-i mîna ; totuși, avu precauția înțeleaptă de a-și acoperi înaintarea cu un zîmbet atît de generos și dogoritor, încît de-ar fi fost numai pe jumătate fierbinte față de cît părea și tot ar fi putut înroși pe loc un gard întreg cu ciorchini de struguri necopți. Poate că-și pusese în gînd s-o topească pe Hepzibah ca pe o statuie de ceară galbenă.

— Hepzibah, iubita mea verișoară, sînt încîntat ! exclamă judecătorul cu emfază. Acum, în sfîrșit, ai și tu pentru ce trăi. Da, și noi toți, dă-mi voie să-ți spun, toți prietenii și neamurile tale, avem astăzi, față de ieri, o rațiune în plus de a trăi. N-am precupețit nici un minut în graba mea de a-ți oferi tot ajutorul pe care sînt în măsură să ți-l dau, pentru a-l face pe Clifford să se simtă bine. Clifford ne aparține nouă tuturor. Știu cît de mult cere de la ceilalți — cît de mult obișnuia să ceară — cu gustul lui delicat și cu dra-

gostea pentru frumos. Tot ce se află în casa mea — tablouri, cărți, vinuri, bucate alese — totul îi stă la dispoziție ! Ar fi cea mai mare bucurie pentru mine să-l văd. Pot să intru acum ?

— Nu, răspunse Hepzibah și vocea îi tremura prea tare ca să poată rosti mai multe cuvinte. Acum nu poate primi musafiri.

— Musafiri, iubită verișoară ? Pe mine mă poți numi musafir, strigă judecătorul a cărui sensibilitate părea să fi fost rănită de răceala cuvintului. Bine, atunci dă-mi voie să fiu eu gazda lui Clifford și a dumatăle deopotrivă. Veniți de îndată la mine acasă. Aerul de țară și tot confortul — aș putea spune luxul — de care m-am înconjurat or să facă minuni pentru el. Și tu și cu mine, dragă Hepzibah, o să ne sfătuim împreună, o să veghem și o să ne străduim împreună să-l facem pe dragul nostru Clifford fericit. Veniți amândoi ! De ce să mai lungim vorba pentru un lucru care înseamnă o datorie și în același timp o plăcere pentru mine ? Veniți la mine, imediat !

La auzul tuturor acestor oferte de ospitalitate și în fața unei atât de mărinimoase recunoașteri a îndatoririlor de rudenie, Phoebe se simți gata să alerge la judecătorul Pyncheon și să-i dea de bună voie sărutul de care se ferise cu puțin înainte. Dar cu Hepzibah lucrurile se întâmplau cu totul altfel ; asupra îndirjirii ei, zîmbetul judecătorului părea să aibă efectul soarelui asupra oțetului, pe care-l face de zece ori mai acru.

— Clifford, răspunse ea încă prea tulburată pentru a putea rosti mai mult de o frază abruptă, Clifford își are căminul aici !

— Fie ca Domnul să-ți ierte, Hepzibah, grăi judecătorul Pyncheon ridicîndu-și cu respect ochii către înalta instanță de judecată la care făcea apel,

să-ți ierte că în asemenea împrejurare te lași covârșită de o veche părtinire și neînțelegere. Eu stau în fața voastră cu inima larg deschisă, pregătit și doritor să vă cuprind în ea pe tine și pe Clifford. Nu da cu piciorul ajutorului meu, ofertelor mele sincere de a vă asigura bunăstarea. Propunerile mele sînt, din toate punctele de vedere, așa cum se cuvine să fie cele ale unei rude apropiate. Înseamnă să-ți iei o grea răspundere, verișoară, vrînd să-l zăvorăști pe fratele tău în această casă mohorită, cu atmosferă îmbicsită, în timp ce încîntătoarea libertate a reședinței mele de la țară îi stă la dispoziție.

— Lui Clifford n-o să-i priască acolo, răspunse Hepzibah la fel de scurt ca și pînă atunci.

— Femeie ! izbucni judecătorul, slobozindu-și supărarea. Ce înseamnă toate astea ? Ai alte resurse ? Nu, bănuiesc că n-ai nimic ! Fii atentă, Hepzibah, fii atentă ! Clifford se află pe marginea unei prăbușiri mai îngrozitoare decît tot prin ce-a trecut pînă acum. Dar de ce stau eu de vorbă cu o femeie ? Fă-mi loc ! Trebuie să-l văd pe Clifford !

Hepzibah acoperi ușa cu trupul ei slăbănog, care părea într-adevăr să-și fi dilatat volumul ; arăta cu atît mai cumplită, cu cît inima îi era plină de groază și de tulburare. Dar intenția evidentă a judecătorului Pyncheon de a-și face drum cu forța, fu stăvilită de un glas venind dinăuntru casei ; un glas slab, tremurător, plîngăcios, indicînd spaimă neajutorată și nu mai multă forță de a se apăra decît ar avea un copil speriat.

— Hepzibah ! Hepzibah ! strigă glasul. Îngenunchează în fața lui ! Sărută-i picioarele ! Imploră-l să nu intre ! Fă-l să se îndure de mine ! Îndurare ! Îndurare !

Preț de o clipă, păru îndoielnic dacă judecătorul n-o să-și ducă totuși la împlinire intenția de a o da pe Hepzibah în lături și a păși pragul spre încăperea de unde venise acel stins și jalnic murmur de implorare. Ceea ce l-a oprit n-a fost mila, pentru că la primul sunet al glasului aceluia slăbit, în ochi îi scăpărase un licăr roșu de minie, și făcuse un pas grăbit înainte, în timp ce din întreaga lui făptură părea să emane o negură înfricoșătoare și neînduplecată. A-l cunoaște pe judecătorul Pyncheon însemna a-l fi văzut în clipele acelea. După asemenea dezvăluire, n-avea decît să suridă oricît de dogoritor, căci mai curînd ar fi izbutit să înroșească agurida sau să îngălbenească dovlecii, decît să înmoaie impresia de fier păstrată-n mintea celui ce l-ar fi văzut în asemenea clipe. Și ceea ce-i făcea înfățișarea mai aprigă, era faptul că pe chipul lui nu citeai minie sau ură, ci o anumită hotărîre crudă, care anihila totul în jur în afară de propria-i prezență.

Totuși, nu cumva defăimăm noi un om admirabil și binevoitor? Priviți-l pe judecător acum! Pare să-și fi dat seama că a gresit impunîndu-și faptele de binefacere cu forța unor persoane care nu sînt în stare să le prețuiască. O să aștepte să le vină mintea la cap, și se va menține la fel de doriitor să-i ajute, pe cît era și acum. În timp ce se trage îndărăt de la ușă, chipul lui radiază de o blîndețe autetcuprinzătoare, care arată că-i adună în inima sa uriașă pe Hepzibah, pe micuța Phoebe și pe invizibilul Clifford, laolaltă cu întreaga omenire, oferindu-le tuturor o baie caldă în torentul iubirii lui.

— Mă nedreptățești îngrozitor, dragă verișoară Hepzibah! rosti el întinzîndu-i mîna și apoi trăgîndu-și mînușa ca semnal de plecare. Mă nedrep-

tătești foarte tare. Dar te iert, și am să cercetez în ce fel te pot face să gîndești mai frumos despre mine. De bună seamă — bietul nostru Clifford aflîndu-se într-o stare de spirit atît de nefericită — nu mă gîndesc să mai stăruie acum să-l văd, dar o să veghez asupra bunăstării lui, ca și cum ar fi propriul meu frate iubit ; și nu-mi pierd nădejdea, dragă verișoară, de a vă sili pe amîndoi să recunoașteți într-o bună zi nedreptatea pe care mi-o faceți. Și cînd se va întimpla aceasta, nu-mi doresc altă răzbunare decît să acceptați serviciile pe care sînt în măsură să vi le ofer.

Cu o plecăciune adresată lui Hepzibah, și o mare doză de bunăvoință paternă în mișcarea din cap cu care o salută pe Phoebe, judecătorul ieși din prăvălie și o porni pe stradă, zîmbind. După cum obișnuiesc oamenii bogați ale căror ambiții se îndreaptă către onorurile unei republici, părea că se scuză față de semenii pentru avutul, pentru prosperitatea și înalta lui situație, printr-o comportare degajată și cordială în relațiile cu cei care-l cunoșteau ; își lăsa deoparte cu atît mai mult din demnitate cu cît situația celui pe care-l saluta era mai umilă ; dar prin aceasta dădea dovadă de o trufașă conștiință a privilegiilor sale, la fel de inatacabilă ca și cum ar fi pășit precedat de un cortegiu de lachei ce-i deschideau calea. În această dimineață anume, fierbințeala cordialității judecătorului Pyncheon a fost atît de puternică încît (cel puțin așa s-a zvonit prin oraș), s-a ivit nevoia unui raid suplimentar al căruțelor cu stropitoare, ca să potolească praful stîrnit de atîta arșiță neașteptată.

Abia ieșise pe ușă, că Hepzibah se făcu albă ca varul și, împleticindu-se spre Phoebe, își lăsă capul pe umerii tinerei fete.

— Oh, Phoebe ! murmură ea. Omul ăsta a fost năpasta vieții mele. Oare niciodată, niciodată, n-o să adun destul curaj și vocea mea n-o să-și astim-pere tremurul măcar atîta cît să-i pot spune în față cine e ?

— E atît de ticălos ? întrebă Phoebe. Totuși ofertele sale erau pline de bunăvoință.

— Nu-mi vorbi de ele ; inima lui e de piatră ! Du-te acum și stai de vorbă cu Clifford ! Distrează-l și liniștește-l ! L-ar răscoli îngrozitor să mă vadă atît de tulburată. Hai, du-te, fetiço, că rămîn eu în prăvălie.

Phoebe se supuse, dar frămîntîndu-și mintea cu nedumeriri legate de semnificația scenei a cărei martoră tocmai fusese, și întrebîndu-se de asemenea, dacă judecătorii, preoții și alte personalități de înaltă situație socială și respectabilitate pot fi, în vreo împrejurare, altfel decît niște reprezentanți ai dreptății și corectitudinii absolute. O îndoială de asemenea natură are o influență răscolitoare și — dacă se dovedește a fi o realitate — un efect dăunător și cutremurător asupra cugetelor aparținînd clasei ordonate, disciplinate, iubitoare de granițe bine delimitate, din care făcea parte și mica noastră fată de la țară. O natură înclinată spre speculații mai îndrăznețe ar putea gusta cu o cinică plăcere concluzia că, din moment ce trebuie să existe ticăloșie în lume, și omul suspus își are contribuția la aceasta în aceeași măsură ca și omul de jos. O persoană cu o sferă mai largă de vederi și cu o înțelegere mai profundă a lucrurilor ar putea să-și dea seama că rangul, onorurile și poziția socială se dovedesc amăgitoare în ce privește dreptul la respectul uman dar, în pofida acestei concluzii, n-ar avea senzația că universul s-a răsturnat cu capul în jos, reintegrîndu-se în haos. Dar Phoebe, ca să men-

țină universul în vechea sa poziție, avea nevoie să-și frîneze intuiția cu privire la judecătorul Pyncheon. Cît privește mărturisirile verișoarei ei, care contraziceau această nevoie, Phoebe își spuse că, pesemne, aprecierea lui Hepzibah era înrîurită de către una din certurile acelea de familie, care fac ca ura între neamuri să fie și mai mortală, întrucît în veninul ei se amestecă și cel al dragostei familiale ucise și terfelite.

IX

CLIFFORD ȘI PHOEBE

Intr-adevăr, alcătuirea sufletească a sărmanei Hepzibah avea o măreție înăscută, generoasă și nobilă ! Sau dacă nu era chiar înăscută — și, probabil că așa stăteau lucrurile — atunci această trăsătură fusese îmbogățită prin sărăcie, adâncită prin suferință, înălțată prin acea puternică și unică afecțiune a vieții ei și, în felul acesta, sporită cu o doză de eroism care n-ar fi caracterizat-o niciodată în ceea ce numim „împrejurări fericite“. Ani triști la rînd, Hepzibah nu făcuse decît să aștepte — și, în cea mai mare parte, lipsită de speranță și de orice temei de încredere, dar cu simțămîntul că era singurul lucru bun — așadar nu făcuse decît să aștepte situația în care se afla acum. Pentru ea nu ceruse niciodată nimic de la soartă, nimic decît puțința de a se dedica fratelui ei pe care-l iubise atîta — pe care-l admirase pentru ce a fost sau pentru ce-ar fi putut să fie — și în care crezuse, ea singură dintre toți, pe deplin, fără șovăială, clipă de clipă, toată viața. Și iată-l pe cel pierdut, ajuns la limita declinului, revenit acum din lunga și ciudata sa nefericire, și zvîrlit milei ei, nu numai pentru pîinea existenței fizice, ci și pentru tot ce-l putea menține moralicește în

viață. Iar dînsa răspunsese chemării. Ii ieșise în întîmpinare — sărmana noastră Hepzibah cea scheletică, în mătăsurile ei veștede, cu încheieturile înțepenite, și trista-i falsă încruntare — gata să facă tot ce-i stătea în putință ; și însuflețită de atîta dragoste încît dac-ar fi atîrnat numai de asta, ar fi fost gata să facă de zece ori pe atît. Puține privești pot fi mai mișcătoare — și ierte-ne cerul dacă un zîmbet stăruie într-una să se amestece în viziunea noastră ! — puține privești pot fi mai patetice decît cea oferită de Hepzibah în această primă după amiază.

Cu cîtă răbdare se străduiește să-l înfășoare pe Clifford în dragostea ei mare, caldă, încercînd să-i înlocuiască întreaga lume prin ea, astfel încît să nu-l chinuiască nici o amintire a răcelii și pustietății de afară ! Micile ei încercări de a-l distra ! Cît de jalnice, și cît de mărinimoase.

Amintindu-și de vechea lui dragoste pentru poezie și literatură, Hepzibah descuie o ladă cu cărți și scoase cîteva tomuri, care, la vremea lor, însemnaseră o lectură foarte plăcută. Printre ele era un volum de Pope¹, cuprinzînd *Răpirea buclei*, un altul cuprinzînd o colecție din *The Tatler*², precum și unul din volumele de *Miscellanea* ale lui *Dryden*³, toate cu aur fanat pe cotoare, și gîndiri fanate în interior. Nu se bucurară de prea mult succes la Clifford. Acești scriitori, ca și mulți alții

¹ *Alexander Pope* (1688—1744), poet clasic și gînditor. iluminist englez. *Răpirea buclei* este un poem eroi-comic, în care încearcă să reconstituie realitatea contemporană lui.

² *Flecarul* — revistă literară editată la începutul secolului al XVIII-lea de publiciștii Steele și Addison.

³ *John Dryden* (1631—1700), scriitor englez, reprezentant al clasicismului, autor de drame eroice, comedii, poeme religioase, satire și eseuri critice.

ai societății noastre, ale căror opere noi scînteiază azi ca urzeala bogată a unui covor de curînd țesut, trebuie să se resemneze ca după un veac sau două să-și piardă vraja asupra oricărui cititor, și în nici un caz n-ar mai fi putut avea vreun răsunet în spiritul unui om care nu mai poseda simțul valorii în ce privește modalitățile și manierele stilistice. Hepzibah scoase apoi un exemplar din *Rasselas*¹ și începu să citească din „Valea fericită“ cu impresia vagă că acolo s-o fi zămislit taina unei vieți tihnite, rețetă care ar putea să-i fie de folos ei și lui Clifford, măcar pentru după amiaza de azi. Dar peste „Valea fericită“, plutea un nor întunecat. De altminteri Hepzibah își sîcii ascultătorul prin numeroasele-i accente declamatorii, care n-aveau legătură cu conținutul, și pe care Clifford le percepea imediat; pe de altă parte, nu părea să acorde prea multă atenție înțelesului celor ce i se citeau; resimțea doar plictiseala lecturii, fără să-i culeagă roadele. Glasul surorii sale, dintotdeauna aspru, căpătase în decursul tristei ei vieți un soi de cîrîială, care o dată ce se instalează în gîtlejul omului, rămîne la fel de înrădăcinată ca păcatul. Această cîrîială eternă, ce însoțește fiecîruia cuvînt de bucurie sau mîhnire, devine cu timpul, atît la femei cît și la bărbați, unul dintre simptomele amărăciunii cronice; și oriunde o auzi, simți în cel mai slab dintre accentele ei întreaga istorie a nefericirii. E ca și cum glasul ar fi fost vopsit în negru; sau — ca să folosim o comparație mai potolită — cîrîiala jalnică ce străbate prin toate variațiile de ton ale vocii e ca un

¹ *Rasselas, prințul Abisiniei*, roman didactic de *Samuel Johnson* (1709—1784). „Valea fericită“ semnifică în roman izolarea din care evadează tînărul prinț, în căutarea unor cunoașteri noi.

fir de mătase neagră pe care s-ar înșira mărgелеle de cleștar ale vorbirii ce împrumută culoarea întunecată a firului. Asemenea voci poartă doliu după speranțele înmormîntate și ar trebui să moară la rîndul lor și să fie îngropate alături de speranțe !

Dîndu-și seama că strădaniile ei nu-l prea înveseleau pe Clifford, Hepzibah începu să se uite prin încăpere, în căutarea unor mijloace mai distractive de trecere a timpului. La un moment dat, ochii îi căzură pe clavecinul Alicei Pyncheon. A fost o clipă de mare primejdie ; pentru că în ciuda tradiționalei groaze care se adunase în jurul acestui instrument și a acordurilor funebre pe care, zice-se, degete fantomatice le smulgeau de pe clapele sale, sora cea devotată a fost gata să-i zdrăngăne coardele pentru plăcerea lui Clifford, acompăniindu-și performanța cu propria ei voce. Bietul Clifford ! Biata Hepzibah ! Bietul clavecin ! Toți trei ar fi fost cumplit de nefericiți ! Dar printr-o intervenție norocoasă — poate prin nevăzuta mijlocire chiar a însăși Alicei cea de mult moartă — crunta amenințare a fost înlăturată.

Dar lucrul cel mai trist dintre toate — cea mai aprigă lovitură a soartei pentru Hepzibah, și poate chiar pentru Clifford, era dezgustul de neînlăturat pe care i-l pricinuia înfățișarea surorii sale. Trăsăturile ei, niciodată prea plăcute, și care acum erau înăsprite de vîrstă, de suferință, de ura ce-o purta lumii din pricina lui ; îmbrăcămintea și mai cu seamă turbanul ; purtările bizare, demodate, cu care o blagoslovisе singurătatea — toate acestea alcătuind caracteristicile vizibile ale bietei femei, nu-i de mirare că, deși simțea o milă îndurerată, acel înnăscut iubitor de frumos își întorcea privirile de la sora sa. Nu se putea împiedica.

Era impulsul care avea să moară ultimul în el. În clipele sale de pe urmă, cînd ultima suflare avea să se desprindă de pe buzele lui Clifford, fără îndoială că ar fi strîns mîna lui Hepzibah în mîna lui, în semn de recunoștință fierbinte pentru darnica ei iubire, și ar fi închis ochii — dar nu atît ca să moară, ci ca să nu mai fie silit să-i vadă fața. Sărmana Hepzibah ! A stat la sfat cu ea însăși, întrebîndu-se ce-ar putea să facă, și s-a gîndit să-și prindă panglici la turban ; dar mulțumită ajutorului prompt al cîtorva îngeri păzitori, a fost împiedicată de la această experiență, care nu s-ar fi putut dovedi altfel decît fatală pentru mult îndrăgitul obiect al grijilor ei.

Pe scurt, în afară de scăderile înfățișării, Hepzibah mai avea o neîndeminare care răsbea în toate gesturile ei ; o stîngăcie care o împiedica să ducă la bun sfîrșit lucruri obișnuite, darmite încercări de înfrumusețare. Făptura ei era o pricină de amărăciune pentru Clifford, și Hepzibah o știa. În această situație extremă, demodată fătă bătrînă făcu apel la Phoebe. În inima ei nu mocnea gelozie josnică. Dacă ursitei i-ar fi fost pe plac să-i încununeze eroica fidelitate de-o viață, transformînd-o pe ea în autoarea fericirii lui Clifford, ar fi răsplătit-o pentru toate suferințele din trecut cu o bucurie — ce-i drept nu prea expansivă — dar adîncă și adevărată, valorînd cît o mie de alte desfătări mai vesele. Dar ursita n-a vrut să fie astfel. Așadar, Hepzibah se întoarse spre Phoebe și renunță la misiunea ei, încredințînd-o în mîinile tinerei fete. Aceasta din urmă o primi voioasă, așa cum era în tot ce făcea, și fără conștiința că îndeplinește o sarcină, simplitate care o ajută să izbutească și mai bine.

Răspîndind influența involuntară a unui temperament exuberant, Phoebe ajunsese curînd să fie cu totul indispensabilă pentru bunăstarea zilnică, dacă nu pentru însăși viața zilnică, a celor doi dărîmați tovarăși ai ei. Funinginea și murdăria Casei cu șapte frontoane păreau să se fi evaporat o dată cu ivirea ei acolo ; dinții măcinători ai putregaiului păreau să fi încremenit în vechea schelărie de lemn; colbul încetase să se mai aștearnă în straturi groase, din tavanele străvechi pe dușumelele și mobilele de jos — sau, în orice caz, se găsea acum o mică gospodină, care-l ștergea ici și colo, luncînd ușoară asemenea adierii ce mătură o alee de grădină. Umbrile întîmplărilor întunecate care bîntuiau încăperile singuraticе și melancolice din restul casei ; izul greu, de nerespirat, pe care moartea îl impregnase nu numai în unul dintre dormitoare — toate aceste urme ale trecutului pâliseră sub influența purificatoare răspîndită în întreaga casă de prezența unei singure inimi tinere, proaspete și sănătoase. În Phoebe nu exista nici un element bolnăvicios ; căci de-ar fi existat, ar fi găsit în vechea Casă cu șapte frontoane atmosfera cea mai prielnică pentru a-l face să dospească într-o boală fără leac. Dar spiritul ei se asemena prin tărie cu o picătură din esența de roze aflată într-unul din sipetele uriașe și ferecate ale lui Hepzibah, care-și răspîndea mireasma printre rufării și dantele, maramе, bonete, ciorapi, rochii împăturite, mănuși, și ce alte comori or mai fi fost adunate acolo. Și așa cum fiecare lucrător din sipetul cel mare era îndulcit de parfumul de roze, tot astfel gîndurile și simțirile lui Hepzibah și ale lui Clifford — oricît ar fi fost ele de sumbre — se lăsau pătrunse de o diafană radiație de fericire, datorită contactului cu Phoebe.

Vioiciunea ei fizică, intelectuală și sufletească îi dădea putința să îndeplinească toate măruntele îndeletniciri obișnuite care se cereau făcute în jur, să gîndească tot ce se cerea gîndit în fiecare clipă, și să vibreze fie cu freacățul voios al perechii de prihori din păr, fie cu întreaga profunzime a firii ei — alături de negrele îngrijorări ale lui Hepzibah or alături de firavul geamăt al lui Clifford. Această ușurință de adaptare era simptomul unei sănătății desăvîrșite și totodată cel mai bun mijloc de a o păstra.

O fire ca a lui Phoebe exercită în mod invariabil influența cuvenită dar este arareori primită cu cinstirea cuvenită. Totuși, putem măsura măcar în parte forța sa spirituală prin numai faptul că reușise să-și afle un loc chiar în împrejurări atît de vitrege ca acelea în care se zbătea stăpîna casei ; și de asemenea prin efectul pe care izbutea să-l exercite asupra unui caracter cu atît mai format decît al ei. Căci trupul și mădularele deșirate și ciolănoase ale lui Hepzibah, în comparație cu silueta plăpîndă și eterică a lui Phoebe, dădeau o imagine a deosebirii dintre fata bătrînă și copilă și în ceea ce privește greutatea și esența lor morală. Pentru fratele lui Hepzibah — sau vărul Clifford cum începuse Phoebe să-i spună — prezența fetei era deosebit de necesară. Nu s-ar putea spune că izbutea să discute cu ea, sau să-și manifesteze în vreun alt chip concret încîntarea pe care o simțea în tovărășia ei. Dar dacă fata lipsea mai mult vreme de lîngă el, devenea mofluz și neliniștit și străbătea odaia în lung și-n lat, cu acea nesiguranță care-i caracteriza toate mișcările ; ori se înfunda morocănos în jilțul lui, îngropîndu-și fața în mîini și dînd semn de viață doar printr-o electrică scăpărare de nervi, ori de

cîte ori Hepzibah îşi dădea osteneala să-l trezească. Nu cerea altceva decît prezenţa lui Phoebe şi contactul dintre vitalitatea tinereţii ei şi viaţa lui sfîrşită. Într-adevăr, Phoebe avea o fire atît de zglobie şi de jucăuşă, încît arareori o vedeai perfect calmă şi nemişcată, tot aşa cum un izvor nu-şi conteneşte nicicînd jocul şi clipocitul apei. Avea darul cîntatului, dar şi acesta ţişnea atît de firesc, că nici nu-ţi trecea prin gînd să întrebi de unde l-a deprins sau ce maestru a învăţat-o, aşa cum n-ai gîndi să întrebi o pasăre, în a cărei modulaţie armonioasă recunoşti glasul Creatorului tot atît de desluşit cum îl auzi şi în puternicul răsnet al tunetului Său. Atîta vreme cît cînta, Phoebe putea să rătăcească prin casă după bunul ei plac. Clifford era mulţumit, fie că trilurile ei dulci, aeriene şi duioase veneau din încăperile de sus, sau din coridorul care ducea în prăvălie, or picurau prin frunzişul părului din inima grădinii, o dată cu unduirea razelor de soare. Stătea liniştit, iar pe faţa lui se aşternea lumina blîndă a bucuriei, cînd mai scînteietoare, cînd mai stinsă, după cum cîntecul plutea mai aproape sau mai departe de el. Dar cel mai mult îi plăcea lui Clifford cînd Phoebe se aşeza pe un scăunel la picioarele lui.

Ţinînd seama de firea ei, e vrednic de remarcă faptul că fata prefera să aleagă o melodie tristă decît una veselă. Dar celor tineri şi fericiţi nu le displace să-şi mai domolească vitalitatea învăluind-o într-o străvezie umbră nostalgică. Cele mai triste ecouri ale cîntecelor şi vocii lui Phoebe se cerneau prin urzeala de aur a unui suflet luminos, şi se lăsau atît de pătrunse de această seninătate, încît, după ce ţi se umeziseră ochii la auzul lor, îţi simţeai inima mai uşoară. O veselie prea fătîşă,

în prezența sacră a nefericirii adânci, ar fi fost în dezacord strident și ireverențios cu simfonia gravă care-și țesea acordurile stinse de-a lungul vieții lui Hepzibah și a fratelui ei. De aceea era bine că Phoebe alegea deseori cintece triste, și nu era rău că acestea încetau de a mai fi triste în timp ce le cânta.

Deprinzându-se atât de mult cu tovarășia ei, Clifford vădea mereu cât de receptivă trebuie să fi fost cândva firea lui la tonuri plăcute și la reflexe de lumini zglobii, venite de oriunde. Când Phoebe se așeza lângă dînsul, întinerea. Uneori pe fața lui se ivea, ca o lumină, o undă de frumusețe ; nu o frumusețe reală și chiar cînd i se lăsa în voie, un pictor ar fi trebuit să se străduiască îndelung și, în cele din urmă, zadarnic ca s-o poată prinde și fixa pe pînză ; cu toate acestea era frumusețe și nu doar un miraj. Îi ilumina fața și nu numai atât ; îl transfigura, dîndu-i o expresie ce nu putea fi tălmăcită altfel decît ca irizarea unui spirit gingaș și fericit. Șuvițele cărunte și brazdele de pe față — în care se săpaseră urmele unei suferințe nesfîrșite, atât de adînc imprimate pe fruntea lui și atât de concentrate de parcă se căzneau să comprime în creștăturile de pe chip întreaga lui odisee, pînă cînd inscripția devenea de nedescifrat — toate acestea, pentru o clipă, se dizolvau ; și în această clipă un ochi ager și tandru putea întrezări fantoma omului care ar fi putut să fie Clifford. Dar curînd, cînd tenebrele vîrstei i se furiau iar pe figură, ca umbra melancolică a asfințitului, simțea parcă îndemnul să te iei la sfadă cu Destinul, strigîndu-i în față că sau făptura aceasta ar fi trebuit să fie nemuritoare, sau existența muritorilor ar fi trebuit armonizată cu însușirile sale.

Nu se putea spune că vreo necesitate categorică dictase venirea lui pe lume ; omenirea nu i-ar fi simțit nicicând lipsa ; dar din moment ce venise totuși pe lume, ar fi trebuit să fie dăruit cu suflul îmbălsămat al zilei de vară. Aceeași nedumerire o să ne urmărească mereu cu privire la naturile hărăzite să se hrănească doar cu Frumos, oricât de îngăduitoare le-ar fi fost soarta pămîntească.

Phoebe, probabil, nu înțelegea decît în prea mică măsură caracterul asupra căruia exercita o vrajă atît de binefăcătoare. Nici nu era nevoie să-l înțeleagă. Văpăile focului din cămin pot înveseli întregul mănunchi de fețe adunate în juru-le, dar nu-i nevoie să cunoască individualitatea fiecăreia dintre ele. Într-adevăr, firea lui Clifford avea în ea o notă prea subtilă și prea delicată ca să poată fi prețuită de o persoană cu o sferă de preocupări atît de adînc plantată în realitate cum era aceea a lui Phoebe. Pentru Clifford însă, realismul, simplitatea și prozaismul din firea fetei însemnau farmece tot atît de atrăgătoare ca și toate celelalte cu care fusese dăruită. E drept însă că frumusețea, și frumusețea aproape desăvîrșită în felul ei, era indispensabilă pentru această totală acceptare. Dacă Phoebe ar fi avut trăsături grosolane, o siluetă greoaie, o voce hîriită și gesturi dizgrațioase, ar fi putut ascunde toate calitățile din lume sub această înfățișare nefastă și totuși, atîta timp cît ar fi purtat veșminte femeiești, l-ar fi iritat pe Clifford și l-ar fi indispus prin lipsa ei de grație. Dar nimic nu putea fi mai frumos — sau cel puțin mai drăgălaș — decît Phoebe. Și, prin urmare, pentru omul acesta a cărui sărmană și inconsistentă bucurie de viață, din tinerețe și pînă cînd inima și fantezia aveau să se stingă în el,

nu fusese decît un vis ; ale cărui imagini despre femeii își pierduseră din ce în ce mai mult materialitatea și căldura, și împietriseră în glacialitatea idealului, asemenea portretelor zugrăvite de artiștii ce trăiesc în solitudine — pentru acest om, micuța întruchipare a caldei vieți casnice, era tot-mai elementul de care avea nevoie ca să reintre în lumea celor vii. Persoanele care s-au îndepărtat ori au fost împinse în afara cărării bătătorite a vieții, chiar dac-au făcut-o pentru a afla o cale mai bună, nu-și doresc nimic mai mult decît să fie din nou călăuzite pe vechiul drum. Se înfioară în singurătatea lor, fie că se află pe o culme de munte, fie într-un turn de temniță. Or prezența lui Phoebe emana în jur atmosfera căminului — adică acel climat după care tînjește surghiunitul, prizonierul, osînditul — nefericitul căzut dedesubtul umanității, nefericitul ținut departe de ea, sau nefericitul înălțat deasupra-i — căminul ! Și Phoebe era o realitate ! Cînd îi țineai mîna în mîna ta simțeai ceva material ; ceva plăcut ; o substanță, și încă una caldă — și atîta timp cît îi simțeai strîngerca mîinii, așa plătîndă cum era, puteai fi încredințat că ocupi un loc trainic în întregul lanț al relațiilor umane. Lumea nu mai era o amăgire.

Și dacă cercetăm ceva mai departe în această direcție, s-ar putea să sugerăm o dezlegare a unui mister la care se face deseori aluzie. De ce sînt poeții atît de înclinați să-și aleagă tovarășe de viață lipsite de afinități cu poezia, dar înzestrate în schimb cu acele însușiri care pot aduce fericire deopotrivă celui mai prozaic meșteșugar manual și celui mai ideal meșteșugar al spiritului ? Pentru că, probabil, cînd se înalță pe culmile elevației spirituale poetul nu are nevoie de con-

tacte omenești; în schimb cînd coboară, i s-ar părea trist să se simtă străin.

Era ceva foarte frumos în relația care se închea între aceste două ființe, atît de strîns și continuu unite, și totuși despărțite de atîta risipă de ani triști și misterioși, scurși între nașterea lui și a ei. În ce-l privește pe Clifford, era vorba de simțămîntul omului înzestrat cu cea mai vie sensibilitate în fața influenței feminine, dar care nu sorbise niciodată cupa iubirii pasionale, și care știa că acum e prea tîrziu. O știa, cu acea delicatețe instinctivă care supraviețuise decăderii intelectului său. De aceea, sentimentul ce-l nutrea pentru Phoebe, fără să fie propriu zis patern, nu era cu nimic mai puțin cast decît dacă i-ar fi fost fiică. Era bărbat, e drept, și recunoștea în ea femeia. Phoebe însemna pentru el unica reprezentantă a eternului feminin. Deslușea, fără greș, fiecare dintre farmecele specifice sexului ei, îi vedea buzele pline și sinii feciorelnici. Și fiecare dintre cochetăriile feminine, care îmbobocseau în ea asemenea mugurilor pe ramurile de pom tînăr, aveau efect sigur asupra lui, și uneori îl furnicau pînă în miezul făpturii cu fiorii desfătării. În asemenea clipe — pentru că rareori senzația stăruie mai mult de o clipă — omul acela pe jumătate amortit fremăta de armonia vieții, ca o harpă de mult amuțită, care se umple de sunet cînd degetele muzicianului îi ating în treacăt coardele. Dar pînă la urmă era vorba mai mult de o percepție sau de o reacție de simpatie decît de un sentiment personal. O citea pe Phoebe, de parc-ar fi fost o istorioară simplă și plăcută; o asculta de parc-ar fi fost un vers din poezia domestică pe care Dumnezeu, ca despăgubire pentru soarta lui mohorîtă și vitregă, i-ar fi îngăduit ingerului care

se milostivise cel mai mult de el să i-o susure prin casă. Pentru Clifford, Phoebe nu era o realitate, ci întruchiparea a toate de câte fusese el lipsit pe pământ, restituite acum cu căldură, așa cum le concepute mintea sa, și acest simbol, această imagine ce reflecta viața, îi aducea aproape consolarea realității.

Dar ne trudim zadarnic să transpunem ideea în cuvinte. Nu putem găsi o expresie potrivită pentru frumusețea și patosul pe care ne face să le simțim. Făptura aceasta zămislită numai pentru fericire, dar care ratase atât de dureros fericirea — făptura aceasta ale cărei înclinații fuseseră atât de monstruos zădărnice încât resorturile delicate ale spiritului său — nicideată prea puternice din punct de vedere moral sau intelectual — cedaseră cu un timp în urmă, astfel că ajunsese acum un debil mintal — acest sărman eălător sfârșit venit dinspre tărîmurile celor duși, într-o barcă șubredă, pe o mare furtunoasă, fusese zvîrlit de ultimul talaz al naufragiului într-un liman liniștit. Și în vreme ce zăcea pe țărm, aproape neînsuflețit, mireasma unui boboc de trandafir îi mîngîiase nările, și-i deșteptase, așa cum deșteaptă parfumurile, amintiri sau viziuni ale tuturor frumuseților vii printre care ar fi trebuit cîndva să-și făurească un cămin. Cu înnăscuta sa receptivitate la influențele fericite, inspiră extazul subtil și eteric pînă-n adîncul sufletului și expiră.

Și cum îl privea Phoebe pe Clifford ? Fata nu era una dintre firile atrase de latura stranie și neobișnuită a caracterului omenesc. Calea pe care înainta ea cel mai sigur era cărarea bătătorită a vieții comune ; tovarășii de drum care-ar fi bucurat-o cel mai mult, erau cei pe care-i întâlnești la orice colț de stradă. Misterul ce-l învăluia pe

Clifford, în măsura în care o atingea, i se părea mai curînd iritant și nu-i găsea farmecul ațîțător pe care i l-ar fi descoperit alte femei. Și totuși bunătatea ei firească intrase puternic în joc, atrasă nu de pitorescul tragic al situației lui, și nici de grația rafinată a felului său de a fi, ci de simpla chemare a unei inimi deznădăjduite către o inimă plină de compătimire curată. Îl înconjura cu o atenție afectuoasă, pentru că dinsul avea atîta nevoie de dragoste, și părea să primească atît de puțină. Plină de tact — rod al unei sensibilități mereu vii și robuste — își dădea seama de tot ce-i făcea lui bine, și-i oferea. Trecea peste ce era morbid în spiritul și-n experiența lui Clifford, și în felul acesta menținea între ei relații sănătoase, prin acea degajare nepremeditată, dar îndrumată de ceruri, a întregii ei purtări. Cei cu mintea și chiar cu trupul bolnav, se îmbolnăvesc mai rău și mai fără de speranță, cînd întîlnesc multiplele reflectări ale propriei lor boli, oglin-dite din toate unghiurile, în comportarea celor din jur; sînt nevoiți să inhaleze veninul propriei lor respirații, multiplicat la infinit. Dar Phoebe îl făcea pe sărmanul ei pacient să respire un aer mai pur. Un aer pe care-l îmbălsămase cu mireasma nu a florilor sălbatice — pentru că sălbăticia nu se număra printre trăsăturile ei — ci cu parfumul rozelor de grădină, al garoafelor și al altor flori plăcute pe care natura și omul au hotărît împreună să le cultive din vară în vară și din veac în veac. O astfel de floare simboliza Phoebe în relațiile ei cu Clifford, și asemenea bucurie îl făcea să inhaleze.

Totuși, trebuie spus că uneori petalele ei se lă-sau în jos, ca urmare a atmosferei grele care o înconjura. Devenise mai îngîndurată decît fu-

sese pînă atunci. Aruncînd cîte o privire furişă spre faţa lui Clifford şi văzîndu-i graţia estompată, ştirbită, şi mintea aproape stinsă, se întreba ce-o fi fost viaţa lui de pînă atunci. Oare întotdeauna fusese aşa ? Să fi fost dintotdeauna înfăşurat în acest vâl, vâlul care mai mult îi ascundea spiritul decît îl lăsa să se întrezărească, şi prin care desluşca atît de încetăşat lumea reală — sau poate că nu era decît un zăbranic ţesut de o cumplită nefericire ? Lui Phoebe nu-i plăceau enigmele şi ar fi fost bucuroasă s-o dezlege pe aceasta. Totuşi meditaţiile ei asupra misterului lui Clifford avură rezultate atît de bune, încît atunci cînd presupunerile ei fireşti îmbinate cu tendinţa oricărei întîmplări stranii de a-şi istorisi singură povestea, o făcură treptat să cunoască adevărul, efectul acestuia asupra-i a fost foarte temperat. Lumea n-avea decît să-l nedreptăţească pe vărul Clifford aşa cum l-a nedreptăţit, ea îl cunoştea însă prea bine — sau aşa îşi închipuia — ca să tresare vreodată la atingerea degetelor lui subţiri, delicate.

După cîteva zile de la sosirea acestui neobişnuit locatar, rutina vieţii se statornici din nou cu mare uniformitate în vechea casă din povestirea noastră. Dimineata, îndată după gustare, Clifford se deprinse să moţăie în jilţ ; dacă nu era întîmplător tulburat, nu se smulgea din norul dens al toropelii sau din ceţurile-i mai subţiri care-i împăienjneau mintea, pînă spre ora prînzului. Ceurile acestea de amorţeală erau cele în care domnişoara bătrînă îşi veghea fratele, iar Phoebe avea grijă de prăvălie ; era un aranjament pe care cumpărătorii îl pricepură iute şi-şi arătară preferinţa neîndoielnică pentru negustoriţa mai tînără, înghesuindu-se să tîrguiască în timpul cît vedea

ea de negoț. După masa de prinz, Hepzibah își lua împletitura — un ciorap lung din lână de casă cenușie, pentru îmbrăcăminte de iarnă a fratelui ei — și apoi, cu un suspin, o încruntare de afectuos rămas bun către Clifford și un gest adresat lui Phoebe, prin care-i cerea să fie cu băgare de seamă, își prelua locul îndărătul tejghelei. Acum era rîndul tinerei fete să fie infirmiera, păzitoarea, tovarășa de joacă — sau care o fi formula cea mai potrivită — a omului cu păr cărunt.

X

GRĂDINA PYNCHION

Dacă n-ar fi fost imboldurile vii ale lui Phoebe, Clifford s-ar fi lăsat pradă toropelii care-i potopise toată făptura, și care-l îndemna să zacă trîndav în jilțul lui, de dimineată și pînă seara. Dar rareori se întîmpla ca fata să nu-l îmbie să se mute în grădină, unde moș Venner și dagherotipistul reparaseră acoperișul păraginitului chioșc sau casă de vară, astfel încît acum oferea suficient adăpost împotriva soarelui sau a răpăielilor de ploaie. Iedera năpădisese pereții micii clădiri, și-i transformase interiorul într-un cuib de singurătate în inima verdeții, cu nenumărate ochiuri și spărturi prin care se întrezărea solitudinea mai vastă a grădinii.

Uneori, aici, în lumina verde prin care clipeau jucăuș frînturi de soare, Phoebe îi citea lui Clifford. Amicul ei, dagherotipistul, care părea să aibă înclinații literare, îi procurase o serie de povestiri sub formă de broșuri și cîteva volume de versuri, de un stil și un gust cu totul diferite de ale acelor alese de Hepzibah pentru a-și distra fratele. Totuși, dacă lectura fetei se bucura de mai mult succes decît cea a bătrînei ei verișoare, aceasta se datora în mică măsură cărților. Glasul lui Phoebe

fusesse întotdeauna plin de muzică, și izbutea fie să-l însuflețească pe Clifford prin tonurile sale zglobii și vesele, sau să-l domolească prin picura-rea continuă a cadențelor cristaline, ca susurul unui pîriu. Dar povestirile — de care fata de la țară, neobișnuită cu opere de asemenea natură, se lăsa adeseori absorbită — îl interesau prea puțin sau chiar de loc pe straniul ei ascultător. Tablouri de viață, scene pasionale sau sentimentale, spirit, umor, patos, toate acestea fuseseră zvîrlite de o parte, sau chiar mai rău, pentru Clifford; poate din pricina faptului că era lipsit de o experiență de viață care să-i ajute a le verifica adevărul, sau poate pentru faptul că propriile lui suferințe constituiau o piatră de încercare în fața căreia puține emoții fictive ar fi putut rezista. Cînd Phoebe izbucnea într-un hohot de rîs vesel pricinuit de cele citite, Clifford, rîdea uneori și el din simpatie, dar mai adesea răspundea printr-o privire nedumerită, întrebătoare. Și dacă o lacrimă — o lacrimă feciorelnică, luminoasă, iscată de o suferință născocită — pica pe o filă umbrită de melancolie, Clifford o lua sau ca un semn de nenorocire imediată, sau se bosumfla și-i cerea prin semne îmbufnate să închidă volumul. Nu-i lumea îndeajuns de tristă, de-adevăratalea, fără să-ți mai omori timpul cu amărăciuni imaginare?

Nici cu poezia nu mergea mult mai bine. Se desfăta cu unduirile ritmului care ba creștea, ba se potolea, și cu inspiratele repetiri ale rimei. Clifford era în stare să sesizeze simțirea din poezie — poate nu simțămintele de mare intensitate sau adîncime, ci mai curînd mijirile efemere și eterice. Era cu neputință să prevezi în ce vers gingaș stătea la pîndă farmecul care avea să-l deștepte; dar Phoebe ridicîndu-și uneori ochii de pe

fila cărții spre fața lui Clifford, își dădea seama, după lumina pe care aceasta o radia, că o înțelegere mult mai subtilă decît a ei aprinsese din cele citite o flăcăruie trecătoare. Unei iluminări de acest fel, îi urma însă adeseori o posomorală care ținea ceasuri în șir ; pentru că atunci cînd scînteierea îl părăsea, avea senzația că pierduse un înțeles și o putință, și bijbîia după ele, ca orbul după lumina stinsă a ochilor.

Îi plăcea mai mult, și era mai potrivit pentru liniștea lui lăuntrică, cînd Phoebe îi vorbea, însușindu-i în imaginație întîmplări trecătoare, pe care le însoțea de descrieri și observații. Viața grădinii îi oferea destule subiecte de acest fel, care-i făceau bine lui Clifford. Niciodată nu uita să întrebe ce flori se mai deschiseseră de ieri încoace. Simțămîntul lui pentru flori era de o mare gingășie și părea mai curînd o emoție decît un gust ; îndrăgea să stea cu o floare în mînă, cercetînd-o cu atenție, și mutîndu-și privirea de la petalele ei la fața lui Phoebe, de parcă floarea din grădină ar fi fost sora fetei. Nu era vorba de o simplă desfătare pricinuită de parful florii, de frumusețea conturului, de finețea sau strălucirea culorii ei ; bucuria lui Clifford era însoțită de o percepere a vieții, a caracterului și individualității care-l făcea să iubească florile grădinii de parcă ar fi fost ființe înzestrate cu simțire și inteligență. Această afecțiune și sensibilitate față de flori e o trăsătură feminină. Bărbații care se nasc cu asemenea înclinație, o pierd curînd, o uită și se deprind s-o disprețuiască în contactul lor cu alte realități mai dure. Și Clifford o uitase de multă vreme ; dar acum, pe măsură ce reînvia treptat din recea torpoare a vieții lui, o regăsea. Era minunat să urmărești

cite întimplări plăcute se petreceau într-una în grădina aceea izolată, din clipa în care Phoebe se hotărîse să le descopere. Încă din prima zi a cunoștinței ei cu grădina, văzuse sau auzise pe acolo o albină. Și de atunci, foarte des, aproape continuu, albinele reveneau, Dumnezeu știe de ce sau prin ce dorință încăpățînată de a dobîndi bunuri de la depărtare, pentru că, fără îndoială, mult mai aproape de stupii lor se găseau lanuri întinse de trifoi, și tot felul de culturi de grădină. Aci veneau însă albinele și se cufundau în florile de dovleac, de parcă n-ar mai fi existat alți do-vleci cale de o zi de zbor, sau de parcă pămîntul lui Hepzibah infiltra roadelor sale tocmai calitatea de care aveau nevoie aceste mici vrăjitoare sîrguincioase pentru a imbiba toți stupii din Noua Anglie cu parfumul de Hymettus¹. Cînd Clifford le auzea zumzetul însoțit din inima potirelor mari și galbene, privea în jur pătruns de simțul fericit al căldurii, al cerului albastru, al ierbii verzi, al libertății văzduhului lăsat de Dumnezeu pe toată întinderea dintre cer și pămînt. La urma urmelor, nu trebuie să ne mirăm de ce veneau albinele în colțișorul acela verde din orașul prăfos. Dumnezeu le trimitea acolo ca să-l bucure pe sărmanul nostru Clifford. Răspindeau bogăția verii, în schimbul cîtorva picături de nectar.

Cînd fasolea începu să înflorească pe araci, se găsi un anumit soi care dădu flori de un purpuriu aprins. Dagherotipistul găsisese sămînța într-un pod sub unul din cele șapte frontoane, în sertarul unui scrin vechi, pusă deoparte de vreun Pyncheon cu înclinații de horticultor. Fără îndoială avusese de gînd să o semene vara

¹ Munte din Attica, la sud de Atena, renumit pentru mierea produsă acolo.

următoare în grădină — dar se vede că fusese mai înainte semănat el în grădina Morții. Dorind să încerce dacă o sămîntă atît de veche mai păstra germenul vital, Holgrave o plantase ; iar rezultatul experienței era un minunat răzor de fasole, cățărata de pe acum pînă-n virful aracilor, și împodobindu-i de sus pînă jos în spirale de flori roșii. Și din clipa cînd plesnise primul boboc, sumedenie de păsări colibri fuseseră atrase într-acolo. Uneori, ai fi zis că pentru fiecare floare în parte se găsisese cîte una din păsările acestea miniaturale ale văzduhului, un ghemotoc de pene lucioase, cît degetul mare, dînd tîrcoale și filfiind pe lîngă aracii de fasole. Clifford urmărirea păsările colibri cu un interes de negrăit și cu o plăcere mai mult decît copilăroasă. Își scotea capul afară din chioșcul de verdeață ca să le vadă mai bine ; și în tot acest timp îi făcea semne lui Phoebe să stea liniștită, și-i arunca priviri furișe ca să prindă zîmbetul de pe fața ei și în felul acesta să-și sporească bucuria proprie cu simpatia altuia. Nu numai că întinerise — dar era din nou copil.

Oridecîteori se întîmpla ca Hepzibah să fie martoră la asemenea accese de mic entuziasm, clătina din cap cu un amestec de duiosie maternă și dragoste de soră, în timp ce bucuria și tristețea se împleteau pe chipul ei. Povestea că așa reacționase întotdeauna Clifford la sosirea păsărilor colibri — întotdeauna din frageda copilărie — și că această desfătare fusese una din cele mai timpurii manifestări ale dragostei lui pentru frumos. Și era o minunată coincidență, așa gîndea buna domnișoară, că artistul sădise fasolea aceea cu flori roșii — pe care păsările colibri o caută în lung și-n lat și care nu mai fusese

cultivată de patruzeci de ani în grădina Pyncheon — tocmai acum, în vara reîntoarcerii lui Clifford.

Ochii sărmanei Hepzibah se umpleau de lacrimi, care i se prelingeau apoi șiroaie pe obraz, așa încît trebuia să se pitească într-un colț, ca nu cumva Clifford să-i dibuiască amărăciunea. Într-adevăr, în zilele acelea, toate bucuriile îi stîrneau lacrimi. Venind după atîta așteptare, bucuria era ca un fel de vară tîrzie, cu un diafan vâl de ceață așternut pe strălucirea soarelui, cu ofilire și moarte în miezul splendorilor celor mai vii. Și cu cît părea Clifford să guste mai mult încîntarea copilăriei, cu atît mai trist era să-ți dai seama cît de departe era de ea. Cu un Trecut misterios și înfricoșător care-i destrămase memoria, cu un Viitor pustiu în față, nu-i mai rămînea altceva decît acest himeric și impalpabil Acum, care, dacă te uiți mai îndeaproape la el, e tot une cu nimicul. După cum se putea observa din numeroase simptome, individualitatea sa rămînea obscură îndărătul bucuriei, știind că-i vorba doar de un joc de copii cu care trebuia să se amuze și să glumească, dar în care nici el nu credea. În oglinda din străfundurile conștiinței sale, Clifford se vedea, poate, ca un exemplu și un reprezentant al acelei mari categorii de indivizi pe care o Providență inexplicabilă îi situează mereu în contradicție cu omenirea: frîgînd în natura lor ceea ce părea să fi fost propria-i făgăduință; refuzîndu-le hrana potrivită și oferindu-le un ospăț cu otravă; și astfel — cînd s-ar fi putut atît de lesne, am spune, ca lucrurile să fi fost orînduite altminteri — viața lor devine o înstrăinare, o însingurare și o tortură. În tot lungul existenței sale, Clifford învățase cum să fie nefericit,

aşa cum înveţi o limbă străină ; şi acum cînd ştia lecţia pe de rost, nu putea înţelege decît cu mare greutate ivirea acestei noi fericiri efemere. Ade-seori, în ochii lui plutea o umbră de îndoială. Obişnuia să spună :

— Phoebe, ia-mi mîna şi ciupeşte-mi-o cu degetele tale. Dă-mi un trandafir ca să-mi înfig spinii în palmă şi să-mi dovedesc prin durere că nu visez.

De bună seamă, dorea înţepătura uşoară a unei dureri pentru ca prin această senzaţie, singura pe care o ştia reală, să se încredinţeze că grădina, şi cele şapte frontoane roase de vreme, şi incrun-tarea lui Hepzibah, şi surisul lui Phoebe sînt de asemenea reale. Fără acest stigmat în carne, nu ar fi putut crede în consistenţa lor mai mult decît în cea a încîlcitelor himere cu care-şi nutrise spiritul — pînă cînd şi acest sărman suport moral se vlăguise.

Este necesar ca autorul să creadă pe deplin în simpatia cititorului ; altminteri ar şovăi să redea amănunte atît de minuţioase şi întîmplări în aparenţă atît de mărunte ca acestea, care i se par esenţiale pentru a sugera imaginea vieţii din grădină. Colţul acesta era paradisul unui Adam năucit, care căutase adăpost aci, refugiindu-se din sălbăticia sumbră şi primejdioasă în sinul căreia fusese izgonit adevăratul Adam.

Unul dintre mijloacele cele mai sigure folosite de Phoebe pentru a-l amuza pe Clifford, era societatea penată a găinilor din aceea rasă care, aşa cum am mai arătat, constituia o străveche moştenire a familiei Pyncheon. În urma unui capriciu a lui Clifford, care nu suferea să le vadă închise în cuşcă, fuseseră puse în libertate şi acum se zbenguiau după placul inimii prin gră-

dină ; pricinuind pe ici pe colo cîte o pagubă mărunță, dar în neputință să evadeze din pricina clădirilor care mărgineau grădina pe trei laturi și a țarușilor unui gard de lemn care închidea a patra latură. Păsările petreceau o mare parte din îmbelșugatul lor timp liber la marginea izvorului lui Maule, unde găseau un soi de melci considerați de ele, pesemne, drept o delicatesă rară ; iar apa sălcie a izvorului, oricît de respingătoare o fi fost pentru restul lumii, era atît de prețuită de orătănii, încît le puteai vedea gustînd-o, apoi întorcîndu-și capetele și plescăind din pliscuri, cu aerul unor degustători de vinuri în jurul unui butoi supus la probă. Cloncănitul în general domol, dar uneori vioi și foarte variat, prin care dialogau unele cu altele, sau alteori monologau — în timp ce scormoneau viermișori din pămîntul gras și negru, ori ciuguleau plantele care -le erau pe plac — avea o rezonanță atît de familiară, încît era de mare mirare de ce nu se putea stabili un schimb normal de păreri asupra problemelor gospodărești între rasa umană și cea galinacee. În genere toate găinile sînt interesante de studiat pentru pitorescul și marea diversitate a purtării lor ; dar nicicînd nu-i cu putință să fi existat alte păsări cu înfățișări și comportări atît de ciudate ca aceste găini de rasă ancestrală. Probabil că întruchipau bizareriile tradiționale ale unui întreg lanț de strămoși, transmise printr-o neîntreruptă succesiune de ouă ; sau poate că în acest Chantecler anume, și în cele două soții ale sale, se dezvoltase simțul umorului, totodată cu o oarecare scrînteală, datorită vieții lor solitare precum și din simpatie pentru Hepzibah, doamna și stăpîna lor.

Caraghios mai arătau, într-adevăr ! Chantecler însuși, cu toate că se proțăpea pe cele două piciorușe de parc-ar fi fost cocoțat pe picioroange și imprima tuturor mișcărilor sale demnitatea unei interminabile genealogii, nu arăta mai maiestuos decît o potîrniche ; iar cele două neveste erau de mărimea unor pitpalaci ; cît despre unicul lor pui, arăta destul de pipernicit ca să nu fi ieșit încă din ou, dar în același timp părea îndeajuns de bătrîn, de scofilcit și de sfrijit ca să fi fost întemeietorul străvechii rase. În loc să fie mezinul familiei, ai fi zis că se stratificaseră în el bătrînețile trăite nu numai de specimenele în viață ale neamului său, ci de toți străbunii și străbunele ale căror însușiri și ciudățenii unite se îngrămădiseră în trupușorul lui. Maică-sa îl privea, de bună seamă, ca pe unicul pui din lume ; și ca pe un factor esențial pentru continuitatea lumii, sau, în orice caz, pentru echilibrul actualei stări de lucruri din stat sau din biserică. Numai o asemenea apreciere a importanței progeniturii galinacee putea justifica, chiar și pentru un ochi matern, perseverența cu care găina mamă veghea asupra securității puiului împieptoșindu-se pînă părea de două ori mai mare, și înfoindu-se în fața oricui cuteza să arunce măcar o privire promițătorului ei urmaș. Și nu mai puțină prețuire inspira zelul neobosit cu care scormonea, și lipsa de scrupule cu care dezrădăcina cea mai aleasă floriceică sau legumă pentru a extrage viermele gras care se ascundea la rădăcină. Cloncănitul ei nervos cînd puiul dispărea prin iarba înaltă sau pe sub frunzele de do-vleac ; cîrîitul de satisfacție cînd îl știa la adăpostul aripei ei ; nota de spaimă prost ascunsă și de zgomotoasă neîncredere cînd își vedea arhiina-

micul, o pisică din vecini, cocotată în vârful gardului înalt — în fiecare moment din zi putea fi auzit unul sau altul dintre aceste mesaje. Cu timpul, ajungea și cel ce observa, să simtă la fel de mult interes pentru acest pui de ilustră descendență, ca și maică-sa.

Phoebe, după ce se împrietenise bine cu găina-mamă, căpăta uneori îngăduința de a lua puiul în palma ei, care putea cuprinde cu totul cei cîțiva centimetri cubi de trup. În timp ce-i studia, plină de curiozitate, semnele ereditare — împeștrirea ciudată a penelor, ciuful caraghios din creștet și cîte o măciulie pe fiecare picioruș — micul biped clipea din ochi cu înțelegere. Dagherotipistul îi șoptise o dată că aceste semne întruchipau ciudățeniile familiei Pyncheon și că puiul însuși era un simbol al vieții bătrînei case, cuprinzînd totodată și tălmăcirea tainelor ei, dar o tălmăcire indescifrabilă, așa cum sînt îndeobște asemenea simboluri. Era o enigmă înaripată; un mister clocit dintr-un ou, dar la fel de confuz de parcă oul ar fi fost clocit!

Cea de a doua dintre nevestele lui Chantecler vădise, chiar din momentul sosirii lui Phoebe, o stare de neagră mîhnire, pricinuită, după cum se dovedi mai tîrziu, de neputința ei de a oua. Și totuși, într-o zi, mersul ei pătruns de importanță, felul în care-și ținea capul întors într-o parte, îngîmfarea cu care iscodea prin toate cotloanele grădinii — cotcodăcind de una singură și plină de sine — toate arătau limpede că această găină în persoană, oricît o subestimase lumea, purta în trupul ei ceva a cărui valoare nu putea fi cîntărită nici în aur și nici în nestemate. La scurt timp după aceea, se stîrni zarvă mare și felicitări zgo-

motoase între Chantecler și familia lui, inclusiv puiul cel sfrijit, care părea să fi înțeles despre ce e vorba la fel de bine ca părintele, mama și mătușa lui. În aceeași după masă, Phoebe găsi un ou minuscul, nu în cuibarul obișnuit, era mult prea prețios pentru a fi depus acolo — ci ascuns cu viclenie sub tufele de coacăze, pe un smoc de iarbă uscată rămasă de anul trecut. Hepzibah, auzind de eveniment, puse stăpânire pe ou și-l pregăti pentru micul dejun al lui Clifford, motivând că ouăle acestea fuseseră întotdeauna renumite pentru gustul lor ales. Și prin gestul ei lipsit de scrupule, bătrîna domnișoară a jertfit poate perpetuarea unei străvechi rase penate, numai pentru a oferi fratelui ei o delicată care abia umplea căușul unei lingurițe. Pesemne că acest ultragiu l-a determinat a doua zi pe Chantecler să se înfigă, însoțit de îndoliata mamă a oului, în fața lui Poebe și a lui Clifford și să slobozească o diatribă care s-ar fi putut dovedi la fel de lungă ca însăși genealogia sa, dacă n-ar fi fost întreruptă de un acces de veselie din partea fetei. Drept care, orătania ofensată se retrase pășind tanțos pe lungile-i picioroange, și refuză să mai acorde vreo atenție lui Phoebe și restului umanității pînă cînd cea dintîi nu-i dobîndi iertarea oferindu-i o turtă cu mirodenii, care, în afară de melci, era bunătatea cea mai agreată de gustul lui aristocratic.

Fără îndoială, zăbovim prea mult lingă acest firav pîrîiaș de viață care se scurgea în grădina casei Pyncheon. Dar socotim că ne va fi iertată înșirarea tuturor întîmplărilor mărunte și a subțiraticelor bucurii, dat fiind că toate acestea i-au fost atît de prielnice lui Clifford. Purtau în ele aroma pămîntului, și s-au unit în a-i reda

sănătatea și vigoarea. Dar unele dintre îndeletnicirile sale aveau o influență mai puțin favorabilă asupra-i. De pildă, vădea o înclinație ciudată să zacă pe lângă izvorul lui Maule, și să urmărească figurile fantasmagorice, în continuă mișcare, pe care le isca șuvoiul apei în mozaicul de pietricele colorate de pe fund. Povestea că din matca apei priveau în sus spre el nenumărate chipuri omenеști — chipuri frumoase, cu zîmbete îmbietoare — și fiecare chip părelnic era atît de luminos și de trandafiriu, încît oridecîteori i se topea din vîz se simțea nedreptățit, pînă cînd aceeași efemeră vrăjitorie îi zămislea alt chip nou. Dar, uneori, se pomenea strigînd deodată : „Chipul cel negru se uită la mine !” și după aceea era nefericit întreaga zi. Cînd Phoebe se apleca peste izvor alături de Clifford, nu izbutea să deslușească nimic — nici frumusețea, nici slutenia — ci doar pietricelele colorate, răvășite și învîrtejite de volbura apei. Iar chipul cel negru care-l tulbura într-atît pe Clifford nu era decît umbra aruncată de ramura unuia dintre pruni, ce întuneca uneori lumina lăuntrică a izvorului lui Maule. Adevărul este că fantezia lui Clifford — renăscînd mai repede decît voința și judecata lui, în comparație cu care fusese întotdeauna mai puternică — îi plăsmuia forme de frumusețe, simboluri ale gustului său înnăscut, și uneori cite o vedenie hîdă și înspăimîntătoare care-i întrupa ursita.

Duminicile, după ce Phoebe se întorcea de la biserică — pentru că fata avea o conștiință de om care merge la biserică și nu și-ar fi simțit inima ușoară dacă ar fi lipsit de la vreo sluibă, cîntare,

predică sau binecuvîntare — deci după ce se întorcea de la biserică, avea loc în grădină o mică festivitate sobră. Pe lângă Clifford, Hepzibah și Phoebe, mai veneau doi oaspeți. Unul era Holgrave, artistul, care continua să dețină un loc ridicat în stima lui Hepzibah, în pofida întovăririi sale cu reformatorii, și a celorlalte trăsături bizare și îndoielnice. Cel de al doilea oaspete, ne este aproape rușine să o spunem, era venerabilul moș Venner, îmbrăcat cu o cămașă curată și o haină de stofă de lînă, mai respectabilă decît portul lui obișnuit, avînd în vedere că pe fiecare cot avea cîte un petec cusut cu îngrijire, haină care putea fi socotită un veșmînt întreg, cu excepția unei mici inegalități în ce privește lungimea poalelor. În diferite prilejuri, Clifford arătase că-i face plăcere vorba bătrînului pentru acea vină de blindețe și voioșie care-o străbătea și care se asemena cu aroma dulce a mărului bătut de ger, pe care-l culegi în decembrie, de pe jos, sub pom. Nobilul decăzut se înțelegea mai lesne și mai plăcut cu un individ situat pe cea mai de jos treaptă a societății decît cu orice persoană de rang intermediar ; și, de altminteri, cum tinerețea și bărbăția i se mistuiseră, lui Clifford îi făcea plăcere să se simtă comparativ tînăr, alături de vîrsta patriarhală a lui moș Venner. În realitate, uneori Clifford ascundea de el însuși, oarecum deliberat, conștiința că era un om în vîrstă, și se îmbăta cu viziunea unui viitor pămîntesc care-i sta încă în față ; viziune în orice caz prea vag conturată pentru a fi urmată de o deziluzie — deși deprimarea îi urma fără greș — ori de cîte ori vreo întîmplare sau vreo amintire îl făcea conștient că frunza se ofilea.

Așadar, acest grup cu o alcătuirea neobișnuită se aduna sub chioșcul de verdeată păraginit. Hepzibah — ceremonioasă cum era ea întotdeauna, fără să cedeze un milimetru din vechiul ei rang nobiliar, ci întemeindu-se cu atît mai mult pe el pentru a justifica o condescendență princiară — făcea dovadă de o ospitalitate nu lipsită de grație. Discuta amabil cu artistul vagabond și — așa lady cum era — se sfătuia cu tăietorul de lemne, mesajer al micilor nevoi casnice ale tuturor și filozof peticit în coate. Și moș Venner, care studiasă umanitatea pe la colțuri de stradă și prin alte locuri la fel de potrivite pentru o observare judicioasă, era gata să dea drumul la înțelepciune, cum e gata pompa comunală să dea drumul la apă.

— Domnișoară Hepzibah, cucoană, obișnuia el să spună, după ce se veseliseră cu toții laolaltă, mă simt tare bine la întrunirile astea pașnice din după-amiezile de sabbat. Se aseamănă foarte bine cu ce mă aștept eu să fie cînd o să mă retrag la ferma mea !

— Moș Venner, intervenea Clifford pe un ton somnoros de parcă vorbea cu sine însuși, ne pomeneste într-una de ferma lui. Dar eu am un plan mai bun pentru el. Las' că vedem noi !

— Ah, domnule Clifford Pyncheon, răspundea omul cu haine peticite. Dumneata poți avea cîte planuri poștești în legătură cu mine ; dar eu n-am să părăsesc planul ăsta al meu chiar de-ar fi să nu-l aduc niciodată la îndeplinire. Eu socotesc că oamenii săvîrșesc o mare greșeală încercînd să îngrămădească proprietăți peste proprietăți. Dacă făceam și eu așa, aș fi simțit că Providența nu mai are nici o obligație să se îngrijească de mine ;

sau, în orice caz, oraşul n-ar mai fi avut ! Eu sînt unul din oamenii aceia care gîndesc că infinitul e destul de mare ca să ne cuprindă pe toţi — şi eternitatea destul de lungă.

— Chiar aşa şi sînt, moş Venner, observă Phoebe după o pauză ; pentru că între timp încercase să măsoare profunzimea şi adevărul acestei sentinţe concludente. Numai că în viaţa asta scurtă a noastră, e plăcut să ai o căsuţă şi un colţ de grădină care să fie ale tale.

— Mie mi se pare, spunea dagherotipistul zîmbind, că la temelia înţelepciunii lui moş Venner stau principiile lui Fourier¹ ; numai că în mintea lui nu sînt la fel de desluşite ca în cea a sistematizatorului francez.

— Haide, Phoebe, e timpul să aducem coacăzele, intervenea Hepzibah.

Şi apoi, în timp ce splendoarea aurie a soarelui care amurgea scălda grădina, Phoebe aducea o pîine şi un castron de porţelan plin cu coacăze, proaspăt culese din tufiş şi strivite cu zahăr. Acestea şi apa — dar nu cea a izvorului blestemat de lîngă ei — constituiau întreaga trataţie. Între timp, Holgrave se străduia să închege o discuţie cu Clifford, sub impulsul lăudabil de a face ca ora de faţă să fie mai plăcută decît majoritatea celor pe care bietul izolat le petrecuse pînă acum sau avea să le petreacă de acum înainte. Cu toate acestea, în ochii adînci, gînditori, atotvăzători ai artistului, mijeau din cînd în cînd o expresie ciudată, nu sinistră, dar dubioasă ; ca şi cum ar fi fost mînat de un alt interes decît cel care se presupune că ar putea însufleţi pe un străin, un aventurier tînăr şi nelegat de nimeni.

¹ *Charles Fourier* (1772—1837), socialist utopic francez.

Totuși, își dădea silința, cu marea mobilitate a bunei dispoziții aparente, să înveselească societatea; și o făcea cu atita succes, încît pînă și întunecata Hepzibah renunța la una dintre sumbrele nuanțe ale melancoliei, și le dilua pe toate celelalte rămase. Phoebe își spunea în sinea ei: „Ce simpatic știe să fie!“ Cît despre moș Venner, acesta consimțise, în semn de prietenie și de aprobare, să-și pună propriul chip în slujba profesiei tinărului — și, să ne înțelegem, nu în sens metaforic, ci literal — îngăduind ca un portret în dagherotipie a feței lui atît de familiară întregului oraș, să fie expus la intrarea în atelierul lui Holgrave.

Pe măsură ce grupul părăsea micul banchet, Clifford devenea cel mai vesel dintre toți. Poate că era una din acele străfulgerări tîrzii ale spiritului, la, care sînt adeseori supuse mințile anormale, sau poate că artistul atinsese subtil o coardă ale cărei vibrații muzicale se răspîndeau abia acum. Într-adevăr, în ambianța serii plăcute de vară, înconjurat de căldura unor suflete pline de bunăvoință, era poate firesc ca o natură atît de sensibilă ca aceea a lui Clifford să reînvie și să se arate receptivă la cele ce se spuneau în jurul său. Dar dădea frîu liber și gîndurilor lui, aureolate de o strălucire efemeră și ireală; scînteiau în penumbra chioșcului și se volatilizau prin spărturile din frunziș. Fără îndoială, se arăta la fel de voios și cînd se afla singur cu Phoebe, dar nu vădea niciodată atîtea semne de inteligență rafinată, deși nu întreagă.

Dar pe măsură ce lumina soarelui se retrăgea de pe vîrfurile celor șapte frontoane, se stingea și însuflețirea din ochii lui Clifford. Se uita în

jur cu priviri rătăcite și îndurerate, de parcă fusese văduvit de ceva prețios, ceva căruia îi simțea cu atît mai împungător lipsa, cu cît nu știa ce anume era.

— Vreau fericirea mea ! murmura în cele din urmă răgușit și nedeslușit, îngînînd cuvintele cu greutate. Am așteptat-o atîția ani ! Acum e tîrziu ! E tîrziu ! Vreau fericirea mea !

Vai, sărmăne Clifford ! Ești bătrîn și năruit de calamități care n-ar fi trebuit să se abată asupra-ți ! Ești pe jumătate smintit și pe jumătate idiotizat ; o ruină, un ratat, așa cum e aproape fiecare dintre noi — deși unii poate într-o măsură mai mică, sau poate mai puțin perceptibil decît semenii lor. Soarta nu a pus de o parte nici o fericire pentru tine ; doar dacă acest cămin liniștit în reședința strămoșească, alături de fidela Hepzibah, și lungile după amieze de vară, petrecute cu Phoebe, și aceste mici ospete de sabat, alături de moș Venner și de dagherotipist, merită numele de fericire. Și de ce nu ? Chiar dacă nu sînt fericirea în sine, seamănă foarte îndeaproape cu ea prin acea calitate eterică și intangibilă care o face să se evapore de îndată ce încerci s-o analizezi. Așadar, ia-o atît cît îți mai este hărăzită ! Nu murmura — nu întreba, ci bucură-te de ea !

XI

FEREASTRA BOLTITĂ

Din inerție sau din ce-am putea numi latura vegetativă a firii sale, Clifford ar fi fost probabil mulțumit să-și petreacă zilele, una după alta, la nesfârșire, sau măcar cît ținea vara, în chipul pe care l-am descris mai sus. Totuși, gîndindu-se că din cînd în cînd i-ar prii puțină variație de priveliște, Phoebe îi sugera uneori să urmărească și viața străzii. În acest scop, porneau împreună să urce scara pînă la cel de-al doilea cat al casei unde, la capătul unui intrînd spațios, se afla o fereastră boltită, de dimensiuni vastă, adumbrită de două draperii. Fereastră se deschidea deasupra portalului și odinioară fusese continuată de un balcon, a cărui balustradă putrezise însă de mult, astfel încît fusese demontat cu totul. Așezat în fața ferestrei deschise dar în semi-obscuritatea de după draperie, Clifford avea prilejul să fie martorul unei frinturi din viața lumii largi, în măsura în care aceasta se putea desfășura pe una din străzile retrase ale unui oraș nu prea populat. Dar el și cu Phoebe alcătuiau o priveliște la fel de vrednică a fi admirată ca oricare dintre cele ale orașului. Figura palidă, cenușie, copilăroasă, bătrînicioasă, melancolică și to-

tuși adeseori veselă, câteodată de o fină inteligență, a lui Clifford, iscodind pe după draperia de un purpuriu veșted — urmărind cu interes inconsecvent și cu seriozitate monotonă micile întâmplări de fiecare zi și, la fiecare slabă zvîcnire a sensibilității, întorcîndu-se către tînăra fată spre a-i căuta aprobarea în ochi !

Din momentul în care se așeza la fereastră, nici măcar strada Pyncheon nu putea fi îndeajuns de monotonă și de pustie încît Clifford să nu descopere, într-un loc sau altul din întinderea ei, ceva care să-i atragă privirile și să-i ațîțe, dacă nu să-i absoarbă, atenția. Lucruri familiare pînă și unui copilăș care abia a deschis ochii la viață, erau străine pentru el. O trăsură, un omnibuz ticsit, ici depunînd un pasager, dincolo culegînd unul — și în felul acesta simbolizînd uriașul vehicul rotitor care e lumea, și a cărei cursă sfîrșește pretutindeni și nicăieri ; ochii lui urmăreau curioși asemenea obiecte, dar uita de ele înainte ca praful stîrnit de copitele cailor și de roți să se fi așezat la loc pe urmele lor. În ce privește noutățile (printre care trebuiau socotite și trăsurile și omnibuzele), mintea lui părea să-și fi pierdut puterea de sesizare și de reținere. De pildă, de două-trei ori în timpul orelor fierbinți ale zilei, trecea pe strada Pyncheon o căruță cu stropitoare, lăsînd în urmă-i o diră lată de pămînt umed în locul prafului albicios care se ridica pînă și la atingerea ușoară a piciorușului unei doamne ; ai fi zis că autoritățile orașului capturaseră o ploaie de vară și o domesticiseră, punînd-o în slujba rutinei obișnuite a intereselor lor. Clifford nu se putea obișnui cu această căruță-stropitoare ; de fiecare dată cînd apărea îi provoca aceeași surpriză ca atunci cînd o văzuse prima oară. Mintea lui era viu impresionată, însă pînă la

viitoarea apariție a acestui duș ambulant uita de el la fel cum îl uita și strada de-a lungul căreia arșița presăra din nou praf albicios. Tot așa și cu calea ferată. Clifford putea auzi vuietul asurzitor al diavolului cu aburi și, dacă se apleca puțin peste fereastra boltită, putea zări șirul de vagoane, nălucind într-o vedenie fulgerătoare la extremitatea străzii. Ideea cumplitei energii care se impunea minții lui în acest chip aprig, i se părea la fel de nouă ori de câte ori se repeta, și-l impresionă la fel de neplăcut, provocându-i aceeași surpriză a suta oară ca și prima.

Nimic nu oferă o imagine mai tristă a decăderii decât pierderea sau suspendarea putinței de a te acomoda cu lucruri neobișnuite și de a ține pasul cu viteza momentului prezent. S-ar putea să fie vorba doar de o funcție vremelnic suspendată; căci dac-ar fi într-adevăr să piară cu totul, atunci nemurirea nu ne-ar mai sluji la nimic. Când astfel de năpastă cade asupra-ne, devenind mai puțin chiar decât niște fantome.

Clifford era, pe drept cuvânt, un conservator inveterat. Îi erau dragi toate vechile rămășițe ale străzii; chiar formele rudimentare care, în mod firesc, ar fi trebuit să-i irite simțurile exigente. Îndrăgea șarcele vechi, huruitoare și hurducătoare, ale căror urme le mai afla în aducerea lui aminte de mult îngropată, așa cum vizitatorii de azi descoperă la Herculenum urmele de roți ale vehiculelor din antichitate. Trăsurica măcelarului, cu coviltirul alb ca neaua, era un obiect pe care-l putea accepta, tot așa și căruța vinzătorului de pește, vestită de vuietul scoicii în care sufla; de asemenea și căruța zarzavagiului, oprindu-se din poartă-n poartă, cu calul care adăsta răbdător în timp ce stăpînul își vindea napii,

morcovii, dovlecii, fasolea verde, mazărea, cartofii noi, tirguindu-se cu jumătate dintre gospodinele din vecinătate. Șareta brutarului, cu clinchetul strident al zurgălăilor îl impresiona plăcut pe Clifford, pentru că, spre deosebire de alte vehicule, zornăia la fel de supărător ca și odinioară. Într-o după amiază, un tocilar își instalează roata de ascuțit taman sub ulmul Pyncheon și chiar dedesubtul ferestrei boltite. Veniră în goană puzderie de copii, aducând foarfecii mamei, briceagul sau briciul tatii sau orice altceva avea nevoie de un ascuțiș (desigur, cu excepția spiritului sărmanului Clifford), pentru ca tocilarul să atingă tăișul obiectului respectiv de roata lui magică, și să-l restituie apoi nou-nouț. Și se-nvîrtea cu rîvnă roata mașinării, ținută în continuă mișcare de piciorul tocilarului ce apăsa pedala, și se freca oțelul dur de piatra zgrunțuroasă scoțînd un scrișnet hîrșit și nesfîrșit, înversunat ca șuieratul Satanei și al liotei lui din infern, dar înghesuit într-un spațiu mai mic. Era un șarpe de zgomot, cel mai nesuferit, mic și veninos zgomot cu care violența meschină poate chinui urechile omenеști. Dar Clifford îl asculta cu desfătare extatică. Hîrșitul acela oricît ar fi fost de neplăcut, avea în el scurte țîșniri de viață și, laolaltă cu gloata de copii curioși care urmăreau învîrtirile roții, părea să-i dea senzația vie a unei existențe active, trepidante, luminoase, așa cum nu o mai realizase prin nici un alt mijloc pînă acum. Cu toate acestea, farmecul își avea izvorul tot în trecut; pentru că roata tocilarului hîrșise și-n anii copilăriei lui.

Uneori, se plîngea întristat că nu mai existau diligențe. Și întreba pe un ton ofensat ce se întîmplase cu toate vechile faetoane cu capotă pătrată și aripi de-o parte și de alta, trase pe vremuri de

un cal de plug, minat de nevasta și fata cîte unul fermier, aducînd la oraș afine și mure. Faptul că dispăruseră faetoanele îl făceau să se îndoiască — așa spunea — dacă nu cumva și murele părăsiseră cîmpiile întinse și aleile umbroase de la țară.

În schimb, orice element cît de umil care-i trezea simțul frumosului, nu avea nevoie de recomandarea asociațiilor din trecut. Acest fapt s-a putut observa lesne cînd unul dintre băiețandrii italieni (care constituie o trăsătură oarecum modernă a străzilor noastre) a venit și s-a instalat cu flașnetă la umbra deasă a ulmului. Cu agerimea lui profesională, băiatul observă pe dată cele două siluete care-l urmăreau din fereastra boltită și, dînd drumul la flașnetă, începu să-și picure melodiile. Purta pe umăr o maimuțică îmbrăcată într-o fișie de pătură scoțiană ; și ca să pună vîrf minunatelor atracții pe care le prezenta publicului, mai însuflețea și o trupă de mici figurine, al căror lăcaș și sferă de activitate se aflau în cutia de mahon a flașnetei, și al căror principiu de viață era muzica pe care o rîșnea italianul. În ciuda diversității lor de preocupări — cîrpaciul, fierarul, ostașul, doamna cu evantaiul, bețivul cu sticlă, lăptăreasa care ședea lingă vacă — puteai afirma despre toată această fericită mică societate că se bucura într-adevăr de o existență plină de armonie și că, literalmente, își ducea viața într-un dans.

Italianul învîrtește manivela ; și, priviți numai ! fiecare dintre omuleții aceia se dezlănțuie plin de însuflețire. Cîrpaciul ciocănește într-un pantof ; fierarul bate fierul ; ostașul își flutură spada lucitoare ; doamna stîrnește o briză miniaturală cu evantaiul ; veselul bețiv trage o dușcă lacomă din sticlă ; un învățăcel însetat de cunoaștere își des-

chide cartea și își sucește capul la dreapta și la stînga, deasupra filei ; lăptăreasa mulge cu energie vaca ; și un zgîrciob își numără aurul din casa de bani — toate dintr-o singură învîrtire de manivelă. Da ; și mînat de un impuls identic, un îndrăgostit depune un salut pe buzele iubitei ! Poate că vreun cinic, hazliu și amar în același timp, a dorit să arate prin această pantomimă că noi muritorii, oricare ar fi preocupările ori plăcerile noastre — oricît am fi de solemni sau oricît de ușuratici — dansăm cu toții după una și aceeași muzică și, în pofida activității noastre ridicole, cînd ajungem la capăt nu ne alegem cu nimic. Pentru că aspectul cel mai interesant al spectacolului era faptul că în momentul cînd muzica încețea, fiecare împietrea pe loc, trecînd de la viața cea mai extravagantă la încremenirea morții.

Pantoful cîrpaciului nu fusese isprăvit, nici oțelul fierarului turnat în formă ; în sticla bețivului nu se găsea nici o picătură de rachiu mai puțin, și nici o picătură de lapte în plus în găleata lăptăresei ; nici o monedă mai mult în casa de bani a zgîrcitului, iar învățăcelul nu înaintase cu nici o filă. Cu toții se aflau exact în aceeași condiție ca și înainte de a se fi făcut caraghioși prin graba lor de a trudi, de a petrece, de a strînge aur, de a deveni învățați. Mai melancolic decît toți, îndrăgostitul nu devenise cu nimic mai fericit prin sărutul fetei. Dar decît să inghițim și această din urmă constatare atît de acră, mai bine ne lepădăm de morala întregului spectacol.

Între timp, maimuța cu coada groasă care i se încîrliga absurd pe sub tartan, își lua poziția la picioarele italianului. Ridica o fețișoară zbîrcită și hidoasă către ficcare trecător, către adunătura de copii care făcură repede cerc, către ușa prăvăliei

lui Hepzibah, și sus, către fereastra boltită de unde priveau Phoebe și Clifford. Tot mețeu își scotea boneta scoțiană, și executa un salut și o plecăciune. De altfel uneori adresa apeluri personale publicului, întinzînd palma mică și neagră și făcîndu-și limpede cunoscută dorința vie după un ciștig cît de mizer care s-ar fi nimerit prin buzunarele oricui. Expresia avară, josnică și totuși atît de omenească a mutrișoarei scofîlcite, privirea iscoditoare și vicleană, care o arăta gata să înșface orice avantaj cît de meschin ; coada enormă (prea mare pentru a putea fi ascunsă cuviincios sub învelitoare) și natura diavolească pe care o trăda aceasta — pe scurt, luați-o pe maimuța așa cum se înfățișa, și vă va oferi cea mai bună imagine a unui Mammon al băncuțelor de aramă, cel care simbolizează cea mai grosolană formă a setei de bani. Și nici nu exista chip să ostoeiești lăcomia acestui mic diavol. Phoebe azvîrli în stradă un pumn întreg de cenți, pe care maimuța îi culese cu o grabă lipsită de veselie, îi înmînă italianului spre păstrare, pentru ca imediat să-și reînceapă seria de pantomime prin care cerșea mai mult. Fără îndoială, mai mult de un singur cetățean din Noua Anglie — sau din orice altă țară ar fi fost — a trecut atunci pe stradă, a privit maimuța și și-a văzut mai departe de drum fără să-și dea seama că imaginea ei ilustra propria sa condiție morală. Clifford, însă, era o ființă cu o structură diferită. Se bucurase copilărește de muzică și zîmbise la vederea figurinelor pe care aceasta le pusese în mișcare. Dar după ce privi un timp drăcușorul cu coadă lungă, fu atît de cutremurat de oribila-i urîțenie spirituală și fizică, încît izbucni efectiv în lacrimi ; este o slăbiciune pe care oamenii înzestrați cu gingașe sensibilități și lipsiți de puterea

mai dîrză, mai adîncă și mai tragică a risului nu o pot evita atunci cînd li se înfățișează cele mai urîte și mai josnice aspecte ale vieții.

Strada Pyncheon era uneori însuflețită de spectacole cu pretenții mai impunătoare decît cel mai sus zugrăvit, și care atrăgeau gloata după ele. Cu toate că ideea contactului personal cu mulțimea îi dădea fiori de scîrbă, totuși, ori de cîte ori fotografia și mugetul fluxului de omenire îi ajungea la urechi, Clifford cădea pradă unui impuls puternic. Faptul acesta deveni foarte evident într-o zi cînd o procesiune politică, cu sute de steaguri falnice, în sunete de tobe, surle, goarne și talgere, reverberate de șirurile de clădiri îngrămădite, străbătu întregul oraș și-și șerpui convoiul de picioare tropăitoare și vacarmul dezordonat pe lângă liniștita Casă cu șapte frontoane. Ca priveliște, nimic nu-i mai lipsit de pitoresc decît o procesiune urmărită în mersu-i înghesuit pe străduțe strîmte. Spectatorul are senzația că asistă la o bufonerie în momentul cînd poate desluși banalitatea plicticoasă a fiecărei fețe în parte, scăldată de sudoare și de importanță, sau croiala pantalonilor, gulerile țepene ori moleșite și praful de pe spinarea vestoanelor negre. Ca să pară maiestuoasă, procesiunea trebuie privită dintr-un punct care o avantajează, de pildă în timp ce-și desfășoară șiragul în centrul unui cîmp deschis, sau al măreței piețe publice din oraș ; pentru că în acest caz, depărtarea contopește toate măruntele individualități ce alcătuiesc convoiul într-o singură și imensă masă de existență — într-o singură viață gigantică — un organism colectiv al omenirii, animat de un vast spirit omogen. Dar, pe de altă parte, dacă un om impresionabil, care se află singur la margine de drum, vede procesiunea nu în atomii

care o compun, ci ca pe un întreg — ca un tumultuos fluviu al vieții, cu valuri compacte, negre de mister, dezlănțuindu-se din adâncuri și răsfrângându-se în alte asemănătoare adâncuri ale ființei lui — atunci similitudinea sporește efectul. L-ar putea fascina cu atîta putere, încît cu greu s-ar înfrîna să nu se arunce și el în talazul crescînd al simpatiilor omenești.

Așa se petrecură lucrurile și cu Clifford. Fu străbătut de fiori ; păli ; zvrîli o privire plină de implorare către Hepzibah și Phoebe care se găseau alături de el la fereastră. Cele două femei nu-i înțeleseseră emoțiile și gîndiră că-i tulburat doar de neașteptatul tumult. În cele din urmă, se ridică tremurînd, făcu un pas, își așază piciorul pe pragul ferestrei și într-o clipă ar fi ieșit în balconul dărăpănat. Întreaga procesiune l-a putut vedea, o apariție sălbatică, rătăcită, cu pletele cenușii fluturînd în vîntul care le filfia drapelele ; o ființă singuratică, înstrăinată de seminția ei, dar acum simțind din nou chemarea de om în virtutea instinctului de neînfrînt care pusese stăpînire pe el. Dacă Clifford ar fi ieșit pe platforma fostului balcon, probabil că ar fi sărit în stradă ; nu ne e lesne să spunem dacă l-ar fi îmboldit acea groază care uneori își împinge victima în chiar abisul de care se ferește dînd îndărăt, sau l-ar fi atras firescul fluid magnetic care tinde spre marele centru al omenirii. Poate că ambele impulsuri se exercitau asupra-i în același timp.

Dar partenererele sale, înspăimîntate de gestul care părea a fi cel al unui om acționat de o forță mai puternică decît el însuși, îl înșfăcă de pulpele hainei și-l traseră îndărăt. Hepzibah scoase un strigăt, Phoebe, pentru care orice extravaganta

era o grozăvie, izbucni în lacrimi și în sughițuri de plîns.

— Clifford, Clifford ! Ai înnebunit ! strigă sora sa.

— Nu știu prea bine, Hepzibah, răspunse Clifford trăgînd adînc aer în plămîni. Nu te teme — acum a trecut — dar dacă aș fi făcut săritura asta și i-aș fi supraviețuit, cred că aș fi devenit alt om.

Poate că, într-un anumit sens, Clifford avea dreptate. Îi trebuia un șoc ; sau poate că simțea nevoia unui plonjon adînc, adînc, în oceanul vieții omenești ; să se cufunde, să-l învăluie adîncurile și apoi să iasă din nou la suprafață redeștepțat, înviorat, restituit lumii și lui însuși. Sau poate că nu simțea decît nevoia marelui remediu final — moartea !

Același jind de a reînnoa sfărîmatele legături de frăție cu semenii lui, se vădea uneori într-o formă mai blîndă ; și, într-un rînd, a fost înnobilit de simțămîntul religios înrădăcinat în străfundurile inimii sale. Întîmplarea pe care o vom istorisi acum cuprinde o mișcătoare recunoaștere din partea lui Clifford a griji și dragostei pe care Dumnezeu i-o purta și lui — acestui om sărman, părăsit, căruia orice muritor i-ar fi putut ierta faptul că se socotea singur o făptură zvîrlită în afara vieții, uitată, lăsată la bunul plac al unui vrăjmaș diabolic, al cărui amuzament era un extaz de cruzime. S-a petrecut într-o dimineață de duminică ; o duminică din acelea senine, calme, care-și fac din văzduh propriul nimb, în timp ce azurul cerului pare să se răspîndească peste suprafața pămîntului într-un zîmbet solemn, dar în aceeași măsură de dulce. Dacă am fi îndeajuns de puri încît să ne prefacem în mediumul unei astfel de dimineți du-

minicale, am simți, oriunde ne-am afla, înălțându-se prin trupul nostru venerația firească a gliei către cer. Clopotele bisericilor, cu rezonanțe felurite, dar în deplină armonie, se chemau și-si răspundeau unele altora : „E ziua sabatului ! Sabatul ! — Da : sabatul !“ și asupra întregului oraș glasul clopotelor își revărsa cadențele binecuvîntate, cînd mai rar, cînd cu vioiciune, cînd un singur clopot, cînd toate laolaltă proclamînd solemn : „E ziua sabatului !“ pentru ca imprăștiindu-și ecoul în depărtări, să se topească în văzduh și să-l pătrundă de cuvîntul sfînt. Aerul poleit de cea mai dulce și mîngîioasă lumină a soarelui cerească părea creat pentru a fi inspirat în inimile omeneshti, și expirat ca un murmur de rugă.

Clifford ședea cu Hepzibah la fereastră, privind vecinii care ieșeau în stradă. Toți, oricît de lipsiți de duh ar fi arătat în zilele obișnuite, erau transfigurați de influența sabatului ; tot așa după cum și straiile lor — fie că era vorba de surtucul cuviincios al unui bătrîn, bine periat pentru a mia oară, sau de prima hăinuță cu pantalonași a unui băiețaș, isprăvită chiar ieri de acul mamei — toate aveau ceva din puritatea veșmintelor Înălțării. Iat-o și pe Phoebe ieșind de sub portalul vechii case ; își deschide umbreluța de soare, verde, și ridică ochii cu o privire și un suris de bun rămas către cele două figuri din fereastra boltită. Înfațișarea ei respiră o veselie familiară și o sanctitate în legătură cu care ai putea glumi, stimînd-o totuși mai mult decît oricînd. E ca o rugăciune rostită în frumusețea intimă a limbii materne. De altminteri, fragedă mai e Phoebe, și suavă și dulce în gîteala ei ; ai fi zis că nimic din ce purta — rochia, pălăriuța de pai, fularul or ciorapii albi ca zăpada — nu mai fuseseră îmbrăcate vreodată ; sau

dacă mai fuseseră purtate, erau cu atât mai proaspete și înmiresmate de parcă zăcuseră printre boboci de trandafir.

Fata le făcu semn cu mâna lui Hepzibah și lui Clifford și o porni pe stradă în sus ; o întrupare a unei religii calde, simple, adevărate, a cărei substanță putea păși pe pământ și al cărei spirit se putea apropia de cer.

— Hepzibah, întrebă Clifford după ce o urmări din priviri pe Phoebe pînă ce dădu colțul străzii, tu nu te duci niciodată la biserică ?

— Nu, Clifford ! răspunse. În toți acești mulți, mulți ani, nu m-am dus.

— Dacă aș intra într-o biserică, urmă el, cred că m-aș putea ruga și eu din nou, cu atîtea suflete omenești închinîndu-se în jurul meu.

Hepzibah se uită la fața lui Clifford și văzu o duioasă emoție firească ; pentru că inima i se revărsase și-i umpluse ochii, în care strălucea o minunată adorație față de Dumnezeu și o blîndă dragoste pentru semenii săi — oamenii. Emoția i se transmise și lui Hepzibah. Tînjea să-l ia de mînă și să se ducă să îngenuncheze, ei doi împreună — ambii atît de îndelung izolați de omenire și, după cum recunoștea singură, atît de puțin prieteni cu Cel de Sus — să îngenuncheze în mijlocul mulțimii și să facă pace și cu Dumnezeu și cu oamenii.

— Frate drag, spuse ea cu gravitate, haide să mergem și noi ! Nu aparținem nici unei parohii. Nu avem nici o palmă de loc în vreo biserică unde să putem îngenunchea ; dar haide să ne ducem și noi în vreun lăcaș de închinăciune, chiar dac-om îngenunchea printre scaune. Săraci și părăsiți cum sîntem, o să se deschidă și-n fața noastră ușița vreunei strane.

Și astfel, Hepzibah și fratele ei se gătiră — atîta cît puteau fi de gătiți în demodatele lor straie de sărbătoare, care atîrnaseră pe cuiere sau zăcuseră în cufere atîta vreme, încît le pătrunsesse umezeala și mirosul de mucegai al trecutului; se gătiră în ofilitele lor straie de sărbătoare, pentru a se duce la biserică. Coborîră scara împreună — sfrijita, gălbejita Hepzibah și palidul, străveziul, îmbătrînitul Clifford! Deschiseră ușa de la intrare, pășiră peste prag și se simțiră amîndoi de parcă s-ar fi aflat în prezența întregii lumi cu ochiul imens și necruțător al omenirii fixat numai și numai asupra lor. În schimb, ochiul părintelui lor ceresc părea să se fi retras și nu le dădea nici o încurajare. Aerul cald, însoțit al străzii îi făcea să tremure. Le dirdîiau inimile în ei la gîndul de a face un pas mai departe.

— Nu se poate, Hepzibah! E prea tîrziu, rosti Clifford cu adîncă amărăciune. Sîntem niște sta-fii! Nu avem nici un drept să ne amestecăm printre ființele omenеști — nu avem nici un drept nicăieri, în afara acestei case vechi, asupra căreia plutește un blestem și pe care sîntem osîndiți prin urmare să o bîntuim! Și apoi, urmă el cu acea sensibilă exigență caracteristică firii lui, n-ar fi nici potrivit, nici frumos să ne ducem! Nu-mi place să mă gîndesc că aș fi o apariție înspăimîntătoare pentru semenii mei și că la vederea mea copiii s-ar agăța de fustele mamelor.

Se retraseră iar în coridorul întunecos, și închiseră ușa. Dar cînd urcară din nou scara, interiorul casei li se păru de zece ori mai mohorît, aerul mai închis și mai îmbîcsit, din pricina mijirii și adierii de libertate pe care o întrezăriseră. Nu putuseră evada; temnicerul le lăsase ușa întredeschisă, doar în bătaie de joc, și se țînuse pe urmele lor pîndin-

du-i cum încearcă să se strecoare afară. Și când să treacă pragul, îi simțiseră gheara neîndurătoare. Căci ce altă temniță poate fi mai întunecată decît propria-ți inimă ? Ce alt temnicer e mai neînduplecat decît tine însuși !

Dar ar însemna să înfățișăm nedrept starea de spirit a lui Clifford dacă s-ar crede că era continuu sau de cele mai multe ori nefericit. Dimpotrivă, nu exista alt om în oraș, avem curajul să o afirmăm, chiar de-ar fi fost de două ori mai tînăr decît el, care să se bucure de atîtea clipe ușoare și lipsite de necazuri. Nu purta povara nici unei griji ; era scutit de problemele și preocupările legate de ziua de mîine care istovesc toate celelalte existențe și le fac să nu merite a fi trăite din pricina a însuși procesului de asigurare a mijloacelor de trai. În această privință era un copil — un copil pentru tot restul vieții sale, fie ea de lungă ori de scurtă durată. Într-adevăr, viața lui părea să fi stagnat la o perioadă foarte puțin îndepărtată de copilărie, și să fi înmănuncheat toate amintirile legate de acea epocă ; întocmai cum, după amețeaua pricinuită de o lovitură grea, conștiința redășteptată a victimei se fixează la un anumit moment care a precedat cu mult timp accidentul ce i-a buimăcit memoria. Uneori le povestea lui Phoebe și lui Hepzibah visurile ce-i vizitaseră somnul, și în care el juca invariabil rolul unui copil sau al unui adolescent. Relatările lui erau atît de amănunțite, încît o dată se ciondăni cu soră-sa asupra modelului sau desenelor imprimate pe un capot de creton purtat de maică-sa în visul din noaptea trecută. Hepzibah, făcînd caz de priceperea exactă a femeilor în asemenea chestiuni, susținea că rochia de casă era altfel de cum o descria Clifford ; dar cînd scoase dintr-un cufăr vechi

chiar capotul în cauză, se dovedi a fi identic cu amintirea pe care i-o păstrase el.

Dacă de fiecare dată cînd se deștepta din visuri atît de reale, Clifford ar fi trebuit să îndure tortura trecerii bruște de la adolescență la omul bătrîn și doborît, trăirea zilnică a unor atari șocuri ar fi fost de nerăbdut. Ar fi însemnat o cumplită agonie să se înfioare o dată cu revărsarea zorilor și apoi să tremure întreaga zi, pînă la ceasul de culcare ; și chiar după aceea printre nălucile de înflorire și întinerire ale somnului său s-ar fi amestecat o durere persistentă, de nepătruns și o lividă nuanță de nefericire. Dar lumina lunară a nopții se împletea cu ceața dimineții și-l învăluia ca într-o mantie ce se înfășura în jurul făpturii sale, și prin care arar răzbea realitatea ; nu i se întimpla des să fie pe de-a-ntregul treaz ci somnola cu ochii deschiși, și poate că atunci își închipuia că visează.

Și zăbovind mereu într-o epocă vecină cu copilăria, îndrăgea copiii și prin aceasta își păstra inima proaspătă ca un lac în care se revărsau riulețe de-abia țîsnite din izvor. Deși un delicat simț al cuviinței îl împiedica să dorească a se întovărăși cu copiii, nimic nu-i plăcea mai mult decît să privească prin fereastra boltită la o fetiță care alerga pe trotuar bătînd cercul, sau la un grup de școlari jucînd mingea. Și glasurile lor îi erau foarte plăcute, auzite de la depărtare, roind și amestecîndu-se unele cu altele ca muștele într-o odaie însorită.

Fără îndoială, Clifford ar fi fost bucuros să participe la jocurile lor. Într-o după amiază, îl cuprinsese o dorință irezistibilă să facă baloane de săpun ; în copilărie, fusese distracția lor favorită, îi șopti Hepzibah lui Phoebe. Priviți-l așadar, la fereastra boltită, cu o țeavă de lut în gură ! Pri-

viți-l cu părul lui cărunt, cu un zîmbet fantomatic, ireal, pe chipul unde mai plutește o umbră de grațioasă frumusețe, despre care pînă și cel mai aprig dintre vrăjmași ar trebui să admită că, din moment ce a supraviețuit atît de îndelung, e o frumusețe de natură spirituală și nemuritoare. Priviți-l trimițînd de la fereastră în stradă globuri aeriene ! Mici lumi efemere erau aceste baloane de săpun, iar pe suprafața nimicului lor se oglindea lumea cea mare, în curcubee scînteietoare ca fan-tezia. Era curios să urmărești cum priveau trecătorii aceste miraje sclipitoare care veneau plutind în jos, dînd o notă de fantastic monotonei atmosfere din jur. Unii se opreau să se uite și, poate, duceau cu ei imaginea plăcută a baloanelor, pînă la colțul străzii ; alții priveau în sus, supărați, de parcă bietul Clifford i-ar fi insultat lăsînd să plutească o amăgire de frumos atît de aproape de cărarea lor prăfuită. Foarte mulți întindeau degetul sau bastonul, ca să le și spargă ; și, de bună seamă, încercau o mulțumire perversă cînd globurile pictate cu frînturi de pămînt și de cer se spulberau de parcă nici n-ar fi fost.

În cele din urmă, tocmai cînd se întîmplă să treacă un domn mai în vîrstă, cu o înfățișare foarte demnă, un balon umflat pluti maiestuos și i se sparse drept în nas ! Domnul privi în sus, întii cu o căutătură aprigă, ascuțită, care pătrunse pe dată obscuritatea ferestrei boltite, apoi cu un zîmbet care iradia pe un spațiu de cîțiva metri în jur zăduful unei zile de arșiță.

— Aha, vărul Clifford ! strigă judecătorul Pyncheon. Ce ? Tot mai faci baloane de săpun ?

Rostise cuvintele pe un ton menit să fie blajin și dezmiardător, dar în care răsuna un sarcasm amar. Iar Clifford rămase literalmente paralizat

de spaimă. Făcînd abstracție de orice pricină de teamă care-și avea obîrșia în experiența lui din trecut, Clifford simțea față de judecător acea oroare înnăscută, originară, caracteristică unei firi slabe, delicate, sensibile, în prezența forței masive. Forța nu poate fi înțeleasă de slăbiciune și prin urmare e cu atît mai de temut. O rubedenie cu voință de fier, e cea mai cumplită sperietoare în cercul propriilor sale neamuri.

XII

DAGHEROTIPISTUL

Nu trebuie să se creadă că viața unei persoane atît de activă din fire cum era Phoebe, putea fi îngrădită între zidurile vechii case Pyncheon. În acele zile lungi de vară, izbutea să satisfacă toate solicitările lui Clifford asupra timpului ei liber, mult înainte ca soarele să apună. Oricît de potolită era existența cotidiană a lui Clifford, îi vlăguia totuși resursele de vitalitate. Nu s-ar putea spune că-l istovea mișcarea fizică — pentru că, exceptînd faptul că uneori mînuia o săpăligă de plivit bălării, sau se plimba pe alecea din grădină, ori, pe timp ploios, străbătea în lung și-n lat o încăpere spațioasă, neocupată — în restul timpului se lăsa în voia înclinației lui de a lincezi inert, fără să facă vreo sforțare a mădurelor și a mușchilor. Dar se vede treaba că sau ardea în el un foc mornit care-i consuma energia vitală, sau monotonia care ar fi împiclit ca o negură mintea altui om, pentru Clifford nu era de fapt monotonie. Poate că se afla în faza unei a doua dezvoltări și refaceri și extrăgea în mod constant hrană pentru suflet și intelect din priveliști, din sunete și întîmplări care pentru o persoană mai obișnuită cu lumea, ar fi trecut drept vid absolut. Așa cum pentru mintea crudă

a unui copil tot ce-l înconjoară este activitate și schimbare, e posibil să se întâmple la fel și cu o minte care, după o îndelungă perioadă de suspendare a vieții, trece printr-un proces de refăurire. Oricare ar fi fost cauza, Clifford se retrăgea de obicei la odihnă, ostenit, cînd razele asfințitului se topeau încă în perdelele ferestrei lui, sau se proiectau, cu irizări tîrzii, pe zidul odăii. Și în timp ce el, ca toți copiii, adormea devreme și își visa copilăria, Phoebe se găsea liberă să-și urmeze propriile preocupări în tot restul zilei și al serii.

Această libertate era esențială pentru sănătatea unui caracter chiar atît de puțin susceptibil la influențe morbide, ca acel al lui Phoebe. Casa cea veche, așa cum am mai spus, purta în zidurile ei și uscăciunea și umezeala putreziciunii ; a respira numai atmosfera acestei case, și tot ar fi fost nesănătos ; Hepzibah, cu toate că avea părțile ei merituoase și compensatoare, ajunsese un soi de smintită în urma unei izolări atît de îndelungate într-un singur loc, fără altă tovărășie decît cea a unei singure idei, a unei singure afecțiuni, și a unui singur și amar simț al nedreptății de care avusese parte. Cît despre Clifford, cititorul își poate da seama că era prea amorțit ca să poată exercita vreo influență morală asupra semenilor săi, oricît de intime și de strînse ar fi fost relațiile lui cu aceștia. Dar simpatia și atracția magnetică dintre oameni este mult mai subtilă și mai universală decît gîndim noi ; se produce, într-adevăr, între diversele straturi ale vieții organizate și se propagă de la unele la altele. De pildă, însăși Phoebe observase că o floare se ofilea mult mai repede în mîna lui Clifford sau a lui Hepzibah decît într-a ei ; și, prin aceeași lege, cum viața ei de zi cu zi nu era decît o mireasmă de floare pentru cele două suflete bolnave, ar fi

urmat în chip inevitabil ca fata îmbobocită să-și încovoae tulpina și să se ofilească mult mai curînd decît dac-ar fi fost purtată pe un piept mai tînăr și mai fericit. Afară numai dacă își ascultase din cînd în cînd impulsurile subite și-și îngăduise să respire puțin aer de țară într-o plimbare afară din oraș, sau puțină briză de mare de-a lungul coastei ; dacă se supusese îmboldurilor naturii specifice fetelor din Noua Anglie, luînd parte la o conferință cu temă filozofică ori metafizică, sau admirînd o panoramă de la șapte mile depărtare, ori ascultînd un concert ; dacă cutreierase orașul după cumpărături, scotocind prin rafturi întregi de mărfuri și întorcîndu-se acasă cu o panglică ; dacă-și cheltuise puțin din timpul liber citind *Biblia* în odaia ei, și ceva mai mult gîndindu-se la maică-sa și la meleagurile unde văzuse lumina zilei — numai dacă n-ar fi folosit asemenea leacuri morale, am fi văzut-o pe biata noastră Phoebe subțindu-se și căpătînd o înfățișare palidă și nesănătoasă, însușindu-și comporțări ciudate și sfielnice, prevestitoare a unui viitor posomorit, de fată bătrînă.

Chiar și așa, o schimbare devenise vizibilă ; o schimbare oarecum regretabilă, deși dacă-i știrbea din farmec într-o parte în schimb îi adăuga într-alta și poate cu mai mult preț. Phoebe nu mai vădea o veselie continuă, ci uneori arăta îngîndurată, ceea ce Clifford, în general, îndrăgea mai mult decît starea ei de bucurie neîntinată de odinioară ; pentru că acum izbutea să-l înțeleagă mai bine și cu mai multă delicatețe, și uneori îi tălmăcise propriile lui stări, făcîndu-l și pe el singur să se înțeleagă mai bine. Ochii ei deveniseră mai mari, mai întunecați, mai profunzi ; atît de profunzi uneori, în clipe de tăcere, încît păreau fîntîni

săpate adinc, în infinit. Arăta mai puțin copilăroasă decît prima dată, cînd am văzut-o coborînd din omnibuz ; mai puțin copilăroasă, și mai femeie.

Singurul om tînăr cu care Phoebe avea mai des prilejul să inchege relații, era dagherotipistul. În chip inevitabil, presiunea singurătății din jurul lor îi împinsese la unele deprinderi de oarecare familiaritate. Dacă s-ar fi întîlnit în alte împrejurări, probabil că nici unul dintre ei nu ar fi acordat prea multă atenție celuilalt, doar dacă mările deosebiri dintre dînșii nu ar fi acționat ca un principiu de atracție reciprocă. E adevărat că amîndoi erau personalități caracteristice pentru viața din Noua Anglie și, în consecință, aveau o bază comună în ceea ce privește manifestările exterioare ; dar în alcătuirea sufletească erau la fel de diferiți de parcă s-ar fi născut fiecare la alt pol al lumii. La începutul cunoștinței lor, Phoebe fusese mai reținută decît era firesc pentru natura ei deschisă și lipsită de complicații, în fața avansurilor destul de moderate ale lui Holgrave. Dar nici acum încă n-ar fi putut spune că-l cunoștea bine, deși se întîlneau aproape zilnic și discutau împreună într-un fel amabil, prietenesc și aparent familiar. Artistul îi împărtășise lui Phoebe, în frînturi, cîte ceva din istoria vieții lui. Așa tînăr cum era, și chiar de-ar fi fost să-și fi isprăvit pe loc cariera la punctul la care ajunsese acum, tot trăise în viața lui destule întîmplări cît să umple, respectabil, un tom autobiografic. Un romanț de felul lui Gil Blas¹, adaptat la societatea și moravurile americane, ar înceta să mai fie un romanț. Experiențele trăite de mulți,

¹ Eroul romanului cu același nume de Lesage. Gil Blas este în literatura franceză primul reprezentant al *picaro*-ului spaniol, un vagabond a cărui viață nomadă îl poartă prin tot felul de medii sociale și geografice.

care nu le socotesc nici măcar vrednice a fi istorisite, s-ar putea măsura cu vicisitudinile din prima parte a vieții spaniolului ; pe cînd izbînzile lor finale, sau țelurile spre care năzuiesc ar putea fi incomparabil mai înalte decît cele pe care un romanțier le-ar imagina pentru eroul său. Holgrave, după cum îi mărturisise cu oarecare mîndrie lui Phoebe, nu se putea împăuna cu obirșia lui, decît că era foarte umilă ; și nici cu educația primită, decît că era dintre cele mai sărăcăcioase cu puțință, dobîndită în cîteva luni de iarnă cît frecventase o școală districtuală. Lăsat de timpuriu să se călăuzească singur, începuse să-și cîștige existența cît era încă un băiețandru ; ceea ce a fost o împrejurare potrivită pentru dezvoltarea puterii lui de voință. Deși acum nu avea decît douăzeci și doi de ani (fără cîteva luni, care înscamnă cît anii într-o asemenea viață), fusese, pe rînd, întîi învățător la țară, apoi vînzător într-o prăvălie sătescă ; și, în același timp, sau ceva mai tîrziu, redactorul unui ziar politic sătesc. După aceea colindase Noua Anglie și Statele de mijloc în calitate de comisionar al unei firme din Connecticut care fabrica apă de colonie și parfumuri. Cu totul episodic învățase și practicasese dentistica, specialitate în care repurtase mari succese, în special prin fabricile din orașele de pe malurile rîurilor centrale. În calitate de pasager suplimentar, de un fel sau altul, pe un pachebot, călătorise în Europa și găsisese mijloacele ca înainte de a se întoarce, să viziteze Italia și o parte din Franța și din Germania. Ceva mai tîrziu, petrecuse cîteva luni într-o comunitate fourieristă. Mai recent, ținuse conferințe publice în problema hipnotismului, știință pentru care (așa cum o asigură el pe Phoebe și, într-adevăr, o convinse din plin, făcîndu-l pe Chan-

tecler, care scurma prin preajmă, să adoarmă pe loc) dovedea un deosebit talent.

Faza actuală de dagherotipist nu avea, în concepția sa, mai multă importanță, și nici perspective de mai mare stabilitate decît vreuna dintre fazele anterioare. Fusese adoptată cu ușurința nepăsătoare a aventurierului care trebuie să-și câștige piinea. Va fi lăsată deoparte cu aceeași nepăsare de îndată ce i se va năzări să-și câștige piinea prin alte mijloace. Dar foarte remarcabil și demonstrînd poate că tînărul deținea un echilibru moral mai mult decît obișnuit, era faptul că, purtat prin toate aceste meandre, Holgrave nu-și pierduse identitatea. Lipsit de un cămin statornic, schimbîndu-și mereu domiciliul și, în consecință, neavînd a da seama nici în fața opiniei publice, nici a unor persoane anumite; lepădîndu-și o înfățișare și prinzînd din zbor o alta, gata să fie înlocuită de o a treia — totuși eul lăuntric nu-i fusese violat ci, dimpotrivă, pretutindeni își purtase după el și conștiința. Era cu neputință să-l cunoști pe Holgrave fără să admiți că aceasta era realitatea. Hepzibah își dăduse seama. Și Phoebe îl descoperise curînd și de aceea îi dăruise încrederea pe care asemenea certitudine o poate inspira. Se simțea contrariată și uneori chiar îl dezaproba, dar nu fiindcă ar fi avut cea mai mică îndoială asupra integrității sale, indiferent cărei legi i s-ar fi supus, ci numai din pricină că acea lege diferea de a ei. O făcea să se simtă stîngenită, și părea să răstoarne toate valorile sigure din jurul ei prin lipsa lui de respect față de tot ceea ce era imuabil, cu excepția faptului cînd pretenția la imuabilitate putea fi justificată pe loc.

De altfel, Phoebe nu-l socotea a fi o natură afectuoasă. Era un observator prea calm și prea rece.

Phoebe îi simțea adeseori ochiul ; dar inima arareori, sau niciodată. Părea oarecum interesat de Hepzibah și de fratele ei, și chiar de Phoebe. Îi studia pe rînd, și nu-și îngăduia să omită nici cea mai mărunță trăsătură a individualității lor. Era gata să-i ajute în orice chip îi sta în puteri ; dar, pînă la urmă, niciodată nu făcea cauză comună cu ei, și nici nu dădea vreo dovadă concretă că îi îndrăgea mai mult pe măsură ce-i cunoștea mai bine. În legăturile cu ei, părea să fie în căutare de hrană mintală, și nu de sprijin afectiv. Phoebe nu putea înțelege ce-l interesa atît de mult la neamurile ei și la ea din punct de vedere intelectual, din moment ce nu-i considera de loc sau, relativ, prea puțin, ca obiecte de afecțiune umană. În convorbirile lui cu Phoebe, artistul se interesa îndeosebi de bunăstarea lui Clifford, pe care, cu excepția festivităților duminicale, îl vedea rar.

— Tot mai pare fericit ? o întrebă într-o zi.

— E fericit ca un copil, răspunse Phoebe, dar și de necăjit se necăjește la fel de ușor ca un copil.

— Ce anume îl necăjește ? Împrejurările din afară sau ceva din inima lui ?

— Eu nu pot să-i ghicesc gîndurile ! Cum aş putea ? răspunse Phoebe puțin înțepată. Foarte des, dispoziția lui se schimbă fără vreo pricină de care ți-ai putea da seama, întocmai cum soarele se lasă întunecat de un nor. În ultima vreme, de cînd am început să-l cunosc mai bine, simt că nu se cuvine să-i cercetez îndeaproape stările de tristețe. A trecut printr-o suferință atît de grea, încît inima lui a devenit sacră și purificată prin durere. Cînd e vesel — cînd soarele îi luminează mintea — numai atunci citez să privesc și eu în ea, dar numai pînă unde se întinde lumina și nu mai departe. Acolo unde începe umbra, e tărîm sacru.

— Ce frumos îți exprimi sentimentele ! observă artistul. Pot înțelege acest simțămînt, deși nu l-am cunoscut niciodată. Dacă mie mi s-ar fi oferit prilejul dumitale, nici un fel de scrupul nu m-ar fi împiedicat să-l sondez pe Clifford pînă în adîncul unde ar fi pătruns firul meu de măsurat.

— Ciudat că dorești asemenea lucru ! remarcă Phoebe fără să vrea. Ce înseamnă vărul Clifford pentru dumneata ?

— O, nimic — nimic, de bună seamă ! răspunse Holgrave zîbind. Numai că lumea asta în care trăim este atît de bizară și de neînțeles ! Cu cît o privesc mai mult, cu atît mă nedumerește mai tare ; și încep să bănuiesc că dezorientarea unui om e măsura înțelepciunii sale. Bărbații și femeile, chiar și copiii, sînt niște creaturi atît de stranii încît niciodată nu poți fi sigur că îi cunoști într-adevăr și nici că poți ghici ce-au fost în trecut, din ceea ce vezi că sînt acum. Judecătorul Pyncheon ! Clifford ! Ce enigmă complexă — o complexitate a complexităților, asta întruchipează aceștia doi ! Ar fi nevoie de o înțelegere intuitivă, cum e aceea a unei fete pure, ca să poată limpezi această enigmă. Un simplu observator cum sînt eu (lipsit de intuiție, înzestrat, în cel mai bun caz, cu subtilitate și agerime) e sigur că o s-o ia razna cînd va trebui să tragă concluziile.

Artistul schimbă apoi vorba întorcînd discuția spre subiecte mai puțin întunecate decît cel pe care tocmai îl atinseseră. Phoebe și el erau tineri cînd se aflau împreună ; în experiența lui prematură de viață, Holgrave nu-și pierduse în întregime acel minunat spirit al tinereții care, țîșnind dintr-o singură inimă mică și dintr-o singură fantezie, se revarsă asupra universului întreg, făcîndu-l să stră-

lucească la fel de proaspăt ca în prima zi a crea-
țiunii. Tinerețea omului e tinerețea lumii ; cel pu-
țin așa o simte el și își imaginează că substanța
de granit a pământului e o materie încă maleabilă,
pe care o poate plămădi după placul lui. Așa stă-
teau lucrurile și cu Holgrave. Putea să discute cu
înțelepciune despre marea vechime a universului
dar de fapt nu credea în ceea ce spune ; el era încă
tînăr și de aceea privea universul — acest bătrîn
libidinos, cu barbă-sură și brăzdat de zbîrcituri,
decrepit, fără să fie venerabil — ca pe un ținc fra-
ged, care putea fi încă transformat în ceea ce ar
trebui să fie, deși pînă acum nu prea dăduse semne
c-ar vrea să se transforme. Avea acel simț, sau
acea previziune lăuntrică — pe care un tînăr dacă
nu o are, mai bine nu s-ar fi născut, iar un om
matur, dacă o pierde cu totul, mai bine ar muri
— anume previziunea că oamenii nu sînt osindiți
să se tîrască de-a pururi pe vechea cale a răului,
ci că, în chiar acest moment, se fac auziți vesti-
torii unei ere de aur, care ar putea fi desăvîrșită
încă în timpul vieții noastre. Î se părea lui Ho-
lgrave — așa cum, fără îndoială, li se păru-se tutu-
ror visătorilor din fiecă veac de la nepoții lui Adam
încoace — că în această anume perioadă, mai mult
decît oricînd, Trecutul mucegăit și năpădit de
mușchi trebuie smuls și strivit, instituțiile lipsite
de viață zvîrlite din drum, iar cadavrele lor îngro-
pate și totul reluat de la capăt.

În ce privește punctul cel mai important — fie
să nu apucăm ziua în care să ne îndoim de
aceasta ! — în ce privește veacurile mai bune care
urmează să vină, artistul avea, de bună seamă,
dreptate. Greșeala lui consta numai în presupu-
nerea că această anume epocă prezentă, singura
din toate cele trecute sau viitoare, e cea menită

să vadă cum veșmintele zdrențuite ale vechiului sînt înlocuite cu un costum nou-nouț în loc să se reinnoiască treptat, prin peticeli ; greșeala lui consta în faptul că folosea scurtul răstimp al vieții sale drept măsură pentru o prefacere care nu cunoaște sfîrșit ; și, mai mult ca orice, în faptul că-și închipuia că pentru îndeplinirea marelui țel final avea vreo importanță dacă el personal lupta de partea lui sau împotriva-i. Dar artistului îi făcea bine să gîndească astfel. Acest entuziasm, infiltrîndu-se în calmul firii sale și, în felul acesta, luînd aspectul gîndirii și înțelepciunii înrădăcinate, îl ajuta să-și mențină tinerețea pură, și să-și înalțe aspirațiile. Și cînd anii se vor lăsa cu mai multă greutate asupra-i, iar credința din tinerețe va fi știrbită de către inevitabila experiență, schimbarea se va petrece fără o bruscă și violentă răzvrătire a sentimentelor. El va continua să creadă încă în destinul din ce în ce mai luminos al omului, și poate că-l va iubi cu atît mai mult cu cît — spre folosul său — îi va recunoaște neputința ; iar credința trufașă cu care a pornit în viață va fi schimbată, cu profit, pe una mai umilă, cînd își va da seama că prin strădaniile sale cel mai bine intenționate omul nu făurește decît un fel de vis, în timp ce unicul făuritor de realități este Dumnezeu.

Holgrave citise foarte puțin, și chiar acest puțin îl citise din mers pe șoseaua principală a vieții, acolo unde limbajul spiritual al cărților se amestecă nemijlocit cu larva mulțimii, astfel încît și una și cealaltă pierde orice sens propriu. Se considera un gînditor și, fără îndoială, avea o natură meditativă, dar fiind nevoit să-și descopere singur drumul, poate că de-abia ajunsese la punctul de unde un om instruit începe să gîndească. Ade-

vărata valoare a caracterului său consta în acea conștiință adîncă a forței lăuntrice, care-l făcea să-și considere toate vicisitudinile trecutului doar ca pe niște primeniri de veșminte ; consta în entuziasmul lui, atît de calm încît aproape că nici nu-i percepea existența, dar care infuza căldură oricăreia dintre acțiunile sale ; în ambiția personală ascunsă — atît pentru ochii lui cît și pentru ai celorlalți — printre alte impulsuri generoase, dar în care mîjgea o anumită eficiență, ce l-ar fi putut face într-o bună zi să se cristalizeze din teoretician în campionul unei cauze practice. Luat în tot, valoarea sa consta în cultura și lipsa lui de cultură — în filozofia lui primară, sălbatică, cețoasă, și experiența practică ce-i contracara unele tendințe ; în zelul lui mărinimos de a dobîndi bunăstarea omului și disprețul față de tot ce era prestabilit de secole a fi în favoarea omului ; în credința și în necredința sa. Prin ceea ce deținea și prin ceea ce-i lipsea, artistul putea fi socotit un reprezentant al multora dintre confrății săi din Noua Anglie.

Ar fi greu să-i prevedem evoluția. S-ar părea că Holgrave avea unele însușiri care, într-o țară unde bunurile ar fi la îndemîna celui în stare să le culeagă, l-ar fi dus negreșit la dobîndirea unora dintre valorile lumesti. Dar toate aceste chestiuni sînt încîntător de nesigure. Aproape la fiecare pas din viață întîlnim tineri exact de vîrsta lui Holgrave, de la care așteptăm înfăptuiri minunate, dar despre care, chiar după ce-am întreprins o îndelungă și minuțioasă investigație, nu mai auzim un cuvînt. Efervescența tinereții și a pasiunii și lustrul proaspăt al intelectului și al imaginației le dau o falsă strălucire care-i amăgește și pe ei și pe alții. Ca acele cretoane, stămburi sau inuri care

îți iau ochii cît sînt noi, dar care nu rezistă la soare și la ploaie, și după spălătură capătă o înfățișare ponosită.

Dar pe noi ne interesează Holgrave așa cum îl aflăm în această anumită după amiază, în adăpostul grădinii Pyncheon. Din punctul acesta de observație, e plăcut să privești un tinăr însuflețit de atîta încredere în forțele lui, și cu o înfățișare plină de vigoare — atît de puțin tocît în urma numeroaselor probe care i-au pus la încercare metalul — e plăcut să-l vezi discutînd blajin cu Phoebe. Aceasta l-a nedreptățit cînd l-a judecat c-ar fi rece ; sau dacă-i într-adevăr așa, acum s-a încălzit. Fără ca Phoebe să urmărească asemenea țel, și fără ca el să-și dea seama, fata făcuse din Casa cu șapte frontoane un cămin și pentru Holgrave, iar din grădină un colțișor familiar. Cu aceea putere de pătrundere cu care se lăuda, artistul își închipuia că e în stare să vadă prin Phoebe și de jur împrejurul ei, că o poate citi ca pe o pagină deschisă dintr-o carte de copii. Dar naturile acestea străvezii sînt adeseori amăgitoare în profunzimile lor ; pietricelele de pe fundul fîntinii sînt mult mai îndepărtate decît ni se pare. Și artistul, indiferent ce gîndea despre posibilitățile lui Phoebe, se simțea ispitit, prin nu știu ce farmec ascuns al ei, să-i vorbească deschis despre ce visa el să facă în lume. Se dezvăluia ca în fața altui eu. E cu putință că în timp ce vorbea uita de prezența fetei și se lăsa purtat doar de nestăvilitul flux al gîndului, care atunci cînd e înaripat de entuziasm și de emoție, se revărsă în primul rezervor pe care-l întilnește. Dar dacă i-ai fi privit prin crăpăturile gardului grădinii, seriozitatea și obrajii aprinși ai tinărului te-ar fi îndreptățit să bănuiești că-i făcea fetei o declarație de dragoste.

În cele din urmă, Holgrave rosti ceva care o făcu pe fată să-l întrebe cum a cunoscut-o pe verișoara Hepzibah și cum de se hotărîse să locuiască în mohorita casă Pyncheon. Fără să-i răspundă direct, tînărul se întoarse dinspre Viitorul care fusese pînă în momentul acela tema pledoariei sale, și începu să vorbească despre influențele Trecutului. Un subiect care, de fapt, nu-i decît reverberația celui-lalt.

— Oare niciodată, niciodată, n-o să ne descotorosim de trecut? strigă el păstrînd tonul serios al conversației de pînă atunci. Trecutul e asemenea cadavrului unui uriaș care zace deasupra prezentului. De fapt, s-ar putea spune mai curînd că un uriaș tînăr este nevoit să-și irosească puterile cărînd în spinare cadavrul unui uriaș bătrîn, bunicu-său, care a murit de multă vreme și nu așteaptă decît să fie înmormîntat cum se cuvine. Gîndește-te numai și-ai să te miri cînd ai să-ți dai seama în ce măsură sîntem robii vremurilor trecute — sclavii Morții, dac-ar fi să spunem lucrurilor pe nume.

— Nu înțeleg, răspunse Phoebe.

— De pildă, continuă Holgrave, dacă un om decedat a lăsat un testament, înseamnă că dă dispoziții privitoare la o avere care nu mai este a lui; sau dacă moare fără să fi lăsat testament, averea e împărțită potrivit cu dispozițiile altor oameni morți cu mult înaintea lui. Un mort stăpînește toate curțile noastre de judecată; iar judecătorii vii nu fac decît să dezgroape și să repete hotărîrile mortului. Citim cărțile scrise de cei morți; ridem la glumele celor morți și plîngem la patosul lor! Ne îmbolnăvim de aceleași boli fizice și morale ca și cei morți și murim în urma acelorași leacuri cu care doctorii morți și-au ucis pacienții. Ne închi-

năm dumnezeirii vii, după canoanele și crezurile făurite de morți. Orice încercare pornită din inițiativa noastră este frinată de mîna înghețată a unui mort. Oriunde ne-am întoarce ochii, fața albă, neînduplecată a cîte unui mort ne întîmpină privirea și ne îngheață inima ! Și noi înșine va trebui să murim ca să putem exercita cea mai mică influență asupra lumii noastre, care din clipa aceea va înceta să mai fie lumea noastră, și va fi lumea altei generații, în viața căreia nu avem nici un drept să ne amestecăm. Ar mai fi trebuit să adaug că și de locuit locuim în casele morților ; ca de pildă în această Casă cu șapte frontoane !

— Și de ce să nu le locuim, atîta timp cît ne simțim bine în ele ? întrebă Phoebe.

— Dar nădăjduiesc să ajungem ziua în care omul nu-și va mai clădi casa pentru posteritate. Și de ce-ar face-o ? Ar putea tot atît de bine să-și comande și-un costum de haine dintr-un material durabil — din piele, din gutapercă, sau mai știu eu ce material durează mai mult — astfel încît să-l poată folosi și nepoții lui, care să apară în societate întocmai sub înfățișarea lui de azi. Dacă fiecărei generații i s-ar îngădui și i s-ar cere să-și clădească propriile case, această singură schimbare, relativ lipsită de importanță în sine, ar implica aproape toate reformele pe care le așteaptă societatea. Mă îndoiesc dacă pînă și edificiile publice — capitoliile, palatele administrative, tribunalele, primăriile și bisericile — ar trebui durate din materiale atît de trainice cum sînt piatra și cărămizile. Ar fi mai bine să se năruie la fiecare douăzeci de ani sau cam așa ceva, ca un avertisment către oameni ca să reexamineze și să reformeze principiile pe care le simbolizează aceste autorități.

— Cît de mult urăști tot ce-i vechi, strigă Phoebe îngrozită. Amețesc numai la gîndul unei lumi atît de schimbătoare !

— Nu-mi place nimic din ce-i mucegăit ! Casa cu șapte frontoane ! Socotești că-i o locuință sănătoasă, cu șindrila ei afumată și acoperită de mușchi, care arată cît e de umedă ; cu odăile întunecoase și scunde ; cu negreala și jegul de pe pereți care nu-i decît cristalizarea răsuflărilor omenești, inhalate și exalate acolo, în amărăciune și chin ? Casa asta ar trebui purificată prin foc — purificată pînă cînd nu s-ar alege decît scrumul din ea.

— Atunci de ce locuiești aici ? întrebă Phoebe puțin înțepată.

— O, eu îmi continui studiile ; dar nu studiez în cărți. Casa aceasta, după părerea mea, este o expresie a acelui Trecut hidos și dezgustător, cu toate influențele lui viciate, împotriva căruia tocmai am perorat. Locuiesc vremelnice în ea, ca să învăț mai bine cum să o urăsc. Fiindcă veni vorba, ai auzit vreodată povestea despre Maule, vrăciul, și despre cele petrecute între el și străbunicul dumitale cel nemăsurat de puternic ?

— Da, am auzit-o. Am auzit-o odată, demult, de la tatăl meu, și de vreo două sau trei ori de la verișoara Hepzibah, în această lună de cînd mă aflu aici. Verișoara Hepzibah pare să creadă că toate năpastele care s-au abătut asupra familiei Pyncheon se trag de la sfada aceea cu vrăciul, cum îl numești dumneata. Dar și dumneata, domnule Holgrave, pari să gîndești la fel. Ce ciudat e să acorzi încredere unui lucru atît de absurd în timp ce respingi altele mult mai vrednice de crezare.

— Cred în întîmplarea aceea, răspunse artistul cu seriozitate, în întîmplarea aceea privită nu ca o superstiție, ci ca un fapt incontestabil dovedit

și ca o teorie ce servește de exemplu. Uite ce e : sub acoperământul acestor șapte frontoane la care ne uităm noi acum, și pe care bătrînul colonel Pyncheon le-a merit să fie adăpostul stirpei sale, întru propășire și fericire, pînă în vremuri mult mai îndepărtate decît cele ale zilelor noastre — sub acest acoperământ s-au ivit, într-un răstimp de trei secole, pricini de remușcări continue, speranțe mereu înfrînte, vrăjmășii îndîrjite între neamuri, felurite calamități, morți ciudate, bănuieli cumplite, o negrăită dezonoare — suferințe pe care, în totalitatea lor sau în cea mai mare parte, eu am puțința de a le pune în legătură directă cu acea înverșunată dorință a puritanului de a înrădăcina și a înzestra o familie. A înrădăcina o familie ? Această idee stă la temelia celor mai multe dintre nedreptățile și ticăloșiile săvîrșite de oameni ! Adevărul este că, cel mai tîrziu o dată la o jumătate de veac, orice familie ar trebui să se înece în masa uriașă, amorfă a umanității, uitînd în felul acesta de tot ce-o leagă de strămoși. Ca să-și păstreze prosperitatea, singele omenesc ar trebui îndreptat să curgă prin curenți ascunse, așa cum apa unui apeduct este canalizată prin conducte subpămîntene. În existența familială a acestor descendenți Pyncheon, de pildă — iartă-mă Phoebe, dar pe dumneata nu te pot socoti ca făcînd parte din ei — în scurta lor genealogie din Noua Anglie a fost timp îndeajuns ca să se molipsească cu toții de un fel sau altul de sminteală !

— Vorbești despre neamurile mele fără nici un pic de respect, răspunse Phoebe, întrebîndu-se dacă ar trebui să se simtă jignită sau nu.

— Rostesc gînduri sincere, adresîndu-mă unei minți sincere, răspunse Holgrave cu o vehemență pe care Phoebe nu i-o cunoscuse pînă atunci. Ade-

vărul e acesta pe care ți-l spun eu. Ba mai mult, făptașul inițial și părintele marii nedreptăți pare să se fi perpetuat și să străbată încă străzile orașului nostru — cel puțin o copie fidelă a lui ca trup și suflet — și avînd cele mai frumoase perspective de a transmite posterității o moștenire tot atît de bogată și de păcătoasă precum a primit-o și el. Îți amintești de clișeu de dagherotip și de asemănarea cu portretul bătrînului colonel ?

— Cu cîtă seriozitate vorbești ! exclamă Phoebe, privindu-l surprinsă și nedumerită, jumătate alarmată, jumătate gata să izbucnească în ris. Spuneai ceva de sminteala familiei Pyncheon ; e molipsitoare ?

— Înțeleg ce vrei să spui ! răspunse artistul roșind și rîzînd. Cred că și eu sînt puțin nebun. De cînd m-am mutat în aripa de sub vechiul fronton, povestea aceasta s-a înstăpînit cu o bizară îndîrjire pe mintea mea. Și ca să mă pot elibera de obsesie am transpus sub formă de legendă un episod din istoria familiei Pyncheon care mi-e foarte cunoscut, și am de gînd să public povestirea într-un magazin.

— Scrii pentru magazine ? se interesă Phoebe.

— E cu puțință să nu știi ? strigă Holgrave. Ce ți-e și cu faima literară ! Da, domnișoară Phoebe Pyncheon, printre multiplele mele talente minunate se numără și acela de a scrie povestiri ; și numele meu a figurat, te încredințez, pe copertile publicațiilor *Graham* și *Godey*, făcînd față la fel de onorabil, din cîte am putut vedea, în orice înșirare de nume consacrate cu care se afla asociat. Se spune că am oarecare pricepere la literatura umoristică, iar în ce privește cea patetică, pot storce lacrimi exact ca o ceapă. Dar vrei să-ți citesc povestirea mea ?

— Da, dacă nu-i prea lungă, spuse Phoebe, și adăugă rîzînd : sau prea plicticoasă.

Cum dagherotipistul nu putea hotărî singur asupra acestui din urmă punct, scoase sulul de file scrise și, în timp ce ultimele raze de soare poleiau cele șapte frontoane, începu să citească.

XIII

ALICE PYNCHION

Într-o bună zi, tinărul timplar Matthew Maule primi o solie din partea onorabilului Gervayse Pyncheon, care-i cerea să se înfățișeze de îndată la Casa cu șapte frontoane.

— Ce dorește stăpînul tău de la mine ? îl întrebă timplarul pe slujitorul negru al domnului Pyncheon. Are casa nevoie de vreo reparație ? Eh, s-ar putea să aibă, după atîta amar de vreme ; și ăst lucru n-ar fi spre ponegrirea părintelui meu, care a zidit-o. Nu mai departe de duminica trecută citeam înscrisul de pe mormîntul bătrînului colonel ; și socotind de la acea dată, casa s-a fost ridicat acum treizeci și șapte de ani. Nu-i dar de mirare dacă acoperișul s-o fi măcinat oleacă.

— Eu nu știu ce vrea stăpînul, răspunse Scipio. Casa e casă foarte bună, și așa crede și colonelul cel bătrîn ; altfel de ce bătrînul bîntuie așa prin casă și sperie pe un biet negru ?

— Bine, bine, prietene Scipio ; încunoștiințea-ză-l pe stăpînul tău că sosesc, răspunse timplarul rîzînd. Pentru o treabă cinstită, de meseriaș, găsește oricînd în mine omul care-i trebuie. Și zi așa, casa-i bîntuită ? Ei, ar fi nevoie de un meșter mai voinic decît mine ca să gonească stafiile din

Casa cu șapte frontoane. Chiar dacă s-ar potoli colonelul, adăugă el bolborosind ca pentru sine, e sigur că bunicu-meu, vrăciul, nu le-ar da pace la alde Pyncheon atîta timp cît mai stă scîndură peste scîndură în zidurile casei lor.

— Ce tot bombănești acolo, Matthew Maule ? întrebă Scipio. Și ce privești așa întunecat la mine ?

— Nu-i nimica, cioroiule, răspunse tîmplarul. Crezi că în afară de tine nimeni n-are dreptul să arate întunecat ? Du-te dé-l vestește pe stăpînul tău că vin ; și dacă din întîmplare o vezi pe jupînița Alice, copila lui, înfățișează-i umilele omagii respectuoase ale lui Matthew Maule. A adus cu ea din Italia un chip frumos — frumoasă, și nobilă, și mîndră e Alice Pyncheon !

— Cine să vorbească de domnișoara Alice, strigă Scipio în timp ce se întorcea din misiunea sa. Tîmplarul ăsta nenorocit ! El n-are voie nici să privească de departe la ea !

Trebuie să spunem că tînărul Matthew Maule, tîmplarul, era un om prea puțin înțeles și nu prea îndrăgit în orașul unde locuia ; nu se putea cîrți împotriva cinstei sale, sau împotriva destoiniciei și rîvnei cu care-și făcea meseria. Neplăcerea (cum am putea-o pe drept numi) cu care-l priveau mulți era în parte rodul propriului său fel de a fi și a se purta, iar în parte era un simțămînt moștenit.

El era nepotul unui Matthew Maule de mai demult, unul dintre cei dintîi locuitori ai orașului și care la vremea lui a fost un vrăjitor faimos și cumplit. Țst bătrîn păcătos fusese unul dintre osîndiți, atunci cînd Cotton Matthew și frații lui întru biserică și învățații judecători, și alți înțelepți, și Sir William Phipps, chibzuitul guvernator, s-au străduit cu atîta osîrdie să stoarcă de vlagă pe Marele

Vrăjmaș al sufletelor omenești, trimițînd o parte din învățăceii lui să urce cărarea stîncoasă de pe Dealul Spînzurătorilor. Neîndoielnic, de atunci înc-oace s-a iscat bănuiala că, drept nefericită urmare a unei prea mari rivne în înfăptuirea acestui țel vrednic în sine, urmărirea de vrăjitori s-a dovedit a fi mai puțin pe placul Tatălui Ceresc, decît pe-al Marelui Vrăjmaș pe care ei gîndiseră să-l îndureze și să-l covîrșească. Dar nu-i mai puțin adevărat, cu toate astea, că groaza și spaima au întunecat amintirea celor ce și-au pierdut viața pentru cumplita crimă de vrăjitorie. Se spune că mormintele lor, aflate în crăpăturile stîncilor, nu-i pot ține locului pe morții zvîrliți cu atîta pripă în ele. Mai cu seamă despre Matthew Maule se povestește că șovăia tot atît de puțin și-i venea la fel de ușor să se scoale din groapa lui, ca unui om obișnuit să se scoale din pat, și era văzut tot așa de des la miezul nopții cum îi vezi pe cei vii la miezul zilei. Ne-suferitul vraci (pe care pedeapsa cea nimerită părea să nu-l fi îndreptat de loc) avea năravul neclintit de a bîntui o anumită locuință, numită Casa cu șapte frontoane, cu al cărei stăpîn pretindea să fi avut o sfadă pentru o proprietate de pămînt. Strigoii, zice-se — cu acea îndărătnicie care în timpul vieții fusese una din trăsăturile care-l deosebeau de alții — stăruia că el ar fi proprietarul de drept al pămîntului pe care fusese durată casa. Condițiile lui erau următoarele : sau plata arendei pentru teren din ziua în care s-a pus piatra de temelie a casei, sau renunțarea la întreaga reședință; dacă nu, atunci dînsul, creditorul-strigoi, își va viri miinile în toate treburile familiei Pyncheon și va face ca totul să le meargă de-a-ndoaselea, fie și la o mie de ani după moartea sa. Era poate o poveste nebună, dar nu părea cu totul de necrezut celor

ce-și aduceau aminte cît de îndărătnic și de neclintit fusese în viață acest bătrîn vraci Maule.

Ei, și nepotul vraciului, tînărul Matthew Maule din povestea noastră, se zice că moștenise unele din năravurile bunicului. E de mirare cîte trăsni se istoriseau în legătură cu acest tînăr. Mergea vorba, de pildă, că ar fi avut ciudata putere de a pătrunde în visurile oamenilor și de a le mînuî după bunul lui plac, cam așa cum face regizorul cu o piesă de teatru. Se șușotea mult prin vecinătate, mai ales printre vecinii cu fustă, despre așa zisa putere vrăjită a ochiului lui Maule. Unii ziceau că poate citi în mințile oamenilor; alții că, prin puterea miraculoasă a ochiului său, îi atrage pe oameni în gîndurile lui sau îi trimite, dacă-i vine cheful, să facă tîrguieli pentru bunicu-su pe lumea cealaltă; iar alții susțineau că are prețioasa putere de a deochia, și că prin privirea lui putea vătămă grîul și stomacul copiilor pînă se uscau ca mumiile. Dar, la urma urmelor, ce-i dăuna mai mult tîmplarului era, în primul rînd, firea lui singuratică și aspră, iar în al doilea rînd faptul că nu mergea la biserică, de unde se iscase bănuiala că ar fi fost eretic în ce privește religia și politica.

După ce primi solia domnului Pyncheon, tîmplarul zăbovi puțin pînă termină o treabă pe care o începuse, și apoi luă drumul spre Casa cu șapte frontoane. Această cunoscută clădire, deși poate puțin învechită ca stil, era încă o reședință familială la fel de respectabilă ca a oricărui alt gentilom din oraș. Proprietarul de acum, Gervayse Pyncheon, nu putea suferi casa, se zice, ca urmare a faptului că, în copilărie, nervii îi fuseseră puternic zdruncinați prin moartea neașteptată a bunicului său. Chiar cînd da să se cațere pe genunchii bunicului, băiatul descoperise că bătrînul puritan

nu mai era decît un leş ! Cînd ajunse la anii bărbăţiei, domnul Pyncheon făcu o călătorie în Anglia, unde se căsătorî cu o tînră bogată ; drept urmare, petrecu mulţi ani fie în ţara de baştină, fie în felurite oraşe de pe continentul european. În tot acest timp, reşedinţa familială fu dată în grijă unei rude, care primi îngăduinţa să-şi facă aci cămin, cu condiţia să menţină casa şi dependenţele în stare bună. Această condiţie fu îndeplinită cu atîta credinţă, încît acum cînd timplarul se apropia de casă, ochiul lui ager nu putea desluşi nimic care să fi avut nevoie de vreo reparaţie. Piscurile celor şapte frontoane împungeau văzduhul ; acoperişul de şindrilă părea să nu fi lăsat picătură de apă să-l pătrundă ; iar tencuiala strălucitoare acoperea în întregime zidurile, scînteind în soarele de octombrie, de parcă abia cu o săptămîină înainte fusese aşternută.

Casa avea acea plăcută înfăţişare de viaţă, asemănătoare cu expresia de mulţumire pe care o rodnică activitate o dă chipului omenesc. Îţi puteai da seama pe dată că o însufleţea forfota unei familii mai numeroase. Pe poartă tocmai intra o încărcătură uriaşă de lemne de stejar, îndreptîndu-se spre şoproanele din spate ; bucătăreasa cea trupeşă — sau poate că era jupîneasă — stătea în uşa lăturalnică tînguindu-se pentru nişte curcani şi alte orătănii pe care le adusese spre vînzare un om de la ţară. La ferestrele catului de jos se zărea cînd şi cînd, în goană, chipul cîte unei slujnice, îngrijit dichisită, sau faţa cafenie şi lucioasă a cîte unui sclav. La o fereastră deschisă de la catul al doilea, deasupra unor ghivece cu flori frumoase şi gingaşe — flori exotice, dar care nu cunoscuseră niciodată un soare mai prietenos decît cel al toamnei din Noua Anglie — se apleca silueta unei ti-

nece fete, la fel de exotică, și la fel de frumoasă și de gingașă ca și florile. Prezența ei dădea întregii clădiri o nespusă grație și un farmec delicat. Altminteri, casa era masivă și plăcută la înfățișare, părînd potrivită a fi reședința unui patriarh, care și-ar fi statornicit cartierul general în aripa de sub frontonul central, acordînd cîte una din celelalte aripi fiecăruia dintre cei șase fii ai săi, în timp ce hornul cel mare din mijloc ar fi fost simbolul inimii lui generoase, ce împărtășea căldură la toți și strîngea în juru-i cele șapte hornuri mai mici, închegînd un întreg.

Frontonul principal era împodobit cu un cadran solar, vertical ; timplarul, trecînd pe sub el, ridică ochii și observă ce oră era.

„Sînt ceasurile trei ! își spuse în sinea lui. Tăc-meu mi-a povestit că acest cadran a fost așezat numai cu un ceas înainte de moartea colonelului. Și cu cîtă exactitate a măsurat timpul în toți acești treizeci și șapte de ani ! Umbra se întinde, se întinde, și privește peste umărul soarelui !“

Potrivit ar fi fost ca un meșteșugar de seama lui Matthew Maule, cînd era chemat la casa unui nobil, să se îndrepte spre ușa din spate, pe unde intrau îndeobște slugile și lucrătorii ; sau cel puțin spre ușa lateralnică, unde veneau neguțătorii mai chivernisiți. Dar timplarul era foarte mîndru și țănoș din fire și mai cu seamă în clipa asta inima-i era amară de simțul nedreptății străbune, pentru că, în mintea sa, marea casă Pyncheon se înălța pe un pămînt care i se cuvenea lui. Chiar pe peticul ăsta de glie, în vecinătatea unui izvor cu apă dulce, bunicu-său doborîse pădurea de pini și-și zidise căsuța în care i se născuseră copiii ; iar colonelul Pyncheon nu izbutise să smulgă dreptul de proprietate decît din degetele țepene

ale unui mort. Astfel încît tînăru! Maule se duse drept spre uşa principală, adăpostită sub un portal din lemn de stejar sculptat, şi izbi atît de vajnic cu ciocănaşul de oţel, încît ţi-ai fi putut închipui că însuşi negurosul vraci bătrîn aştepta în prag.

Negrul Scipio răspunse la chemare cu o grabă miraculoasă, dar cînd văzu că nu-i decît tîmplarul, îşi dădu ochii peste cap de mirare.

— Doamne iartă-mă, ce mai om mare o fi şi tîmplarul ăsta ! bombăni Scipio în barbă. Cui i-ar da prin cap c-o să bată în uşă cu ciocanul cel mare !

— Am venit ! spuse Maule cu asprime. Călăuzeşte-mă spre odaia stăpînului tău !

Cînd intră în casă, un tril de muzică dulce şi duioasă vibră de-a lungul coridorului, venind dinspre una din încăperile de sus. Răsuna clavecinul pe care Alice Pyncheon îl adusese cu ea de dincolo de mări. Frumoasa Alice îşi închina răgazurile feciorelnice florilor şi muzicii, cu toate că cele dintii erau făcute să se ofilească, iar în melodii adesea tremura tristeţea. Fusesse instruită în străinătate şi nu se împăca uşor cu felul de viaţă din noua Anglie, unde niciodată frumosul nu putuse încolţi.

Cum domnul Pyncheon aşteptase cu nerăbdare sosirea lui Maule, negrul Scipio se grăbi, de bună seamă, să-l ducă pe tîmplar în faţa stăpînului său. Odaia în care se afla gentilomul era un salon nu prea mare, răspunzînd în grădină, şi cu ferestrele adumbrite de frunzişul pomilor fructiferi. Făcea parte din apartamentul personal al domnului Pyncheon şi adăpostea o mobilă luxoasă şi scumpă, adusă în cea mai mare parte de la Paris ; duşumeaua era acoperită cu un covor (lucru neobişnuit în vremurile acelea) ţesut cu atîta măiestrie şi bogăţie, încît florile aşternute pe el străluceau de

parc-ar fi fost vii. Într-un colț se găsea o femeie din marmură, a cărei frumusețe îi era unicul veșmint — dar părea îndeajuns. Pereții erau împodobiti cu citeva tablouri ce arătau a fi vechi și în a căror splendoare se topise o culoare gingașă ce se răspindise peste tot. Lângă cămin se afla un scrin mare și foarte frumos din abanos încrustat cu ivoriu — o mobilă antică pe care domnul Pyncheon o cumpăraseră la Venetia, și în care păstra medalii, monezi vechi, și alte mici curiozități prețioase, adunate de prin călătoriile sale. Totuși, printre toate aceste felurite podoabe, răzbeau vechile caracteristici ale încăperii — stilpii scunzi ce susțineau tavanul, grinzile încrucișate, căminul cu plăci de faianță olandeză, învechite — astfel încît odaia părea emblema unei minți îmbibate de idei străine, căreia i se aplicase un rafinament artificial, dar care nu devenise nici mai spațioasă și, în ce privește propria-i personalitate, nici mai elegantă decît înainte.

În această încăperē atit de luxos mobilată, se aflau două obiecte care păreau nelalocul lor. Primul era o hartă mare, sau planul topografic al unui teren ce arăta a fi fost desenat cu mulți ani în urmă, iar acum era înnegrit de fum și ici, colo, pătat de atingerea degetelor. Celălalt era portretul unui bătrîn cu o figură foarte aspră, în veșminte de puritan, pictat rudimentar dar impresionant și exprimînd o neobișnuită dirzenie.

La o mäsută, în fața unui foc de cărbuni englezești, ședea domnul Pyncheon, sorbind cafea, băutură cu care se deprinsese în Franța. Arăta a fi un bărbat de vîrstă mijlocie și cu adevărat frumos; purta o perucă ce-i flutura pe umeri și o jachetă din catifea albastră, cu dantelă pe margini și pe la cheutori; lumina focului îi juca pe pieptii largi ai

vestei, brodată toată cu fir de aur. Când Scipio deschise ușa introducându-l în odaie pe tâmplar, domnul Pyncheon se întoarse pe trei sferturi, dar după aceea își reluă vechea poziție și continuă să-și soarbă alene cafeaua, fără să ia în seamă oaspețele pe care-l chemase la dînsul. Nu din pricină că ar fi vrut să se poarte aspru sau necuviincios — lucru de care ar fi roșit știindu-se vinovat — dar nu i-ar fi trecut niciodată prin cap că o persoană de rangul lui Maule ar fi avut vreun drept la curtoazia sa, sau că s-ar fi sinchisit dacă-l trata într-un fel sau în altul.

Dar tâmplarul înaintă pe dată pînă în fața căminului și se întoarse astfel încît să-l privească pe domnul Pyncheon în față.

— Ați trimis după mine, spuse el. Fiți bun să-mi lămuriți interesul dumneavoastră, ca să mă pot întoarce apoi la treburile mele.

— Ah, îți cer iertare, răspunse domnul Pyncheon cu voce domoală. Nu mă gîndeam să-ți răpesc timpul fără nici o răsplată. Numele dumitale, dacă nu mă înșel, este Maule — Thomas sau Matthew Maule — fiu sau nepot al ziditorului acestei case ?

— Matthew Maule, grăi tâmplarul, fiu al celui ce-a clădit această casă, nepot al proprietarului de drept al pămîntului pe care-i zidită.

— Cunoște conflictul la care te referi, răspunse domnul Pyncheon cu netulburată seninătate. Știu că bunicul meu a fost nevoit să recurgă la o urmărire judecătorească pentru a-și întemeia revendicarea dreptului de proprietate asupra terenului acestei case. Cu voia dumitale, nu o să reînnoim acum discuția. Chestiunea a fost hotărîtă la vremea ei, de către autorități competente — și e de presupus că a fost hotărîtă drept și, în orice caz,

irevocabil. Dar, în chip ciudat, există întâmplător o legătură între această chestiune și cele ce doresc să discut cu dumneata. Și chiar această pică înrădăcinată — scuză-mă, nu vreau să te jignesc — această nervozitate pe care tocmai mi-ai arătat-o, nu e cu totul ruptă de subiectul meu.

— Domnule Pyncheon, răspunse timplarul, dacă în răzvrătirea firească a unui om față de nedreptățile săvârșite celor de-un singe cu el puteți găsi ceva care vă slujește interesele, vă poftesc să vă folosiți de ea.

— Iau de bun tot ce-mi spui, meștere Maule, spuse cu un suris proprietarul celor șapte frontoane, și îți voi arăta un chip în care ura dumitale strămoșească — fie ea îndreptățită sau nu — ar putea avea o legătură cu interesele mele. Ai auzit, bănuiesc, că familia Pyncheon, încă de pe vremea bunicului meu, urmărește o revendicare, nesoluționată pînă acum, asupra unei mari întinderi de pământ, în ținuturile de răsărit.

— Am auzit adeseori, răspunse Maule — și se zice că un suris i se ivi pe față — am auzit foarte des, de la tatăl meu.

— Această revendicare, continuă domnul Pyncheon după un răstimp, ca și cum ar fi chibzuit ce poate să însemne surisul timplarului, pare să fi fost gata a fi împlinită, cu deplină confirmare, la vremea cînd a murit bunicul meu. Era un lucru bine știut de către cei care se bucurau de încrederea lui, că bătrînul nu se aștepta să întîmpine vreo greutate sau vreo întîrziere. Or colonelul Pyncheon, nu-i nevoie s-o mai spun, era un om practic, mînuind cu multă dibăcie afacerile publice și particulare, și nicidecum persoana care să nutrească speranțe deșarte, sau să urmărească împlinirea unor planuri de neînfăptuit. Așadar, se

poate trage încheierea limpede că el avea unele temeieri — pe care urmașii săi nu le pot vedea — pentru a fi atât de încrezător în izbînda revendicărilor sale asupra ținuturilor răsăritene. Într-un cuvînt, eu cred — și sfătuitoarii mei legali împărtășesc aceeași încredere, confirmată de altminteri, în bună parte, de tradiția familiei noastre — că bunicul meu se afla în posesia unui act sau a altui document, esențial pentru revendicarea sa, dar care de atunci încôace a dispărut.

— Tot ce se poate, grăi Matthew Maule — și se spune că din nou un zîmbet întunecat se ivi pe fața lui — dar ce legătură poate avea un biet tîmplar cu marile afaceri ale familiei Pyncheon ?

— Poate că nici una, poate că foarte multe, zise domnul Pyncheon.

Urmă apoi o lungă discuție între Matthew Maule și proprietarul celor șapte frontoane, asupra subiectului pe care acesta din urmă îl adusese la lumină. Se pare (deși domnul Pyncheon șovăia să ia în discuție niște spuse atât de absurde) că legendele populare afirmau că ar exista o tainică legătură și influență între familia Maule și aceste întinse posesiuni nerealizate ale familiei Pyncheon. Se zvonea că bătrînul vrăjitor, cu toate că se alesese cu spînzurătoarea, fusese totuși cel mai cîștigat în tîrgul cu colonelul Pyncheon ; aceasta în măsura în care pusese mîna pe revendicatele ținuturi răsăritene în schimbul unui pogon sau două de pămînt de grădină. O femeie foarte bătrînă, care-și dăduse sufletul nu demult, folosisese adeseori în palavrele ei de la gura sobei metafora că „mîle și mîle din pămînturile Pyncheon fuseseră zvirlite în groapa lui Maule“ ; care, de altfel, nu era decît o crăpătură nu prea adîncă, între două stînci, lîngă creasta Dealului Spînzurătorilor. Cînd avocații fă-

cură cercetări pentru aflarea documentului dispărut, au circulat unele vorbe că acesta nu va putea fi găsit decît în mîna scheletului bătrînului vrăjitor. Iar avocații cei vicleni au acordat atîta încredere acestor istorisiri, încît (dar domnul Pyncheon nu socoti de cuviință să-l informeze pe tîmplar asupra acestui fapt) au pus să se scotocească în taină groapa vrăciului. Nu a ieșit la iveală nimic alta decît faptul de neînțeles că mîna dreaptă a scheletului dispăruse.

Fără îndoială, era de mare însemnătate împrejurarea că o parte din cleветirile oamenilor își aveau izvorul, deși îndoielnic și nelămurit, în unele vorbe întîmplătoare și aluzii obscure scăpate de fiul vrăjitorului spînzurat și tatăl lui Matthew Maule cel de față. Și aici domnul Pyncheon putea aduce în joc o dovadă din amintirile sale personale. Deși la vremea respectivă nu fusese decît un copil, își amintea, sau poate își închipuia numai, că tatăl lui Matthew lucrase ceva cu o zi înainte sau chiar în dimineața cînd murise colonelul în chiar încăperea unde discuta el acum cu tîmplarul. Nepotul își amintea deslușit că pe masă se aflaseră împrăștiate cîteva hîrtii aparținînd colonelului Pyncheon.

Matthew Maule pricepu bănuiala subînțeleasă.

— Tatăl meu, spuse el în timp ce zîmbetul întunecat îi stăruia pe chip, tatăl meu era un om mai cinstit decît blestematul de colonel ! Chiar de-ar fi fost să-și capete drepturile înapoi, n-ar fi luat una dintre hîrțiile acelea !

— Nu țin să am un schimb de cuvinte cu dumneata, observă cu o trufașă stăpînire de sine domnul Pyncheon, cel educat în străinătate. Nici nu mi-ar sta bine să mă supăr de grosolăniile dumitale la adresa bunicului meu sau a mea. Un gentle-

man, înainte de a avea o întrevedere cu o persoană de rangul și moravurile dumitale, șade întâi la gânduri dacă importanța scopului cumpănește neplăcerea mijloacelor. În cazul de față așa stau lucrurile.

După care reînnodă firul discuției și-i făgăduie tîmplarului o mare răsplată bănească în schimbul unei informații care să-l poată ajuta la găsirea documentului pierdut și, ca urmare, la dobîndirea pămînturilor din răsărit. Se spune că un îndelung răstimp Matthew Maule rămase rece la toate propunerile. În cele din urmă, totuși, întrebă cu un ris ciudat dacă domnul Pyncheon s-ar învîi ca în schimbul dovezii legale căutate cu atîta înfrigurare să-i restituie bucata de pămînt ce aparținuse bătrînului vrăjitor, dimpreună cu Casa cu șapte frontoane, clădită acum pe ea.

Smintitele legende depănate la gura sobei (pe care istorisirea mea, fără să le copieze aidoma toate fantasmagoriile, le urmărește în linii mari), povestesc aci despre o foarte ciudată comportare a portretului colonelului Pyncheon. Trebuie să se înțeleagă că acest tablou era atît de strîns legat de soarta casei și atît de miraculos zidit în pereții ei încît, dacă vreodată ar fi fost dat jos, în aceeași clipă întreaga clădire s-ar fi prăbușit c-un bubuit de tunet, într-un morman de ruine. În tot timpul discuției purtate mai sus între domnul Pyncheon și tîmplar, portretul se încruntase, își încheștase pumnul și dăduse felurite asemenea dovezi de nestăpînită minie, dar fără să atragă atenția vreunuia dintre cei doi. În cele din urmă însă, la cutezătoarea sugestie a lui Matthew Maule privind transferul Casei cu șapte frontoane, se spune că portretul fantomă și-a ieșit din sărite și s-a arătat gata să coboare din ramă. Dar asemenea întîmplări incredibile nu pot fi menționate decît sub rezervă.

— Să renunț la casă ! exclamă domnul Pyncheon uluit de asemenea propunere. Dacă aş face una ca asta, bunicul meu n-ar mai avea linişte în mormînt.

— Nici aşa nu are, dacă ce se povesteşte e adevărat, observă calm tîmplarul. Dar chestiunea aceasta îl priveşte mai mult pe nepotul lui decît pe Matthew Maule. Nu accept alţi termeni.

Oricît i se păruse la început cu neputinţă să admită condiţia lui Maule, totuşi, gîndindu-se mai bine, domnul Pyncheon îşi spuse că ar putea s-o ia măcar în considerare. El personal nu era de loc legat de casă şi nici nu păstra amintiri prea plăcute din copilăria petrecută între zidurile ei. Dimpotrivă, după treizeci şi şapte de ani, prezenţa bunicului său mort părea să umple încă întreaga casă la fel ca în dimineaţa cînd băieţaşul înspăimîntat îl văzuse încremenit în jilt, cu acea groaznică înfăţişare. Pe de altă parte, lungul său popas în străinătate şi familiarizarea cu multe din castelele şi reşedinţele strămoşeşti din Anglia şi cu palatele de marmură ale Italiei îl făcuseră să privească cu dispreţ Casa cu şapte frontoane, atît în ce priveşte frumuseţea cît şi confortul ei. Era o locuinţă cu totul nepotrivită pentru stilul de viaţă care i s-ar potrivi domnului Pyncheon, după ce ar intra în stăpînirea drepturilor sale teritoriale. Poate că valetul lui ar catadicsi s-o locuiască, dar în nici un caz marele latifundiar în persoană. Într-adevăr, în caz de izbîndă, plănuia să se întoarcă în Anglia ; de altfel, ca să spunem adevărul, nici n-ar fi părăsit vreodată căminul mai plăcut de acolo, dacă averea lui, precum şi cea a răposatei sale soţii, n-ar fi început să dea semne de vlăguire. O dată confirmată posesiunea asupra pămînturilor răsăritene şi aşezată pe o bază stator-

nică, proprietățile domnului Pyncheon — care de aci înainte s-ar măsura cu milele și nu cu pogoanele i-ar putea aduce un titlu nobiliar și l-ar îndreptăți să solicite sau i-ar da puțința să cumpere această înaltă demnitate de la monarhia britanică. Lord Pyncheon ! Sau contele de Waldo ! Cum ar putea un asemenea magnat să-și comprime măreția în jalnicul perimetru al celor șapte frontoane acoperite cu șindrilă ? Pe scurt, privind chestiunea dintr-o perspectivă mai largă, condiția pusă de timplar părea ridicol de lesne de împlinit, încît domnul Pyncheon abia se putea stăpîni să nu-i ridă în nas. Îi era aproape rușine, după argumentele de mai sus, să mai ceară vreo micșorare a unei răsplăți atît de cumpătate, în schimbul unui serviciu atît de uriaș ca acela ce urma să fie înfăptuit.

— Maule, accept propunerea ta, strigă el. Pune-mă în stăpînirea documentului necesar ca să-mi întemeiez drepturile, și Casa cu șapte frontoane va fi a ta !

După unele versiuni ale acestei istorii, se pare că s-ar fi întocmit de către un avocat un contract în toată regula, semnat și pecetluit în prezența martorilor. Alții spun că Matthew Maule s-ar fi mulțumit cu o simplă învoială scrisă prin care domnul Pyncheon se lega pe cinstea și onoarea lui să respecte termenii asupra cărora se înțeleseseră. După care gentilomul porunci să se aducă vin, și bău împreună cu timplarul, ca o pecetluire a învoielii lor. În tot timpul discuției de mai sus, se pare că portretul bătrînului puritan stăruise în atitudinea sa de minioasă dezaprobare ; dar fără altă urmare decît aceea că domnul Pyncheon, cînd lăsă pe masă paharul gol, avu impresia că-l vede pe bunicu-său încruntîndu-se.

— Vinul de Xeres e prea tare pentru mine ; mi s-a și urcat la cap, observă el după ce se uită oarecum intrigat la portret. Când m-oi întoarce în Europa, o să mă limitez la soiurile mai delicate de vinuri italienești și franțuzești, dintre care chiar și cel mai bun nu suferă să fie transportat.

— *My lord* Pyncheon poate să bea orice vin dorește, și oriunde i-ar place, răspunse timplarul ghicind parcă ambițioasele proiecte ale domnului Pyncheon. Dar mai înainte de aceasta, *sîr*, dacă doriți vești în legătură cu documentul pierdut, trebuie să vă cer favoarea unei mici convorbiri cu frumoasa dumneavoastră fiică Alice.

— Ești nebun, Maule ! exclamă domnul Pyncheon cu trufie ; și de data aceasta, în sfîrșit, mîndria i se amestecase cu furia. Ce legătură poate avea fiica mea cu o asemenea chestiune ?

Într-adevăr, la această nouă cerere a timplaru-lui, proprietarul Casei cu șapte frontoane rămase și mai trăsnit decît în fața propunerii reci de a-și ceda locuința. Pentru prima condiție, exista cel puțin un motiv justificator ; pentru cea de a doua părea să nu existe nici unul. Cu toate acestea, Matthew Maule stăruia cu dîrzenie ca tinăra domnișoară să fie chemată, ba chiar dădu a înțelege tatălui ei, lămurindu-l într-un chip foarte misterios — ceea ce făcu chestiunea și mai obscură decît la început — că unicul prilej de a dobîndi indicațiile dorite era folosirea mediumului limpede de cristal al unei inteligențe pure și neprihănite ca aceea a frumoasei Alice. Ca să nu mai încărcăm povestirea noastră cu scrupulele domnului Pyncheon, fie ele de conștiință, de mîndrie, sau de iubire părintească, e de ajuns să spunem că în cele din urmă porunci să fie chemată fiică-sa. Știa foarte bine că se află în camera ei, fără a fi prinsă în vreo înde-

letnicire care să nu poată fi părăsită pe dată ; căci, întâmplător, din clipa în care fusese rostit numele Alice, atît tatăl ei cît și timplarul auziseră tot timpul dulcele și tristele acorduri ale clavecinului, însoțite de și mai eterica melancolie a glasului ei.

Așadar, Alice Pyncheon fu chemată și își făcu apariția. Se spune că un portret al acestei domnișoare, pictat de un artist venețian și lăsat de tatăl ei în Anglia, ar fi căzut în mîinile ducelui de Devonshire și ar fi păstrat încă și astăzi la Chatsworth ; nu din pricina vreunei legături cu originalul, ci pentru valoarea sa artistică și pentru marca frumusețe a modelului. Dacă a existat vreodată o nobilă înnăscută și izolată de vulgaritatea gloatei omenești printr-o certă distincție aristocratică și rece, aceea a fost Alice Pyncheon. Și totuși, exista în ea și o vîină de feminitate ; duioșia, sau, cel puțin, puțința de a se înduioșa. De dragul acestei însușiri care răscumpăra totul, un bărbat cu fire generoasă i-ar fi iertat întreaga mindrie și s-ar fi mulțumit să se aștearnă în calea ei, pentru ca Alice să-și pună piciorușul elegant pe inima lui. N-ar fi simțit altă nevoie decît să se încredințeze că într-adevăr e și el om, semen al ei, plămădit din aceleași elemente ca și dînsa.

Cînd Alice intră în odaie, ochii îi căzură pe timplar, care stătea în picioare, aproape în mijlocul încăperii, îmbrăcat într-o vestă de lînă verde și pantaloni bufanți pînă la genunchi, cu un buzunar lung pentru rigla, al cărei capăt ieșea afară ; rigla era emblema meșteșugarului, tot așa cum sabia ce făcea parte din costumul de gală al domnului Pyncheon, era emblema aroganței aristocratice a acestui gentilom. Chipul tinerei Alice se luminează de strălucirea satisfacției estetice ; era cuprinsă de o admirație — pe care nu încerca s-o ascundă — în

fața neobișnuitei atracții, a vigoarei și energiei răspindite de figura lui Maule. Dar tîmplarul nu i-a iertat niciodată acea privire de admirație (pe care cei mai mulți dintre bărbați ar fi păstrat-o poate toată viața ca o dulce amintire). S-ar fi spus că însuși diavolul îl făcea pe Maule atît de subtil în percepțiile sale. „Fata asta se uită la mine ca la un animal sălbatic? își spuse el încleștîndu-și dinții. Ei bine, va trebui să afle că am spirîrit omenesc; și cu atît mai rău pentru dînsa cu cît se va dovedi că spiritul meu e mai puternic decît al ei!“

— Tată, m-ai chemat, spuse Alice cu vocea ei dulce ca un acord de harpă. Dar dacă ești ocupat cu acest tînăr, îngăduie-mi, rogu-te, să plec. Știi că nu pot suferi această încăpere în ciuda lui Claude¹ cu ajutorul căruia încerci să redeștepți amintiri însozite.

— Vă rog să rămîneți o clipă, domnișoară, rosti Matthew Maule. Treburile mele cu tatăl dumneavoastră s-au terminat. Dar cu dumneavoastră personal de-abia încep.

Alice privi surprinsă și întrebătoare spre tătă-su.

— Da, Alice, spuse domnul Pyncheon puțin tulburat și stîmjenit. Acest tînăr — numele lui este Matthew Maule — susține, din cîte înțeleg, că e în stare să descopere prin mijlocirca ta o anumită hîrtie, sau un pergament care a dispărut mult înainte de a te fi născut tu. Importanța documentului în cauză nu ne îngăduie să neglijăm nici un mijloc posibil, chiar improbabil, de a-l regăsi. De aceea m-ai îndatora, scumpa mea Alice, răspunzînd la în-

¹ Referire la Claude Lorrain (1600—1682), pictor peisagist francez ale cărui pînze au o minunată luminozitate.

trebările acestei persoane și împlinindu-i cerințele cuviincioase și rezonabile, în măsura în care au în vedere scopul de care ți-am vorbit. Cum eu voi rămîne de față, nu ai a te teme de vreo purtare grosolană sau nedorită din partea acestui tînăr și, de bună seamă, la cea mai mică dorință a ta, investigația, sau cum altfel s-o numim, se va întrerupe imediat.

— Domnișoara Alice Pyncheon, observă Matthew Maule cu deplin respect și totuși cu o undă de sarcasm, doar pe jumătate ascuns, în privire și în ton, se va simți, fără îndoială, în siguranță în prezența tatălui său și sub oblăduirea acestuia.

— De bună seamă că avîndu-l pe tatăl meu în preajmă nu am de ce mă teme, spuse Alice cu fiecelelnică demnitate. Și nici nu văd cum o doamnă, atîta timp cît este fidelă față de ea însăși, ar putea să se teamă de cel mai mic lucru din partea oricui ar fi și în orice împrejurare !

Sărmana Alice ! Prin ce impuls nefericit a sfi-
dat cu vorbele de mai sus o forță pe care nu o putea aprecia ?

— Atunci, jupîniță Alice, răspunse Matthew Maule oferindu-i un scaun — cu destulă grație pentru un meșteșugar — vreți să fiți atît de bună să luați loc și să-mi acordați favoarea (cu totul nemeritată pentru un tîmplar), de a vă uita în ochii mei !

Alice se supuse. Era foarte mîndră. Lăsînd de o parte privilegiile rangului, fata aceasta frumoasă se socotea înconjurată de o carapace — o anume îmbinare de frumusețe, de înaltă și neîntinată puritate și de putere conservatoare a feminității — ce făcea ca sfera ei să fie de nepătruns, atîta timp cît nu o știrbea vreo trădare lăuntrică. Simțea, poate din instinct, că o altă forță, sinistră și ne-

fastă, încerca acum să-i străpungă barierele ; dar nu avea să renunțe la luptă. Așadar, Alice opuse tăria femeii împotriva tăriei bărbatului ; o întrecere arareori egală în ce privește femeia.

Între timp, tatăl ei se întorsese cu spatele și părea absorbit în contemplarea unui peisaj de Claude, în care o panoramă estompată, poleită de soare, se întrezărea de atît de departe în umbra unei păduri seculare, încît n-ar fi de mirare dacă fantezia lui se lăsase cu totul furată de adîncurile amănunțite ale tabloului. Dar, în realitate, tabloul nu însemna mai mult pentru el, în clipa aceea, decît zidul gol pe care era prins. Mîntea îi era frămîntată de numeroasele și straniile povești pe care le auzise și care atribuiau acestor Maule puteri misterioase, dacă nu supranaturale, atît nepotului acum de față, cît și părintelui și bunicului său. Prelungitul popas în străinătate al domnului Pyncheon și relațiile sale cu oameni de spirit și de societate — curteni, mondeni, liber-cugetători — contribuiseră mult să șteargă întunecatele superstiții puritane, de care, pe atunci, nici un om născut în Noua Anglie nu izbutea să se elibereze cu totul. Dar, pe de altă parte, o întreagă comunitate nu crezuse oare că Maule fusese vrăjitor ? Nu fusese dovedită crima lui ? Nu murise vrăjitorul din pricina ei ? Nu lăsase o moștenire de ură împotriva familiei Pyncheon, unicului său nepot, care era acum pe cale să exercite o subtilă influență asupra fiicei vrăjmașului său ? Nu s-ar putea oare ca însăși această influență să fie ceea ce se numește vrăjitorie ?

Întorcîndu-se pe jumătate, surprinse în oglindă imaginea lui Maule. La cîtiva pași de Alice, cu brațele ridicate în aer, tîmplarul făcea gestul de a

pogori asupra fetei o greutate lentă, apăsătoare, invizibilă.

— Oprește-te, Maule ! strigă domnul Pyncheon făcînd un pas înainte. Îți interzic să mai continui !

— Te rog, tată, nu-l întrerupe, spuse Alice fără să-și schimbe poziția. Te încredințez că strădaniile lui se vor dovedi inofensive.

Domnul Pyncheon își întoarse din nou ochii spre tabloul lui Claude. Era așadar voia fiicei sale, în opoziție cu a lui, ca experiența să fie dusă pînă la capăt. Prin urmare el nu făcuse decît să consimtă, nu-i impusese nimic. Și-apoi izbînda pe care o urmărea nu era mai mult spre binele ei decît spre al lui propriu ? O dată găsit documentul, frumoasa Alice Pyncheon, cu îmbelșugata zestre pe care va fi în stare să i-o ofere atunci, va putea să ajungă soția unui duce englez sau a unui principe german din familia domnitoare, în loc să se mărite cu vreun pastor sau avocat din Noua Anglie ! Numai la acest gînd, și ambițiosul părinte aproape consimțea în inima lui ca Maule să-l invoce și pe diavol, dac-ar fi fost nevoie de puterile acestuia, pentru împlinirea înaltului țel. Puritatea lui Alice va fi propriul ei scut.

În timp ce mintea îi colcăia de o grandoare imaginară, domnul Pyncheon auzi o exclamație pe jumătate înăbușită venînd dinspre fiica lui. O exclamație foarte slabă și joasă ; atît de nedeșlășită încît părea dictată de o voință pe jumătate amorteasă și avea o semnificație prea neclară pentru a fi inteligibilă. Și totuși fusese o chemare de ajutor — conștiința lui nu s-a îndoit niciodată de acest lucru — și, cu toate că nu-i atinsese urechea decît ca o șoaptă, fusese un strigăt de deznădejde, ale cărui ecouri au răsunat îndelung în bolțile inimii lui ! Dar de astă dată, tatăl nu și-a întors fața.

După un timp, Maule vorbi :

— Priviți-vă fiica !

Domnul Pyncheon se apropie în grabă. Timplarul stătea țeapăn în fața scaunului pe care ședea Alice și arăta cu degetul spre față, chipul lui oglinzind o expresie de forță triumfătoare ale cărei limite nu puteau fi definite, tot așa cum țelul final se pierdea vag în sfera nevăzutului și a infinitului. Alice era cufundată într-o atitudine de profundă relaxare, iar genele-i lungi, cafenii, i se lăsaseră peste obraji.

— Iat-o, spuse timplarul. Vorbiți-i !

— Alice ! Copila mea ! exclamă domnul Pyncheon. Alice a mea !

Fata nu se clintii.

— Mai tare, îl îndemnă Maule, zîmbind.

— Alice ! Trezește-te ! strigă tatăl. Mă tulbură să te văd în starea aceasta ! Trezește-te !

Vorbea tare, cu un glas îngrozit, chiar în urechiușa delicată care fusese întotdeauna atât de sensibilă la orice discordanță. Dar era limpede că sunetele nu ajungeau pînă la ea. Nu se poate descrie senzația de îndepărtare, de înstrăinare, de distanță de neatins între el și Alice, pe care i-o pricinuia tatălui această neputință de a comunica prin cuvinte cu ea.

— Încercați mai bine s-o atingeți ! îl îndemnă Matthew Maule. Scuturați-o, scuturați-o zdravăn ! Miinile mele sînt prea bătătorite de topor, de fierăstrău și rindea, altminteri v-aș fi ajutat !

Domnul Pyncheon luă mina fetei și o strînse cu cea mai sinceră și înmărmurită emoție. O sărută cu atita sfișiere de inimă, încît gîndi că nu s-ar putea ca fata să nu simtă. Apoi, într-o izbucnire de mînie în fața insensibilității ei, o scutură pe față cu o violență de care, o clipă mai tîrziu, îi fu

teamă să-și amintească. Își desfăcu brațele în care o încheștase, și Alice — al cărei trup, deși flexibil, rămăsese cu totul nesimțitor — reveni la atitudinea de înainte. Cum Maule își schimbase poziția, fața fetei era acum ușor întoarsă spre el, de parcă însuși somnul se supunea îndrumărilor lui.

Ar fi fost o ciudată priveliște să vezi cum acest om al convențiilor sociale își scutura pudra din perucă ; să-l vezi pe rezervatul și semețul gentilom uitându-și demnitatea ; să-i vezi vesta brodată cu aur zbuciumându-se și scinteind în lumina focului sub spasmele furiei, groazei, durerii din inima omenească ce bătea sub ea.

— Ticălosule ! strigă domnul Pyncheon amenințându-l pe Maule cu pumnul încheștat. Tu și diavolul mi-ai răpit fiica ! Dă-mi-o înapoi, prăsilă de vrăjitor ce ești, că de nu, ai să urci Dealul Spinzurătorilor pe urmele lui bunicu-tău !

— Domol, domnule Pyncheon ! spuse timplarul cu disprețuitoare stăpânire de sine. Domol, înălțimea voastră, altfel prăpădiți bogăția de dantele de la manșete. E oare crima mea dacă v-ați vândut copila pentru simpla speranță de a pune mina pe o bucată de pergament îngălbenit ? Iat-o pe jupinița Alice dormind liniștită ! Acum Matthew Maule o s-o încerce dacă-i la fîl de mîndră cum se arătase puțin mai înainte față de timplar.

Maule vorbea și Alice răspundea cu o supunere blîndă, potolită, lăuntrică, și cu o înclinare a trupului către dinsul, asemenea flăcării unei făclii peste care trece o ușoară adiere. Maule făcu un semn cu mîna, și mîndra Alice, ridicîndu-se de pe scaun — orbește dar fără să șovăie, ca și cum ar fi fost atrasă spre un focar sigur și inevitabil, se apropie de el. Maule îi făcu semn să se întoarcă și, retrăgîndu-se, Alice căzu din nou pe scaun.

— E a mea ! rosti Matthew Maule. A mea, prin dreptul spiritului celui mai puternic.

Legenda înșiră mai departe o lungă, grotescă și pe alocuri înspăimântătoare poveste a farmecelor timplarului (dacă astfel pot fi numite) în vederea descoperirii documentului pierdut. Se pare că el urmărise să prefacă spiritul tinerei Alice într-un soi de medium telescopic, prin mijlocirea căruia el și domnul Pyncheon să poată arunca o privire în lumea de dincolo. După cât se spune, a izbutit să obțină o legătură incompletă, de la distanță, cu persoanele decedate în a căror custodie se afla încă prețiosul document, dincolo de hotarele pământului. Aflindu-se în stare de transă, Alice descrie trei personaje sesizabile pentru percepțiile ei spiritualizate. Unul era un gentilom bătrîn, demn și cu o înfățișare cruntă, îmbrăcat ca pentru o sărbătorire solemnă, în veșminte întunecate și scumpe, dar cu o pată mare de sînge pe colereta bogat împodobită ; cel de-al doilea, un bărbat în vîrstă, îmbrăcat sărăcăcios, cu o față întunecată și răutăcioasă și în jurul gîtului cu un ștreang rupt ; al treilea era mai tînăr decît ceilalți doi, dar trecut de vîrsta mijlocie, îmbrăcat într-o scurtă de lînă aspră și pantaloni de piele, și cu o riglă de timplar care-i ieșea din buzunar. Aceste trei personaje vizionare aveau cunoștință despre documentul dispărut. Într-adevăr, unul dintre ei — și anume cel cu pata de sînge pe piept — părea, dacă nu cumva gestul său a fost greșit înțeles, să dețină documentul asupra sa, dar ceilalți doi parteneri de mister îl împiedicară să se elibereze de comoară. În cele din urmă, cînd păru gata să strige secretul în gura mare, îndeajuns de puternic pentru a fi auzit din lumea lui în cea a muritorilor, soții lui se luptară cu dînsul și-i apă-

sară gura cu palma ; drept care — fie din pricină că se sufocase, fie că taina era de culoare roșie — pe colereta lui apăru o țîsnire proaspătă de sînge. După aceasta, cele două personaje prost îmbrăcate își bătură joc și rînjiră la mult rușinatul bătrîn nobil, și-i arătară pata cu degetul. La acest punct, Maule se întoarse către domnul Pyncheon.

— Niciodată nu-i va fi îngăduit, spuse el. Păstrarea tainei care i-ar putea îmbogăți într-atîta pe urmașii săi e o parte a pedepsei bunicului dumneavoastră. E osîndit să se sufocce cu această taină, pînă cînd își va pierde orice valoare. Și țineți-vă pentru dumneavoastră Casa cu șapte frontoane ! E o moștenire prea scump dobîndită și prea împovărată de blestemul care atîrnă asupra-i pentru a fi îndepărtată din avutul urmașilor colonelului.

Domnul Pyncheon încercă să vorbească, dar de atîta spaimă și furie nu izbuti să scoată din gîtlej decît un gîlgiit. Tîmplarul zîmbi.

— Aha, înălțimea voastră ! Așadar și dumneavoastră vă e hărăzit să beți sîngele bătrînului Maule ! spuse el batjocoritor.

— Diavol cu chip de om ! Dé ce o ții încă în stăpînire pe copila mea ? strigă domnul Pyncheon cînd vocea-i sugrumată izbuti să se descătușeze. Dă-mi înapoi fiica ! Și-apoi vezi-ți de drum ; și fie ca niciodată drumurile noastre să nu se mai încrucișeze !

— Fiica dumitale ! spuse Matthew Maule. Dar acum îmi aparține mie ! Cu toate astea, ca să nu fiu prea aspru cu frumoasa jupîniță Alice, am s-o las în grija dumitale ; dar nu-ți garantez că nu va avea niciodată prilejul să-și amintească de Maule, tîmplarul.

Își undui mîinile în sus ; și după ce repetă de cîteva ori gestul, frumoasa Alice Pyncheon se

deșteptă din ciudata ei transă. Se deșteptă fără nici o umbră de ămintire a experienței ei vizionare ; asemenea cuiva care, o clipă, s-a pierdut într-o visare și apoi revine la conștiința realității, totul petrecîndu-se într-un răstimp la fel de scurt cît cel în care flacăra din sobă ce dă să se stingă mai pîlpîie o dată, înălțîndu-se în cămin. Recunoscîndu-l pe Matthew Maule, își luă un aer de demnitate rece dar amabilă, cu atît mai mult cu cît pe chipul timplarului flutura un zîmbet ciudat care ațîță mîndria înăscută a frumoasei Alice.

Așa sfîrși de data aceasta încercarea de a descoperi actul de proprietate al familiei Pyncheon asupra teritoriilor răsăritene ; și, cu toate că încercarea a fost reînnoită mai tîrziu, niciodată vreun Pyncheon n-a izbutit să-și arunce privirea pe acel document.

Dar, vai de frumoasa, nobila și prea trufașa Alice ! O putere de care nici nu visase vreodată pusese stăpînire pe sufletul ei feciorelnic ! O voință cu totul străină de voința ei o silea să-i îplinească poruncile grotești și fantastice. După cum s-a arătat, tatăl o jertfise pe sărmana copilă în pofta lui neînfrînată de a-și măsura pămînturile cu milele și nu cu pogoanele. Și, drept urmare, atîta timp cît a trăit, Alice Pyncheon a fost sclava lui Maule, redusă la o robie de o mie de ori mai umilitoare decît cea ale cărei lanțuri încătușează trupul. Așezat la gura sobei lui mizere, Maule nu avea altceva de făcut decît să-și unduiască mîna ; și oriunde s-ar fi aflat trufașa domnișoară — în iatacul ei — sau amuzîndu-i pe oaspeții de vază ai tatălui său, sau închinîndu-se la biserică — în orice loc, sau cu orice s-ar fi îndeletnicit în acea clipă, spiritul i se furișa de sub propria stăpînire și i se supunea lui Maule. „Alice, rizi !“

poruncea timplarul de lingă soba lui ; sau uneori gîndea numai încordat, fără să rostească vreun cuvînt. Și chiar de era cufundată în rugăciune, sau se afla la o înmormîntare, Alice izbucnea într-un ris nebunesc. „Alice, întristează-te !“ și în aceeași clipă îi șiroiau lacrimile, stingînd veselia tuturor celor din jur, ca o ploaie torențială peste un foc de tabără. „Alice, dansează !“ și se pornea să danseze, dar nu cu pașii grațioși, de la curte, pe care-i învățase în străinătate, ci țopăia o jigă îndrăcită sau un dans popular săltăreț, potrivit pentru fetișcanele vioaie de la o sărbătoare cîmpenească. Se părea că intenția lui Maule nu era s-o distrugă pe Alice, nici să aducă asupra-i vreo neagră și uriașă nefericire care i-ar fi încununat suferințele cu grația tragediei, ci numai să-și descarce pe ființa ei un dispreț greu, necruțător. Alice se simțea însă prea înjosită și tînjea să-și schimbe soarta cu aceea a unui vierme.

Într-o seară, în timp ce se afla la o nuntă (dar nu la nunta ei ; pentru că, nemaiavînd control asupra propriei sale voințe, ar fi socotit că săvîrșește un păcat măritîndu-se), biata Alice fu chemată de tiranul ei nevăzut și silită s-o pornească pe străzi, în rochia ei albă diafană și în pantofiorii de atlas și să se îndrepte către locuința mizeră a unui muncitor. Înăuntru răsunau risete și mare veselie ; pentru că în acea seară, Matthew Maule trebuia să se însoare cu fiica muncitorului, și o chemase pe mîndra Alice Pyncheon să o slujească pe mireasa lui. Și așa se întîmplă ; iar cînd cei doi se contopiră într-o singură ființă, Alice se deșteptă din somnul ei vrăjit. Dar lecuită de trufie — umilă, și cu un zîmbet de sfîșietoare tristețe — o sărută pe soția lui Maule și își văzu de drumul ei. Era o noapte nemiloasă ; vîntul de miazăzi și

răsărit îi biciuia cu stropi de ploaie amestecată cu zăpadă pieptul dezvelit ; papuceii de atlas se udară cu totul în timp ce străbătea cărările noroioase. A doua zi, o răceală ; curînd, o tuse statornică ; după puțin, un chip supt de oftică, o siluetă năruită, așezată la clavecin și umplînd casa de muzică ! O muzică înfiorată de ecouri ale corurilor celeste ! O, fericire ! Pentru că Alice îndurase ultima ei umilintă ! O, și mai adîncă fericire ! Pentru că își ispășise singurul ei păcat pămîntesc, și acum nu mai cunoștea trufia !

Familia Pyncheon a înmormîntat-o pe Alice cu mare pompă. Au venit prieteni și rude, cu mic cu mare, și toate notabilitățile orașului. Dar, ultimul din convoi venea Matthew Maule, scrișnind din dinți de parcă-și mușca inima rupînd-o în două — cel mai întunecat și cel mai îndoliât om care a pășit vreodată după un mort ! Voise s-o umilească pe Alice, dar nu s-o ucidă ; prinsese în pumnul lui vînjos sufletul plăpînd al unei femei, cu gîndul să se joace — și-o strivise.

XIV

PHOEBE ÎȘI IA RĂMAS BUN

Holgrave, cufundat în povestirea sa cu toată energia și concentrarea firească unui tânăr scriitor, însoțise de gesturi bogate acele părți care se pretau a fi întărite și exemplificate în acest scop. Acum, observă însă că o anumită toropcală (cu totul de altă natură decât cea care l-a cuprins poate pe cititorul nostru) pusese stăpânire pe simțurile auditoarei lui. Era, fără îndoială, efectul gesticulației mistice prin care încercase să prezinte cit mai viu, în percepția lui Phoebe, figura timplărilor hipnotizator. Cu pleoapele lăsate — luptându-se să se înalțe o clipă, dar căzînd din nou ca împovărate de plumb — fata se înclina ușor către el și părea aproape să respire o dată cu dînsul. Holgrave o privi în timp ce-și făcea sul manuscrisul și recunoscă stadiul inițial al acelei ciudate condiții psihologice pe care, după cum îi spusese el lui Phoebe, avea neobișnuitul dar de a o produce. Un vâl începea să se înfășoare împrejurul fetei, un vâl prin care nu-l mai putea vedea decât pe el, și nu putea trăi decât prin gîndurile și emoțiile lui. Privirea pironită asupra fetei îi devenea, fără voie, din ce în ce mai concentrată; atitudinea lui trăda conștiința puterii, investindu-i figura de

adolescent cu o demnitate care nu ținea de manifestările sale fizice. Era limpede că, doar printr-o mișcare a miinii și un efort corespunzător al voinței, și-ar putea împlini pînă la capăt stăpînirea asupra spiritului încă liber și pur al lui Phoebe; ar putea exercita asupra acestei copile bune, neprihănite, simple, o influență tot atît de primejdioasă și poate tot atît de dezastruoasă ca aceea pe care tîmplarul din legenda lui o dobîndise și o dezlănțuise asupra nefericitei Alice.

Pentru o fire ca a lui Holgrave, speculativă și activă în același timp, nu există ispită mai puternică decît prilejul de a domina spiritul omenesc; iar pentru un tînăr nu poate exista idee mai seducătoare decît aceea de a deveni arbitrul destinului unei tinere fete. De aceea — oricare ar fi cusururile firii și educației artistului, și în ciuda disprețului său pentru crezuri și instituții — să-i recunoaștem dagherotipistului rara și înalta calitate a respectului față de individualitatea altui om. Să-i recunoaștem și integritatea în care ne vom putea încrede în orice împrejurare de acum înainte; pentru că nu și-a îngăduit să înnoade și acel ultim fir care ar fi făcut ca vraja sa asupra lui Phoebe să devină de neînlăturat.

Își undui ușor mina în sus.

— Vai, draga mea domnișoară Phoebe, mă jignești crunt, exclamă cu un zîmbet pe jumătate sarcastic. E limpede că biata mea poveste nu e bună pentru *Godey* sau *Graham*. Gîndește-te numai, să adormi la lectura bucății pe care am sperat că criticii de la reviste o vor găsi strălucită, viguroasă, plină de fantezie, patetică, original adusă din condei! Ei bine, asta înseamnă că manuscrisul e bun să aprinzi lămpile cu el — dacă,

bineînțeles, fiind atît de îmbibat de stătuta mea monotonie, mai poate să ia foc !

— Eu, adormită ? Cum poți spune una ca asta ?
răspunse Phoebe la fel de inconștientă de criza prin care trecuse pe cît e inconștient copilul de prăpastia peste marginea căreia s-a rostogolit. Nici gînd ! Eu socotesc c-am fost foarte atentă ; și cu toate că nu-mi amintesc prea limpede amănuntele, totuși mi-a rămas impresia unor suferințe și a unor nenorociri copleșitoare — așa încît, fără îndoială, povestirea se va dovedi nespus de atrăgătoare.

Între timp, soarele se mistuise colorînd norii dinspre zenit în nuanțele acelea învăpăiate, care nu se ivesc pe cer decît după asfințit, cînd orizontul și-a pierdut bogata strălucire. Iar luna, care de multă vreme își începuse ascensiunea, furișîndu-și în taină discul în albastrul amurgului — asemenea unui demagog ambițios, care-și ascunde aspirațiile de parvenire îmbrăcînd culoarea precumpănitoare a simțămintelor populare — începuse acum să strălucească, lătăreață și ovală, la jumătatea traiectoriei cerești. Razele-i argintii erau îndeajuns de puternice ca să estompeze întirziatele rămășițe ale luminii de zi. Îndulceau și înfrumusețau contururile bătrînei case ; cu toate că umbrele se adunau dense în colțurile numeroaselor frontoane, și se lăsau greoaie pe sub proeminențele caturilor, strecurîndu-se pe ușa întredeschisă. Cu scurgerea fiecărei clipe, grădina devenea tot mai pitorească ; petice de umbră opacă se așternuseră printre pomii fructiferi, boschetele și tufișurile înflorite. Detaliile banale — care la lumina zilei păreau să se fi acumulat într-un veac de viață mizeră — apăreau acum transfigurate de o vrajă romantică. Misterele a o sută de ani su-

șoteau printre frunze, ori de câte ori briza ușoară a mării se strecura, înfiorându-le. Clarul de lună po-
leia ici și colo frunzișul ce acoperea micul chioșc
de vară și prefira un fascicol de lumină argintată
pe podeaua umbrită, pe masă și pe banca circu-
lară, o lumină în continuă frământare și unduire,
după cum capricioasele goluri și spărturi dintre
ramuri lăsau licăririle să se cearnă sau le închi-
deau calea.

Aerul era atât de proaspăt și de răcoros, după
arșița de peste zi, încît ți-ai fi putut imagina că
seara de vară pulverizează rouă și clar de lună li-
chid, la gheață, dintr-un potir de argint. Ici colo,
cîtiva stropi de prospețime se risipeau pe cîte-o
inimă omenească, înviorînd-o de tinerețe și fă-
cînd-o să simtă comuniunea cu întreaga tinerețe a
firii. Din întîmplare, artistul era unul dintre aceia
asupra cărora se revărsă harul dătător de viață.
Și-l făcu să simtă cît era de tînăr, ceea ce el uita
adeseori, din pricină că fusese zvîrlit la o vîrstă
atît de fragedă în lupta omului cu omul.

— Am impresia, spuse el, că niciodată n-am
mai văzut o inserare atît de frumoasă și niciodată
nu m-am simțit mai aproape de fericire ca în
această clipă. La urma urmelor, lumea asta în
care trăim e tare bună ! Cît de bună și cît de fru-
moasă e ! Și cît de tînără, n-are în ea nimic pu-
tred sau măcinat de vreme ! Uite, de pildă, casa.
asta veche, care uneori de-a dreptul m-a sufocat
cu mirosul ei de lemnărie mucegăită ! Și grădina
în care clisa neagră mi se lipește într-una de
lopată prefăcîndu-mă într-un gropar care sapă în
cimitir ! De-ar fi să pot păstra simțămîntul pe
care-l încerc acum, grădina asta s-ar preface zi
de zi în pămînt neîntinat, și prospețimea cea din-
tii a gliei ar înmiresma seva fasolei și a dovleci-

lor ; și casa ! Ar fi ca un umbrar în paradis, pe care ar înflori cele dintii roze pe care le-a plămădit Dumnezeu. Clarul de lună și simțămîntul pe care-l naște în sufletul omenesc sînt cei mai mari înnoitori și reformatori. Și bănuiesc că nici o altă reformă sau înnoire nu se va dovedi mai deplină decît clarul de lună !

— Ba eu am cunoscut clipe mai fericite decît aceasta de față ; sau cel puțin mai vesele, răspunse Phoebe gînditoare. Cu toate acestea simt vraja clarului de lună din ce în ce mai luminos ; și îmi place să urmăresc felul în care ziua, istovită cum e, mai zăbovește cît poate și nu vrea ca atît de curînd să fie numită ieri. Niciodată pînă acum n-am îndrăgit clarul de lună. Ce-o fi avînd în noaptea asta de-i atît de frumos, mă întreb ?

— Și niciodată nu i-ai mai simțit înrîurirea ca acum ? întrebă artistul uitîndu-se cu seriozitate la fată, prin înserare.

— Niciodată, răspunse Phoebe. Și acum, cînd simt astfel, nici viața nu-mi mai pare aceeași. De parcă pînă acum aș fi privit totul numai în lumina plină a zilei, sau în văpaia roșiatică a unui foc vesel, licărind și dansînd prin odaie. Ah, sărmana de mine ! adăugă cu un rîs voalat de melancolie. N-am să mai fiu niciodată veselă cum eram înainte de a-i fi cunoscut pe verișoara Hepzibah și pe bietul văr Clifford ! În răstimpul ăsta scurt, am devenit mult mai bătrînă. Mai bătrînă și, nădăjduiesc, mai înțeleaptă și — nu chiar mai morhorită, dar neîndoielnic mult mai puțin luminoasă la fire. Le-am dăruit lor raza mea de soare și sînt bucuroasă că le-am dat-o ; dar, firește, nimic nu poate fi dăruit și păstrat în același timp. Cu toate acestea, îi socotesc bineveniți.

— Phoebe, n-ai pierdut nimic din ce era vrednic a fi păstrat, sau din ce era cu putință a fi păstrat, rosti Holgrave după o pauză. Prima noastră tinerețe n-are nici o valoare ; pentru că nu sîntem conștienți de ea decît după ce-a trecut. Dar uneori — întotdeauna, bănuiesc, afară de cazul cînd cineva e prea nefericit — se ivește un sens al celei de-a doua tinereți, care izbucnește din bucuria inimii de a se fi îndrăgostit ; sau care încununează o altă mare sărbătoare a vieții, dacă mai poate exista și o alta. Această tînguială a propriului tău eu (căreia i te lași acum pradă), adică jalea după prima veselie nepăsătoare, superficială, a tinereții spulberate, precum și profunda fericire a tinereții recîștigate — cu atît mai adîncă și mai bogată decît cea pe care am pierdut-o — sînt esențiale pentru dezvoltarea vieții sufletului. În unele cazuri, cele două stări apar aproape simultan, iar tristețea și fericirea se amestecă într-o unică emoție plină de mister.

— Nu prea cred că te înțeleg, spuse Phoebe.

— Nu-i de mirare, răspunse Holgrave zîbind. Pentru că ți-am destăinuit o taină pe care și eu abia dacă începusem s-o cunosc înainte de a o rosti. Oricum, adu-ți aminte de ea, și cînd adevărul o să-ți devină limpede, gîndește-te atunci la scena aceasta de sub clar de lună.

— Acum clarul de lună e deplin ; nu-l știrbește decît un slab licăr roșiatic, sus, spre asfințit, între cele două clădiri, observă Phoebe. Trebuie să intru. Verișoara Hepzibah nu-i prea iute la socoteli și-o s-o apuce durerea de cap încercînd să descurce conturile de azi, dacă nu mă duc s-o ajut.

Dar Holgrave o mai reținu un pic.

— Domnișoara Hepzibah îmi spune că peste cîteva zile te întorci la țară.

— Da, dar numai pentru scurtă vreme, răspunse Phoebe, fiindcă acuma casa aceasta reprezintă căminul pentru mine. Plec doar ca să-mi aranjez cîteva treburi și să-mi iau rămas bun, de astă dată în urma unei hotărîri ferme, de la mama și de la prietenii. E plăcut să locuiești acolo unde ești dorit și unde te simți foarte folositor ; și cred că-mi pot îngădui satisfacția de a mă simți astfel în acest loc.

— De bună seamă că da, și chiar mai mult decît îți închipui, rosti artistul. Tot ce înseamnă sănătate, bunăstare și viață firească în casa asta, este intruchipat de persoana dumitale. Aceste binecuvîntări au apărut o dată cu dumneata și or să dispară în clipa cînd dumneata ai să treci dincolo de prag. Domnișoara Hepzibah, izolîndu-se de societate, a pierdut orice legătură reală cu lumea și, de fapt, e o moartă ; cu toate că se autogalvanizează într-o aparență de viață, și stă în spatele tejghelei, îndurerînd lumea cu o încruntare profund dezaprobatoare. Sărmanul dumitale văr Clifford e altă persoană moartă și de mult îngropată, asupra căruia guvernatorul și consiliul au operat un miracol de necromanție. Nu m-aș mira dacă într-o dimineată, după plecarea dumitale, o să se năruie la pămînt și n-o să mai rămînă de pe urma lui nimic decît o grămăjoară de pulbere. Domnișoara Hepzibah, oricum, o să-și piardă și puțina flexibilitate pe care o mai are. Amîndoi există doar prin dumneata.

— M-ar dura să gîndesc astfel, răspunse Phoebe cu gravitate. Dar e adevărat că micile mele priceperi constituie întocmai lucrul de care au ei nevoie ; iar eu țin cu adevărat să-i fac să se simtă bine — e un soi de ciudat sentiment matern — și aș dori să nu-ți bați joc de ei ! Și dă-mi

voie să-ți spun, domnule Holgrave, câteodată tare aş vrea să ştiu dacă dumneata le doreşti binele său rău.

— Fără îndoială, replică dagherotipistul, îmi inspiră interes această nobilă fată bătrână, demodată şi săracă lipită pământului, precum şi acest gentilom degradat şi cu mintea zdruncinată, acest ratat iubitor al frumosului. Îmi inspiră un interes binevoitor, aşa copii bătrâni şi neajutoraţi cum sînt! Dar dumneata nici nu poţi concepe cît de deosebită e inima mea de a dumitale. În ce priveşte aceste două persoane, eu nu simt imboldul nici să-i ajut, nici să-i stingheresc; ci doar să cercetez, să analizez, să-mi lămuresc mie însumi lucrurile, să înţeleg drama care, de aproape două sute de ani, îşi tirăşte prelunga-i umbră peste pământul acesta pe care păşim acum dumneata şi cu mine. Dacă mi se va îngădui să fiu martorul finalului acestei drame, nu mă îndoiesc că voi încerca o mare satisfacţie morală, indiferent cum se vor desfăşura lucrurile. Simt în mine convingerea că sfîrşitul e pe aproape. Dar, cu toate că Providenţa te-a trimis pe dumneata aici ca să ajuţi, iar pe mine nu m-a trimis decît ca spectator privilegiat şi detaşat, mă leg să le dau acestor nefericite fapte tot ajutorul de care voi fi în stare.

— Aş dori să vorbeşti mai limpede, strigă Phoebe, nedumerită şi nemulţumită, şi, mai cu seamă, aş dori să ai în mai mare măsură sentimente de creştin şi de om. Cum e posibil să vezi oameni în suferinţă fără să doreşti, mai presus de orice altceva, să-i ajuţi şi să-i alini? Vorbeşti de parcă această casă veche ar fi un teatru; şi s-ar spune că priveşti nefericirile lui Hepzibah şi ale lui Clifford, precum şi pe cele ale generaţiilor

dinaintea lor, ca pe una din tragediile acelea din care am văzut eu jucându-se în holul unui hotel de la țară, numai că aceasta de acum pare-se că se joacă exclusiv pentru amuzamentul dumitale. Piesa îi consumă însă prea mult pe actori, iar publicul e prea indiferent.

— Ești severă, ripostă Holgrave, silit să recunoască o anumită doză de adevăr în această nostimă schițare a propriului său fel de a fi.

— Și mai departe, continuă Phoebe, ce înțelegi prin această convingere a dumitale, de care mi-ai vorbit, că sfârșitul ar fi pe aproape ? Ai cunoștință de vreo nouă nenorocire care amenință pe sărmanele mele rude ? Dacă-i așa, spune-mi, rogu-te, imediat, și atunci nu mai plec !

— Iartă-mă Phoebe, răspunse dagherotipistul, întinzându-i mîna, gest care o sili pe fată să-și lase mîna într-a lui. Eu am ceva mistic în mine, trebuie să recunosc. Am moștenit în singe această înclinație, o dată cu puterea de a hipnotiza, care în binecuvîntatele vremuri ale vrăjitoriei m-ar fi dus pe Dealul Spînzurătorilor. Crede-mă, dac-aș cunoaște într-adevăr vreo taină a cărei dezvăluire ar fi spre folosul prietenilor dumitale — care sînt și prietenii mei — ai afla-o înainte de a ne despărți. Dar nu am cunoștință de nimic.

— Îmi ascunzi ceva ! zise Phoebe.

— Nimic — nici o taină în afara celor care-mi aparțin, răspunse Holgrave. Într-adevăr, pot să-mi dau seama că judecătorul Pyncheon e cu ochii pe Clifford, în distrugerea căruia a jucat un rol atît de însemnat. Totuși, rațiunile și intențiile lui sînt un mister pentru mine. E un om hotărît și neînduplecat ; o adevărată fire de inchizitor ; și dacă trăgîndu-l pe Clifford pe roată ar avea ceva de cîștigat, sînt încredințat că și-ar scrîni și brațele

din încheieturi numai ca s-o facă. Dar om avut și de vază cum e — atît de sigur în ce privește propria sa forță și sprijinul atotcuprinzător al societății — ce poate spera sau ce se poate teme judecătorul Pyncheon de imbecilul, stigmatizatul, semi-adormitul Clifford ?

— Și totuși, stăruî Phoebe, ai vorbit ca și cum nenorocirea ar fi de neînlăturat.

— O, din pricină că eu am o gîndire bolnăvicioasă, o liniști artistul. Mîntea mea e puțin sucită, așa cum e mîntea aproape a tuturor oamenilor, cu excepția dumitale. De altminteri, e atît de straniu faptul ca eu să fiu un locatar al acestei bătrîne Case Pyncheon, și să mă aflu în această bătrîină grădină (sssst ! ascultă cum șușotește izvorul lui Maule !) încît, dacă n-ar fi decît această împrejurare și tot nu m-aș putea împiedica să gîndesc că Soarta pregătește actul al cincilea al unei catastrofe !

— Poftim ! strigă Phoebe cu reînnoită indignare ; pentru că prin natura ei era tot atît de ostilă misterelor precum e lumina soarelui ostilă ungherelor întunecate. Mă nedumerești mai mult ca oricînd.

— Atunci, haide să ne despărțim prieteni, spuse Holgrave strîngîndu-i mîna. Sau, dacă nu chiar prieteni, haide să ne despărțim înainte de a ajunge să mă urăști cu totul. Dumneata care iubești pe toți oamenii din lume !

— Ei, rămii cu bine, răspunse Phoebe cu sinceritate. Nu am de gînd să mă supăr prea tare, și mi-ar părea rău să gîndești astfel. Uite-o pe verișoara Hepzibah care stă de un sfert de oră în umbra ușii. Își spune că zăbovesc prea mult în grădina umedă. Așadar, noapte bună și la revedere.

A doua zi dimineața, Phoebe putea fi văzută cu pălărioara ei de pai, un șal pe un braț și o mică valiză în cealaltă mână, luându-și rămas bun de la Hepzibah și de la vărul Clifford. Urma să plece cu primul tren care avea s-o transporte cale de șase mile spre satul ei natal.

Ochii lui Phoebe înotau în lacrimi ; un suris înrourat de o afectuoasă părere de rău tremura în jurul gurii ei frumoase. Se întreba cum de se întâmplase că acele câteva săptămâni petrecute aci, în această reședință veche și apăsătoare, puseseră atita stăpânire pe ea și se contopiseră în asemenea măsură cu trăirile ei, încît acum păreau să fi devenit un focar al tuturor aducerilor aminte, mai important decît tot ce avusese loc pînă atunci. Cum de izbutise Hepzibah — întunecată, tăcută, opacă la fluxul ei de sentimente calde — să-și câștige atita dragoste ? Și Clifford — în decăderea rătăririi lui, cu misterul unei crime înspăimîntătoare planînd asupra-i, cu miasma îmbîcsită a închisorii făcîndu-se încă simțită în respirația sa — cum de se prefăcuse în copilul cel mai inocent pe care Phoebe se simțea îndatorată să-l supravegheze, oferindu-i fericirea ceasurilor de uitare ! În această clipă a despărțirii, totul se detașa limpede în viziunea ei. Oriunde și-ar fi întors privirea, pe orice și-ar fi lăsat mîna, toate obiectele răspundeau conștiinței ei de parcă în fiecare dintre ele ar fi pulsat o inimă caldă omenească.

Privea pe fereastră în grădină, și era mai puternică părerea de rău că părăsește petecul acesta de pămînt negru, viciat de năvala seculară a buruienilor, decît bucuria gîndului că o să respire din nou mireasma pădurilor ei de brad și a lanurilor de trifoi proaspăt. Îi strigă pe Chantecler, cu cele două soții ale sale și cu venerabilul pui, și le

zvirli niște firimituri de la micul dejun. După ce acestea fură infulecate în grabă, puiul își desfășură aripile și ateriză pe prichiciul ferestrei, lângă Phoebe, pe care o privi în față cu gravitate, dându-și glas emoției într-un cloncănit. Phoebe îl rugă ca în lipsa ei să fie un bătrîn puișor cuminte și-i făgădui să-i aducă un săculeț cu grăunțe de hrișcă.

— Vai, Phoebe ! observă Hepzibah. Zîmbetul tău nu mai înflorește acum la fel de firesc ca în ziua cînd ai venit la noi. Pe atunci zîmbetul se iveau cînd îi plăcea lui ; acum zîmbești cînd îți place ție. E bine că te întorci pentru cităva vreme în satul tău. Prea multe greutateți ți-au împovărat spiritul aici. Casa e posomorită și singuratică ; prăvălia e un cuib de umilințe ; cît despre mine, eu nu am puterea de a face ca lucrurile să arate mai luminoase decît sint. Dragul de Clifford a fost unica ta mîngîiere !

— Vino aici, Phoebe, strigă deodată vărul Clifford, care șezuse foarte tăcut întreaga dimineată. Mai aproape, mai aproape, și privește-mă în față !

Phoebe își rezemă mîinile pe brațele jilțului său și își înclină fața spre Clifford, ca acesta să o poată scruta după placul inimii. E cu puțință ca emoțiile latente ale despărțirii să-i fi redeșteptat, în oarecare măsură, facultățile încetoșate și toropite. Oricum, Phoebe simți curînd că inima ei era cercetată în adincuri, dacă nu cu intuiția profundă a unui clarvăzător, dar cel puțin cu o cunoaștere de o subtilitate mai mult decît feminină. Cu o clipă înainte, nu fusese de loc conștientă că ar avea ceva de ascuns. Acum simți nevoia să-și plece pleoapele în fața privirii lui Clifford, de parcă o anumită taină s-ar fi revelat propriei ei conștiințe

prin mijlocirea percepțiilor altei persoane. O împurpurare — cu atît mai aprinsă cu cît se lupta s-o stăvilească — îi năvăli în obraji urcînd tot mai sus, într-un flux în plină creștere, pînă îi năpădi toată fruntea.

— E de-ajuns, Phoebe, rosti Clifford cu un zîmbet melancolic. Cînd te-am văzut prima oară, erai cea mai drăgălașă copilă din lume ; acum, drăgălășenia ta s-a copt în frumusețe. Copila s-a prefăcut în femeie ; bobocul s-a deschis în floare. Pleacă ! Mă simt mai singur decît am fost pînă acum.

Phoebe își luă rămas bun de la mîhnita pereche și străbătu prăvălia, fluturîndu-și pleoapele ca să-și desprindă o lacrimă de pe gene ; căci — ținînd seama ce scurtă urma să-i fie absența și prin urmare că era stupid să se lase doborîtă de atîta lucru — nu voia să-și ia în seamă lacrimile nici atît cît să și le șteargă cu batista. În prag, se întîlni cu ștregarul ale cărui năzdrăvane isprăvi gastronomice au fost relatate mai înainte în povestirea noastră. Phoebe luă din galantar un specimen zoologic sau altul — ochii fiindu-i prea împăienjeniți ca s-o informeze exact dacă era un iepuraș sau un hipopotam — îl vîrî în mîna copilului ca un dar de despărțire și plecă mai departe. Moș Venner tocmai trecea pragul porții lui, cu o capră de tăiat lemne și un fierăstrău pe umăr ; și tîrîndu-și picioarele pe stradă, nu șovăi s-o însoțească pe Phoebe atîta timp cît drumul lor era același ; și nici ea nu simți vreo clipă îndemnul de a trece pe lîngă dînsul, în ciuda surtucului său peticit, a pieptarului ponosit, și a ciudatei croieli a pantalonilor de cîlți.

— O să-ți simțim lipsa în după amiezile de sabbat, observă filozoful străzii. E de necrezut cît de puțin timp le trebuie unor oameni să ajungă pentru ceilalți la fel de firești ca aerul pe care-l respiră ; și, să-mi fie iertat, domnișoară Phoebe (cu toate că vorbele unui bătrîn n-au ce să te supere), dar asta însemni dumneata pentru mine. Anii s-au adunat în urma mea, pe cînd viața dumitale de abia începe ; și cu toate astea, îmi ești la fel de familiară de parcă te-aș fi găsit în ușa mamei mele și de parcă de atunci mi-ai fi înflorit într-una în drum, ca o viță răspîdită pe tot lungul cărării mele. Întoarce-te repede, că de nu, ai să mă găsești la ferma mea ; pentru că tăiatul ăsta al lemnelor începe să fie cam anevoios pentru spinarea mea îndurerată.

— Mă întorc foarte curînd, Moș Venner, răspunse Phoebe.

— Să fie cît mai curînd, Phoebe, și de dragul celor două suflete de-acolo, urmă însoțitorul ei. Acum ei n-ar mai putea trăi fără dumneata, Phoebe — niciodată — nu mai mult decît dacă unul din îngerii Domnului ar fi pogorît alături de dînșii ca să facă din casa lor pustie un cuib plăcut și îmbietor ! Nu gîndești cît de trist ar fi pentru ei dacă într-o dimineață frumoasă de vară ca aceasta, îngerul și-ar desface aripile și ar zbura către lăcașul de unde a venit ? Ei bine, la fel se simt acum, cînd dumneata te întorci cu trenul acasă ! Nu pot să îndure, domnișoară Phoebe ; așa încît întoarce-te negreșit !

— Eu nu sînt înger, Moș Venner, răspunse Phoebe zîbind, și cum ajunsese la colțul străzii, îi întinse mîna. Dar cred că oamenii nu se simt

niciodată mai aproape de îngeri decît atunci cînd izbutesc să facă oricît de puțin bine le stă în puteri. Aşa încît am să mă întorc negreşit.

Astfel se despărţiră bătrînul şi fata cea înflorită ; iar Phoebe se înălţă pe aripile dimineţii şi-şi luă zborul aproape cu aceeaşi viteză ca şi cum ar fi plutit pe vehiculul aerian al îngerilor cu care Moş Venner o asemuise atît de graţios.

XV

INCRUNTAREA ȘI SURISUL

Trecură citeva zile destul de apăsătoare și de sumbre peste Casa cu șapte frontoane. De fapt (ca să nu atribuim întreaga tristețe a cerului și a pământului unei singure împrejurări nefavorabile și anume plecării lui Phoebe), se stîrnise un vînt de furtună dinspre răsărit, care făcea tot ce putea ca acoperișul negru și zidurile vechii case să arate mai lipsite de veselie ca oricînd. Dar exteriorul casei nu era nici pe jumătate atît de trist ca interiorul ei. Bietul Clifford fusese lipsit brusc de puținele lui resurse de bucurie. Phoebe nu mai era acolo ; și nici lumina soarelui nu se mai cernea pe podea. Grădina cu aleile ei noroioase și chioșcul cu frunzișul rece, din care picurau stropi de ploaie, alcătuiau o imagine ce-ți dădea fiori. Nimic nu mai înflorea în atmosfera rece, umedă, nemiloasă, agitată de briza sălcie și pîcloasă a mării, nimic decît mușchiul de pe muchiile acoperișului de șindrilă și mănunchiul de bălării stufoase crescute în ungherul dintre cele două frontoane centrale, și care în ultima vreme suferiseră din pricina secetei.

În ce-o privește pe Hepzibah, arăta nu numai pătrunsă de vîntul de răsărit, dar ai fi zis că în-

săși făptura ei întrupează o fază a acestei schimbări de vreme, cenușie și ursuză — era însuși vîntul de răsărit, burzului și posac, într-o rochie de mătase neagră veștedă și pe cap cu un turban împletit din jerbe de nori. Clientela prăvăliei se imputinase pentru că mergea vorba că berea și alte mărfuri alterabile se acreau numai cît se încrunta asupra lor. Se poate să fie adevărat că lumea avea pricini să se plîngă de comportarea ei; dar față de Clifford nu era nici ursuză, nici arțăgoasă, iar în inima ei îi nutrea aceeași căldură ca întotdeauna; numai de-ar fi fost cu puțință ca aceasta să ajungă pînă la el! Zădărnicia celor mai abile dintre strădaniile ei o paraliza pe sărmana bătrînă. Nu putea face altceva decît să șadă tăcută într-un colț de odaie, în timp ce crengile ude ale părului, măturînd geamurile ferestrelor scunde, țeseau în plină zi un soi de amurg pe care Hepzibah îl întuneca și mai mult, în mod inconștient, prin înfățișarea ei îndoliată. Nu era vina ei. Toate — pînă și vechile scaune și mese, care cunoscuseră capriciile vremii de-a lungul unui răstimp de trei sau patru ori mai întins decît viața ei, toate arătau atît de jilave și reci, de parcă intemperia de acum era cea mai urîcioasă din cîte apucaseră de-a lungul anilor. Portretul colonelului puritan dîrdîia pe zid. Întreaga clădire dîrdîia, începînd cu fiecare din podurile de sub cele șapte frontoane și pînă la vatra mare din bucătărie, care slujea doar ca simbol al inimii casei, pentru că, deși fusese zidită să dea căldură, era acum pustie și stîngenitoare.

Hepzibah încercase să însuflețească locuința aprinzînd un foc în salon. Dar demonul furtunii o pîndea, și ori de cîte ori se întetea cîte o flacăară, împingea fumul înapoi, sufocînd cu propria sa

suflare gitlejul plin de funingine al hornului. Cu toate acestea, timp de patru zile din timpul năpraznicei furtuni, Clifford s-a înfășurat într-un halat vechi, și a zăcut în jilțul lui obișnuit. În dimineața celei de-a cincea zi, cînd fu chemat la micul dejun, răspunse doar printr-un murmur deznădăjduit, care exprima hotărîrea de a nu părăsi patul. Sora lui nu făcu nici o încercare de a-i schimba intenția. De fapt, cu toată iubirea ei neștirbită, Hepzibah n-ar mai fi putut îndura sarcina neplăcută — atît de irealizabilă cu săracele și rigidele ei însușiri — de a născoci mijloace de distracție pentru o minte ruinată deși încă sensibilă, pentru un om pretențios și cu simț critic, dar lipsit de forță și de voință. Cel puțin azi avea să fie scutită de clasica disperare. Dacă o să poată ședea tremurînd de una singură, fără să încerce mereu cîte o nouă durere, cîte un nejustificat junghi de remușcare la fiecare suspin răzleț al tovarășului ei de suferință.

Dar se părea că, deși nu coborîse, fratele ei își făcuse totuși de lucru în căutare de amuzamente. În cursul după-amiezii, Hepzibah auzi un acord de muzică care (cum în Casa cu șapte frontoane nu exista nici un alt instrument muzical) nu putea proveni decît din clavecinul Alicei Pyncheon. Știa prea bine că, în tinerețe, Clifford se bucurase de un ales gust pentru muzică și de un considerabil talent de interpret. Totuși, era greu de conceput că într-o artă pentru care exercițiul zilnic este esențial, putuse păstra asemenea desăvîșire cîtă reieșea din acordurile dulci, eterice, gingașe, deși nespus de triste, care-i mîngîiau acum urechea. La fel de miraculos părea și faptul că instrumentul amuțit de vreme îndelungată putea dărui încă atîta melodie. Fără voie, Hepzibah se

gîndi la muzica fantomatică, prevestitoare de moarte în familie, care îi era atribuită legendarei Alice. Dar faptul că după cîteva acorduri armonioase coardele părăură să plesnească, fiecare în parte, sub propriile lor vibrații, iar muzica amuți, era o dovadă că degetele care atinseseră instrumentul nu erau chiar spirituale.

Misterioaselor armonii le urmă însă un zgomot mai dur ; ziua era sortită să nu se scurgă fără a fi marcată de o întîmplare suficientă în sine să otrăvească, pentru Hepzibah și pentru Clifford, aerul cel mai îmbălsămat pe care l-ar aduce păsările colibri pe aripile lor. Ecoul ultimelor acorduri ale muzicii Alicei Pyncheon (sau a lui Clifford, dacă a lui o fi fost) fură sfișiate de o disonanță nu mai puțin vulgară decît însuși clinchetul clopoțelului de la ușa prăvăliei. Se auzi zgomotul unor tălpi care se ștergeau de noroi în prag, și apoi un pas greoi pe podea. Hepzibah întîrzie un moment să se ridice, strîngîndu-și în jurul umerilor un șal vechi, care timp de patruzeci de ani fusese armura ei de apărare împotriva vîntului de răsărit. Totuși, un sunet caracteristic — care nu era nici tuse, nici încercare de limpezire a gîtlejului, ci un fel de spasm gîlgiit și reverberat de un vast coș al pieptului — o făcu să sară în sus cu acea aprigă forță a slăbiciunii atît de comună femeilor în cazuri de primejdie imediată. Și în asemenea prilejuri, puține ființe de același sex cu ea au arătat vreodată mai crunte ca biata noastră Hepzibah cea burzuluiită. Dar oaspetele închise încet ușa în urma lui, își rezemă umbrela de tejghea, și întîmpină alarma și furia stîrnite de apariția sa cu un chip de calmă bunăvoință.

Presimțirea n-o înșelase pe Hepzibah. Nu era altcineva decît judecătorul Pyncheon, care după ce

încercase în zadar ușa de la intrarea principală, pătrunsesese prin prăvălie.

— Ce mai faci verișoară Hepzibah ? Și cum se simte sărmanul nostru Clifford pe această vreme atît de necruțătoare ? își începu judecătorul vorba ; și părea într-adevăr de mirare că vîntul furtinos de la răsărit nu s-a rușinat, sau că nu s-a muiat măcar un pic, în fața jovialei bunăvoințe a surîsului său. N-aș fi avut liniște dacă nu veneam să întreb încă o dată ce-aș putea face pentru bunăstarea lui și a dumitale.

— Nu poți face nimic, răspunse Hepzibah stăpînindu-și agitația atît cît putea. Viața mea e închinată lui Clifford. Are tot ce-i trebuie în situația lui.

— Dar dă-mi voie să-ți atrag atenția, iubită verișoară, reluă judecătorul, tă greșești — fără îndoială din afecțiune și din bunătate și cu cele mai bune intenții — dar greșești ținîndu-ți fratele atît de închis. De ce să-l izolezi de simpatia și bunătatea oamenilor ? Clifford, vai ! a avut parte de prea multă singurătate. Lasă-l acum să simtă gustul tovarășiei — vreau să spun al tovarășiei rudelor și vechilor prieteni. De pildă, îngăduie-mi numai să-l văd pe Clifford, și îți garantez eu efectul fericit al acestei întrevederi.

— Nu-l poți vedea, răspunse Hepzibah. Clifford a căzut de ieri la pat

— Ce ! Cum ! E bolnav ? exclamă judecătorul Pyncheon, tresărind și părînd îngrijorat și alarmat ; de fapt, în timp ce vorbea, însăși expresia minioasă a bătrînului puritan întunecă odaia. În cazul acesta trebuie și țin neapărat să-l văd ! Dacă moare ?

— Nu e în pericol de moarte, răspunse Hepzibah, și adăugă cu o amărăciune pe care nu și-o mai

putu stăpîni : Nu e în pericol decît dacă acum va fi din nou împins la moarte de același om care a mai încercat, s-o facă și în trecut.

— Verișoară Hepzibah, i se adresa judecătorul cu o seriozitate impresionantă, care, pe măsură ce vorbea, se prefăcea în patos înlăcrimat, e cu putință să nu-ți dai seama cît de nedreaptă, cît de lipsită de milă și de simțire creștină este această constantă, prelungită pică ce-mi porți pentru un rol pe care am fost constrîns de datorie și de conștiință, prin forța legii și spre primejdia mea personală, să-l joc ? Am făcut eu, spre răul lui Clifford, ceva ce-aș fi putut să nu fac ? Cum ai fi putut dumneata, sora lui — dacă, spre infinita dumitale durere, așa cum a fost cazul cu mine, ai fi știut cele ce-am știut eu — cum ai fi putut să-i arăți mai multă duioșie ? Și îți inchipui, verișoară, că mie nu mi s-a strîns inima ? Că sufletul nu mi-a fost mușcat de chin din ziua aceea și pînă astăzi, în mijlocul întregii prosperități cu care m-a binecuvîntat cerul ? Sau îți inchipui că nu mă bucur acum cînd, în conformitate cu drepturile justiției publice și ale bunăstării societății, s-a considerat că acest îndrăgit neam al meu, acest prieten din copilărie, acest temperament de o constituție atît de gingașă și de frumoasă — atît de nefericit și... haide să-i spunem pe nume și s-avem tăria de a o rosti, atît de vinovat — acest Clifford al nostru, a fost redat, în sfîrșit, vieții și posibilităților ei de fericire ! Ah, cît de puțin mă cunoști, verișoară Hepzibah ! Cît de puțin îmi cunoști inima ! Îmi saltă în piept acum la gîndul că îl voi vedea ! Nu există ființă omenească (în afară de dumneata — și nici măcar dumneata nu m-ai întrecut) care să fi vărsat mai multe lacrimi pentru năpasta ce-a dat peste Clifford. Și acum mai poți

vedea unele dintre aceste lacrimi. Și nimeni nu s-ar bucura mai mult decât mine să contribuie la fericirea lui ! Pune-mă la încercare, Hepzibah — pune-mă la încercare, verișoară, pune la încercare omul pe care-l consideri dușmanul dumitale și al lui Clifford — pune-l la încercare pe Jaffrey-Pyncheon, și ai să vezi că-i sincer pînă în adîncul inimii !

— În numele cerului, strigă Hepzibah a cărei indignare sporise și mai mult în fața acestei debordări de neprețuită tandrețe din partea unei firi austere, pentru numele lui Dumnezeu pe care-l insultă — și a cărui putere aproape că îmi vine s-o pun la îndoială, din moment ce te aude rostind atîtea cuvinte neadevărate și nu-ți înțepenește limba — renunță, te implor, renunță la această respingătoare prefăcătorie de dragoste față de victima dumitale ! Îl urăști ! Vorbește deschis, ca un bărbat ! În clipa asta nutrești în inima dumitale o intenție ticăloasă împotriva lui. Dezvăluie-o pe dată ! Sau, dacă-ți inchipui că altminteri vei izbîndi mai ușor, ascunde-o pînă cînd vei triumfa. Dar nu-mi mai vorbi niciodată despre dragostea ce-i porți bietului meu frate ! Nu pot îndura să te aud. M-ar înfuria dincolo de limita cuvenită unei femei ! M-ar împinge la nebunie ! Păzește-te ! Nici un cuvînt în plus. M-ai face să te disprețuiesc !

În sfîrșit, o dată, minia îi dăduse bieteii Hepzibah curaj. Vorbise. Dar, la urma urmei, oare această neîncredere de neînvins în ce privește integritatea judecătorului Pyncheon, și această totală negare a dreptului său de a se afla în sfera simpatiilor omenești să fi fost întemeiate pe o cunoaștere dreaptă a caracterului său, sau nu erau decât rodul prejudecăților iraționale ale unei femei, și deci lipsite de orice bază reală ?

Judecătorul era, mai presus de orice îndoială, o persoană de înaltă respectabilitate. O confirma biserica ; o confirma statul. Nu o contesta nimeni. În cercul vast al celor care-l cunoșteau fie în viața publică fie în cea privată, nu exista nici un om, cu excepția lui Hepzibah sau a vreunui nelegiuit de mistic precum dagherotipistul, sau, poate, a câtorva oponenți politici — care să fi visat măcar să-i pună la îndoială dreptul la o înaltă și onorabilă poziție în societate. Pe de altă parte (ca să fim dreپți), nici judecătorul Pyncheon nu era muncit de numeroase sau frecvente îndoieli că reputația sa, demnă de invidiat, n-ar fi fost pe potriua meritelor sale. Conștiința lui, prin urmare acest factor care e socotit de obicei drept cel mai neîndoielnic martor al integrității cuiya — conștiința lui, zic, cu excepția poate a unui răstimp de cinci minute din douăzeci și patru de ore, sau cînd și cînd, a unei zile negre în circuitul unui an întreg, aducea o mărturie în deplin acord cu părerea elogioasă a mulțimii. Și totuși, oricît de puternică pare să fi fost această mărturie, noi am șovăi să punem în primejdie propria noastră conștiință afirmînd că judecătorul și lumea care-l adula aveau dreptate, iar biata Hepzibah, cu solitarele-i obiecții, ar fi greșit. Ascuns de ochii oamenilor, uitat de el însuși sau atît de adînc îngropat sub un sculptural și ornamental maldăr de isprăvi ostentative încît viața lui cotidiană nici nu mai lua notă de acest element, mocnea în el un germene de neomenie și de urît. Ba nu, aproape ne-am hazarda să afirmăm că s-ar fi putut să săvîrșească zi de zi o faptă vinovată, reinnoită fără încetare și roșindu-se mereu ca miraculoasa pată de sînge a ucigașului, fără ca el să fie conștient în mod necesar și în fiecare minut de acest lucru.

Oamenii cu spirit dur, cu tărie de caracter și un impermeabil fond de sensibilitate, sînt înclinați spre acest gen de greșeli. În genere, sînt oameni pentru care formele au o importanță covârșitoare. Cimpul lor de activitate este restrîns la sfera fenomenelor exterioare ale vieții. Ei posedă marea dibăcie de a înșfăca, a mînuși și a-și însuși marile, masivele, solidele irealități, ca de pildă aurul, proprietățile funciare, posturile de încredere și de înaltă retribuție, ori onorurile publice. Cu asemenea materiale și cu realizări aparent binevoitoare, înfăptuite în ochii lumii, indivizii din această speță își clădesc o platformă înaltă și măreață, care pentru cei din jur și, în cele din urmă, chiar și pentru ei, se confundă cu caracterul omului sau cu însuși omul.

Priviți, de pildă, un palat ! Sălile somptuoase, apartamentele luxoase, pavate cu un mozaic din marmură scumpă ; ferestrele înalte cît zidul fiecărei odăi, lăsînd lumina soarelui să pătrundă prin transparența geamurilor ferecate în armătură de plumb, cornișele aurite, tavanele minunat pictate ; o cupolă semeată — prin care, dacă stai în rotonda centrală a mozaicului, poți privi cerul fără ca nici un obstacol să-ți împiedice ochiul — încununează întregul edificiu. Sub ce emblemă mai frumoasă și mai nobilă ar putea dori un om să-și ascundă caracterul ? Ah, dar într-un ungher pitit și întunecos — într-o cămăruță strîmtă de la subsol, încuiată, zăvorîtă și ținută sub un lacăt a cărui cheie a fost de mult zvîrlită ; sau dedesubtul lespezilor de marmură, într-o băltoacă stătută, acoperită de cea mai bogată lucrătură de mozaic, s-ar putea să zacă un stirv pe jumătate putrezit și continuînd să putrezească, răspîndind miasma descompunerii în întregul palat ! Stăpînul palatului

nu-și dă seama de duhoare, pentru că de multă vreme o respiră zi de zi. Niçi oaspeții nu o simt, pentru că nările lor sînt pline de aromele bogate cu care stăpînul, plin de rîvnă, își parfumează palatul, sau de mireasma de tămîie adusă și aprinsă de ei, cu mare bucurie, în fața lui. Numai cîteodată, din întîmplare, pătrunde în palat cîte un clarvăzător, și în fața ochiului său vrăjit întregul edificiu se spulberă în vînt, lăsînd în urmă-i doar ungherul pitit, cămăruța ferecată, cu ușa țesută în giulgiuri de pînză de păianjen, sau cu groapa mortuară de sub lespede de mozaic și stîrvul putred în ea. Și atunci, în acest loc ar trebui căutat ade-văratul simbol al caracterului stăpînului și al faptelor care dau vieții sale dramul de realitate pe care-l are. Și, sub fațada palatului de marmură, băltoaca aceea de apă stătută, duhnind a putregai și, poate, înroșită de sînge — acea tainică grozăvie deasupra căreia îngenunchează rostindu-și rugăciunile, fără să-și mai aducă aminte ce zace dedesubt, aceea este mizerabila inimă a stăpînului.

Ca să aplicăm mai îndeaproape observațiile de mai sus la judecătorul Pyncheon, am putea spune (fără nici cel mai mic gînd de a imputa o crimă unei personalități de o atît de marcantă respectabilitate) că în viața lui se găseau destule nimicuri strălucitoare care ar fi putut să înăbușe și să paralizazeze chiar o conștiință mai activă și mai subtilă decît cea a judecătorului. Rectitudinea caracterului său judiciar cînd se afla în scaunul prezidențial ; onestitatea în împlinirea sarcinilor publice revenite din profesiunea lui ; devotamentul față de partidul politic din care făcea parte și rigiditatea cu care aderase la principiile acestuia sau cu care, în orice caz, ținea pasul cu mișcările organizate ale acestuia ; remarcabilul său zel în calitate de președinte

al Societății Biblice ; neștirbita integritate cu care administra un fond destinat văduvelor și orfanilor ; binefacerile pe care le aducea horticulturii prin producția a două foarte prețuite varietăți de pere, și zooculturii prin mijlocirea faimosului taur Pyncheon ; puritatea comportării sale morale de mulți ani încoace ; severitatea cu care privise și, în cele din urmă, izgonise un fiu risipitor și costisitor, amînînd să-i acorde iertarea pînă nu va suna ultimul sfert de oră din viața tînărului ; rugăciunile rostite dimineța și seara și binecuvîntările la orele de masă ; strădaniile lui pentru progresul cauzei antialcoolismului și limitarea, de cînd avu- sese ultimul atac de gută, la cinci pahare de vin vechi de Xeres pe zi ; albeața de nea a rufăriei sale, lustrul ghetelor, eleganța bastonului cu mă- ciulie de aur, tăietura dreaptă și comodă a parde- siului, finețea materialului din care era confec- ționat, și, în general, decența studiată a veșminte- lor și echipamentului său ; scrupulozitatea cu care acorda atenție pe stradă, printr-o plecăciune, o înălțare a pălăriei, o înclinare a capului sau un semn din mină, tuturor celor pe care-i cunoștea, bogați sau săraci, fără excepție ; zîmbetul de atot- cuprinzătoare bunăvoință cu care ținea să învese- lească întreaga omenire ; s-ar mai găsi oare loc și pentru trăsături întunecate într-un portret schițat din asemenea contururi ? Iar cînd se uita în oglindă, acesta era chipul pe care-l vedea și el. Zi de zi de- venea tot mai pătruns de viața lui minunat orîn- duită. Și așa stînd lucrurile, nu era el îndreptățit să se considere rezultatul și suma acestei vieți și să-și spună sic-și și întregii comunități : „Luați pildă de la judecătorul Pyncheon !“

Și presupunînd că în urmă cu mulți, mulți ani, în prima și nesăbuita lui tinerețe, ar fi sîr_vîrșit un

act condamabil — sau că acum, inevitabila forță a împrejurărilor l-ar fi împins din cînd în cînd să comită cîte o faptă îndoielnică printre o mie de alte isprăvi vrednice de laudă sau, cel puțin, fără de cusur — v-ați încumeta să-l caracterizați pe judecător numai pe temeiul acestei fapte singulare sau pe cel al actului pe jumătate uitat, și ați îngădui ca aspectele luminoase ale unei întregi vieți să fie umbrite ? De ce oare atîrnă răul atît de greu încît un pumn de fapte rele cîntărește mai mult decît un morman de fapte obișnuite, îngrămădit în celălalt talger al balanței ? Sistemul echilibrului balanței este folosit cu predilecție de către cei de teapă cu judecătorul. Un om dur, rece, aflat în asemenea nefericită situație, care nu-și cercetează decît foarte rar sau poate niciodată adîncurile sufletului și care-și formează părerea categorică despre el însuși din ce pare a fi imaginea sa reflectată de oglinda opiniei publice, nu poate ajunge decît foarte greu la adevărata cunoaștere de sine, și numai pierderea averii și a reputației îl poate duce la această cunoaștere. Boala nu-l poate ajuta în acest sens ; și uneori nici ceasul morții.

Dar pe noi ne interesează judecătorul Pyncheon așa cum sta acum, înfruntînd cumplita izbucnire de minie a lui Hepzibah. Fără voie, spre propria ei surpriză, ba chiar groază, fata bătrînă dăduse grai urii inveterate pe care o nutrea de treizeci de ani încoace acestui neam al ei.

Pînă aci, chipul judecătorului nu ogîndise decît o blîndă îndurare — o solemnă dar blajină dezaprobare a violenței lipsite de cuviință manifestată de verișoara sa, o liberă și creștinească iertare a nedreptății cuprinse în vorbele ei. Dar cînd acele cuvinte fură irevocabil rostite, pe chipul lui se așternură severitatea, conștiința puterii, hotărîrea

de neînduplecat ; și transformarea se petrecu în chip atît de imperceptibil, încît ai fi zis că omul de piatră fusese tot timpul prezent acolo, iar cel blajin nici nu se ivise. Era la fel ca atunci cînd norii ușori, vapoși, cu coloritul lor luminos, se risipesc brusc de pe creștetul de piatră al unui munte rîpos, lăsînd în locu-le stîncă aridă și cruntă de care știi pe dată că e una cu eternitatea !

Hepzibah se lăsă aproape în voia impresiei nebunești că își revărsase amarul inimii asupra vechiului ei strămoș puritan, și nu asupra modernului judecător. N-a existat vreodată om care să înfățișeze o mai puternică dovadă a genealogiei sale, decît judecătorul Pyncheon în acel moment de criză, prin asemănarea uluitoare cu portretul aflat în încăperea alăturată.

— Vară Hepzibah, spuse el cu un glas foarte liniștit, e timpul să terminăm cu toate astea !

— O doresc din adîncul inimii, răspunse ea. Atunci de ce continui să ne persecuți ? Lasă-ne în pace pe mine și pe bietul Clifford. Nici unul dintre noi nu ne dorim altceva.

— Nu plec din această casă pînă nu-l văd pe Clifford, urmă judecătorul. Hepzibah, nu te comportă ca o femeie nebună ! Sînt singurul lui prieten, și un prieten cu puteri depline. Nu ți-a dat niciodată prin minte — ești oare pînă într-atît de oarbă încît n-ai putut vedea că fără nu numai asentimentul meu, dar fără strădaniile mele, demersurile mele, exercitării întregii mele influențe politice, oficiale și personale, Clifford n-ar fi fost niciodată ceea ce numești liber ? Socoti cumva că eliberarea lui înseamnă o victorie asupra mea ? Lucrurile nu stau astfel, buna mea verișoară ; în nici un caz nu stau astfel. Nici pe departe ! Nu ; eliberarea lui a fost împlinirea unei năzuințe ale

mele, pe care am nutrit-o vreme îndelungată. Eu l-am eliberat !

— Dumneata ! strigă Hepzibah. Asta n-am să cred niciodată. Dumitale îți datorează întemnițarea ; libertatea i-o datorează Providenței divine.

— Eu l-am eliberat ! repetă judecătorul Pyncheon cu cea mai calmă stăpînire de sine. Și am venit acum aici ca să hotărăsc dacă merită sau nu să-și păstreze libertatea. Depinde numai de el. În acest scop trebuie să-l văd.

— Niciodată ! Și-ar ieși din minți dacă te-ai vedea ! exclamă Hepzibah, dar de astă dată cu un dram de șovăială perceptibil pentru ochiul ager al judecătorului ; pentru că, deși n-avea nici cea mai mică încredere în bunele lui intenții, nu știa dacă-i mai primejdios să se supună sau să se opună. Ce nevoie ai să-l vezi pe omul ăsta doborît, dărîmat, care abia de mai păstrează o scinteie de gîndire, și pînă și pe aceasta o s-o ascundă în fața unui ochi lipsit de dragoste ?

— Dacă-i vorba numai de atîta lucru, o să vadă destulă dragoste în ochii mei, zise judecătorul cu o bine-întemeiată încredere în aspectul său plin de bunăvoință. Dar, verișoară Hepzibah, dumneata mi-ai făcut acum o seamă de mărturisiri foarte legate de ceea ce mă interesează. Acum, te rog să mă asculți și am să-ți lămuresc deschis pricinile pentru care stărui să-l văd. Cu treizeci de ani în urmă, la moartea unchiului nostru Jaffrey, s-a constatat — nu știu dacă această împrejurare ți-a atras în mod deosebit atenția, date fiind celelalte triste întîmplări care s-au adunat în jurul acestei morți — s-a constatat, spuneam, că bunurile sale materiale, de orice natură, erau mult sub ceea ce se apreciasc că ar fi fost. El trecea drept un om extrem de bogat. Nimeni nu se îndoia că era unul

dintre oamenii cei mai avuți din zile acelea. Dar avusese pornirea excentrică — lucru care nu-i chiar atât de nebunesc pe cit pare — să ascundă totalul la care se ridicau posesiunile sale, prin investiții în țări străine și îndepărtate, făcute poate chiar sub alt nume, sau prin alte diverse mijloace obișnuite marilor capitaliști și pe care nu-i nevoie să le amintesc acum. După cum știi, prin ultimul testament al unchiului Jaffrey, întreaga lui avere îmi revenea mie, cu excepția unui interes limitat la durata vieții, care-ți revenea dumitale, în legătură cu această reședință strămoșească și terenul aferent.

— Și urmărești să ne deposezezi și de aceasta ? întrebă Hepzibah, neizbutind să-și stăpânească disprețul amar. Acesta-i prețul pe care-l ceri ca să încetezi de a-l mai persecuta pe Clifford ?

— Fără îndoială, nu, draga mea verișoară, replică judecătorul cu un zîmbet binevoitor. Dimpotrivă, cred că ai să-mi faci onoarea de a recunoaște că m-am arătat în mod constant gata de a-ți întrei veniturile, în orice clipă te-ai fi hotărît să accepți asemenea amabilitate din mîna rudei dumitale. Nu, nu ! Dar aici se află miezul întregii chestiuni. Așa cum ți-am spus, după moartea unchiului meu, nu au putut fi concret inventariate nici jumătate — ba sînt convins că nici măcar o treime — din proprietățile sale, a căror imensă întindere e neîndoielnică. Ei bine, eu am cele mai întemeiate motive să cred că fratele dumitale Clifford mi-ar putea da o indicație ca să pot recupera și restul.

— Clifford ! Clifford să aibă cunoștință de bogății ascunse ? Îmbogățirea dumitale să stea în puterea lui Clifford ? strigă bătrîna domnișoară, care simțea ridicolul acestei idei ! Cu neputință ! Te

amăgești singur ! E un lucru vrednic să stîrneasă risul.

— E un lucru la fel de neîndoielnic ca și prezența mea aici, afirmă judecătorul Pyncheon, lovind în podea cu bastonul său cu măciulie de aur și izbind totodată cu piciorul, ca să-și exprime și mai puternic convingerea, întărind-o parcă prin întreaga greutate a substanțialei sale persoane. Clifford mi-a mărturisit-o singur !

— Nu, nu ! exclamă Hepzibah cu neîncredere. De bună seamă că visezi, vere Jaffrey !

— Eu nu fac parte dintre oamenii care visează, răspunse judecătorul, cumpănit. Cu cîteva luni înainte de moartea unchiului, Clifford s-a împăunat în fața mea că deține taina unor bogății nemăsurate. Urmărea să mă zeflemisească și să-mi ațîțe curiozitatea. Știu prea bine. Dar intrucît îmi amintesc foarte limpede amănuntele discuției noastre de atunci, sînt cu totul încredințat că spusele lui erau adevărate. Acum a sosit momentul ca vărul Clifford, dacă vrea — și trebuie să vrea — să mă informeze unde pot fi găsite inventarul, documentele, dovezile, în orice formă ar exista ele, care să ateste vasta parte nedescoperită din proprietățile unchiului Jaffrey. El deține taina. Lăudăroșeniile lui nu erau vorbe goale. Aveau o anume spontaneitate, o tărie, o particularitate care denota că sub exprimarea lui misterioasă se ascundea miezul solid al adevărului.

— Și de ce ar fi tănuit Clifford acest lucru atîta amar de vreme ?

— Unul dintre impulsurile nefaste ale naturii noastre pămînești, replică judecătorul înălțîndu-și privirile spre cer. Vedeă în mine un dușman. Mă socotea drept pricina covîrșitoarei sale dizgrații, a iminentei primejdii de moarte, a iremediabilei sale

prăbușiri. Nu exista nici o probabilitate ca din adâncul temniței să fi furnizat de bună voie unele informații care m-ar fi înălțat pe mine și mai mult pe scara prosperității. Dar acum a sosit momentul când trebuie să dezvăluie secretul.

— Și dacă refuză ? întrebă Hepzibah. Sau dacă — așa cum cred cu tărie — n-are habar de toată această comoară ?

— Scumpa mea verișoară, replică judecătorul Pyncheon cu un calm pe care avea puterea de a-l face mai cumplit decât orice violență. Din momentul revenirii fratelui dumitale, mi-am luat toate măsurile de prevedere (foarte potrivite în calitatea mea de rudă apropiată și de păzitor firesc al unei persoane în poziția lui) pentru a-i supraveghea în mod constant și atent comportarea și deprinderile. Vecinii dumitale au fost martori oculari la tot ce s-a petrecut în grădină. Măcelarul, brutarul, vânzătorul de pește, unii dintre clienții din dugheana dumitale, o serie de babe care își viră nasul peste tot, mi-au istorisit multe din cele ce se petrec în casa dumitale. Și un cerc mult mai larg de martori — printre care mă număr și eu — pot confirma ciudățeniile pe care le-a săvârșit la fereastra boltită. Mii de oameni l-au văzut, cu o săptămână sau două în urmă, când a fost pe punctul să se arunce în stradă. Din toate aceste dovezi, sînt nevoit să trag concluzia — împotriva voinței mele și cu adîncă amărăciune — că nenorocirile lui Clifford i-au zdruncinat în asemenea hal mintea — care niciodată n-a fost prea întreagă — încît lăsarea sa în libertate nu prezintă nici o siguranță. Cred că-ți dai seama că alternativa — adică adoptarea ei atîrnă în întregime de hôtărîrea pe care o voi lua eu acum — alternativa nu poate fi alta decât închiderea lui,

poate pentru tot restul vieții, într-un ospiciu pentru persoanele aflate în jalnică stare mintală.

— Nu se poate să vorbești serios ! țipă Hepzibah.

— Dacă vărul meu Clifford, continuă total nelăturat judecătorul Pyncheon, din simplă răutate și din ură față de un om ale cărui interese ar trebui în mod firesc să-i fie foarte dragi — deci dintr-o stare de spirit care, la fel ca oricare alta indică o dezordine mintală — ar refuza să-mi dea aceste informații atât de prețioase pentru mine, atunci aş considera refuzul lui ca ultima dovadă necesară ca să-l pot declara nebun. Și din momentul în care conștiința mea îmi indică o cale de acțiune, mă cunoști prea bine, verișoară Hepzibah, ca să nutrești cea mai vagă speranță că nu voi urma această cale.

— Oh, Jaffrey, vere Jaffrey ! strigă Hepzibah, cu jale și cu minie. Mintea dumitale e bolnavă, nu cea a lui Clifford. Ai uitat că o femeie ți-a fost mamă — că ai avut vreodată surori, frați, copii — că a existat vreodată un simțămînt de afecțiune între om și om, sau de milă de la un om la altul, în lumea aceasta păcătoasă ! Altminteri, cum ți-ar fi trecut măcar prin vis asemenea gînd ? Nu mai ești tînăr, vere Jaffrey — nu, nici măcar de vîrstă mijlocie — ci ești un om bătrîn. Capul ți-e acoperit de păr alb. Cîți ani îți mai rămîn de trăit ? Nu ești îndeajuns de bogat pentru un răstimp atât de scurt ? Ți-e teamă că ai să flămînzești, că n-o să ai ce îmbrăca sau că-ți va lipsi adăpostul unui acoperiș în anii care te mai despart de groapă ? Nu ! Chiar de ai avea numai jumătate din ce stăpînești acum și tot te-ai putea desfăta în mîncăruri și vinuri alese, tot ai putea clădi o casă

de două ori mai strălucitoare decît cea pe care o locuiești, și ai face și mai multă paradă în ochii lumii — și încă ai putea lăsa destule bogății unicului dumitale fiu, încît să binecuvînteze ceasul cînd ai închis ochii ! Atunci de ce să săvîrșești o cruzime atît de cumplită ? Un lucru atît de nebunesc, încît nu știu dacă să-l numesc ticălos. Vai, vere Jaffrey, de două sute de ani purtăm în sînge spiritul acesta hrăpăreț ! Nu faci decît să repeți sub altă formă ceea ce a săvîrșit străbunul dumitale și să transmiți mai departe posterității blestemul pe care l-ai moștenit de la el.

— Hezbibah, pentru numele lui Dumnezeu, vino-ți în fire ! exclamă judecătorul cu iritarea firească omului chibzuit care în toiul unei discuții de afaceri aude niște absurdități ca cele de mai sus. Ți-am comunicat hotărîrea mea. Nu mi-e cu putință s-o schimb. Clifford trebuie sau să-mi dezvăluie secretul sau să suporte consecințele. Și va trebui să se decidă repede. Pentru că în această dimineață mă așteaptă diverse alte treburi, și am făgăduit să iau parte la un dejun important cu cîțiva prieteni politici.

— Clifford nu are nici un secret ! răspunse Hepzibah, și Dumnezeu n-o să-ți îngăduie să înfăptuiești lucrul la care îți stă gîndul.

— Vom vedea ! răspunse neclintitul judecător. Între timp, alege dacă-l chemi aici pe Clifford și îngădui o lămurire prietenească a chestiunii, printr-o întîlnire între două rude, sau dacă mă împingi să iau măsuri mai drastice, pe care m-aș simți fericit să le pot evita. Răspunderea îți aparține în întregime.

— Ești mai puternic decît mine, spuse Hepzibah după un scurt răgaz de gîndire, și în puterea dumitale ești lipsit de orice milă ! În clipa de

față Clifford nu e nebun ; dar întâlnirea asupra căreia stăruie s-ar putea să-i întunece mințile. Cu toate acestea, așa cum te cunosc, cred că lucrul cel mai cuminte ar fi să-ți dau prilejul să apreciezi singur imposibilitatea ca bietul Clifford să dețină vreun secret prețios. Am să-l chem. Fii îndurător în discuția pe care-ai s-o porți cu el — vădește mai multă îndurare decât te îndeamnă inima să arăți — pentru că ochiul lui Dumnezeu e treaz, Jaffrey Pyncheon !

Judecătorul își urmă vara, ieșind din prăvălie, unde a avut loc dialogul de mai sus, și intrând în salon ; aci, se cufundă greoi în jilțul strămoșesc. Mulți dintre reprezentanții de odinioară ai familiei Pyncheon aflaseră răgaz între brațele cuprinzătoare ale jilțului ! copii îmbujorați după joaca pe-afară ; tineri visători, îndrăgostiți ; adulți osteniți de griji ; bătrâni împovărați de ierni — au șezut pe gânduri, au moțăit, au plecat către un somn mai profund. O veche legendă, deși îndoielnică, grăia că acesta era însuși jilțul din care cel mai vechi dintre strămoșii din Noua Anglie ai judecătorului — cel al cărui portret atirna încă pe zid — își întîmpinase cu tăcerea cruntă a morții năvala de oaspeți aleși. S-ar putea ca din ceasul acela blestemat și pînă în clipa de față — cu toate că noi nu cunoaștem taina inimii judecătorului — dar s-ar putea totuși ca niciodată să nu se fi cufundat în acest jilt om mai frămîntat și mai posomorît decât chiar însuși judecătorul Pyncheon, pe care numai cu puțin înainte l-am văzut atît de neînduplecat în asprimea și hotărîrea lui. De bună seamă, plătise scump ca să-și poată fereca sufletul în oțel. Un calm atît de desăvîrșit presupune un efort mai trudnic decât violența oamenilor slabi. Și totuși trebuia să facă față unei grele mi-

siuni. Era oare lucru de nimic — un fleac pentru care te pregăteai doar într-o clipă și de care te eliberai în altă clipă — acela de a trebui acum să revadă, după treizeci de ani, un văr redeșteptat dintr-un mormînt în care fusese îngropat de viu, și căruia trebuia sau să-i smulgă un secret, sau să-l îngroape iarăși de viu ?

— Ai spus ceva ? întrebă Hepzibah oprindu-se în pragul salonului ; i se păruse că judecătorul murmurase ceva ce dînsa era gata să interpreteze drept un impuls de îmbunare.

— Nu, nu ! mormăi judecătorul, încruntîndu-se în timp ce fruntea-i căpătă o nuanță purpurie întunecată în penumbra din încăpere. De ce te-aș fi chemat îndărăt ? Timpul zboară ! Cere-i lui Clifford să vină aici !

Judecătorul își scosese ceasul din buzunarul vestei și-l ținea acum în mînă, măsurînd răstimpul care avea să se scurgă pînă la ivirea lui Clifford !

XVI

ODAIA LUI CLIFFORD

Niciodată casa cea veche nu i se păruse atît de sumbră lui Hephzibah, ca acum cînd o străbătea, pornită în dureroasa ei misiune. Plutea o atmosferă stranie. În timp ce păsea prin coridoarele tocite de pași, și deschidea o ușă șubredă după alta, ori urca treptele care scîrțiau, privea în jur, îngîndurată și temătoare. Pentru mintea ei înfierbîntată, n-ar fi fost un miracol dacă ar fi deslușit în spate, sau alături, foșnetul veșmintelor celor morți, sau dacă ar fi întîlnit chipuri de năluci așteptînd-o în capul scării. Nervii îi zbîrniiau în urma scenei de furie și de teroare prin care abia trecuse. Discuția purtată cu judecătorul Pyncheon, care întruchipa cu atîta perfecțiune personalitatea și înșușirile întemeietorului familiei, stîrnise în mintea ei înfiorătorul trecut. Îi apăsă inima. Tot ce auzise pînă acum de la legendare mătuși sau bunici cu privire la soarta fastă și nefastă a diverșilor Pyncheon — povești pe care le păstrase pînă acum calde în aducerea aminte pentru că erau asociate cu dogoarea de la gura sobei — îi reveneau de astă dată în minte, tenebroase, înfricoșătoare, înghețate, așa cum îți apar cele mai multe episoade din istoria unei familii,

cînd meditezi asupra-le într-o dispoziție amară. Totul părea să nu fi fost decît un șir de calamități, reproducîndu-se din generație în generație, păstrînd același fond întunecos și variînd prea puțin, doar în contur. Dar acum Hepzibah simțea că judecătorul, și Clifford, și ea însăși — ei trei laolaltă — erau pe punctul de a adăuga un nou episod la analele familiei, un episod marcat de o mai pronunțată dezlănțuire de nedreptate și de suferință, care-l va face să se detașeze clar de tot restul. Așa se întîmplă uneori cînd durerea unei clipe trecătoare se desprinde, făurindu-și o individualitate proprie și o intensitate de punct culminant, pe care e sortită să le piardă însă curînd, pîlînd și confundîndu-se în urzeala neagră-cenușie a tuturor întîmplărilor triste sau vesele din anii trecutului. Doar o singură clipă, totul îți pare straniu și cutremurător — e momentul adevărului care cuprinde în sine și amărăciunea și dulceața.

Dar Hepzibah nu se putea elibera de senzația că în clipa aceea se petrecea și urma să se desăvîrșească ceva fără precedent. Nervii îi vibrau. Instinctiv, se opri în fața ferestrei boltite și privi în jos, ca să poată cuprinde cu mintea permanențele străzii, și astfel să oprească în loc vîrtejul și clătînarea care involburau sfera ei imediată. Își reveni, am putea spune, cu un șoc, cînd văzu că toate arătau la fel ca ieri, ca în alte nenumărate zile din urmă, cu excepția deosebirii dintre vremea însorită și cea ursuză. Privirile ei alunecau de-a lungul străzii de la un prag de ușă la altul, observînd trotuarele umede, cu cîte un ochi de baltă ici, colo, în gropi care nu fuseseră vizibile pînă nu le umpluse apa. Își încorda ochii slabi pînă la punctul maxim, în speranța de a desluși ceva mai limpede o anumită fereastră, unde pe

jumătate vedea și pe jumătate ghicea prezența unei ucenice de croitorie, aplecată peste lucrul ei. Chiar de la atîta distanță, Hepzibah se agăța de tovarășia acestei necunoscute. Apoi privirile îi fură atrase de o trăsură care trecea în viteză, și-i urmări poclitul ud și lucios, roțile care improșcau noroiul, pînă se pierdu după colț, refuzînd să-i ducă mai departe gîndurile zăbavnice și fugare totodată, de atîta groază cîtă le împovăra. Cînd trăsura dispăru din vîz, își mai îngădui să zăbovească un moment; pentru că acum se ivise silueta peticită a lui moș Venner, tîrîndu-și picioarele dinspre capătul străzii în jos, șontăciind din pricina reumatismului, pentru că vîntul de răsărit îi răzbise în încheieturi. Hepzibah ar fi vrut să-l vadă înaintînd și mai încet, ca să-i încălzească o clipă mai mult singurătatea. Orice o smulgea din durerea momentului imediat, interpunînd fapte umane între ea și ceea ce avea să urmeze; orice întîrzia, măcar cu o secundă, misiunea inevitabilă pe care o avea de îndeplinit; orice asemenea obstacole întimplătoare și ușuratic erau binevenite. Nimic nu-i mai ușuratic — în afară de inima ușoară — decît inima grea.

Hepzibah avea prea puțin curaj să înfrunte propria-i suferință și mult mai puțin pentru a înfrunta suferința ce urma să i-o provoace lui Clifford. Pentru o natură atît de fragilă și atît de zguduită în urma nenorocirilor din trecut, confruntarea cu omul dur, neînduplecat, care întruchipase pentru el vitregia destinului, nu putea însemna altceva decît distrugerea totală. Chiar dacă n-ar fi fost crudele amintiri, chiar dacă n-ar fi fost acum între ei în joc un interes ostil, simpla repulsie a unei firi sensibile față de masivitatea, greutatea și rigiditatea alteia, ar fi fost dezastruoasă

în sine. Ca și cum ai fi zvirlit un vas de porțelan, cu o crăpătură mai veche în el, într-o coloană de granit. Niciodată pînă acum nu prețuisese Hepzibah cu atita exactitate caracterul puternic al vărului ei Jaffrey — puternic prin intelect, prin energia voinței, îndelunga deprindere de a acționa printre oameni și, mai gîndea dînsa, prin urmărirea lipsită de scrupule a împlinirii unor scopuri egoiste pe calea unor mijloace necurate. Aceasta nu făcea decît să sporească dificultatea faptului că judecătorul Pyncheon se înșela cu privire la secretul pe care presupunea că-l deține Clifford. Cînd unui om ambițios și de obicei perspicace i se întîmplă să adopte o părere greșită într-o chestiune de afaceri, o fixează și o împlîntă atît de solid printre lucrurile știute a fi adevărate, încît a i-o smulge din minte nu-i cu nimic mai ușor decît a dezrădăcina un stejar. Așadar, cum judecătorul cerea o imposibilitate de la Clifford, acesta din urmă, neputînd să-l satisfacă trebuia neapărat să piară. Căci, odată înșfăcată în gheara unui asemenea om, ce s-ar fi ales din natura duioasă, poetică, a lui Clifford, care n-ar fi trebuit să aibă altă menire pe pămînt decît aceea a unei vieți de frumoase desfătări, în fluentă și ritmul acordurilor de muzică ? Într-adevăr, ce s-a ales și pînă acum de ea ? Sfărîmată ! Măcinată ! Doar că nu fusese încă nimicîită. Dar în curînd avea să fie din plin !

O clipă, pe Hepzibah o fulgeră gîndul dacă nu cumva o fi adevărat că Clifford are cunoștință despre averea nedescoperită a unchiului lor, așa cum pretindea judecătorul. Își aminti de unele aluzii vagi făcute de fratele ei care — dacă presupunerea nu era fundamental absurdă — puteau fi interpretate în acest sens. Făurise unele planuri de călătorii și de stabilire în străinătate, visuri cu

ochii deschiși despre o minunată viață acasă, și splendide castele de nisip care ar fi necesitat bogății fără margini ca să le clădești și să le realizezi. Dacă toate aceste bogății ar fi fost în posesia lui Hepzibah, cu câtă bucurie le-ar fi cedat vărul ei cu inima de piatră, ca să răscumpere libertatea lui Clifford și singurătatea acestuia în posomorita casă veche ! Dar Hepzibah știa că planurile făurite de fratele ei erau la fel de inconsistente și de iraționale ca și planurile unui copil care visează ce-o să fie când o să crească mare, în timp ce șade pe-un scăunăș lângă poala mamei.

Clifford nu dispunea decît de aurul visurilor ; or acesta nu era suficient ca să-l satisfacă pe judecătorul Pyncheon. Oare nimeni nu putea să-i ajute în acest greu impas ? E ciudat să nu găsești pe nimeni cînd un oraș întreg se întinde în juru-ți. Ar fi fost atît de simplu să deschidă larg fereastra și să strige — strigătul agoniei din care oricine ar alerга s-o salveze, înțelegînd că e chemarea unui suflet omenesc aflat în chin cumplit. Dar, printr-o fatalitate crudă, aproape ridicolă — și totuși, gîndi Hepzibah, o fatalitate care revine mereu în lumea asta răsturnată asemenea imaginilor dintr-un delir — oricine ar sări în ajutor și chiar cu intențiile cele mai bune, e sigur că ar lua partea celui mai tare. Cînd forța se îmbină cu răul, capătă irezistibila putere de atracție a fierului magnetizat. De o parte ar fi judecătorul Pyncheon — o personalitate eminentă a vieții publice, cu o înaltă poziție socială și o mare avere, un filantrop, membru al Congresului și enoriaș de frunte, implicit asociat cu toate acțiunile care conferă un bun renume — atît de impunător, în această lumină avantajoasă, încît însăși Hepzibah cu greu își putea menține părerile proprii cu pri-

vire la integritatea lui. Deci, de o parte judecătorul ! Iar de cealaltă parte, cine ? Clifford cel vinovat ! Cîndva, de rîsul lumii ! Acum, o dezonoare aproape pierdută în uitare !

Cu toate acestea, în pofida convingerii că judecătorul și-ar fi atras de partea sa orice om venit în ajutor, Hepzibah era atît de neobișnuită să acționeze singură, încît cel mai mărunț sfat ar fi făcut-o să-și schimbe hotărîrea. Micuța Phoebe Pyncheon ar fi iluminat pe dată întreaga scenă, dacă nu printr-o sugestie prețioasă, dar măcar prin calda vioiciune a firii ei. Lui Hepzibah îi veni în minte artistul. Tînăr și necunoscut, așa aventurier nomad cum era, totuși Holgrave o făcuse pe Hepzibah conștientă că avea în el o tărie ce l-ar putea ajuta să domine un moment de criză. Cu mintea stăpînită de acest gînd, dădu la o parte drugul care bara o ușă năpădită de pinze de păianjen și de multă vreme scoasă din funcțiune, ușă care odinioară stabilea comunicația între partea ei de locuință și aripa în care rătăcitorul dagherotipist își stabilise vremelnicul cămin. Tînărul nu era acasă. O carte cu fața-n jos pe masă, un sul de manuscris, o foaie de hîrtie pe jumătate scrisă, un ziar, cîteva ustensile legate de ocupația lui din prezent și cîteva clișee de dagherotip aruncate ici și colo, creau impresia că artistul s-ar afla prin preajmă. Dar la această oră din zi, artistul se găsea la atelier, lucru la care Hepzibah ar fi trebuit să se aștepte. Minată de impulsul curiozității, care licări o clipă printre gîndurile ei apăsătoare, își lăsă privirile pe un clișeu și dădu cu ochii de judecătorul Pyncheon care se încrunta la ea. Ursita o privea în față. Cu inima grea de dezamăgire, se întoarse din zadarnica-i încercare. Niciodată în toți anii ei de solitudine, nu simțise ca acum ce

înseamnă să fii singur. De parcă vechea ei casă s-ar fi înălțat într-un deșert, sau poate că prin cine știe ce vrajă devenise invizibilă pentru ochii celor care trebăluiau în jur or treceau pe lângă zidurile ei ; așa încît, acolo înăuntru, s-ar fi putut petrece orice soi de nenorocire, orice accident îngrozitor, orice crimă. În durerea și în mîndria ei rănită, Hepzibah își trecuse viața privîndu-se de prietenii ; îndepărtase de bună voie sprijinul pe care Dumnezeu l-a hărăzit omului poruncind creaturilor sale să aibă nevoie unele de altele ; și acum, drept pedeapsă. Cliford și ea aveau să cadă cu mare ușurință victime ale dușmanului care le era neam.

Întorcîndu-se la fereastra boltită, își înălță ochii — burzuluindu-se, sărmana, mioapa Hepzibah, în fața cerurilor — și se luptă din răputeri să transmită o rugăciune prin stratul compact de nori cenușii. Se adunaseră cețurile pentru a simboliza parcă masa grea, amenințătoare, de dureri omenești, de îndoieli, nedumeriri și rece nepăsare, care se interpune între pămînt și tărîmurile mai ferice. Credința ei era prea firavă ; iar ruga prea grea ca să se poată înălța. Căzu înapoi, ca o bucată de plumb, peste inima ei. O izbi gîndul păcătos că Providența nu se amestecă niciodată în necazurile mărunte pe care un individ le provoacă altuia, și nici nu oferă vreun balsam pentru micile chinuri ale unui suflet solitar ; divinitatea își împarte dreptatea și mila pe o rază vastă, așa cum își propagă soarele lumina pe jumătate din univers dintr-o dată. Și această imensitate o reduce la zero. Dar Hepzibah nu-și dădea seama că, așa cum o rază caldă de soare se strecoară pe fereastra fiecărei cocioabe, tot astfel cîte o rază iubitoare din grija și mila Domnului se ivește pentru fiecare nevoie în parte.

În cele din urmă, nemaigăsind nici un alt pretext ca să amîne tortura la care avea să-l supună pe Clifford — repulsia față de această acțiune era adevărata cauză a zăbovirii în fața ferestrei, a căutării artistului și chiar a rugăciunii ratate — temîndu-se, de asemenea, să nu audă vocea rigidă a judecătorului Pyncheon chemînd-o de jos și dojenind-o pentru atîta întîrziere, se tîri încet — siluetă de femeie lividă, răpusă de suferință, deznădăjduită — cu picioare amorțite, îndreptîndu-se greoi spre ușa fratelui ei, Ciocăni.

Nici un răspuns !

Și cum ar fi putut să fie ? Mîna ei, tremurînd din pricina intenției care o călăuzea, bătuse atît de slab în ușă, încît sunetul nu putuse răzbi înăuntru. Ciocăni din nou. Iarăși nici un răspuns ! Nici de astă dată nu era de mirare. Bătuse în ușă cu întreaga forță a pulsațiilor inimii, comunicînd, printr-un magnetism subtil, toată teroarea făpturii ei. Clifford s-o fi răsucit în așternut, înfundîndu-și fața în pernă, și și-o fi tras plapuma peste cap, ca un copil speriat în toiul nopții. Ciocăni a treia oară, trei bătăi regulate, ușoare, dar perfect distincte, pătrunse de tilc ; căci, cu oricîtă grijă am încerca să modulăm bătaia în ușă, mîna nu se poate opri să nu cînte pe lemnul încremenit melodica simțirilor care ne agită.

Clifford nu răspunse.

— Clifford ! Frate drag ! rosti Hepzibah. Pot să intru ?

Tăcere.

Hepzibah îi repetă numele încă de două sau de trei ori, dar fără rezultat ; pînă cînd, gîndind că somnul fratelui ei e neobișnuit de adînc, deschise ușa și, intrînd în cameră, o află goală. Cum și cînd

a putut ieși, fără știrea ei ? Să fie cu putință ca, în ciuda vremii rele, plictisit să tot stea între patru pereți, să fi pornit la obișnuita lui vagabondare prin grădină, iar acum să dirdiie sub adăpostul rece al chioșcului de vară ? Deschise în grabă o fereastră, își scoase afară capul înfășurat în turban și jumătate din silueta-i scheletică, și scrută întreaga grădină, atît cît îi îngăduia privirea ei mioapă. Putea desluși interiorul chioșcului de vară cu banca circulară, udă din pricina stropilor care picurau prin acoperiș. Înăuntru nu era nimeni. Clifford nu era în grădină ; doar dacă se ascunsese (și, o clipă, Hepzibah își spuse că s-ar putea să fie astfel) într-un umbrar mare și ud, alcătuit dintr-o încilceală de frunze late și dintr-un vălmășag de cîrcei de bostan cățarați în neștire pe niște birne vechi de lemn rezemate în-timplător de-a curmezișul gardului. Totuși nu era cu putință ; nu se afla acolo ; căci, în timp ce Hepzibah privea într-acolo, un ciudat motan bătrîn ieși chiar din locul acela, și porni să străbată grădina. Se opri de două ori să adulmece aerul, apoi își îndreptă pașii spre fereastra salonului. Fie din pricina mișcărilor furișe, iscoditoare, specifice rasei, fie din pricină că pisica asta părea să nutrească gînduri mai rele decît cele obișnuite semencilor ei, bătrîna domnișoară, în pofida uimirii, simți un îndemn să alunge animalul, și zvîrli în el cu un bețișor. Pisica o privi asemenea unui hoț sau a unui ucigaș încolțit și, o clipă mai tîrziu, o luă la goană. Nici o altă ființă vie nu mai putea fi văzută în grădină. Chantecler și familia lui, fie că nu-și părăsiseră de loc cuibarul, descurajați de interminabila ploaie, fie că procedaseră la un act deopotrivă de înțelept retrăgîndu-se în adăpost la momentul potrivit. Hepzibah închise fereastra.

Dar unde să fi fost Clifford ? Oare era posibil ca dîndu-și seama de prezența Destinului său nefast, să se fi strecurat în tăcere pe scară în timp ce judecătorul și Hepzibah discutau în prăvălie, să fi împins cu băgare de seamă zăvoarele ușii din față și să fi evadat în stradă ? La gîndul acesta, Hepzibah văzu parcă în fața ochilor figura lui cenușie, zbîrcită, și totuși cu o mină copilărească, în hainele demodate pe care le purta prin casă ; o apariție din acelea sub a căror înfățișare te vezi uneori pe tine, cu toți ochii lumii ațintiți asupra-ți, în coșmarele care-ți bîntuie somnul. Această apariție a nefericitului ei frate avea să rătăcească prin oraș, atrăgînd privirile, mirarea și scîrba oricui, asemenea unui strigoi, cu atît mai respingător cu cît se ivea în plină zi. Răbdînd batjocura celor tineri, care nu-l cunoșteau, și disprețul și indignarea mult mai crudă a celor cîtorva bătrîni care-și vor aminti de trăsăturile lui cîndva familiare ! Să ajungă de hazul puștanilor care, cînd sînt destul de mari ca să bată străzile, nu mai au pic de respect pentru ceea ce-i frumos și sfînt, și pic de milă pentru ceea ce-i trist — nu au mai multă înțelegere pentru suferința sacră, ce sanctifică făptura omenească în care s-a întrupat, decît dacă însuși Satana le-ar fi părinte ! Întăritat de zefle-melile lor, de țipetele stridente, ascuțite, de rîsul necruțător, mînjit de glodul străzilor cu care aveau să arunce în el — sau poate că năucit doar de ciudățenia situației, chiar dacă nimeni n-avea să-l insulte nici măcar c-o vorbă negîndită — n-ar fi de mirare ca bietul Clifford să facă cine știe ce năzbitie care, de bună seamă, ar fi interpretată drept dovadă de nebunie. Și în felul acesta, planul dușmănos al judecătorului Pyncheon și-ar găsi ușor realizarea. ..

Apoi Hepzibah își spuse că orașul era aproape în întregime încercuit de apă. Cheiurile se întindeau pînă spre centrul golfului și, pe această vreme nemiloasă, erau golite de obișnuitul furnicar al negustorilor, muncitorilor, marinarilor ; fiecare chei era o pustietate, cu vasele fixate la un capăt și la celălalt, de-a lungul întinderii pîcloase. Dacă pașii rătăcitori ai fratelui ei îl vor călăuzi spre chei, și dacă se va apleca, doar o clipă, deasupra talazurilor înalte și întunecate nu-și va spune, oare, că acesta-i adevăratul refugiu care i se oferă la îndemînă și că nu-i nevoie decît de un pas, sau de o ușoară smucire a trupului, ca să fie mîntuit pe veci de gheara vărului său ? Ah, ce ispită ! Să-și făurească din povara suferinței un mijloc de salvare ! Să se scufunde, tîrît de greutatea de plumb a durerii, și să nu mai iasă nicicînd la suprafață !

Groaza acestui din urmă gînd o covîrși pe Hepzibah. Acum trebuia s-o ajute chiar și Jaffrey Pyncheon ! Coborî scările în goană, strigînd :

— Clifford a plecat ! Mi s-a pierdut fratele ! Ajutor, Jaffrey Pyncheon ! O să i se întîmple o nenorocire !

Deschise ușa salonului. Dar din pricina umbrei aruncate de ramurile ce loveau în geam, a tavanului afumat, și a pereților îmbrăcați în lambriuri de stejar negru, în cameră nu pătrundea destulă lumină, încît vederea beteagă a lui Hepzibah să poată desluși limpede silueta judecătorului. Era convinsă, totuși că-l vede șezînd în jîlțul strămoșesc, aproape în mijlocul odăii, cu fața puțin întoarsă, privind pe o fereastră. Sistemul nervos al unor oameni ca judecătorul Pyncheon este atît de stăpînit și de calm, încît e posibil ca de la plecarea ei să nu se fi clintit din loc mai mult de-o

singură dată, iar structura rigidă a temperamentului său să-l fi închistat în poziția pe care o adoptase întâmplător.

— Îți spun, Jaffrey, strigă Hepzibah cu nerăbdare ieșind din salon ca să cerceteze alte încăperi, fratele meu nu-i în camera lui ! Trebuie să-mi ajuți să-l cauți !

Dar judecătorul Pyncheon nu era omul care să sară cu grabă dintr-un jilț — gest care nu concordă nici cu demnitatea caracterului său, nici cu dimensiunile părții sale sedentare — la strigătul de alarmă al unei femei isterice. Totuși, ținând seama de propriul său interes în această problemă, ar fi putut să manifeste ceva mai multă vioiciune.

— Jaffrey Pyncheon, mă auzi ? strigă Hepzibah când se apropie din nou de ușa salonului, după o căutare zadarnică prin toate odăile. Clifford a dispărut !

În clipa aceasta, în pragul salonului apăru, venind chiar din interiorul încăperii, Clifford în persoană ! Fața lui era de o paloare cu totul nefirească ; avea o albeață atât de spectrală încît cu tot semiîntunericul din coridor, Hepzibah putea să-i distingă trăsăturile de parcă ar fi căzut o rază de lumină asupra lor. Însăși expresia lor arzătoare și sălbatică ar fi fost de-ajuns ca să le ilumineze ; era o expresie de dispreț și de batjocură ce coincidea cu simțămîntul pe care-l trăda și gestul său. Așa cum stătea în prag, cu fața parțial întoarsă spre încăpere, arăta cu degetul către ceva ce se afla înăuntru, și totodată își scutura ușor degetul de parcă ar fi provocat-o nu numai pe Hepzibah, ci întreaga omenire, să privească la un obiect de un ridicul fantastic. Gestul acesta, atât

Apoi Hepzibah își spuse că orașul era aproape în întregime încercuit de apă. Cheiurile se întindeau pînă spre centrul golfului și, pe această vreme nemiloasă, erau golite de obișnuitul furnicar al negustorilor, muncitorilor, marinarilor ; fiecare chei era o pustietate, cu vasele fixate la un capăt și la celălalt, de-a lungul întinderii pîcloase. Dacă pașii rătăcitori ai fratelui ei îl vor călăuzi spre chei, și dacă se va apleca, doar o clipă, deasupra talazurilor înalte și întunecate nu-și va spune, oare, că acesta-i adevăratul refugiu care i se oferă la îndemînă și că nu-i nevoie decît de un pas, sau de o ușoară smucire a trupului, ca să fie mîntuit pe veci de gheara vărului său ? Ah, ce ispită ! Să-și făurească din povara suferinței un mijloc de salvare ! Să se scufunde, tîrît de greutatea de plumb a durerii, și să nu mai iasă nicicînd la suprafață !

Groaza acestui din urmă gînd o covîrși pe Hepzibah. Acum trebuia s-o ajute chiar și Jaffrey Pyncheon ! Coborî scările în goană, strigînd :

— Clifford a plecat ! Mi s-a pierdut fratele ! Ajutor, Jaffrey Pyncheon ! O să i se întîmple o nenorocire !

Deschise ușa salonului. Dar din pricina umbrei aruncate de ramurile ce loveau în geam, a tavanului afumat, și a pereților îmbrăcați în lambriuri de stejar negru, în cameră nu pătrundea destulă lumină, încît vederea beteagă a lui Hepzibah să poată desluși limpede silueta judecătorului. Era convinsă, totuși că-l vede șezînd în jîlțul strămoșesc, aproape în mijlocul odăii, cu fața puțin întoarsă, privind pe o fereastră. Sistemul nervos al unor oameni ca judecătorul Pyncheon este atît de stăpînit și de calm, încît e posibil ca de la plecarea ei să nu se fi clintit din loc mai mult de-o

singură dată, iar structura rigidă a temperamentului său să-l fi închistat în poziția pe care o adoptase întâmplător.

— Îți spun, Jaffrey, strigă Hepzibah cu nerăbdare ieșind din salon ca să cerceteze alte încăperi, fratele meu nu-i în camera lui ! Trebuie să-mi ajuți să-l cauți !

Dar judecătorul Pyncheon nu era omul care să sară cu grabă dintr-un jilț — gest care nu concordă nici cu demnitatea caracterului său, nici cu dimensiunile părții sale sedentare — la strigătul de alarmă al unei femei isterice. Totuși, ținând seama de propriul său interes în această problemă, ar fi putut să manifeste ceva mai multă vioiciune.

— Jaffrey Pyncheon, mă auzi ? strigă Hepzibah când se apropie din nou de ușa salonului, după o căutare zadarnică prin toate odăile. Clifford a dispărut !

În clipa aceasta, în pragul salonului apăru, venind chiar din interiorul încăperii, Clifford în persoană ! Fața lui era de o paloare cu totul nefirească ; avea o albeață atât de spectrală încît cu tot semiîntunericul din coridor, Hepzibah putea să-i distingă trăsăturile de parcă ar fi căzut o rază de lumină asupra lor. Însăși expresia lor arzătoare și sălbatică ar fi fost de-ajuns ca să le ilumineze ; era o expresie de dispreț și de batjocură ce coincidea cu simțămîntul pe care-l trăda și gestul său. Așa cum stătea în prag, cu fața parțial întoarsă spre încăpere, arăta cu degetul către ceva ce se afla înăuntru, și totodată își scutura ușor degetul de parcă ar fi provocat-o nu numai pe Hepzibah, ci întreaga omenire, să privească la un obiect de un ridicul fantastic. Gestul acesta, atât

Hepzibah se supuse acestor instrucțiuni, ca și cum n-ar fi existat nimic altceva de făcut, sau nu te-ai fi putut gândi la altceva. E adevărat; începu să se întrebe de ce oare nu se deșteaptă din somn, și din ce adâncuri de amețală și buimăceală de neîndurat va trebui să se smulgă spiritul ei, pînă să devină conștientă că nimic din toate astea nu s-a întîmplat cu adevărat. De bună seamă, nu era o realitate; nu a existat aievea o zi ca asta, întînecoasă și bătută de vîntul din răsărit; judecătorul Pyncheon nu stătuse de vorbă cu ea; Clifford nu risese, nu arătase cu degetul, nu-i făcuse semn să vină cu el; fusese doar năpăstuită în somn — așa cum sînt adesea oamenii singuratici cînd dorm — cu un vis absurd și amarnic, din acelea pe care le visezi în zori.

„Acuma — acuma — de bună seamă că mă deștept! gîndea Hepzibah în timp ce se vînzolea prin casă, făcîndu-și măruntele pregătiri. Nu mai pot îndura! Trebuie să mă trezesc!“

Dar momentul deșteptării nu sosi. Nu sosi nici atunci cînd, înainte de a părăsi casa, Clifford se duse la ușa salonului și făcu o plecăciune de adio unicului ocupant al încăperii.

— Ce mutră caraghioasă face acum bătrînul, îi șopti el lui Hepzibah. La țanc, în clipa cînd credea că a pus laba pe mine! Haide, haide, grăbește-te, că altfel e-n stare să se scoale asemenea uriașului Deznădejde pe urmele lui Cristian și a lui Nădejde și să ne mai prindă!

Cînd ieșiră în stradă, Clifford îi atrase lui Hepzibah atenția asupra unui stîlp care susținea ușa principală. Acolo erau gravate inițialele numelui său, săpate în tinerețe, cu acea grațioasă caligrafie a literelor ce-i era caracteristică. Fratele și

sora se îndepărtară, și-l lăsară pe judecătorul Pyncheon să zacă singur în vechea reședință a strămoșilor săi ; zăcea atât de greoi și de apatic, încît nu l-am putea asemui mai bine cu nimic decît cu un coșmar decedat, consumat în propria-i urîciune, și lăsîndu-și leșul vlăguit pe pieptul victimei torturate, ca să se descotorosească de el cum o ști !

XVII

DOUA BUFNIȚE ÎȘI IAU ZBORUL

Cu toate că era vară, vîntul de răsărit făcea ca dinții lui Hepzibah — atîția cîți mai avea — să-i clănțane în cap, cînd trebui să-l înfrunte împreună cu Clifford de-a lungul străzii Pyncheon, îndreptîndu-se spre centrul orașului. Dar nu era numai tremurul acela cu care șfichiuirea nemiloasă îi zgîlțîia făptură (cu toate că picioarele și mai ales mîinile nu-i fuseseră niciodată mai înghețate ca acum), ci o senzație psihică, amestecată cu răceala fizică, și care o făcea să dîrdiie mai curînd sufletește decît trupește. Nemărginita, pustia atmosferă a lumii e atît de neprimitoare ! Într-adevăr, aceasta este impresia pe care o face asupra oricărui om ce se lansează pentru prima oară în aventură, chiar dacă în clipa cînd plonjează în necunoscut îi pulsează în vine cel mai fierbinte flux de viață. Ce trebuie să fi simțit atunci Hepzibah și Clifford — atît de vîrstnici cum erau și totuși atît de copilăroși în lipsa lor de experiență — cînd trecură pragul și ieșiră de sub cuprinzătorul adăpost al neamului Pyncheon ! Porniseră să cutreiere lumea în lung și-n lat — într-un soi de pelerinaj de felul acelor la care visează adesea copiii, avînd în buzunar poate o monedă de

șase pence și un pișcot. În mintea lui Hepzibah stăruia senzația îngrozitoare că e lăsată în voia valurilor. Pierduse facultatea de a se călăuzi singură ; dar, ținând seama de greutatea care o înconjurau, simțea că e aproape zadarnic să facă vreo strădanie de a o recuceri și, de altminteri, nici nu era în stare să încerce vreuna.

În timp ce înaintau în ciudată lor expediție, îi arunca din când în când câte o privire piezișă lui Clifford și nu putea observa la el decît că era posedat și dominat de o puternică agitație nervoasă. Aceasta îi insufla posibilitatea de control care se înstăpînise atît de repede și de irezistibil pe mișcările sale. Era aidoma freneziei pe care ți-o dă vinul. Sau ar putea fi asemuită mai sugestiv cu o melodie veselă, cîntată cu o vioiciune sălbatică, la un instrument dezacordat. Și așa cum se aude într-una nota spartă, discordantă, care zdrăngăne cu atît mai puternic cu cît melodia se avîntă mai exaltat, tot astfel și Clifford era scuturat de un tremur continuu, care-l făcea să se biție în timp ce arbora un zîmbet triumfal, părăind mereu gata să țopăie în mers.

Întîlniră puțini oameni pe drum, chiar atunci cînd, ieșind din împrejurimile retrase ale Casei cu șapte frontoane, dădură în arterele de obicei mai populate și mai agitate ale orașului. Trotuare lucind în ploaie, cu ochiuri de baltă risipite ici și colo, pe suprafața denivelată ; umbrele expuse ostentativ în vitrine, de parcă toată viața comerțului se concentrase în acest unic articol ; frunze ude, căzute din castani sau din ulmi, smulse timpuriu de vîntoasă și împrăștiate pe caldarîm ; în mijlocul străzii; o glodărie mizerabilă, care, în chip pervers, devenea tot mai murdară pe măsură ce ploaia o spăla cu mai mare rîvnă — acestea erau

punctele mai definit conturate dintr-un tablou foarte sumbru. Singura mișcare sau prezență umană se manifesta doar prin huruitul grăbit al unei trăsurii sau al unui cupeu, cu vizitiul apărât de o glugă impermeabilă trasă peste cap și peste umeri; prin silueta abătută a vreunui bătrîn, care părea să fi ieșit la lumină dintr-un canal subteran, încovoindu-se deasupra rigolei și scormonind cu un baston prin gunoaiele ude, în căutare de cuie ruginite; prin vreun negustor sau doi, împreună cu un patron de ziar și un politician cu păreri amestecate, așteptînd în ușa oficiului poștal sosirea unui jurnal întîrziat; prin figurile cîtorva căpitani de vas ieșiți la pensie, adunați în fereastra unui birou de asigurări, privind cu ochi pustii la strada pustie, blestemînd vremea păcătoasă, plină de neastîmpăr din pricina sărăciei de vești noi și de birfeli locale. Ce comoară pentru acești venerabili colportori de zvonuri dac-ar fi ghicit taina pe care o duceau cu ei Hepzibah și Clifford! Dar siluetele acestora le atraseră mult mai puțin atenția decît aceea a unei fete tinere, care trecea în aceeași clipă și, ca din întîmplare, își sumesese fusta cu o idee prea sus peste glezne. Dac-ar fi fost o zi veselă și însorită, cei doi n-ar fi putut străbate strada fără să se facă remarcați în chip necuviincios. Acum însă, probabil că se confundau cu dezolarea și vremea rea, astfel încît nu se prea detașau de fond; de parcă i-ar fi dogorit soarele topindu-i în tristețea cenușe și făcîndu-i uitați de îndată ce treceau.

Biata Hepzibah! Dac-ar fi înțeles acest lucru s-ar fi simțit puțin mai consolată; căci — ciudat de spus! — la toate necazurile ei se adăuga și o stinghereală feminină, de fată bătrînă, izvorită din senzația că se știa prost îmbrăcată. Din această

pricină, era pe cale să se închircească tot mai adânc în ea însăși ca și cum ar fi nădăjduit să-i facă pe oameni să creadă că ceea ce vedeau nu erau decît un palton și o glugă, jerpelîte și jalnic de roase, care ieșiseră singure să ia puțin aer în toiul furtunii, fără să aibă vreun purtător în interior.

În timp ce înaintau, senzația de imaterial și de ireal continua s-o obsedeze în chip nelămurit și se infiltrasă pînă-ntr-atît în întreaga-i făptură, încît propria ei mină devenise impalpabilă la atingerea celeilalte mîini. Orice fel de certitudine ar fi fost preferabilă acestei stări. Își murmură iar și iar : „Sînt trează ? Sînt oare trează ?” și uneori își expunea fața șfichiuirii înghețate a vîntului, ca să primească o aspră încredințare că nu doarme. Dacă fusese sau nu în intenția lui Clifford, sau era o simplă întîmplare, cert e că se pomeniră sub intrarea boltită a unui edificiu mare din piatră cenușie. Interiorul era foarte încăpător și de la po-dea la tavan era un spațiu mare, umplut acum în parte cu trîmbe de fum și aburi, care se involburau în sus alcătuiind o zonă de nori artificiali deasupra capetelor. Un tren cu vagoane se afla tocmai gata de pornire ; locomotiva fremăta și pufnea ca un bidiviu nerăbdător să se avînte în galop ; iar clopotul își scutura clincănitul rapid, simbolizînd atît de plastic scurtele chemări pe care viața binevoiește să ni le adreseze din mersu-i grăbit. Fără nici o șovăială sau zăbavă — cu acea irezistibilă hotărîre, dacă nu nesăbuintă, care în chip atît de straniu pusese stăpînire pe el și, prin el, pe Hepzibah — Clifford o împinse spre vagoane și o ajută să se urce. Semnalul fusese dat ; motorul pufăia cu respirații scurte, sacadate ; trenul se puse în mișcare ; și, laolaltă cu alți o sută de pa-

sageri, acești doi călători neobișnuiți se avîntară în viteză, ca vîntul.

În sfîrșit, după o atît de lungă înstrăinare de toate faptele și bucuriile lumii, fuseseră și ei zvîrliți în marele torent al vieții umane, și pieriră din vîz, de parcă însăși soarta i-ar fi absorbit.

Urmărită într-una de ideea că nici una din în-timplările care avuseseră loc, inclusiv vizita jude-cătorului Pyncheon, nu putea fi reală, solitara din Casa cu șapte frontoane murmură în urechea fra-telui ei :

— Clifford, Clifford ! Nu-i așa că-i un vis ?

— Un vis, Hepzibah ? repetă el aproape rîzîndu-i în față. Dimpotrivă, e prima oară cînd sînt treaz de-a binelea.

Între timp, privind pe fereastră, vedeau lumea gonind pe lîngă ei. Ba treceau printr-un loc pustiu ; ba răsărea în jurul lor un sat ; numai cît respirai și iată-l că pierea ca înghițit de un cutremur. Turlele clădirilor publice păreau să joace des-prinse de fundamentele lor ; dealurile cu poale masive lunecau pe alături. Toate fuseseră dezră-dăcinate din repaosul de veacuri și alergau acum cu o viteză ametoare în direcția opusă lor.

În interiorul vagonului se desfășura viața obiș-nuită a trenului, oferind prea puțin material de observație celorlalți pasageri, dar plină de inedit pentru această pereche ciudată de prizonieri des-cătușați. Era într-adevăr destul de nou faptul că sub același acoperiș lung și îngust se găseau cincizeci de făpturi omenești în strînsă relație cu ei, minăți înainte, laolaltă, de aceeași forță care-i prinsese în mreje și pe ei doi. Era uluitor cum de puteau toți acești oameni să șadă liniștiți pe locuri, în timp ce atîta energie zgomotoasă se dez-

lănțuia în jur, spre folosul lor. Uhii dintre ei, cu biletele înfipite în panglica pălăriei (aceștia erau călători vechi, cu sute de mile de cale ferată la activul lor), se adănciseră în lectura cărțicelilor care zăgrăveau peisaje englezești și felurite aventuri, și acum le țineau tovărășie ducilor și conților. Alții, care n-aveau răgazul necesar ca să se dedice unor studii atât de profunde, își amăgeau plictiseala drumului cu fițuici de un penny. Cîteva fete, împreună cu un tînăr, așezați în colțuri opuse ale vagonului se distrau de minune jucîndu-se cu o minge. Și-o azvîrleau de la unii la alții, în hohote de rîs care puteau fi măsurate cu lungimea milelor ; căci veselii jucători zburau, fără să-și dea seama, mai repede decît mingea sprintărară, lăsînd la mare depărtare în urmă dîra veseliei lor, și sfîrșindu-și jocul sub un cer diferit de cel sub care îl începuseră. La fiecare oprire trecătoare, urcau în tren băiețandri cu mere, turte, zaharicale și rulouri de pastile colorate — mărfuri care-i aminteau lui Hepzibah de prăvălia ei părăsită — vînzîndu-și bunătățile în goană, sau lăsîndu-se păgubași de teamă ca piața de desfacere să nu se pună în mișcare, răpindu-i o dată cu ea. În vagon intrau mereu oameni noi. Vechile cunoștințe — căci curînd deveneau vechi cunoștințe în acest ritm rapid de desfășurare a evenimentelor — coborau mereu. Ici, colo, în mijlocul vacarmului și al tumultului, cite cineva dormea. Somn ; distracție ; negustorie ; studiu mai profund sau mai superficial ; și direcția înainte, comună și inevitabilă ! Era însăși viața ! Emoțiile arzătoare ale lui Clifford erau stîrnite. Absorbea coloritul a tot ce trecea pe lîngă el și îl restituia mai aprins decît îl percepuse, dar alterat totuși de o vină lividă și innegurată. Hepzibah, pe de altă parte, se simțea mai izolată de omenire

chiar decît fusese în adînca singurătate pe care tocmai o părăsise.

— Hepzibah, tu nu ești fericită ! îi șopti Clifford pe un ton de reproș. Ți-e gîndul tot la casa aceea îngrozitoare și la vărul Jaffrey — la aceste cuvinte, tremurul puse din nou stăpînire pe el — la vărul Jaffrey care zace acolo, singur ! Ascultă sfatul meu — ia exemplul de la mine — uită de toate astea. Hepzibah, iată, am intrat în lume — în miezul vieții — în mulțimea semenilor noștri, oamenii. Haide să fim fericiți ! La fel de fericiți ca tinărul acela și ca fetele acelea drăguțe care se joacă cu mingea !

„Fericiți ! gîndi Hepzibah, pe care acest cuvînt o făcea amarnic conștientă de inima ei pustie și grea, înghețată de suferință. Fericiți ? El a și înnebunit și, dac-aș putea să mă trezesc și eu de-a binelea, aș înnebuni la rîndul meu !“

Dacă o idee fixă înseamnă nebulă, atunci poate că Hepzibah nu era prea departe de ea. Oricît de repede și de departe s-ar fi zgîlțit și bițit pe calea ferată, Hepzibah, în ce privește fixitatea imaginilor mintale, s-ar fi putut afla tot atît de bine pe strada Pyncheon. Cu toate că se interpuneau mile și mile de priveliști variate, pentru ea nu exista alt tablou decît ascuțiturile celor șapte frontoane acoperite de mușchi, și tufa de buruieni ce năpădisese unul din colțuri, și galantarul prăvăliei, și un mușteriu, încercînd ușa și făcînd clopoțelul să se scuture strident, dar fără să-l tulbure pe judecătorul Pyncheon ! Casa veche îi apărea pretutindeni ! Își transporta greutatea masivă și scheletul de lemn cu o viteză mai mare decît a drumului de fier, și se plasa imperturbabilă în orice colțișor pe care-și lăsa ea privirea. Structura minții lui Hepzibah era prea rigidă ca să poată recepta

noile impresii cu aceeași repeziciune ca și Clifford. El avea o natură înaripată, ca de pasăre ; ea ținea mai curînd de regnul vegetal și, dacă o smulgeai din rădăcini, nu mai putea trăi. Astfel se explică faptul că relațiile existente pînă atunci între ea și fratele ei se schimbaseră. Acasă, ea îi fusese păzitor ; aici, Clifford devenise păzitorul ei și părea să sesizeze cu o neobișnuită rapiditate de înțelegere tot ce ținea de noua lor situație. Se deșteptaseră în el bărbăția și vigoarea intelectuală ; sau, dacă nu, se afla măcar într-o condiție care le semăna, deși era cu puțință să fi fost o stare nesănătoasă și trecătoare.

Conducătorul le cerea acum biletele ; iar Clifford, care luase punga asupra lui, îi puse în mînă o bancnotă, cum îi văzuse și pe alții făcînd.

— Pentru doamna și pentru dumneavoastră ? întrebă conducătorul. Și pînă unde ?

— Pînă unde ne duce trenul ăsta, răspunse Clifford. N-are importanță. Călătorim de plăcere.

— Ciudată zi ați ales pentru asemenea călătorie, observă un bătrîn cu ochi sfredelitori, așezat peste drum de ei, privindu-i pe Clifford și pe însoțitoarea lui de parc-ar fi vrut să știe ce se ascundea dedesubt. Pe o zi ploioasă ca asta, bătută de vîntul de la răsărit, singura posibilitate de plăcere, după mine, e să stai la tine acasă, în tihnă, cu un foc bun în cămin.

— Nu pot fi de părerea dumneavoastră, răspunse Clifford înclinîndu-se politicos spre domnul bătrîn și preluînd pe dată firul conversației începută de celălalt. Dimpotrivă, mie mi-a dat prin gînd că această minunată invenție a drumului de fier — cu vastele și inevitabilele îmbunătățiri care sînt de așteptat atît în ce privește viteza cît și confortul — e menită să pună capăt ideilor stă-

tute despre cămin și gura sobei, și să le substituie alte lucruri mai plăcute.

— Dar în numele rațiunii, întrebă domnul bătrîn vrînd parcă să-l pună la încercare, ce poate fi mai plăcut pentru un om decît propria lui odaie și colțul sobei?

— Toate aceste lucruri nu au chiar atîta merit cît le atribuie mulți, ripostă Clifford. Pe scurt, s-ar putea spune că n-au făcut decît să slujească neputincios un scop îndoielnic. Impresia mea este că mijloacele noastre de locomoție, extinse și din ce în ce mai largi, sînt menite să ne readucă la starea de nomazi. Sînteți conștient, domnule — și de bună seamă că ați observat din propria dumneavoastră experiență — că orice progrés omenesc se desfășoară în cerc; sau, ca să folosesc o expresie mai potrivită și mai frumoasă, traiectoria progresului uman străbate o curbă în spirală, ascendentă. În timp de noi ne imaginăm că mergem drept înainte și că atingem cu fiecare pas o stare de lucruri cu totul nouă, nu facem în realitate decît să ne întoarcem la o fază de multă vreme încercată și abandonată, la o fază pe care acum însă o aflăm înălțată pe o treaptă superioară, sublimată și perfecționată pînă la idealul ei. Trecutul nu este decît o profeție grosolană și senzorială a prezentului și a viitorului. Ca să aplicăm acest adevăr la subiectul pe care-l discutăm acum: în etapele timpurii ale dezvoltării speciei umane, oamenii locuiau vremelnice în colibe, în adăposturi de frunze și crengi, construite la fel de fragil ca și cuiburile de păsări, și pe care și le clădeau — dacă poate fi vorba de clădit cînd de fapt aceste plăcute cămine menite să dureze cît un solștiu de vară mai curînd creșteau singure decît erau făurite de mîna omului — pe care Natura,

să spunem, îi ajuta să le ridice în locurile unde era belșug de fructe, unde se găsea pește și vînat din abundență, și mai cu seamă unde simțul frumosului putea fi satisfăcut prin umbra arborilor ceva mai plăcută decît în altă parte și printr-o mai încîntătoare îmbinare de apă, pădure și deal. Viața aceasta avea un farmec care — de cînd omul a părăsit-o — s-a evaporat cu totul din existența lui. Și totodată, prefigura ceva mai bun. Avea desigur și neajunsuri : foamea și setea, vremea aspră, arșița dogoritoare, mersul obositor, dureros pentru picioare, peste pămînturile pustii și aride care se întindeau între sălașurile alese pentru rodnicia și frumusețea lor. Dar în spirala noastră ascendentă, am scăpat de toate aceste neajunsuri. Iar trenurile — numai de și-ar face șuieratul mai muzical și de s-ar descotorosi de hueruit și zgîlțit — sînt realmente cea mai mare binefacere pe care ne-au dăruit-o secolele. Ne dau aripi ; anihilează truda și praful cu care se luptă pelerinul ; spiritualizează călătoria ; trecerea dintr-un loc în altul fiind atît de ușoară, de ce s-ar mai simți omul ispitit să se statornicească într-un singur loc ? Prin urmare, de ce și-ar clădi o locuință împovărătoare și nu una pe care s-o poată transporta cu el ? De ce să se întemnițeze pe viață în cărămidă și piatră și lemn ros de carii, cînd ar putea tot atît de bine să locuiască, într-un anumit sens, nicăieri. — și într-un sens mai bun, acolo unde comodul și frumosul îi oferă cămin ?

În timp ce Clifford își expunea teoria, fața îi radia ; dinlăuntrul lui se iriza o tinerețe care-i prefăcea zbîrciturile și colbul cenușiu al vîrstei într-o mască aproape transparentă. Fetișcanele vesele își lăsaseră mingea să cadă pe jos și acum se uitau la el. Își spuneau poate, în sinea lor, că omul acesta

năruit, înainte ca părul să-i fi încărunțit și labă gîstei să-i fi încrețit tîmplele, o fi întipărit în multe inimi de femei imaginea chipului său. Dar vai ! Nici un ochi de femeie nu-i văzuse fața atîta vreme cît fusese frumoasă.

— Eu unul n-aș numi o condiție superioară de viață aceea de a locui pretutindeni și nicăieri, observă noua cunoștință a lui Clifford.

— Socotiți că nu e ? exclamă Clifford cu o energie neobișnuită. Pentru mine e limpede ca lumina soarelui — ah de-ar exista acum cît de puțină pe cer ! — că cele mai mari piedici care bazează calea fericirii și a progresului uman sînt aceste mormane de cărămidă și piatră, legate între ele cu mortar, sau cu bîrne de lemn și fixate cu piroane, pe care oamenii le-au inventat spre propria lor tortură și pe care le numesc casă și cămin ! Suflul are nevoie de aer ; aer cît mai deschis și cît mai des schimbat. Influențe morbide, sub o mie de chipuri variate, se împletesc în jurul vetrelor și viciază viața căminelor. Nu există atmosferă mai nesănătoasă decît aceea a unei case vechi, otrăvită de suflul strămoșilor și al neamurilor. Vorbesc din proprie experiență. Printre amintirile mele de familie, figurează o anumită casă, unul din edificiile acelea cu frontoane ascuțite (ba chiar cu șapte frontoane) și cu caturile proiectate în afară, așa cum pot fi văzute uneori în orașele noastre mai vechi — o temniță veche, ruginită, șubredă, scîrțîind din încheieturi, mîncată de carii, de putregai, îmbîcsită, întunecoasă și deprimantă, cu o fereastră boltită deasupra portalului, o ușă de prăvălie într-o aripă, și un ulm uriaș și melancolic în față ! Ei bine, domnule, ori de cîte ori mă duc gîndul la această clădire cu șapte frontoane (faptul este atît de curios încît trebuie ne-

apărat să-l pomenesc), pe dată mi se ivește în fața ochilor viziunea sau imaginea unui bărbat în vîrstă, cu un chip extrem de sever, așezat într-un jilt de stejar, mort, încremenit în moarte, și cu o pată urîtă de sînge pe pieptul cămășii ! Mort, dar cu ochii larg deschiși ! Otrăvește întreaga casă, din cît îmi amintesc. N-aș putea niciodată să prosperez în locul acela, sau să fiu fericit, sau să realizez or să mă bucur de ceea ce mi-a hărăzit Domnul să realizez și să mă bucur !

Fața i se întunecă și păru să se contracteze, să se închircească, să se vestejească de bătrînețe.

— Niciodată, domnule ! repetă el. Niciodată n-aș putea respira liniștit acolo !

— Cred și eu, spuse domnul bătrîn privindu-l pe Clifford cu seriozitate și cu oarecare îngrijorare. Nici n-aș putea să-mi închipui așa ceva, domnule, atîta timp cît ai asemenea idei în cap.

— Desigur că nu, urmă Clifford, și ar fi o mare ușurare pentru mine dacă acea casă s-ar prăbuși, sau ar lua foc ; în felul ăsta pămîntul s-ar descotorosi de ea și iarba i-ar cotropi temelile. Și nici n-aș mai călca vreodată pe locul acela ! Căci, domnule, cu cît mă îndepărtez mai mult de el, cu atît mai mult simt că-mi naște bucuria, zveltețea prospețimii, inima zglobie, scînteierea intelectului, tinerețea, pe scurt — da, tinerețea, tinerețea mea ! Nu mai departe de azi dimineață, eram bătrîn. Îmi amintesc că mă priveam în oglindă și mă minunam de părul meu cenușiu, de brazdele numeroase și adînci de pe frunte, de șanțurile care-mi sapă obrazii, de fantastică labă a gîștei care mi-a încrețit tîmplele. Era prea devreme ! N-o puteam îndura ! Bătrînețea n-avea drept să vină ! Nu trăisem încă ! Dar acum, mai arăt eu bătrîn ? Dacă da, atunci înfățișarea mea mă dezminte în chip

ciudat ! pentru că — întrucît mi s-a luat o grea povară de pe inimă — mă simt în plină floare a tinereții, cu lumea înaintea și cu cele mai frumoase zile încă în față !

— Vă doresc să fie într-adevăr așa, răspunse domnul, care părea mai degrabă încurcat și doritor să evite atenția celorlalți pasageri pe care vorbele nebunești ale lui Clifford o atrăgea asupra lor. Vă urez din inimă să fie astfel.

— Clifford, pentru numele lui Dumnezeu, taci ! îi șopti soră-sa. Te iau drept nebun.

— Taci tu, Hepzibah ! îi răspunse fratele. Nu-mi pasă de ce cred ei. Nu sînt nebun. Pentru prima oară de treizeci de ani încoace, gîndurile îmi țîșnesc la suprafață și găsesc cuvinte pregătite care le așteaptă. Trebuie să vorbesc și voi vorbi !

Se întoarse din nou către domnul bătrîn și reînnoi conversația.

— Da, dragul meu domn, este convingerea mea fermă și speranța mea că termenii aceștia de acoperiș și de vatră, care atîta amar de vreme au fost considerați ca simbolizînd o noțiune sacră, vor ieși în curînd din vocabularul cotidian și vor fi dați uitării. Gîndiți-vă numai, cît de multe dintre relele omenirii se vor risipi numai prin această schimbare ! Ceea ce numim proprietate funciară — terenul solid pe care durezi o casă — este vasta temelie pe care se sprijină aproape toată nedreptatea acestei lumi. Omul ar fi în stare să comită orice ticăloșie — ar îngrămădi un morman imens de mirșăvii, dur ca granitul, și care i-ar atîrna de-a pururi la fel de greu în suflet — numai ca să-și poată clădi o locuință mare, posomorită, cu odăi întunecoase, în care să moară el și-n care să i se chinuiască urmașii. Își îngroapă propriul

cadavru sub temelie, cum s-ar spune, și-și spînzură portretul chipului încruntat pe zid și, astfel, după ce se prefacă în duhul rău al casei, așteaptă ca stră-strănepoții lui să huzurească de fericire între zidurile ei. Nu spun vorbe goale! Port în minte viziunea unei astfel de case!

— Atunci, domnule, răspunse bătrînul, doritor să schimbe subiectul de discuție, nu sînteți de condamnat că o părăsiți!

— În chiar răstimpul de viață al acestui copil proaspăt născut al progresului, continuă Clifford, se va isprăvi cu toate ororile astea. Lumea se sublimează și se spiritualizează prea tare ca să mai poată îndura multă vreme asemenea enormități. Pentru mine — deși eu am trăit o considerabilă perioadă de timp cu totul izolat și toate aceste lucruri îmi sînt mai puțin cunoscute decît semenilor mei — dar chiar și pentru mine vestitorii unei ere mai bune sînt perfect vizibili. Să luăm, de pildă, hipnotismul! Credeți că acesta nu va avea nici o influență în ce privește purificarea vieții omenești de orice zgură de materialitate?

— Aiureli! răspunse bătrînul domn.

— Spiritele care ne ciocănesc în geam, cum spunea micuța Phoebe acum cîteva zile, urmă Clifford, ce sînt acestea decît mesagerii lumii spirituale, bătînd la poarta materiei? Și poarta li se va deschide larg.

— Altă aiureală! strigă domnul cel bătrîn, din ce în ce mai irascibil în fața acestor străfulgerări ale metafizicii lui Clifford. Mie mi-ar plăcea să-i ciocănesc pe spinarea goală cu un ciomag pe toți nătărăii care fac să circule asemenea absurdități.

— Pe urmă, electricitatea — demonul, îngerul, forța fizică atotputernică, inteligența atotpătrun-

zătoare ! exclamă Clifford. Și asta e o aiureală ? E adevărat — sau am visat eu — că prin mijlocirea electricității lumea materiei a devenit o imensă masă nervoasă vibrînd într-o singură clipă pe întinderi de mii de mile. Sau, mai degrabă, întregul glob a devenit o minte uriașă, un creier pătruns de inteligență ! Sau, să spunem mai bine, că lumea este gîndirea, că a devenit gîndirea în sine și a încetat a mai fi materie, așa cum o consideram.

— Dacă te referi la telegraf, replică bătrînul domn, îndreptîndu-și privirea spre sîrmele ce însoțeau linia ferată, e un lucru foarte bun, asta cu condiția să nu pună mîna pe el speculanții de bumbac și politicienii. Într-adevăr, domnule, e un lucru mare, mai ales în ce privește posibilitățile de prindere rapidă a spărgătorilor de bancă și a uci-
gașilor.

— Din punctul acesta de vedere nu-mi prea place, răspunse Clifford. Un spărgător de bancă precum și ceea ce numiți un ucigaș au și ei drepturile lor, pe care oamenii înzestrați cu un înalt simț al umanității și cu conștiință trebuie să le privească într-un spirit mai liberal, cu atît mai mult cu cit marea majoritate a societății e înclinată să le nege existența. Un mediu aproape spiritual, cum e telegraful electric, trebuie să fie închinat unor misiuni înalte, profunde, fericite și sfinte. Îndrăgostiții ar putea să-și transmită prin el bătaile de inimă zi de zi, ceas de ceas — dacă le dă iubirea ghes — din Maine în Florida, prin cuvinte de acest fel : „Te iubesc pe vecie !“, „Inima mea e inundată de iubire !“, „Te iubesc mai mult decît sînt în stare să iubesc !“ iar la următorul mesaj : „A mai trecut un ceas și te iubesc de două ori mai mult !“. Sau, cînd un om de inimă pleacă un-

deva, prietenul său rămas la depărtare trebuie să simtă o vibrație electrică, venită parcă din lumea senină a spiritelor, care-i împărtășește : „Prietenul tău drag e fericit !“. Sau unui soț absent ar trebui să-i ajungă vești de fekul acesta : „O ființă nemuritoare, căreia îi ești tată, ne-a fost dăruită în această clipă de către Tatăl ceresc !“ și pe dată i se va părea că glăsciorul pruncului răzbate pînă la el, și că-i aude ecoul în inimă. Dar în ce-i privește pe acei sărmani pungași, spărgătorii de bănci, care, la urma urmelor, sînt tot atît de cinstiți ca nouă din zece semeni ai noștri cu singura excepție că fac abstracție de anumite formalități și preferă să trateze afacerile la miezul nopții și nu în „orele de serviciu“, precum și pe acei uci-gași, cum i-ați numit dumneavoastră, ale căror fapte au adeseori justificare, și care ar merita mai curînd să fie socotiți în rîndul binefăcătorilor omenirii dacă ar fi să-i judecăm numai după rezultatele faptelor, în ce-i privește pe acești indivizi nefericiți, realmente nu pot să fiu de acord cu folosirea unei forțe imateriale și miraculoase ca telegraful, în vînătoarea universală pe care societatea o organizează pe urmele lor.

— Nu puteți, nu ? strigă domnul bătrîn cu o privire cruntă.

— Categoric, nu ! răspunde Clifford. Prea îi pune în neputință de a se apăra. De pildă, domnule, să presupunem că într-o încăpere întunecoasă, joasă, cu birne încrucișate pe tavan și pereții îmbrăcați în lambriuri, aflată într-o casă veche, să presupunem că ar zăcea un mort, așezat într-un jilt, și cu o pată de sînge pe pieptii cămășii ; și să mai presupunem că un alt om ar pleca din această casă pe care o simte încărcată de prezența mortului ; și să ni-l mai închipuim pe acesta

din urmă că fuge, Dumnezeu știe unde; cu viteza uraganului, pe drumul de fier ! Ei bine, domnule, dacă fugarul coboară în vreun oraș îndepărtat și acolo îi găsește pe toți pălăvrăgind exact despre același mort, de care a fugit atît de departe doar ca să nu-l mai vadă și să nu se mai gîndească la el, nu sînteți de părere că drepturile firești ale acestui nefericit au fost încălcate ? A fost privat de refugiul pe care și l-a ales și, după umila mea părere, a fost cît se poate de nedreptățit.

— Sînteți un om ciudat, domnule, spuse bătrînul fixîndu-și ochii sfredelitori asupra lui Clifford, de parcă era hotărît să-l foreze. Nu pot să văd limpede în dumneavoastră.

— Sînt convinși că nu, strigă Clifford rizînd. Și totuși, scumpul meu domn, sînt străveziu ca apa din izvorul lui Maule. Haide, Hepzibah ! Pentru prima dată, am zburat destul de departe. Haide să poposim, așa cum fac și păsările, să ne cocoțăm pe ramura cea mai apropiată, și să ținem sfat încotro să zburăm mai departe.

Tocmai atunci trenul intrase într-o gară singuratică. Profitînd de scurta oprire, Clifford părăsi vagonul, tîrînd-o pe Hepzibah după el. O clipă mai tîrziu, trenul — cu întreaga viață a interiorului său în care Clifford se făcuse atît de remarcat — luneca spre depărtări, micșorîndu-se repede pînă la dimensiunile unui punct care, după o altă clipă, se mistui. Lumea îi părăsise pe cei doi rătăcitori. Priviră mohoriți în jur. Puțin mai departe se ridica o bisericuță din lemn, înnegrită de vreme, jalnic de părăginită și de ruinată, cu ferestrele sparte, o despicătură adîncă în corpul clădirii, și o scîndură bălăngănindu-se în vîrfurile turnului pătrat. Mai departe se vedea o casă de fermă, de tip vechi, la fel de venerabil înnegrită.

ca și biserica, cu un acoperiș înclinat care se lăsa în jos, pînă la înălțimea unui om. Casa părea nelocuită. E adevărat că lîngă ușă erau rămășițele unei stive de lemne, dar printre surcelele și buștenii împrăștiați răsărise iarba. Picăturile mărunte de ploaie biciuiau pieziș; vîntul nu era puternic, dar ursuz și îmbibat de o umezeală rece.

Clifford tremura din creștet pînă-n tălpi. Frenetica lui efervescență — care-i stîrnise cu atîta ușurință gînduri, fantezii și o ciudată dibăcie a vorbirii, îmboldindu-l să converseze din simpla nevoie de a da grai șuvoiului tumultuos al ideilor — secase cu totul. O puternică tulburare îi inoculase energie și vitalitate. O dată ce aceasta încetase, începuse să se scufunde.

— Hepzibah, acum tu trebuie să preiei conducerea! murmură el, rostind cuvintele amorțit și anevoios. Fă cu mine ce poțesteți!

Hepzibah îngenunche pe peronul unde se aflau, și își înalță spre cer mîinile împreunate. Pînza deasă de nori cenușii făcea cerul invizibil; dar nu era momentul să se îndoiască — nu era o împrejurare potrivită să se întrebe dacă exista într-adevăr un cer deasupra, și un Părinte atotputernic care-i privea de acolo.

— Oh, Dumnezeuule, exclamă sărmana, scheletica Hepzibah, apoi făcu o scurtă pauză, întrebîndu-se ce-ar trebui să ceară. Oh, Dumnezeuule... Tatăl nostru... nu sîntem noi oare copiii tăi? Fie-ți milă de noi!

XVIII

GUVERNATORUL PYNCHION

În timp ce verii săi își luaseră tălpășița cu atita nechizbuită grabă, judecătorul Pyncheon continuă să șadă în vechiul salon, făcînd de strajă, cum se spune, în lipsa ocupanților ei obișnuiți. La el și la venerabila Casă cu șapte frontoane se întoarce acum povestirea noastră, ca o cucuvea amețită de lumina zilei, care se grăbește să se înapoieze la copacul ei scorburos.

De vreme îndelungată judecătorul nu se mai clintise din poziția lui. De cînd pașii lui Hepzibah și ai lui Clifford făcuseră să scîrțieie scîndurile coridorului, și de cînd ușa de afară se închisese cu grijă în urma lor, mîna sau piciorul judecătorului nu tresăriseră, privirea lui nu deviasese nici cu o miime de la colțul pe care se pironise. Continua să-și țină ceasul în mîna stîngă, dar încheștat în așa fel încît nu-i puteai vedea cadranul. Ce profundă stare de meditație! Sau, presupunînd că doarme, ce conștiință nevinovată ca a unui prunc, și ce perfectă ordine a regiunilor gastrice denotă un somn atît de netulburat de tresăriri, de convulsii, crispări, bolboroseli în vis, sunete de trompetă emise pe organul nazal, sau de cea mai infimă accelerare a respirației!

Ca să-ți poți da seama dacă respiră sau nu, trebuie să-ți reții propria răsuflare. Este cu totul inaudibilă. Auzi ticăitul ceasului; dar, nu-i auzi respirația. Un somn înviorător, fără îndoială! Și totuși, nu e cu puțință ca judecătorul să doarmă! Ochii îi sînt deschiși! Un vechi politician cum e el n-o să-și îngăduie niciodată să adoarmă cu ochii larg deschiși, ca nu cumva vreun dușman sau răuvoitor, luîndu-l prin surprindere, să-i privească prin aceste ferestre drept în conștiință și să facă stranii descoperiri printre amintirile, planurile, speranțele, temerile, slăbiciunile și tăriile pe care pînă atunci nu le împărtășise nimănui. Zicala spune că omul prudent doarme c-un ochi deschis. Poate că-i un lucru înțelept. Da, dar nu cu amîndoi; asta ar fi o nesocotință! Nu, nu! Nu se poate ca judecătorul Pyncheon să doarmă!

Dar, în același timp, e curios ca un gentleman atît de copleșit de angajamente — și renumit pentru punctualitatea sa — să zăbovească atît de mult într-o casă veche și singuratică, pe care se pare că n-o vizita cu prea multă plăcere. Desigur că jilțul de stejar putea să-l ispitească prin comoditatea lui. E într-adevăr un loc de odihnă îmbietor și, ținînd seama de epoca grosolană în care a fost cioplit, destul de confortabil, în orice caz suficient de încăpător ca să nu constrîngă în vreun fel lărgimea temeliei judecătorului. Chiar și un om mai voinic s-ar fi simțit la largul lui. Străbunul lui, cel pictat pe perețe, cu toată robustețea sa englezească, tot nu putea prezenta un tors care să se extindă de la un braț la celălalt al fotoliului, și nici o bază care să acopere întreaga pernă. Dar există to-

tuși și jilțuri mai bune decât acesta — din lemn de mahon, lemn negru de nuc, lemn de trandafir, fotolii pe arcuri, capitonate, cu perne din damasc, cu speteze înclinate, cu nenumărate artificii menite să le asigure comoditatea și totodată să împiedice plictiseala unui confort prea lasciv — și douăzeci de asemenea jilțuri se puteau afla la dispoziția judecătorului Pyncheon. Da! În douăzeci de saloane în care ar fi fost mai mult decât binevenit! Mama familiei i-ar fi ieșit în întâmpinare cu mina întinsă; fiica fecioară, l-ar fi primit pe acest domn mai vîrstnic — un văduv bătrîn, cum îi place să-și spuie, zîmbind — iar fi netezit perna și și-ar fi dat toată silința să-l facă să se simtă bine. Căci judecătorul e un om prosper. El nutrește anumite năzuințe, ca și alții de altminteri, dar năzuințe oarecum mai strălucite decât ale multor alora; sau, cel puțin, nutrise în această dimineață, în timp ce stătea în pat, picotind plăcut, plănuiu-și treburile zilei și speculînd asupra probabilităților din următorii cincisprezece ani.

Cu sănătatea lui robustă, cu ravagiile atît de slabe pe care le făcuse vîrsta asupra-i, cincisprezece ani sau douăzeci — ba, poate chiar douăzeci și cinci — nu înseamnă un răstimp mai mare decât cel pe care se poate conta cu certitudine. Douăzeci și cinci de ani în care să se poată bucura de proprietățile lui de la oraș și de la țară, de acțiunile pe care le posedă — ale căilor ferate, ale băncilor, ale asigurărilor, de depozitul lui din Statele Unite — pe scurt, de averea, indiferent cum e investită, de care dispune sau de cea pe care urma să o dobîndească în curînd, de onorurile care i se acordaseră și de cele mult mai

substanțiale care i se vor acorda în viitor. E bine !
E minunat ! E suficient !

Și totuși zăbovea încă în jilțul acela ! Dacă judecătorul are puțin timp liber de pierdut, cum de nu face o vizită la biroul de asigurări, cum obișnuiește de-atâtea ori, ca să se odihnească un pic în fotoliile de piele, ascultînd bîrfelile la zi și scăpînd cîte o bine chibzuită vorbă întîmplătoare, care va deveni cu siguranță obiectul bîrfelii de miine ! Și nu trebuie să aibă astăzi loc o întrunire a consiliului bancar, la care judecătorul intenționa să ia parte și pe care avea misiunea să o prezideze ? Ba are loc ; și ora e notată pe o invitație care se găsește, sau ar trebui să se găsească, în buzunarul din dreapta a vestei judecătorului Pyncheon. N-are decît să se ducă acolo și să se tolănească pe sacii lui cu bani ! A huzurit destul în vechiul jilț !

Azi urma să fie o zi atît de plină ! În primul rînd, întrevvedereea cu Clifford. Asta urma să-i ia o jumătate de oră, după calculele judecătorului ; poate chiar mai puțin, dar ținînd seama că trebuia să trateze mai întîi cu Hepzibah și că femeile astea sînt în stare să se întindă la vorbărie lungă acolo unde ar fi nimerite vorbe cît mai puține, cel mai bine era să conteze pe o jumătate de oră. Numai o jumătate de oră ? Dar bine, domnule judecător, e ora două, după cronometrul dumitale atît de fără greș ! Aruncă-ți privirea și constată ! Ah ! Nici nu-și dă osteneala să-și aplece capul sau să-și ridice mîna, astfel încît să poată vedea fidelul măsurător al timpului ! Dintr-o dată, timpul par_e să nu mai aibă nici o importanță pentru judecător.

Și să fi uitat de toate celelalte puncte din agenda lui ? După ce avea să isprăvească treaba cu Clif-

ford, urma să se vadă cu un agent de schimb, care își luase sarcina să-i facă rost de un procëntaj considerabil asupra celor mai bune polițe, în schimbul cîtorva miișoare pe care judecătorul le avea din întîmplare asupra lui, încă neinvestite. Bătrînul cămătar va fi făcut degeaba călătoria cu trenul. O jumătate de oră mai tîrziu, pe o stradă învecinată cu aceasta unde se afla acum, urma să aibă loc vînzarea la licitație a unor terenuri incluzînd și o porțiune din vechea proprietate Pyncheon, care aparținuse la obîrșie vechii grădini a lui Maule. În ultimii optzeci de ani terenul fusese înstrăinat din posesiunile familiei Pyncheon ; dar judecătorul fusese cu ochii pe el și-și pusese în gînd să-l reanexeze la micul domeniu aparținînd Casei cu șapte frontoane ; ori acum, în timpul acestei crize de uitare, de bună seamă că ciocanul vînzării la mezat o fi căzut de mult, transferînd vechiul nostru patrimoniu cine știe cărui proprietar străin ! Sau se poate ca vînzarea să fi fost aminată pentru altă zi cu vreme mai bună. Dacă-i așa, oare o să caute judecătorul să fie de față la viitorul prilej, și să-și facă oferta ?

Mai departe pe lista treburilor din acea zi, urma să cumpere un cal pentru trăsura sa. Calul său favorit se poticnise chiar în această dimineață, în drum spre oraș, și trebuia deci să renunțe de îndată la el. Gitul judecătorului Pyncheon e prea prețios ca să riște să și-l rupă din pricina unui cal care se poticnește. După ce avea să ducă la bun sfîrșit toate aceste treburi de mai sus, s-ar putea să ia parte la întrunirea unei societăți de caritate — dar uitase însuși numele acesteia, amestecîndu-l în multitudinea de aspecte ale bunăvoinței sale ; așa încît, s-ar putea ca acest angajament să nu fie dus la împlinire, ceea ce nu-i

mare pagubă. Și dacă o să-i mai rămână timp printre celelalte treburi presante și mult mai urgente, va trebui să ia măsuri pentru schimbarea pietrei de mormînt a doamnei Pyncheon, care, după cum îl informase paracliserul, se prăbușise peste lespedea de marmură și crăpase în două. A fost o femeie destul de cumsecade, gîndea judecătorul, în ciuda nervozității ei, a lacrimilor care-i stăteau mereu gata să țîșnească, și a pasiunii pentru cafea ; și cum avusese grijă să plece din lumea asta la momentul potrivit, judecătorul n-avea nimic împotrivă să-i facă altă piatră de mormînt. Oricum, mai bine două pietre decît să nu fi fost nevoie de nici una. Următorul punct pe listă era comanda unor puietî de pomi fructiferi, dintr-o specie rară, care să fie sădiți la toamnă în livada reședinței lui de la țară. Da, domnule judecător Pyncheon, cumpără-i neapărat ; și fie ca piersicile să ți se topească în gură ! După aceasta venea ceva mult mai important. Un comitet din partidul lui politic îi solicitase o donație de o sută sau două de dolari, peste cotizațiile anterioare, în vederea organizării campaniei electorale de toamnă. Judecătorul e un patriot ; întreaga soartă a țării va fi pusă în joc la alegerile din noiembrie ; și, în afară de aceasta, așa cum se va arăta într-un paragraf ulterior, vor fi în joc, în același mare joc, și interesele lui — de loc mărunte. Va accepta ceea ce comitetul cere de la el ; ba mai mult, se va arăta darnic peste așteptările lor. Le va oferi un cec de cinci sute de dolari, sau bani gheață dacă e nevoie. Ce urmează mai departe ? O văduvă amărită, al cărei soț fusese în tinerețe prieten cu judecătorul Pyncheon, îi scrisese o epistolă mișcătoare, în care-i înfățișa starea ei mizeră. Ea și buna ei fiică erau lipsite aproape și de

pîinea cea de toate zilele. Se gîndește să-i facă și ei azi o vizită — poate că se va duce, poate că nu — depinde dacă o să-i rămînă timp și vreo bancnotă mărunță de prisos.

O altă îndatorire pe care, însă, nu pune prea mare preț (mă rog, e bine să fii prevăzător dar nu excesiv de preocupat în ce privește sănătatea) — deci o altă îndatorire ar fi să-l viziteze pe medicul de familie. Dar de ce, pentru Dumnezeu ? Ei, e cam greu să descrie simptomele. Un fel de împăienjenire a vederii și a creierului — sau mai curînd o neplăcută senzație de sufocare, de înăbușire, un gîlgiit, un clocot în regiunea toracelui, cum spun anatomicștii — sau să fi fost niște palpitații puternice și o agitație a inimii, mai curînd vrednice de laudă, fiind o dovadă că acest organ nu fusese omis din alcătuirea fizică a judecătorului ? Nu are importanță ce anume era. Doctorul o să zîmbească probabil cînd o să constate, cu urechea lui de specialist, asemenea fleacuri ; judecătorul o să-i întoarcă zîmbetul ; și întîlnindu-și unul altuia ochii, or să ridă amîndoi din toată inima ! Ei, nici nu se sinchisea de sfatul medical. Judecătorul n-o să aibă niciodată nevoie de el.

Domnule judecător Pyncheon, te rog, te rog, privește-ți ceasul ! Cum așa — nici o privire ! Mai sînt zece minute pînă la ora prînzului ! De bună seamă, n-ai uitat că dejunul de azi urmează să fie unul dintre cele mai importante — în ce privește urmările — din toate la care-ai luat parte vreodată. Da, întocmai, cel mai important ; cu toate că, de-a lungul strălucitei dumitale cariere, ai fost așezat, din ce în ce mai aproape de capul mesei, la minunate banchete, și ți-ai revărsat sărbătoreasca elocință în urechi în care mai ră-

sunau încă ecourile orgii din Webster. Totuși, acesta de acum nu e un dejun oficial. E o simplă reuniune a vreo doisprezece prieteni din diferite districte ale statului ; oameni de distincție și de influență, care se întâlnesc, aproape întâmplător, în casa unui prieten comun, om de aceeași distincție, care le oferă o masă ceva mai aleasă decât cea de toate zilele. Departe de bucătăria franțuzească dar, oricum, un dejun excelent. Broască țestoasă de mare, veritabilă pare-se, somon, tau-tog¹, sitari, porc, berbec englezesc, friptură de vacă în singe, sau alte delicatese din acestea serioase, potrivite pentru niște robuști proprietari rurali, cum erau cea mai mare parte dintre acești onorabili domni. Pe scurt, trufandalele de sezon, stropite cu un vin vechi de Madeira, care a fost mândria multor sezoane. Marca Juno ; un vin delicios, cu buchet îmbătător și o plăcută tărie ; o doză de fericire imbuteliată, oferită spre folosință ; un lichid auriu, mai prețios decât aurul lichid ; atât de rar și de minunat, încât băutorii veterani socotesc drept un eveniment epocal faptul de a-l fi gustat. Înlătură durerea din inimă și n-o înlocuiește cu durere de cap. De-ar putea acum judecătorul să golească un pahar, s-ar simți poate în stare să se scuture din neașteptata toropeală care (pentru că au și trecut cele zece minute ba chiar încă cinci în plus) l-a făcut să întârzie atât la importantul dejun. E un vin în stare să deștepte pe oricine — numai pe-un mort nu. Ai dori să-l sorbi, domnule judecător Pyncheon ?

Vai, prânzul de azi ! Ai uitat într-adevăr care-i obiectivul lui real ? Atunci îngăduie-ne să ți-l șoptim, ca să sari brusc din jilțul acesta de stejar

¹ Varietate de pește negru, din America de Nord.

ce pare vrăjit, ca jilțul lui Comus¹, sau acela în care Moll Pitcher² l-a ținut pe bunicul dumitale. Dar ambiția e un talisman mai puternic decât vrăjitoria. Smulge-te, așadar și, gonind pe străzi, dă buzna la masă, ca prânzul să poată începe pînă nu se arde peștele. Te așteaptă cu toții; și nu-i în interesul dumitale să te lași așteptat. Domnii aceștia — e nevoie să ți-o mai spunem? — au venit din toate colțurile țării nu fără un anumit scop. Sînt politicieni cu experiență, fiecare dintre ei, și iscușiți în uneltirea acelor măsuri preliminare care răpesc poporului — fără știrea acestuia — dreptul de a-și alege singur conducătorii. La viitoarele alegeri guvernatoriale, vocea poporului, deși răsunătoare ca tunetul, nu va fi decât un ecou a ceea ce vor discuta, în șoaptă, acești domni la prânzul oferit de prietenul comun. Se întrunesc ca să hotărască persoana candidatului. Acest grup restrîns de subtili plănuitori va exercita control asupra adunării deputaților și, prin aceasta, va dicta partidului. Și ce alt candidat mai valoros — mai înțelept și mai experimentat, mai renumit pentru generozitatea filantropică, mai fidel principiilor solide, mai încercat în responsabilități publice, mai imaculat în viața particulară, cu un mai larg interes în bunăstarea comună, și mai adînc înrădăcinat prin obîrșie și ereditate în principiile și practicile puritane — ce altă persoană îmbinînd

¹ *Comus*, pastorală scrisă de *John Milton* în 1634 pentru sărbătorirea numirii contelui de Bridgewater ca „Lord President” al districtului Wales. Zeul păgîn Comus, inventat de Milton, deținea puteri vrăjite și un jilț vrăjit.

² *Moll Pitcher* (1744—1832), eroină revoluționară americană, despre care legenda spune că ar fi luptat în bătălia de la Monmouth (1778).

atit de strălucit toate aceste deziderate ale conducerii guvernatoriale ar putea fi prezentat de sufragiile poporului, în afară de judecătorul Pyncheon, cel din fața noastră ?

Grăbește-te, așadar ! Preia-ți rolul ! Răsplata pentru care ai trudit, ai luptat, te-ai cățarat, te-ai tîrit, e gata să-ți pice în palmă ! Ia parte la acest prînz — bea un pahar sau două din vinul acela nobil — oferă-le toate garanțiile, cît mai în șoaptă cu putință — și te vei ridica de la masă guvernator virtual al bătrînului stat glorios ! Guvernatorul Pyncheon din Massachusetts !

O asemenea certitudine nu-ți oferă un stimulent suficient de puternic și de înviorător ? Jumătate din viață ai năzuit spre aceasta. Și acum, cînd nu-i nevoie aproape de nimic altceva decît să-ți exprimi acordul, de ce zaci fără vlagă în jilțul de stejar al stră-străbunicului dumitale, de parcă l-ai prefera jilțului guvernatorial ? Am auzit cu toții de Regele Buștean ; dar în zilele noastre cînd e nevoie să dai din coate, nu prea credem ca vreun membru al acestei dinastii să cîștige cursa pentru o înaltă demnitate electivă.

Ei bine ! Acum e realmente prea tîrziu pentru dejun. Broasca țestoasă, somonul, tautogul, sitarii, rasolul de curcan, friptura de berbec, de porc, carnea de vacă în sînge s-au mistuit cu totul, sau mai există doar sub formă de resturi, cu cartofi aproape reci și sosuri cu crustă de grăsime sleită. Judecătorul, chiar dacă n-ar fi realizat nimic altceva la această masă, tot ar fi făcut minuni cu furculița și cuțitul. Știți, despre el se zicea, în legătură cu pofta-i de căpcăun, că Dumnezeu îl făcuse animal, dar ora mesei îl prefăcea în fiară. Persoanele cu vaste însușiri senzoriale, așa ca el, trebuie tratate cu îngăduință la orele de

masă. Dar iată că și judecătorul Pyncheon a întârziat o dată la masă ! Ne temem că-i prea târziu ca să-i mai prindă pe musafiri măcar la vin ! Oaspeții sînt înfierbîntați și veseli ; l-au dat uitării pe judecător ; ajungînd la concluzia că-i omul opoziției, or să se fixeze asupra altui candidat. Dacă prietenul nostru ar păși acum în mijlocul lor, cu privirea lui holbată, sălbatică și indiferentă în același timp, prezența lui sinistă le-ar schimba pe dată buna dispoziție. Dar nici n-ar cadra cu judecătorul Pyncheon, în general atît de îngrijit în ținuta sa, să apară la un dejun cu pata aceea stacojie pe pieptii cămășii. Fiindcă veni însă vorba, cum a ajuns pata aceea acolo ? Oricum, e o priveriște urîță ; și cel mai înțelept lucru pentru judecător ar fi să-și încheie strîns redingota peste piept și, scoțindu-și calul și șareta din grajdul comunal unde le lăsase, să se întoarcă în cea mai mare viteză acasă. Acolo, după un pahar de rachiu cu apă, o costiță de berbec, un biftec, un fazan fript, sau o altă asemenea masă încropită în grabă, care să-i țină loc și de prînz și de cină, ar face mai bine să-și petreacă seara la gura sobei. Ar trebui să-și prăjească lungă vreme papucii la sobă pînă să poată scăpa de răceala asta a atmosferei din casa veche și blestemată, care-i înghețase singele în vine.

Hai, scoală-te, domnule judecător Pyncheon, scoală-te ! Ai pierdut o zi. Curînd va sosi ziua de mîine. Nu vrei să te trezești din timp ca să profiți de noua zi ? Mîine ! Mîine ! Mîine ! Noi, cei în viață, ne putem trezi mîine din vreme. Dar pentru cel ce-a trecut azi din lumea celor vii, mîine înseamnă zorii judecății de apoi.

Între timp, amurgul se furișează melancolic, urcînd dinspre colțurile camerei. Umbrele aruncate

de mobilele masive se întunecă tot mai mult, conturându-se la început mai distinct ; apoi se lăţesc, destrămindu-şi conturul în masa cenuşie a uitării care înfăşoară treptat feluritele obiecte şi unica prezenţă umană aflată în mijlocul lor. Întunericul nu a venit din afară ; a dospit înăuntru întreaga zi, şi acum, cu inevitabila-i încetineală, se instăpîneşte peste tot. Numai faţa judecătorului, încremenită şi neasemuit de albă, refuză să se topească în umbra ce dizolvă totul. Lumina e tot mai scăzută. Ca şi cum cineva a împrăştiat în văzduh doi pumni de întuneric. Acum nu mai e cenuşie ci îndoliată. La fereastră se mai întrezăreşte ceva foarte vag — nu-i lucire, nici scînteiere, nici licăr — orice cuvînt din sfera luminii e mult prea strălucitor pentru a sugera acea percepţie difuză, acel simţ mai curînd, că acolo se află o fereastră. A pierit cu totul ? Nu ! Da ! Nu de tot ! Dar dăinuie încă acca albeaţă pămîntie — ne încumetăm să împreunăm aceste două cuvinte care nu se împacă — albeaţă pămîntie a feţei judecătorului Pyncheon. Trăsăturile s-au şters cu totul ; nu a mai rămas decît paloarea. Şi cum arată ? Fereastra a pierit. Faţa a pierit. O beznă nesfîrşită, de nepătruns, a anihilat totul. Unde e universul nostru ? S-a spulberat în întregime ; iar noi, plutînd în haos, ascultăm răbufnirile vîntului pribeag, scormonind în căutarea a ceea ce a fost cîndva o lume.

Dar nu se desluşeşte nici un alt sunet ? Se mai aude unul şi e înspăimîntător. Tic-tacul ceasului pe care judecătorul îl ţine în mînă din clipa cînd Hepzibah a ieşit să-l caute pe Clifford. Oricare ar fi pricina, acest mărunţ, calm, neîncetat puls al Timpului, rîpetîndu-şi bătăile cu atîta regularitate plină de rîvnă în mîna neclîntită a judecătorului,

are un efect de groază pe care nu-l întâlnim la nici unul din elementele ce însoțesc scena.

Dar ascultă ! S-a auzit o răbufnire de vînt mai puternică ; are alt ecou decît bocetul mohorit, posac, cu care s-a văicărit, umplînd de jale întreaga omenire, de cinci zile încoace. Vîntul și-a răsucit direcția ! Acum bate violent dinspre miază noapte și apus și, înșfăcînd schelăria bătrînă a Casei cu șapte frontoane, o zgîlție zdravăn, ca un luptător care-și măsoară puterile cu rivalul său. Încă o înclăștare viguroasă și încă una, la fiecare rafală ! Casa cea veche scîrție din încheieturi și scoate un muget strident dar neinteligibil din gîtlejul ei înecat de funingine (adică pe burlanul cel mare al hornului larg), pe de o parte vătîndu-se de vîntul necruțător, dar mai curînd sfidîndu-l, așa cum e și firesc după un secol și jumătate de intimitate ostilă. Din spatele burlanului răzbește un vacarm bubuitoar. Undeva, pe sus, s-a trîntit o ușă. Poate că a rămas vreo fereastră deschisă, sau poate că o smulge vîntul din țîțini. Nici nu ne putem închipui ce minunate instrumente de vînt sînt aceste vechi case de lemn ; cum le bîntuie cele mai stranii sunete, cum încep pe dată să cînte, să suspine, să hohotească, să țipe — să lovească cu ciocane grele, aeriene dar puternice, în odăi îndepărtate — să tropăie cu pași apăsăți prin coridoare — să foșnească pe scări în sus și-n jos valuri de mătăsuri nefiresc de țepene — ori de cîte ori furtuna le surprinde cu vreo fereastră deschisă prin care să se poată strecura înăuntru. Ah, de n-am fi fost și noi o fantomă la pîndă în această casă ! E prea sinistru ! Vaierul vîntului prin casa pustie ; nemișcarea judecătorului devenit invizibil ; și tic-tacul stăruitor al ceasului.

În ce privește invizibilitatea judecătorului, aceasta nu va fi de lungă durată. Vîntul de nord-est a limpezit cerul, izgonind norii. Fereastra se conturează clar. Prin ochiurile de geam, se deslușește freamătul frunzișului negru, des, unduind în clătinări neregulate și lăsînd să pătrundă cîte o clipire din lumina stelară, cînd ici, cînd colo. Și aceste străfulgerări iluminează cel mai des fața judecătorului. Dar iată o lumină mai stăruitoare. Observați dansul de sclipiri argintii pe ramurile de sus ale părului, iată-le acum că se lasă ceva mai jos, poleind întreaga împletitură de crengi, în timp ce, prin spărturile din frunzișul fremătător, razele lunii pătrund pieziș în casă. Se furișează pe silueta judecătorului și ni-l arată că nu s-a clintit în tot lungul ceasurilor de beznă. Fugăresc umbrele într-un joc schimbător pe trăsăturile lui neschimbate. Fac să scînteieze ceasul. Pumnul lui ascunde cadranul, dar noi știm că cele două ace conștiincioase s-au împreunat; pentru că unul dintre ceasornicele orașului bate miezul nopții.

Un om cu idei robuste, ca judecătorul Pyncheon, nu se sinchisește de ora douăsprezece noaptea mai mult decît de corespondenta sa de la miezul zilei. Oricît ar fi fost de exactă, paralela dintre el și străbunul său puritan, pe care am schițat-o în urmă cu cîteva pagini, dă greș la acest punct. Capul familiei Pyncheon de acum două veacuri, ca și majoritatea contemporanilor săi, credea din plin în ceremoniile spiritelor, deși le considera că ar fi avut un caracter malefic. Capul familiei Pyncheon de acum, cel care zace în jilt, nu crede în astfel de absurdități. Cel puțin aceasta era convingerea lui pînă în urmă cu cîteva ore. De aceea, lui nu i s-ar fi zbîrlit părul la auzul poveștilor care — în vremea cînd vetrele aveau în jur bănci pe care ședeau

bătrînii scormonind în cenuşa trecutului şi zgîndărind legendele ca pe jăraticul de sub spuză — se depăneau chiar în această încăpere din străvechea casă. De fapt, aceste poveşti sînt prea năstruşnice ca să sperie măcar un copil. De pildă, ce sens, ce înţeles sau ce morală — căci pînă şi poveştile cu stafii sînt susceptibile de o morală — s-ar putea afla în ridicola legendă că, la miezul nopţii, toţi morţii din familia Pyncheon se adună chiar în acest salon ? Şi cu ce scop, mă rog ? Cum aşa, ca să controleze dacă portretul strămoşului lor îşi păstrează locul pe perete, conform cu prevederile sale testamentare ! Dar merită oare să-ţi părăseşti mormîntul pentru atîta lucru ?

Sîntem ispitiţi să facem puţin haz pe această idee. Azi poveştile cu stafii nu mai pot fi tratate cu seriozitate. Să ne închipuim, aşadar, că reuniunea familiei Pyncheon se desfăşoară în felul următor : Întîi soseşte însuşi strămoşul, în mantia sa neagră, cu pălăria cît o turlă, pantalonii legaţi sub genunchi, cingătoare în jurul mijlocului, cu un brîu de piele de care atîrnă sabia cu mîner de oţel ; în mînă ţine un baston lung, aşa cum obişnuiesc să poarte domnii în vîrstă, atît pentru demnitatea obiectului în sine cît şi pentru sprijinul pe care-l află în el. Priveşte la portret ; o făptură lipsită de substanţă privind la propria sa imagine pictată. Totul e în regulă. Portretul se află încă la locul său. Dorinţa lui a fost respectată cu sfinţenie atîta amar de vreme după ce omul în sine a încolţit în iarba din cimitir. Ia să vedem ! Îşi ridică mîna imaterială şi pipăie rama. Totul e în regulă. I s-a ivit pe faţă un zîmbet ? Nu, mai degrabă o încruntare de o importanţă mortală, care întunecă pînă şi umbra aşternută peste trăsăturile sale. Semetul colonel e nemulţumit ! Expresia lui de nemulţumire e

atît de clară, încît îi face mai distincte trăsăturile ; prin care, totuși, trec razele lunii, iluminînd zidul din spate. Un anumit lucru l-a indignat pe străbun ! Scuturînd sever din cap, se întoarce. Iată că vin alți membri ai familiei Pyncheon, întregul trib, împărțit pe șase generații, îmbrîncindu-se și împingîndu-se unii pe alții ca să ajungă la tablou. Vedem printre ei bătrîni și doamne în vîrstă, un prelat cu austeritatea puritană în mers și pe chip, un ofițer cu mantie roșie de pe vremea vechiului război francez ; iată-l și pe Pyncheon care a fost negustor cu un secol în urmă, purtînd manșetele suflecate peste încheieturile mîinilor ; apoi gentlemanul cu perucă și vestă de brocart din legenda artistului, cu frumoasa și gînditoarea Alice, care vine lipsită de trufie din mormîntul ei virginal. Cu toții încearcă rama tabloului. Ce caută făpturile acestea fantomatice ? O mamă își înalță copilul pentru ca minuțele lui să poată atinge rama. Fără îndoială, în jurul tabloului plutește un mister care îi nedumerește pe toți acești Pyncheoni și nu le dă pace în mormînt. În tot acest timp, într-un colț, stă un om mai în vîrstă, cu un pieptar de piele și pantaloni bufanți, cu o riglă de tîmplar, care-i iese afară din buzunarul lateral ; îi arată cu degetul pe colonelul bărbos și pe urmașii săi, dînd din cap, rînjind, bătîndu-și joc și, în cele din urmă, izbucnind într-un rîs zgomotos dar inaudibil.

Dînd frîu liber fanteziei noastre să vagabondeze la bunul plac, am pierdut în parte puterea de a o mai struni și a o călăuzi. În viziunea noastră deslușim acum o figură neașteptată. Printre acești străbuni, apare un tînăr, îmbrăcat după ultima modă a zilelor noastre : poartă o redingotă neagră, nebutonată, pantaloni cenușii, ghete de lac cu ghete,

un lanț de aur frumos lucrat de-a curmezișul pieptului și ține în mână un baston din os cu mâner de argint. Dacă am fi întâlnit această siluetă în plină zi, am fi recunoscut în el pe tânărul Jaffrey Pyncheon, unicul fiu al judecătorului, care și-a petrecut ultimii doi ani în străinătate. Dacă e încă în viață, ce caută această umbră aici ? Dacă a murit, vai, ce nefericire ! Atunci cui revin vechea proprietate Pyncheon, împreună cu întinsele terenuri cumpărate de tatăl tânărului ? Sărmanului, zăpăcitului de Clifford, prăpăditei de Hepzibah și micuței Phoebe de la țară ? Dar o altă minune și mai mare ne întâmpină. Ne putem oare crede ochilor ? Un domn trupeș, mai vîrstnic, își face apariția ; are o înfățișare extrem de respectabilă, poartă o redingotă neagră și pantaloni destul de largi, și i-ai putea considera ținuta ca foarte îngrijită dacă nu s-ar vedea o largă pată purpurie ce-i însingerează cravata albă ca neaua și piepții cămășii. Să fie judecătorul, sau nu e el ? Dar cum ar putea fi judecătorul Pyncheon ? Doar îi distingem — cu atîta claritate cîtă ne îngăduie razele pîlpiitoare ale lunii — trupul așezat încă în jilțul de stejar ! Indiferent a cui năluca o fi, înaintează spre portret, pare să apuce rama, încearcă să privească dedesubt, și se întoarce iarăși cu o încruntare la fel de tenebroasă ca aceea a străbunului.

Scena fantastică pe care am sugerat-o mai sus nu trebuie considerată în nici un caz ca făcînd parte reală din povestirea noastră. Ne-am lăsat ispitiți în această scurtă extravaganță de pîlpiirea razelor de lună ; s-au prins în dans, mînă în mînă cu umbrele, și se răsfrîng în oglinda care, după cum știți, simbolizează întotdeauna o fereastră sau o poartă spre

lumea spiritelor. De altminteri, simțeam nevoia unei digresiuni de la îndelunga și exclusivă contemplare a siluetei din jilt. Pe de altă parte, și vîntul sălbatic ne-a învălmășit gîndurile, încălcîndu-le, dar fără să le îndepărteze cu totul de la focarul lor central. Judecătorul de plumb de acolo, zace încremenit drept pe sufletul nostru. Oare n-o să se mai urnească niciodată ? Dacă nu se mișcă o dată, ne pierdem mințile ! Ați putea să-i judecați mai lesne nemișcarea după curajul unui șoricel, care s-a proptit pe lăbuțele dindărăt, într-o fișie de lumină, chiar lingă piciorul judecătorului Pyncheon, părăind să reflecteze la o expediție de explorare a acestei uriașe mase negre. Ha ! Dar ce l-a speriat pe istețul șoricel ? Capul motanului bătrîn, dincolo de fereastră, unde pare să se fi postat voit la pîndă. Cotoiul ăsta are o mutră tare urită. Să fie un motan care pîndește un șoarece, sau diavolul la pîndă după un suflet omenesc ? Ah, de-am putea să-l izgonim de la fereastră !

Slavă cerului, noaptea e pe sfîrșite ! Razele lunii nu mai au o sclipire atît de argintie și nu mai contrastează atît de tăios cu negrul umbrelor printre care se strecoară. Sînt ceva mai pale ; iar umbrele au devenit cenușii și nu negre. Vîntul vîjiitor s-a potolit. Ce oră să fie ? Ah ! Ceasul a încetat să mai ticăie ; pentru că degetele uitoare ale judecătorului au omis să-l întoarcă la zece, ca de obicei, adică aproximativ o jumătate de ceas înainte de ora culcării, și ceasul a stat, pentru prima oară de cinci ani încoace. Dar orologiul universal al Timpului continuă să bată. Sinistra noapte — căci, oh, cît de sinistră pare bîntuita-i pustietate, îndărătul nostru ! — face loc unei dimineți proaspete,

transparente, fără nori ! Binecuvîntată, binecuvîntată splendoare ! Strălucirea zilei — chiar puținul care răzbește în acest salon dintotdeauna întunecos — pare să țină de binecuvîntarea universală, care nimicește răul, și face bunătatea posibilă și fericirea accesibilă. / .

Oare cum o să se ridice judecătorul Pyncheon din jilț ? O să pășcască înainte ca să-și scalde fruntea în primele raze ale dimineții ? O să înceapă oare această zi nouă — asupra căreia Dumnezeu a zîmbit, și a binecuvîntat-o, și a dăruit-o omenirii — o s-o înceapă oare cu gânduri mai bune decît le-a început pe toate celelalte, irosite pînă acum ? Sau nu cumva planurile urzite ieri sînt înrădăcinate în inima sa cu aceeași îndărătnicie, și-i sînt la fel de active în minte ?

În acest caz, are multe de făcut. O să mai stăruie judecătorul pe lingă Hepzibah să-i prilejuiască înțîlnirea cu Clifford ? O să cumpere un cal de încredere, potrivit pentru un domn mai în vîrstă ? O să-l convingă pe cumpărătorul proprietății Pyncheon să renunțe la achiziție în favoarea lui ? O să-l viziteze pe medicul de familie, și o să capete un leac menit să-l țină în viață — spre onoarea și binele neamului său — pînă la adînci, adînci bătrîneți ? Și, mai presus de toate, o să-și prezinte judecătorul Pyncheon scuzele cuvenite acelui grup de prieteni onorabili, asigurîndu-i că absența sa de la masa festivă a fost de neînlăturat, reabilitîndu-se atît de total în stima lor, încît să mai ajungă încă guvernator în Massachusetts ? Și, o dată înfăptuite toate aceste planuri mărețe, o să străbată din nou străzile, cu zîmbetul acela zăpușitor, de bunăvoință studiată, atît de dogoritoare încît ispitește

muștele să bîzii în ea ? Sau poate că, după izolarea sepulcrală din ziua și noaptea trecută, o să devină umil și pocăit, un om îndurerat, blînd, care nu gonește după profit, se ferește de onorurile pămîntești, abia cutezînd să-l adore pe Domnul-Dumnezeu, dar iubindu-și cu ardoare semenii și ajutîndu-i din toate puterile ? Oare n-o să mai arboreze rinjetul acela odios de fățarnică bunăvoință, insolent în ceea ce pretinde a fi, respingător în falsitatea sa, ci, dimpotrivă, o să se învăluie în melancolia duioasă a unei inimi pline de căință, sfărîmate, în sfîrșit, sub propria-i povară de păcate ? Pentru că sîntem incredințați că, oricîtă cinste de paradă și-o fi stivuit în inimă, la temelia acestui om e îngropat un păcat greu.

Deșteaptă-te, domnule judecător Pyncheon ! Soarele dimineții scînteiază prin frunziș și, frumos și sfînt cum e, nu se ferește să-ți lumineze fața. Deșteaptă-te, tu, ipocrit viclean, păcătos, egoist, cu inima de piatră, și alege dacă continui să fii tot viclean, păcătos, egoist, cu inima de piatră, și ipocrit, sau te hotărăști să smulgi aceste păcate din firea ta, cu toate că o dată cu ele o să-ți sece și sîngele în vine. Răzbunarea atîrnă asupra-ți ! Deșteaptă-te, pînă nu-i prea tîrziu !

Cum ! Nici această ultimă chemare nu te-a răscolit ? Nu, nici un pic ! Și iată o muscă — o muscă obișnuită, din acelea ce-ți bîzii în geam — l-a mirosit pe judecătorul Pyncheon și i se lasă întii pe frunte, pe urmă pe bărbie, și acum — Doamne apără-ne ! — se cațără pe muchea nasului, spre ochii holbați ai celui ce ar fi trebuit să fie guvernator ! Nu poți alunga musca ? Ești prea trîndav ? Tu, care aveai ieri atîtea proiecte zeloase ? Ești prea slab, tu care erai atît de puternic ? Să nu poți

alunga o muscă ? Dacă-i așa, atunci te lăsăm în plata Domnului !

Ssst ! Sună clopoțelul prăvăliei. După ce povestea noastră ne-a purtat prin asemenea ceasuri lugubre ca acelea care tocmai au trecut, e o plăcere să-ți reamintești că există o lume vie, și că pînă și această casă veche și singuratică menține într-un fel legătura cu ea. Ieșind din influența prezenței judecătorelui Pyncheon, afară în stradă, în fața celor șapte frontoane, respirăm mai ușurați.

XIX

BUCHETELE ALICEI

A doua zi după furtună, prima persoană care se ivi prin vecinătate, împingînd o roabă, a fost moș Venner.

Strada Pyncheon, în fața Casei cu șapte frontoane, îi oferea desigur o priveliște mult mai plăcută decît te-ai putea aștepta să-i ofere vreo stradă lăturalnică, împrejmuată de garduri păraginite și mărginită de căsuțele de lemn ale sărăcimii. Dimineața aceasta era o dulce scuză a naturii pentru cele cinci zile urîcioase care o precedaseră. Merita să trăiești numai ca să poți privi la imensa binefacere a cerului, sau măcar la frîntura care se putea zări printre case, un cer iarăși înveselit de soare. Fiecare lucru avea o înfățișare plăcută, fie că-l priveai din mers, sau îl cercetai mai amănunțit. De pildă, prundișul bine spălat și pavajul trotuarului ; pînă și băltoacele din mijlocul drumului, care reflectau cerul ; și iarba, de un verde fraged crescută pe lîngă gardurile dincolo de care, dacă aruncaai o privire, vedeai culturile variate din grădini. Legumele de orice fel păreau mai mult decît fericite în căldura mustoasă și îmbelșugată a vieții lor. Ulmul Pyncheon era viu în întreaga-i circumferință groasă, și plin de soarele dimineții

și de o adiere molcomă care i se cuibărise prin cununa de verdeată și înfiora o mie de limbi de frunze, ce șușoteau toate odată. Copacul acesta venerabil părea să nu fi suferit de pe urma furtunii. Ramurile-i rămăseseră neștirbite, ca și întreaga-i bogăție de frunze ; și totul de un verde perfect, cu excepția unei singure crengi, care, prin aceea timpurie prefacere a ulmilor vestind toamna, se transmutase în aur scînteietor. Era asemenea crengii de aur cu ajutorul căreia Eneas și Sibila au putut intra în Infern.

Și această ramură fermecată atirna în fața ușii principale a celor șapte frontoane, atît de aproape de pămînt, încît orice trecător care s-ar fi înălțat în vîrfurile picioarelor ar fi putut s-o rupă. Și dacă ar fi prezentat-o la ușă, ar fi fost simbolul dreptului său de a intra și de a cunoaște toate tainele din infernul casei. Aparențele externe sînt atît de înșelătoare, încît acest venerabil edificiu avea un aspect într-adevăr îmbietor, care-ți dădea impresia că istoria sa ar trebui să fie frumoasă și fericită, o poveste din acelea pe care-i o plăcere să le ascuți la gura sobei. Ferestrele-i străluceau vesel în bătaia piezișă a soarelui. Dungile și smocurile de mușchi verde, care se zăreau ici-colo, păreau peceti ale familiarității și înfrățirii cu Natura ; de parcă această locuință omenească, fiind atît de străveche, dobîndise prin prescripție, ca și stejarii antici ori alte monumente naturale, dreptul de a fi prezervată în virtutea îndelungii sale continuități. O persoană înzestrată cu imaginație, care ar fi trecut pe lîngă casă, s-ar fi întors o dată și încă o dată ca să o cerceteze cu atenție : numeroasele-i vîrfuri, încercuind în sînul lor coșurile îmbulzite ; puternica proeminență a caturilor superioare față de fundament ; fereastra boltită, dînd un aspect

dacă nu de grandoare, dar de veche noblete portalului crăpat peste care se deschidea ; luxurianța de brusturi uriași de lângă prag ; ar observa toate aceste trăsături caracteristice și ar fi conștient că sub ceea ce se vede se ascunde ceva mult mai adânc. Și-ar închipui că aceasta a fost reședința bătrînului puritan vajnic, „Integrul“, care, murind într-o generație uitată, trebuie să fi lăsat moștenire o binecuvîntare ce umple toate odăile și încăperile casei, și ale cărei urmări pot fi descoperite în religiozitatea, cinstea, cumpătarea sau sărăcia onestă și fericirea solidă ale descendenților săi, pînă în ziua de azi.

Dar mai presus de toate, o anumită trăsătură s-ar întipări în memoria persoanei cu imaginație. Bogata tufă de flori — bălării le-ai fi spus pînă acum două săptămîni — tufa de flori stropite cu pete roșii, care cresc în unghiul dintre cele două frontoane centrale. Bătrînii le numesc Buchetele Alicei, în amintirea frumoasei Alice Pyncheon care ar fi adus, se crede, semințele din Italia. Astăzi se înfoiesc în bogata lor frumusețe și în plină floare, părăind expresia mistică a faptului că acolo, înăuntrul casei, ceva s-a consumat.

Abia răsărise soarele cînd moș Venner își făcu apariția, cum am mai spus, împingînd de-a lungul străzii o roabă. Își făcea runda matinală pentru colectarea foilor de varză, cotoarelor de gulii, cojilor de cartofi și a altor diverse rămășițe de la cină, pe care gospodinele econoame din vecini obișnuiau să le pună deoparte, ca bune de hrănit porcul. Porcul lui moș Venner era îndopat și menținut în formă prin aceste contribuții filantropice ; pînă-ntr-atîta, încît filozoful în zdrențe făgăduia mereu că, înainte de a se retrage la ferma lui, va organiza din pîntecosul guițător un ospăț la care vor fi in-

vitați vecinii, ca să se înfrupte din hăleile și costițele la a căror îngrășare contribuiseră cu toții. Gospodăria domnișoarei Hepzibah Pyncheon cunoscuse asemenea dezvoltare de la întoarcerea lui Clifford în sânul familiei, încît partea ei la banchet avea să fie una dintre cele mai substanțiale ; prin urmare moș Venner fu adînc dezamăgit cînd nu găsi cratița de lut, plină cu resturi comestibile, care-l aștepta de obicei la ușa din spate a Casei cu șapte frontoane.

„Niciodată pînă acum n-am știut-o uitucă pe domnișoara Hepzibah, își spuse patriarhul în sinea lui. Trebuie să fi mîncat ieri seară — nici vorbă ! În ultima vreme prepară cina în fiecare zi. Așadar, unde-s resturile din supă și cojile de cartofi ? Întreb. Să bat, să văd dacă s-a trezit ? Nu, nu, nu merge. Dacă mica Phoebe era acasă, nu m-aș fi împotrivit să bat ; dar domnișoara Hepzibah, mai mult ca sigur, o să se burzuluiască la mine pe fereastră și o să arate îmbufnată chiar dacă o să se simtă încîntată. Las'că mai bine mă întorc la prînz.“

Cu aceste reflecții, bătrînul închise poarta curții din dosul casei. Scîrțîitul balamalelor — căci și porțița aceasta scîrțîia ca toate celelalte porți și uși ale casei — ajunse la urechile locatarului din aripa de nord, a cărui fereastră dădea spre curte.

— Bună dimineața, moș Venner, strigă dagherotipistul, aplecîndu-se pe fereastră. Auzi vreo mișcare în casă ?

— N-aud nimic, răspunse omul în zdrențe. Dar nu-i de mirare. N-a trecut nici jumătate de oră de la răsăritul soarelui. Mă bucur că te văd, domnule Holgrave ! Partea asta a casei are un aer ciudat și pustiu ; așa că inima mi-e muncită de presimțiri și simt ceva de parcă n-ar fi nici un suflet viu

înăuntru. Fațada arată mult mai veselă ; și buchetele Alicei înfloresc frumos ; dac-aș fi tânăr, domnule Holgrave, iubita mea ar purta la piept o floare din astea, chiar dac-ar fi să-mi rup gîtul cățărîndu-mă după ea ! Ei, nu-i așa că vîntul te-a ținut treaz noaptea trecută ?

— Așa a fost, într-adevăr ! răspunse artistul zîmbind. Dac-aș crede în stafii — și încă nu știu sigur dacă cred ori nu — aș fi zis că toți morții din familia Pyncheon s-au dezlănțuit de-a valma în odăile de jos, mai ales în aripa locuită de domnișoara Hepzibah. Dar acum e liniște deplină.

— Da, se vede că domnișoara Hepzibah o fi dormind mai tirziu după ce toată noaptea a tulburat-o hărmălaia. Dar ar fi lucru curios, nu-i așa, ca judecătorul să-i fi luat pe amîndoi verii lui cu el la țară ? L-am văzut ieri intrînd în prăvălie.

— La ce oră ? întrebă Holgrave.

— O, în cursul dimineții, răspunse bătrînul. Ei, ei ! Trebuie să ne vedem de drum, și eu, și roaba mea. Dar mă întorc la prînz. Pentru că porcului meu îi place și masa de prînz ca și gustarea de dimineată. Nici o oră de masă și nici un fel de bucate nu-i cad greu la stomac porcului meu. Îți urez o dimineată bună ! Și, domnule Holgrave, dac-aș fi tânăr ca dumneata, aș rupe o floare din buchetele Alicei și aș ține-o în apă pînă la întoarcerea lui Phoebe.

— Am auzit, spuse dagherotipistul trăgîndu-și capul înăuntru, că apa din izvorul lui Maule le priește cel mai bine.

Aici discuția luă sfîrșit și moș Venner își văzu de drum. Preț de jumătate de oră, nimic nu tulbură odihna celor șapte frontoane ; nici nu se ivi vreun vizitator, în afară de un vînzător de ziare care, trecînd prin fața ușii principale, azvîrli în

prag un jurnal ; pentru că, în ultima vreme, Hepzibah le lua înăuntru. După un timp, apăru o femeie grasă, în mare viteză, poticnindu-se la urcuşul treptelor prăvăliei. Faţa-i dogorea ca para focului şi, pentru că dimineata era fierbinte, femeia sfirîia şi şuiera de parcă se prăjise la căldura plitei, la căldura verii, şi la căldura propriei ei agitaţii planturoase. Încercă uşa prăvăliei ; era încuiată. O încercă din nou, scuturînd-o cu atîta furie, încît clopoţelul îi răspunse indignat.

— S-o ia naiba pe baborniţa asta de Pyncheon ! bombăni gospodina artăgoasă. Are pretenţia că ţine o dugheană de mărunţişuri şi zace-n pat pînă la douăsprezece. Astea-s aere de noblete, aşa zic ! Dar sau o scol din pat pe înălţimea sa, sau dărîm uşa !

Începu să zgîlţie uşa, iar clopoţelul, care la rîndul său avea un temperament îndărătnic, clincăni furios făcîndu-şi protestele auzite — nu de urechile celor căroră le erau destinate — ci de o doamnă cumsecade care locuia în casa de peste drum. Aceasta deschise fereastra şi i se adresă nerăbdătoarei cliente :

— Doamnă Gubbins, nu găseşti pe nimeni acolo.

— Ba trebuie să găsesc pe cineva ! se oţări doamna Gubbins scandalizînd din nou clopoţelul. Am nevoie de o litră de grăsime să frig nişte plăci grozave pentru gustarea domnului Gubbins ; şi fie ea cît de cucoană o fi, am de gînd s-o scol pe baborniţa Pyncheon şi s-o fac să mă servească !

— N-o nedreptăţi, doamnă Gubbins ! răspunse femeia de peste drum. Ea şi fratele ei au plecat la judecătorul Pyncheon, la casa lui de la ţară. Nu-i suflet de om în casă, în afară de dagherotipis-

tu! acela tînăr care locuiește în aripa de miază-noapte. I-am văzut ieri pe bătrîna Hepzibah și pe Clifford plecînd ; și erau ca două rațe bălăcîndu-se prin băltoacele de noroi. Nu-s acasă, crede-mă !

— Și de unde știi că s-au dus la judecător ? întrebă doamna Gubbins. Ala-i om bogat ; și a fost o ceartă mare între el și Hepzibah, cu multă vreme în urmă, pentru că nu voia s-o ajute. Asta-i pricina pentru care a deschis dugheana.

— Știu eu asta, răspunse vecina. Dar de plecat au plecat — e sigur. Și cine altul, decît o rudă de sînge, care n-are încotro, o să-și ia în casă pe îmbufnata asta de fată bătrînă și pe îngrozitorul ăla de Clifford ? Acolo s-au dus, îți garantz.

Doamna Gubbins plecă, revărsîndu-și în continuare obida pe Hepzibah cea absentă. Urmă o altă jumătate de oră, sau poate mai mult, în care casa rămase învăluită în aceeași liniște, afară ca și înăuntru. Numai ulmul scotea șoapte plăcute, vesele, însozite, ca răspuns la adierea altminteri imperceptibilă ; un roi de gize bîziiău frenetic în umbra așternută de copac și se prefăceau în stropi de lumină ori de cîte ori țîșneau în soare ; o lăcustă țiuu o dată sau de două ori, pe undeva, într-un adăpost ascuns în frunziș ; și o mică pasăre solitară, cu pene de aur șters, veni și dădu tîrcoale buchetelor Alicei.

În cele din urmă, micul nostru prieten, Ned Higgins, își tîrși picioarele de-a lungul străzii în drum spre școală ; și cum se întîmpla ca pentru prima oară de două săptămîni încoace să fie posesorul unei monede de un cent, nimic pe lume nu l-ar fi putut face să treacă de ușa prăvăliei cu șapte frontoane. Dar ușa nu se deschidea. Cu toate acestea, își reinnoi strădaniile de a pătrunde înăuntru, iar și iar, și încă de vreo șase ori, cu inexorabila

perseverență a unui copil preocupat de un lucru foarte important pentru el. Fără îndoială, îi căzuse cu tronc la inimă un elefant ; sau poate că, intenționa, ca și Hamlet, să înghită un crocodil. Drept răspuns la atacurile lui cele mai violente, clopoțelul scotea din când în când cite un clinchet potolit ; oricît se străduia puștiul, puterea lui de copil înălțat în virful picioarelor nu putea stîrni mare zarvă cu ajutorul clopoțelului. Agățîndu-se de minierul ușii, ștregarul furișă o privire prin crăpătura perdelelor, și văzu că ușa interioară, cea care dădea în coridorul dinspre salon, era închisă.

— Domnișoară Pyncheon, strigă copilul bătînd în geam, vreau un elefant.

Cum chemările lui repetate nu căpătau nici un răspuns, Ned începu să-și piardă răbdarea, și cum mica lui furie cînd fierbea dădea repede în foc, luă o piatră de pe jos, cu intenția turbulentă de a zvîrli cu ea în geam ; plîngea și în același timp scăpăra de minie. Un om — unul din cei doi care treceau din întîmplare pe acolo — îl prinse pe șolitic de braț.

— Ce s-a întîmplat, bătrîne ?

— Vreau să iasă bătrîna Hepzibah, sau oricare din ei ! răspunse Ned, sughițînd. Nu vor să deschidă ușa ; și nu pot să-mi cumpăr elefantul !

— Întinde-o la școală, pușlama ! Mai e o altă dugheană după colț. Curios, Dixey, se adresă el apoi tovarășului său de drum, ce s-o fi întîmplat cu toți Pyncheonii ăștia ? Smith, îngrijitorul de la grajdul comunal, mi-a spus că judecătorul Pyncheon și-a lăsat ieri calul acolo, zicînd că-l scoate după masa de prînz, și nu l-a luat nici pînă acuma. Și unul din argații judecătorului a venit azi dimineață la el să întrebe de stăpînu-su. Se zice că

judecătorul e un om care nu-și schimbă tabieturile și că nu obișnuiește să înnopteze în oraș.

— Las'că se întoarce el teafăr, n-ai grijă, răspunse Dixey. Iar bătrina Pyncheon, ascultă ce-ți spun eu, s-o fi înglodat în datorii și a șters-o ca să tragă chiulul creditorilor. Adu-ți aminte ce ți-am prezis în prima dimineață când a deschis prăvălia : ți-am spus eu că mutra ei încruntată ca dracu o să gonească mușteriii. N-au putut-o răbda !

— N-am crezut c-o s-o scoată la capăt. Dughe-
nele astea de mărunțișuri depășesc puterile femeilor. A încercat și nevastă-mea și pînă la urmă tot s-a ales cu cinci dolari dați din buzunar.

— Amărită treabă, comentă Dixey scuturînd din cap. Amărită treabă !

Pe măsură ce dimineața înainta, au mai avut loc diferite alte încercări de a se intra în comunicație cu presupușii locatari ai tăcutei și impenetrabilei locuințe. Veni omul cu bere, aducînd vreo două duzini de sticle pline ca să le schimbe pe cele goale ; brutarul, cu o cantitate de biscuiți pe care Hepzibah îi comandase ca să-i vîndă cu de-amănuntul ; măcelarul cu o delicatesă de care era sigur că o s-o cumpere imediat pentru Clifford. Dacă cineva care ar fi urmărit toată această activitate ar fi aflat cumplitul secret pe care-l ascundea casa, ar fi fost cuprins de o groază cu totul neobișnuită, văzînd cum șuvoiul vieții omenești se rotea în mici vârtejuri — involburînd bețe, paie și alte nimicuri — de jur împrejur și deasupra adîncului întunecat unde zăcea nevăzut un cadavru !

Măcelarul era atît de hotărît să-și plaseze bună-tatea de miel sau ce altă delicatesă o fi fost, încît încercă fiecare ușa a Casei cu șapte frontoane în parte, și în cele din urmă reveni la ușa prăvăliei, pe unde intra de obicei.

— E o bucatăică gustoasă și știu că domnișoara bătrână ar lua-o pe loc, spunea el. Nu se poate să fi plecat ! De cincisprezece ani de cînd îmi mîn căruciorul pe strada Pyncheon, o dată n-am văzut-o să plece de acasă ; cu toate că, uneori, ai putea să bați o zi întreagă fără s-o faci să vină la ușă. Dar asta se întîmpla pe vremea cînd nu se avea în grijă decît pe ea.

Privind prin aceeași despicătură a perdelelor pe unde se uitase numai cu puțin înainte puștiul cu apetituri elefantine, măcelarul văzu că ușa interioară nu era închisă, ci crăpată, ba chiar aproape larg deschisă. Oricum s-ar fi petrecut lucrurile, aceasta era realitatea. Prin întunericul coridorului se putea vedea în interiorul sumbru, dar oricum ceva mai luminat, al salonului. I se păru măcelarului că deslușește ceea ce s-ar fi zis că-i o pereche de picioare robuste, îmbrăcate în pantaloni negri, aparținînd unui bărbat așezat într-un jilt masiv de stejar, a cărui spetează îi ascundea restul trupului. Calmul disprețuitor cu care acest ocupant al casei primise neobositele sale încercări de a atrage atenția, îl ofensă atît de tare pe vînzătorul de carne, încît hotărî să se retragă.

„Va să zică așa, își spuse el, în timp ce eu îmi scuip sufletul bătînd, păcătosul de frate al băborniței Pyncheon zace acolo ! Zău așa, să văd eu un porc că se poartă în felul ăsta cu mine, l-aș înjunghia pe loc. Înseamnă să te înjosești ca să mai ai de-a face cu asemenea oameni ; de azi înainte, dacă au poftă de cîrnați sau de-o uncie de ficat, n-au decît s-alerge după cărucior !“

Azvîrli delicatesa în căruț și porni morocănos mai departe.

La scurt timp după aceea, se auzi un zvon de muzică venind de după colț și apropiindu-se, cu

cîteva întreruperi de tăcere, după care urmă o izbucnire de melodie săltăreată. O ceată de copii înaintau sau se opreau, în pas cu muzica, ce părea să vină chiar din mijlocul îmbulzelii ; astfel încît copiii erau legați laolaltă prin lanțuri de sunete, care-i mînau ca pe un grup de captivi ; căruia i se adăuga, din cînd în cînd, cîte un nou omuleț în șorț și pălărioară de pai, dînd buzna pe ușa sau pe poarta casei. Cînd mulțimea ajunsese sub umbra ulmului Pyncheon, se dovedi că era vorba de tînărul italian cu maimuța și cu teatrul lui de păpuși, care-și mai învărtise cîndva flașnetă sub fereastra boltită. Fața plăcută a lui Phoebe — și, fără îndoială, generoasa răsplată pe care i-o aruncase — stăruiau încă în mintea lui. Trăsăturile expresive i se iluminară cînd recunoscu locul unde se petrecuse acea mărunță întimplare din existența lui de vagabond. Intră în curtea lăsată de izbeliște (acum mai sălbatică decît oricînd, cu invazia ei de bălării și de brusturi), se opri în pragul ușii principale, și deschizîndu-și cutia cu minuni, dădu drumul la muzică. Fiecare dintre membrii micii comunități automate se porni pe lucru, potrivit cu propria-î vocație ; maimuța, scoțîndu-și de pe cap bereta scoțiană, se înclină și se linguși servil pe lingă spectatori, pîndind să înhațe orice monedă rătăcită ; și, chiar tînărul străin, în timp ce învărtea manivela flașnetei, își înălță privirea spre fereastra boltită, în așteptarea unei prezențe care i-ar fi făcut muzica mai vioaie și mai dulce. Mulțimea de copii se ținea pe-aproape ; unii pe trotuar ; alții intraseră în cîrte ; doi sau trei se înfipseaseră chiar pe trepte ; și unul se ghemuise în prag. În tot acest timp, lăcusta continua să țîrîie în ulmul Pyncheon.

— N-aud pe nimeni în casă, spuse unul din copii către altul. Maimuța n-o să se aleagă cu nimic.

— Ba e cineva în casă, îl contrazise puștiul de pe prag. Aud un pas.

Dar ochii tinărului italian continuau să privească în sus ; și, într-adevăr, se părea că o înfiorare de emoție curată, deși ușoară și mai curînd jucăușă, înviora cu o dulce sevă serenada searbădă a acestui trubadur mecanic. Asemenea vagabonzi sînt receptivi la orice semn de bunătate firească — fie chiar și un zîmbet, sau un cuvînt neînțeles pentru ei, dar cald — pe care-l pot culege în drumul vieții lor. Își aduc aminte de toate aceste semne, deoarece constituie micile bucurii care pentru o frîntură de clipă — atîta cît se oglindește o priveliște frumoasă într-un balon de săpun — clădesc în jurul lor imaginea unui cămin. De aceea, tinărul italian nu se lăsa descurajat de tăcerea grea cu care bătrîna casă părea hotărîtă să înfrîneze vioiciunea instrumentului său. Stăruia în chemările-i melodioase ; și continua să se uite în sus, încrezător că figura lui brună, străină, va fi în curînd încălzită de înfățișarea însorită a lui Phoebe. Și n-ar fi vrut să plece fără să-l mai zărească o dată și pe Clifford, a cărui sensibilitate, ca și surisul lui Phoebe, comunicase cu străinul într-un fel de limbaj al inimii. Își repetă repertoriul muzical iarăși și iarăși, pînă cînd auditorii osteniră. Osteniră și omuleții de lemn din cutia cu minuni, și, mai mult ca toți, maimuța. Și nu venea nici un alt răspuns, decît țiuitul lăcustei.

— În casa asta nu-i nici un copil, spuse în cele din urmă un școlar. Aici nu locuiește decît o domnișoară bătrînă și un bătrîn. N-ai să capeți nimic aicea. De ce nu mergi mai departe ?

— Prostule, de ce-i spui ? îl muștră în șoaptă un iancheu mititel, care nu se sinchisea de muzică, dar se bucura de pleșca ce-i picase. Lasă-l să cînte cît i-o plăcea ! Dacă nu-i nimeni care să-l plătească, asta-i treaba lui.

Cu toate acestea, italianul își mai epuiză încă o dată repertoriul complet. Pentru un observator obișnuit — care n-ar distinge altceva decît muzica și strălucirea soarelui de o parte și de alta a ușii — ar fi fost poate amuzant să urmărească perseverența flașnetarului. Va izbuti pînă la urmă ? Se va da în lături ușa aceea îndărătnică ? Și va izbucni din casă un grup de copii, cei mai mici, țopăind, strigînd, rizînd în aer liber, îmbrîncindu-se în jurul flașneteii, privind cu gălăgioasă veselie păpușile de lemn, și zvîrlind, fiecare dintre ei, cîte o monedă ca s-o înhațe Mammon cel cu coadă lungă ?

Dar pentru noi, cei care cunoaștem inima tainică a Casei cu șapte frontoane tot așa de bine cum îi știm și fațada, această repetare de cîntece populare vesele, în pragul casei, are un efect de groază. Ar fi cumplit, într-adevăr, dacă judecătorul Pyncheon (care nu s-ar fi sinchisit nici cît negru sub unghie să asculte vioara lui Paganini, în cea mai armonioasă dintre interpretările sale) s-ar fi ivit în ușă, cu cămașa însingerată și o expresie minioasă pe fața lui de o paloare pămîntie, și l-ar fi izgonit pe vagabondul străin !

Au mai fost oare vreodată măcinate zadarnic atîtea jocuri și atîtea valsuri, într-un loc unde nimeni nu se înghesuia să danseze ? Da, adeseori. Acest contrast, această continuă imbinare de tragic și comic are loc zi de zi, ceas de ceas, minut de minut. Casa mohorîtă și părăsită, pustie de viață, cu hidoasa Moarte crunt statornicită în singurătatea ei, e simbolul multor inimi omenești

care, asemenea ei, sint silite să asculte freacățul și ecoul veseliei lumii din jur.

Înainte ca italianul să-și fi încheiat reprezentația, doi oameni trecură pe acolo din întâmplare, în drum spre masă.

— Hei, măi franțuzule ! strigă unul dintre ei. Pleacă din fața casei ăștea și cară-ți drăcoveniile în altă parte. Aici locuiește familia Pyncheon care acuma trece printr-un mare necaz. N-au ei chef de muzică, astăzi. În tot orașul s-a răspândit vestea că judecătorul Pyncheon, proprietarul casei, a fost asasinat ; și șeful poliției e pe cale să facă cercetări. Așa încit cară-te degrabă !

Cînd italianul își trase pe umăr curelele flaș-netei, zări în prag un cartonaș care zăcuse toată dimineața acoperit de ziarul pe care-l aruncase vînzătorul, și numai acum ieșise la iveală. Îl ridică, și văzînd că era scris cu creionul, îl dădu omului ca să-l citească. Într-adevăr, era cartea de vizită a judecătorului Pyncheon, pe dosul căreia își făcuse cu creionul cîteva însemnări privitoare la diferitele treburi pe care le avusese de îndeplinit cu o zi înainte. Era un rezumat al istoriei acelei zile în perspectivă, numai că socotelile de acasă nu se prea potriviseră cu cele din tîrg. Probabil că judecătorul scăpase cartonașul din buzunarul vestei cînd încercase să intre în casă pe ușa principală. Deși fusese muiată de ploaie, cartea de vizită era încă în parte lizibilă.

— Hei, Dixey, ia uită-te aici, strigă omul. Asta are legătură cu judecătorul Pyncheon. Ia privește ! Aici e tipărit numele lui ; și aicea, cred, e scris de mîna lui.

— Hai să mergem cu ea la polițai ! zise Dixey. Poate că-i tocmai urma de care are nevoie. Mai știi, șopti el în urechea tovarășului său, n-ar fi

de mirare ca judecătorul să fi intrat pe această uşă şi să nu mai fi ieşit. Poate că un anumit văr al lui s-a apucat dîn nou de vechile lui pozne. Şi bătrîna Pyncheon, fiind la ananghie cu dugheana ei — şi portofelul judecătorului fiind burduşit — şi ură fiind între ei de multă vreme ! Pune-le toate cap la cap şi vezi ce iese !

— Sst ! Ssst ! şopti celălalt. Săvîrşeşte un păcat cine vorbeşte primul de lucruri din astea ! Dar cred şi eu ca tine, că mai bine ne-am duce la poliţie.

— Da, da, întări Dixey. Ei, întotdeauna am spus eu că femeia asta avea ceva drăcesc în felul cum se încrunta.

Prin urmare, cei doi făcură cale întoarsă. Italianul porni şi el la drum, îndreptînd o ultimă privire de bun rămas spre fereastra boltită. Iar copiii, o luară la sănătoasa, toţi odată, şi alergară de parcă vreun uriaş sau vreun căpcăun era pe urmele lor. Numai cînd ajunseră la o bună depărtare de casă, se opriră la fel de brusc, toţi odată, aşa cum porniseră. Nervii lor sensibili intraseră într-o nedeşlăşită panică în urma celor auzite. Privind îndărăt la virfurile groteşti ale frontoanelor şi la ungherele umbroase ale casei, simţiră că o învăluie un giulgiu de tristeţe pe care lumina soarelui nu putea să-l destrame. O Hepzibah imaginară se încrunta la ei şi-i ameninţa cu degetul, din mai multe ferestre în acelaşi timp. Un Clifford imaginar — pentru că Clifford (şi acest lucru l-ar fi îndurerat profund dacă l-ar fi cunoscut) fusese întotdeauna o figură de groază pentru aceşti micuţi — stătea în spatele irealei Hepzibah, îmbrăcat într-o haină de casă ponosită, şi făcea gesturi înfiorătoare. Copiii sînt şi mai susceptibili decît adulţii — dacă aşa ceva e cu putinţă — să se molipsească

de panică. În tot restul zilei, cei mai sfioși dintre ei ocoliră străzi întregi numai ca să nu treacă prin fața celor șapte frontoane ; în timp ce curajoșii își manifestau bărbăția provocându-și partenerii de joacă la întreceri de fugă prin fața casei.

Nu trecuse mai mult de jumătate de oră de la dispariția italianului cu cîntecele lui care picaseră atît de prost, cînd pe strada Pyncheon se ivi o trăsură. Trăsura se opri sub ulmul Pyncheon ; birjarul dădu jos de pe acoperiș o valiză, un sac de pînză, și o cutie de pălării, și le depuse în pragul vechii case ; o pălăriuță de pai și apoi silueta grațioasă a unei fete tinere se iviră din interiorul trăsurii. Sosise Phoebe ! Cu toate că nu mai arăta chiar atît de înfloritoare ca atunci cînd a pășit pentru prima oară în povestirea noastră — pentru că în cele cîteva săptămîni care s-au scurs, experiențele trăite au făcut-o mai gravă, mai femeie, și i-au adîncit ochii în chip de oglinzi ale unei inimi ce începuse să-și bănuiască adîncurile — totuși, radia încă dulcea și fireasca strălucire a soarelui. Și nu-și uitase darul ei caracteristic de a face ca tot ce o înconjura să pară real, și nu fantastic. Totuși, simțim că pînă și pentru Phoebe, a trece în această împrejurare pragul Casei cu șapte frontoane ar fi fost o aventură de temut. Oare prezența ei sănătoasă e destul de robustă ca să alunge hoarda de năluci livide, hidoase și blestемate care a pătruns acolo de cînd a plecat ea ? Sau, asemenea lor, și ea o să se ofilească, o să se îmbolnăvească, o să se îndurereze, o să se desfigureze și o să ajungă o altă nălucă lividă, lunecînd mută pe scări, în sus și-n jos, și sperînd copiii cînd s-ar opri o clipă la fereastră ?

Am vrea cu dragă inimă cel puțin s-o prevenim pe fata nebănuitoare că n-o va întîmpina în casă

nimic cu formă sau substanță omenească, în afară de trupul judecătorului Pyncheon — oribil spectacol și înfricoșătoare amintire pentru noi, după noaptea noastră de veghe petrecută cu el — judecătorul care continuă să-și păstreze locul în jilțul de stejar.

Phoebe încercă mai întâi ușa prăvăliei. Nu cedă sub apăsarea mîinii ; și, cu ușurința ei de a pătrunde situațiile, consideră că perdeaua albă, trasă peste geamul care alcătua partea superioară a ușii, era un lucru bizar. Fără a mai încerca să intre pe acolo, se îndreaptă spre portalul mare, de sub fereastră boltită. Aflîndu-l și pe acesta încuiat, bătut. Bătăile în ușă fură reverberate de hăul dinăuntru. Bătu a doua oară, și a treia oară ; și ascultînd încordată, își închipui că aude -podeaua scîrțîind, de parcă venea Hepzibah, pășind ca de obicei în vîrfurile picioarelor, să-i dea drumul înăuntru. Dar după acest zgomot imaginar urmă o tăcere atît de mortală, încît Phoebe începu să se întrebe dacă nu cumva greșise casa, oricît de familiar i se părea exteriorul.

Atenția îi fu atrasă de vocea unui copil, la oarecare depărtare. O striga pe nume. Privind în direcția de unde venea vocea, îl văzu pe micul Ned Higgins, aflat la o bună distanță în josul străzii, și care bătea cu furie din picioare, scutura cu violență din cap, făcea gesturi dezaprobatoare cu ambele mîini, și striga la ea cît îl ținea gura :

— Nu, nu, Phoebe ! Nu intra ! Acolo-i ceva rău ! Nu — nu — nu intra !

Dar cum micul personaj nu se lăsa convins să se apropie de ea ca să-i explice, Phoebe deduse că la una dintre vizitele lui la prăvălie, se speriasse rău de verișoara Hepzibah ; pentru că, într-adevăr, manifestările bunei domnișoare erau deopotrivă în

măsură să-i sperie pe copii de să-i facă să-și iasă din minți, sau să le provoace hohote nestăvilite de rîs. Totuși, acest incident o făcu să simtă și mai mult ce nefiresc de tăcută și de impenetrabilă devenise casa.

Ca încercare imediat următoare, Phoebe intră în grădină unde, pe o zi caldă și senină ca aceasta, nu se îndoia că-l va găsi pe Clifford, și poate chiar pe Hepzibah, petrecîndu-și amiaza alene, în umbra boschetului. De îndată ce pătrunse pe poarta grădinii, familia galinaceelor îi ieși în întîmpinare jumătate alergînd, jumătate zburînd; în timp ce un motan ciudat, care dădea tircoale pe sub fereastra salonului, își luă tălpășița, se cătără iute pe gard și se făcu nevăzut. În chioșc nu se afla nimeni, iar podeaua, masa și banca circulară erau încă umede și presărate cu rămurele și alte vestigii ale furtunii din ajun. Vegetația grădinii părea să fi spart toate granițele; bălăriile profitaseră de absența lui Phoebe și de ploaia nesfîrșită ca să potopească florile și legumele. Izvorul lui Maule se revărsase peste zăgazul de piatră și se întinsese într-o băltoacă formidabilă ce inunda colțul grădinii.

Impresia pe care ți-o dădea întreaga scenă era aceea a unui loc unde nu călcase picior de om de multe zile încoace — poate chiar de cînd plecase Phoebe — pentru că zări sub masa din chioșc un pieptănaș al ei, scăpat probabil în ultima după masă cînd șezuse acolo împreună cu Clifford.

Fata știa că verii ei erau în stare de ciudățenii mai mari decît aceea de a se închide în vechea lor casă, cum se părea că făcuseră acum. Cu toate acestea, cu presimțirea nedeslușită că ceva nu era în ordine, și muncită de temeri cărora nu le putea da formă, se apropie de ușa care stabilea comu-

nicația între casă și grădină. Era încuiată pe dinăuntru, ca și celelalte două uși pe care le mai încercase. Cu toate acestea, bătut ; și, pe loc, ca și cum apelul ei ar fi fost așteptat, ușa se deschise prin strădania considerabilă a unei persoane invizibile ; nu se deschise larg, ci doar atît cît să poată intra. Cum Hepzibah deschidea întotdeauna în acest fel ușile, ca să nu se expună inspecției celor de afară, Phoebe deduse în chip firesc că verișoara ei era cea care îi dăduse drumul în casă.

De aceea, păși pragul fără cea mai mică șovăială ; de îndată ce intră, ușa se închise în urma ei.

XX

FLORILE PARADISULUI

Intrînd atît de brusc din lumina soarelui, Phoebe fu orbită de umbrele dese care pîndeau prin mai toate coridoarele vechii case. La început, nu-și dădu seama cine o primise înăuntru. Înainte ca ochii să i se fi obișnuit cu întunericul, își simți mîna prinsă de altă mîna, care i-o strînse puternic, dar cu blîndețe și căldură, urîndu-i în acest fel un bun sosit ce făcu să-i tresalte inima și să vibreze de bucurie. Se simți condusă, nu spre salon, ci spre o încăpere mare și neocupată, care fusese pe vremuri sala mare de recepții a Casei cu șapte frontoane. Lumina soarelui năvălea nestăvilită pe toate ferestrele fără de perdele ale acestei mari încăperi și scălda podeaua îmbicsită de praf; așa încît, Phoebe văzu limpede acum — ceea ce într-adevăr nu mai era un secret după ce mîna aceea caldă o întîlnise pe a ei — că nu fusese întîmpinată de Hepzibah, și nici de Clifford, ci de Holgrave. Intuiția subtilă sau, mai curînd, impresia vagă, nedeslușită, că era nevoie să i se comunice un anumit lucru, o făcu să se supună fără rezerve îndrumării lui Holgrave. Fără să-și retragă mîna, îl privea febrilă, nu pentru că ar fi presimțit o nenorocire, ci pentru că, inevitabil, era conștientă

că situația familiei se schimbase de la plecarea ei și prin urmare aștepta cu nerăbdare o explicație.

Artistul arăta mai palid ca de obicei; fruntea îi era brăzdată de o cută severă ce-i dădea o mină îngîndurată și-i săpa o linie adîncă, verticală, între sprîncene. Dar zîmbetul îi strălucea de o căldură sinceră și de o bucurie mai aprinsă decît orice altă expresie ce văzuse Phoebe mijind vreo dată de sub flegmatismul englezesc cu care Holgrave masca tot ce-i încolțea prin regiunea inimii. Era expresia unui om care, aflat singur într-o pădure întunecoasă sau într-un deșert nemărginit, unde i s-ar fi înfățișat o priveliște de groază, ar recunoaște deodată figura familiară a celui mai drag prieten, ce aduce cu el gîndurile senine ale căminului și intimitatea plăcută a vieții de fiecare zi. Și totuși, în fața necesității de a răspunde privirii ei întrebătoare, zîmbetul lui Holgrave pieri.

— N-ar trebui să mă bucur că te-ai întors, Phoebe, i se adresă el. Ne întilnim într-un moment greu.

— Ce s-a întîmplat ? exclamă fata. De ce-i casa atît de pustie ? Unde sînt Hepzibah și Clifford ?

— Au plecat. Nu-mi pot închipui unde s-au dus. Ne aflăm singuri în casă !

— Hepzibah și Clifford au plecat ? strigă Phoebe. Dar nu-i cu putîntă ! Și de ce m-ai adus în camera asta și nu în salon ? Ah, pesemne că s-a întîmplat ceva îngrozitor ! Trebuie să fug să văd.

— Nu, nu, Phoebe ! o reținu Holgrave. E așa cum ți-am spus. Au plecat și nu știu unde. S-a petrecut într-adevăr ceva îngrozitor, dar nu cu ei și, sînt convins, nu din vina lor. Dacă îți ghicesc bine caracterul, Phoebe, urmă el ținîndu-și ochii pironiți asupra ochilor ei cu o privire în care se

amestecau duioșia și o sericasă îngrijorare, așa blîndă cum ești și cu preocupări care nu par să depășească lucrurile comune, ai totuși o tărie deosebită. Posezi o admirabilă stăpînire de sine, și o anumită facultate care, cînd va fi pusă la încercare, se va dovedi capabilă să înfrunte unele chestiuni ce depășesc sfera obișnuitului.

— O, nu, sînt foarte slabă, replică Phoebe tremurînd. Dar spune-mi ce s-a întîmplat ?

— Ești tare ! stăruie Holgrave. Trebuie să fii și tare și înțeleaptă ; pentru că eu nu știu ce să fac și am nevoie de sfatul dumitale. Poate că vei fi în stare să sugerezi exact lucrul care trebuie făcut.

— Spune-mi, spune-mi odată, îi ceru Phoebe tremurînd toată. Mă copleșește... mă înspăimîntă... misterul ! Suport mai ușor orice grozăvie !

Artistul șovăie. În pofida celor spuse cu privire la stăpînirea de sine pe care părea s-o aibă Phoebe, socotea totuși c-ar fi o ticăloșie să aducă la lumină hidoasa taină a trecutului. Era ca și cum ar fi tîrît un hoit oribil în fața vetrei dintr-o odăiță veselă și curată, un hoit care ar arăta și mai odios în mijlocul frumuseții din jur. Și totuși nu putea să-i ascundă ; trebuia să afle tot.

— Phoebe, începu el, îți amintești de miniatura aceasta ?

Îi puse în mînă un clișeu de dagherotip ; același pe care i-l arătase în prima după masă cînd discutaseră în grădină, clișeul ce revela atît de uimitor trăsăturile aspre și neînduplecate ale originalului.

— Ce legătură are clișeul ăsta cu Hepzibah și cu Clifford ? întrebă Phoebe iritată de faptul că Holgrave o tratează cu asemenea fleacuri într-un astfel de moment. E judecătorul Pyncheon ! Mi l-ai mai arătat !

— Dar iată aceeași față luată acum o jumătate de oră, spuse artistul prezentîndu-i o altă miniatu-
ră. Tocmai o terminasem cînd te-am auzit la
ușă.

— Asta-i moartea! se cutremură Phoebe de-
venind foarte palidă. Judecătorul Pyncheon mort!

— Așa cum îl vezi aici, reluă Holgrave, zace
în camera alăturată. Judecătorul e mort, iar Clif-
ford și Hepzibah au dispărut! Mai mult nu știu.
În rest, toate sînt presupuneri. Aseară cînd m-am
întors în cămăruța mea singuratică, am observat
că nu ardea nici o lumină, nici în salon, nici în
odaia lui Hepzibah, nici în cea a lui Clifford;
în casă nu se auzea nici un pas, nici o mișcare.
Azi dimineată domnea aceeași liniște de moarte.
De la fereastra mea am auzit mărturisirile unei
vecine cum că rudele dumitale au fost văzute
părăsind casa ieri, în mijlocul furtunii. Pe de altă
parte am auzit un zvon că judecătorul Pyncheon
ar fi dispărut. Un simțămînt pe care nu ți l-aș putea
descrie — senzația nedeslușită a unei catastrofe,
a unui act săvîrșit, m-a îndemnat să pătrund în
această parte a casei, unde am descoperit ceea
ce vezi. Ca o dovadă care i-ar putea fi de folos
lui Clifford, și ca o aducere aminte pentru mine
— căci, Phoebe, există anumite rațiuni strămoșești
ce leagă în chip straniu soarta mea de soarta
acestui om — m-am folosit de mijloacele care-mi
stau la dispoziție pentru a fixa imaginea morții ju-
decătorului Pyncheon.

Chiar în marea ei tulburare, Phoebe nu se putu
împiedica să nu observe calmul purtării lui Hol-
grave. Ce-i drept, părea să resimtă întreaga gro-
zăvie a morții judecătorului, totuși acceptase faptul
fără surpriză, ca pe un eveniment predestinat,
ineluctabil, potrivindu-se atît de exact cu anumite

împrejurări din trecut, încît ar fi putut aproape să fie prevăzut.

— De ce n-ai deschis larg uşile, să chemi martori înăuntru ? întrebă fata cu un tremur dureros. E îngrozitor să fim singuri aici !

— Dar Clifford ? replică artistul. Clifford şi Hepzibah ? Trebuie să judecăm ce-i mai bine pentru ei. Faptul c-au dispărut e o cumplită fatalitate ! Fuga lor o să arunce lumina cea mai funestă asupra acestei întîmplări. Şi totuşi, pentru acei care-i cunosc, explicaţia e atît de simplă ! Uluiţi şi îngroziţi de similitudinea dintre moartea aceasta şi una care s-a petrecut mai de mult, şi care a adus după sine urmări dezastruoase pentru Clifford, nu s-au priceput să facă altceva decît să fugă de la faţa locului. Ce greşeală nefericită ! Dacă Hepzibah ar fi strigat în gura mare — dacă Clifford ar fi deschis larg uşa şi ar fi anunţat moartea judecătorului — lucrurile, oricît de neplăcute în sine, ar fi avut urmări bune pentru ei. După cît îmi dau cu seama, ar fi contribuit mult să şteargă pata neagră de pe trecutul lui Clifford.

— Cum poate să aibă urmări bune un lucru atît de înfiorător ?

— Pentru că, dacă împrejurările sînt judecate onest şi interpretate fără rea-voinţă, este un lucru evident că moartea judecătorului Pyncheon nu s-a produs prin mijloace necurate. De generaţii întregi, această formă de moarte a devenit o idiosincrazie în familia sa ; nu survine prea des, e adevărat, dar cînd survine, atacă de obicei indivizi cam de vîrsta judecătorului şi se produce în general în tensiunea unei crize de încordare cerebrală sau, poate, într-un acces de furie. Profetia bătrînului Maule a fost probabil întemeiată pe o cunoaştere a acestei predispoziţii fizice în familia Pyncheon.

Există o asemănare aproape exactă, pînă la amănunt, între aparențele morții survenite ieri și cele legate de moartea unchiului lui Clifford, întîmplată acum treizeci de ani. E adevărat, a existat un anume aranjament de circumstanțe, pe care nu-i nevoie să le redau, și care a făcut să se creadă posibil — ba, ținînd seama de felul cum privesc oamenii asemenea chestiuni, a făcut să se considere probabil, ba chiar sigur — că bătrînul Jaffrey Pyncheon a murit ucis de mîna lui Clifford.

— De unde proveneau toate acele circumstanțe, din moment ce Clifford era nevinovat, așa cum știm prea bine că este? întrebă Phoebe.

— Au fost înscenate, răspunse Holgrave, cel puțin eu nutresc de multă vreme această convingere — au fost aranjate după moartea unchiului său, și înainte de a fi făcute publice, de omul care zace acum în salon. Propria lui moarte, atît de asemănătoare cu cealaltă, dar neînsoțită de nici una din acele circumstanțe menite să atragă bănuiala, apare ca o răzbunare divină căzută asupra-i, o pedeapsă pentru mîrșăvia lui și, în același timp, o dovadă a nevinovăției lui Clifford. Dar fuga lor — fuga asta întoarce totul pe dos. S-ar putea să se ascundă pe undeva prin apropiere. Dacă i-am putea aduce înapoi înainte de a se descoperi moartea judecătorului, răul ar putea fi îndreptat.

— Nu trebuie să mai ascundem nici un moment toate astea! spuse Phoebe. E îngrozitor să ținem asemenea lucruri în inimă! Clifford este nevinovat. Dumnezeu va face ca acest adevăr să fie văzut. Să deschidem larg ușile și să chemăm pe toți vecinii să vadă adevărul!

— Ai dreptate Phoebe, răspunse Holgrave. Fără îndoială că ai dreptate.

Totuși artistul nu simțea acea groază, proprie firii blinde și iubitoare de ordine a lui Phoebe, la gândul de a se afla în litigiu cu societatea, și de a fi pus față-n față cu un eveniment care depășea normele obișnuite. Și nici nu se grăbea ca Phoebe să reentre cât mai repede între granițele vieții comune. Dimpotrivă, încerca o sălbatică bucurie — ca o floare de o stranie frumusețe, ce crește într-un loc singuratic și înflorește în bătaia vântului — o astfel de floare a fericirii de o clipă culegea din situația în care se afla acum. Îi izola pe el și pe Phoebe de lume, și-i lega unul de celălalt faptul că numai ei doi aveau cunoștință de moartea misterioasă a judecătorului Pyncheon și că erau nevoiți să țină sfat cu privire la ea. Această taină, atita timp cât putea fi păstrată ca taină, îi ținea într-o vrajă, o solitudine în mijlocul omenirii, o izolare deplină ca aceea a unei insule în inima oceanului ; o dată divulgată taina, oceanul va năvăli între ei, despărțindu-i fiecare pe alt țărm. Până atunci însă, toate elementele situației lor păreau să-i apropie cât mai mult ; erau ca doi copii care înaintau mână în mână, strângându-se unul în celălalt, printr-un coridor bîntuit de umbre. Spectrul cumplit al morții, care invadase toată casa, îi ținea încleștați în pumnii-i țeapăn.

Aceste influențe grăbesc înflorirea unor emoții care altminteri n-ar fi cunoscut asemenea dezlanțuire. Poate că, într-adevăr, Holgrave intenționase să le înăbușe în germen.

— De ce întirziem atita ? întrebă Phoebe. Taina aceasta mă sufocă ! Haide să deschidem ușile !

— În toată viața noastră nu se va mai repeta un moment ca acesta ! observă Holgrave. Phoebe, să fie numai spaima, nimic altceva decît spaima ? Nu simți nici o bucurie, așa cum simt eu, care face

din acest moment unicul punct din viață pentru care merita să trăiești ?

— Găsesc că-i un păcat să te gîndești la bucurie într-un asemenea moment, răspunse Phoebe tremurînd.

— Dac-ai ști, Phoebe, prin ce-am trecut cu o oră înainte de sosirea ta ! exclamă artistul. O oră neagră, mizeră și rece ! Prezența mortului de colo arunca o imensă umbră întunecată peste tot ; prefăcea universul — atîta cît puteam eu să înțeleg — într-o scenă de faptă și răsplată mai îngrozitoare încă decît fapta. Înțelegerea acestui lucru mi-a spulberat dintr-o dată tinerețea. Nu mai nădăjduiam să mă mai simt vreodată tînăr ! Lumea părea ciudată, sălbatică, mîrșavă, dușmănoasă ; trecutul meu îmi apărea singuratic și mohorît ; viitorul, o tristețe fără formă, pe care urma s-o torn în forme triste. Dar, Phoebe, ai apărut tu în prag și o dată cu tine s-au ivit și speranța, căldura, bucuria ! Clipa cea neagră a devenit dintr-o dată clipa fericirii. Și nu trebuie să treacă această clipă fără să rostesc adevărul. Te iubesc !

— Cum poți iubi o fată simplă ca mine ? întrebă Phoebe, pe care sinceritatea lui o sili să vorbească. Ai o sumedenie de idei pe care eu m-aș strădui în van să le pot accepta. Și eu... eu la rîndul meu am o serie de înclinații pe care tu n-ai putea să le accepți. Dar asta are mai puțină importanță. Eu nu am destulă pricepere ca să te fac fericit.

— Ești unica mea posibilitate de fericire ! răspunse Holgrave. Nu cred în fericire decît dacă mi-o dăruiești tu.

— Și-apoi, mi-e teamă, urmă Phoebe apropiindu-se tot mai mult de Holgrave chiar în timp ce-i mărturisea cu atîta franchețe îndoielile ce-o mun-

ceau. Mi-e teamă că ai să mă îndepărtezi de pe cărarea liniștită a vieții mele. Ai să mă faci să te urmez prin locuri nestrăbătute de nici o cărare. Și nu pot s-o fac. Nu-mi stă în fire. Am să mă prăbușesc și am să pier.

— Ah, Phoebe ! exclamă Holgrave cu un suspin și un suris îngîndurat. Va fi cu totul altfel decît prevezi tu. Toate impulsurile care fac să meargă omenirea înainte sînt datorate oamenilor frămîntați de nemulțumiri. Omul fericit se închide între hotarele străvechi. Am o presimțire că de aci înainte destinul meu va fi să cultiv pomi, să fac garduri — poate, la momentul potrivit, să zidesc o casă pentru o altă generație — într-un cuvînt, să mă conformez legilor și practicilor pașnice ale societății. Stabilitatea ta va fi mai puternică decît toate tendințele mele oscilatorii.

— Dar nu vreau să se întîmple astfel ! răspunse Phoebe cu sinceritate.

— Mă iubești ? o întrebă Holgrave. Dacă ne iubim unul pe celălalt, atunci în clipa de față nu mai încap nimic în afară de dragostea noastră. Să ne oprim asupra-i și să ne simțim mulțumiți. Mă iubești, Phoebe ?

— Citești în inima mea, spuse Phoebe lăsîndu-și privirile în jos. Știi că te iubesc.

Și în acest ceas atît de măcinat de îndoieli și de groază, s-a împlinit miracolul fără de care existența omului e pustie. Fericirea care face toate lucrurile adevărate, frumoase și sfinte îi ilumină pe acești doi tineri. Nu mai erau conștienți de nimic din ce-i trist, de nimic din ce-i lipsit de tinerețe. Transfiguraseră pămîntul, transmutîndu-l din nou în paradis, iar pe ei doi în primii oameni din rai. Mortul aflat atît de aproape, fusese dat uitării. În asemenea clipe, nu există moarte ; în asemenea

clipe ți se relevă nemuirea, care învăluie totul în suflarea-i sacră.

Dar cît de curînd se statornicește iarăși greoiul vis pămîntesc !

— Ssst ! făcu Phoebe. E cineva la ușa de afară !

— Acum, vom porni să înfruntăm lumea ! exclamă Holgrave. Fără îndoială, vestea despre vizita judecătorului Pyncheon în această casă și despre fuga lui Hepzibah și a lui Clifford o să-i determine să facă cercetări la fața locului. N-avem altă cale decît să-i înfruntăm. Să deschidem imediat ușa !

Dar, spre surprinderea lor, înainte de a ajunge la ușa dinspre stradă, chiar înainte de a părăsi încăperea în care se petrecuseră cele înfățișate mai sus, se auziră pași în coridorul cel mai îndepărtat. Prin urmare, ușa pe care o știau bine ferecată, pe care Holgrave o văzuse încuiată, iar Phoebe o încercase zadarnic, fusese deschisă pe dinafară. Zgomotul de pași nu era puternic, cutezător, hotărît și inoportun, așa cum ar fi în mod firesc mersul unor străini intrați cu forța într-o locuință în care știi că nu sînt bineveniți. Erau pașii ușori ai unor persoane fie firave, fie vlăguite ; de asemenea, se auzea murmurul amestecat a două glasuri, familiare celor doi care trăgeau cu urechea.

— Să fie cu putință ? întrebă Holgrave.

— Ei sînt ! răspunse Phoebe. Slavă Domnului ! Slavă Domnului !

Și apoi, răspunzînd parcă exclamației șoptite a lui Phoebe, auziră vocea lui Hepzibah rostind mai deslușit :

— Slavă Domnului, frate drag, că am sosit acasă !

— Bine ! Da ! Slavă Domnului ! răspunse Clifford. Posomorită casă, Hepzibah ! Dar ai făcut bine că m-ai adus înapoi ! Stai ! Ușa salonului e deschisă. Nu pot să trec pe lângă ea. Dă-mi voie să

mă duc în chioșc, unde mă odihneam — oh, cită vreme îmi pare că a trecut de atunci, acum cu năpasta care a dat peste noi — unde eram atît de fericit cu micuța Phoebe !

Dar casa nu era chiar atît de posomorită cum și-o închipuia Clifford. Abia făcuseră cîțiva pași — de fapt zăboveau încă lingă ușa de la intrare cu acea apatie a oamenilor care și-au ajuns un scop și nu știu ce-ar trebui să facă mai departe — cînd Phoebe le alergă în întîmpinare. Cînd o zări, Hepzibah izbucni în lacrimi. Încercase cu toate puterile ei să meargă înainte, împleticindu-se sub povara necazurilor și răspunderilor, pînă în clipa aceasta, cînd își putea în sfîrșit îngădui să azvîrle povara de o parte. De fapt, nu avea suficientă energie ca s-o zvîrle, dar măcar încetase s-o mai ducă înainte, preferînd să se lase strivită sub greutatea ei. Clifford păru să fie cel mai tare dintre ei doi.

— Iat-o pe mica noastră Phoebe ! Ah, și Holgrave e lingă ea, exclamă Clifford cu o privire de pătrunzătoare și delicată intuiție, însoțită de un zîmbet frumos, bun, dar melancolic. M-am gîndit la voi doi, urmă el, în timp ce coboram strada și priveam buchetele Alicei în plină floare. Așadar, Florile Paradisului s-au deschis astăzi și în această casă veche și sumbră.

XXI

PLECAREA

Moartea subită a unei personalități atât de marcante în viața socială, ca onorabilul judecător Jaffrey Pyncheon, a stîrnit o senzație (cel puțin în cercurile legate nemijlocit de răposat) care după două săptămîni era departe de a se fi potolit cu totul.

Totuși, trebuie remarcat că, dintre toate evenimintele care constituie biografia unei persoane, nu există vreunul — de fapt nici unul de asemenea importanță — cu care să se împace lumea mai ușor, decît cu moartea respectivei persoane. În cele mai multe întîmplări și împrejurări ale vieții, omul este prezent printre noi, amestecat cu evoluția zilnică a lucrurilor, oferind un punct cert de observație. O dată cu moartea sa, nu rămîne decît un gol, o involburare de o clipă — foarte mărunță în comparație cu magnitudinea obiectului înghițit de valuri — cîteva vîlurele, înălțîndu-se din adîncurile negre și izbucnind la suprafața apei. În ce-l privește pe judecătorul Pyncheon, s-ar părea, la prima vedere, că felul în care-și luase rămas bun de la viață era apt să-i creeze o faimă postumă mai amplă și mai lungă decît cea care însoțește de obicei memoria unei personalități distinse. Dar,

cînd cu ajutorul celor mai competente autorități profesionale, lumea a înțeles că nu s-a petrecut decît un fapt natural și că — în afară de cîteva amănunte neesențiale ce denotau o idiosincrazie a familiei — moartea judecătorului nu era nicidecum ieșită din comun, publicul, cu promptitudinea ce-l caracterizează, uită că măcar existase vreodată. Pe scurt, onorabilul judecător deveni un subiect dat uitării chiar înainte ca jumătate dintre jurnalele districtuale să fi avut timp să arboreze doliu în coloanele lor și să publice panegiricul de preaslăvire.

Cu toate acestea, prin locurile pe care acest strălucit personaj le frecventase în timpul vieții, răzbea acum un curent de șoapte subterane, dintre acelea care nu pot fi discutate cu glas tare, la colț de stradă, fără a încălca elementara bună cuviință. Este ciudat cum adeseori moartea cuiva pare să prilejuiască o imagine mai clară asupra răposatului — în favoarea sau în defavoarea acestuia — decît și-au putut-o forma vreodată oamenii atîta timp cît trăise și activase în mijlocul lor. Moartea este un fenomen atît de pur încît exclude falsitatea, sau îi dezvăluie zădărnicia ; este piatra de încercare cu ajutorul căreia se dovedește ce-i aur și ce-i metal inferior. Dacă decedatul, oricine ar fi el, s-ar putea reîntoarce la o săptămîină după moarte, s-ar regăsi, invariabil, fie la un nivel mai ridicat, fie la unul mai scăzut decît cel pe care-l ocupase în viață în ierarhia opiniei publice. Dar discuțiile sau scandalul despre care vorbim acum, se refereau la evenimente ce avuseseră loc nu mai puțin cu treizeci sau patruzeci de ani în urmă, și anume la presupusa ucidere a unchiului răposatului judecător. Avizul medicilor cu privire la recenta și regretata moarte a judecătorului înlăturase aproape cu

totul ideea că în primul caz s-ar fi săvârșit un omor. Și totuși, din cît își amintea lumea, existaseră niște indicii incontestabile că cineva avusese acces în apartamentul personal al bătrînului Jaffrey Pyncheon în clipa sau în preajma morții acestuia. Sertarele biroului său, aflat într-o cameră vecină cu dormitorul, fuseseră răvășite ; dispărușeră bani și anumite obiecte de valoare ; pe cămașa bătrînului se găsisese amprenta unei miini însingurate ; și, printr-un întreg lanț de deducții puternic închegate, acuzarea de furt și de crimă căzuse asupra lui Clifford, care locuia pe atunci împreună cu unchiul său în Casa cu șapte frontoane.

Ori de unde o fi luat naștere, cert e că acum se răspîndi o teorie care explica toate aceste circumstanțe, excluzînd mijlocirea lui Clifford. Mulți afirmau că întreaga istorie și luminare a faptelor, atîta amar de vreme învăluite în mister, ar fi fost obținute de dagherotipist cu ajutorul unui medium din aceia ai hipnotismului, care, în zilele noastre, modifică atît de ciudat aspectele întîmplărilor omenești și fac de rușine punctele de vedere fi-rești ale oricărui dintre noi prin minunile pe care le văd ei cu ochii închiși.

Potrivit cu această versiune, judecătorul Pyncheon, oricît de exemplar a apărut în portretul schițat de povestirea noastră, ar fi fost, zice-se, în tinerețe, o secătură incorijibilă. Așa cum se întîmplă de multe ori, instinctele brutale, animalice, i se dezvoltaseră mult mai de timpuriu decît calitățile intelectuale și tăria de caracter care l-au făcut, mai tîrziu, atît de remarcabil. Se dovedise pe atunci crud, desfrînat, iubitor de plăceri josnice, cu înclinații beștiale, nesăbuit de risipitor și lipsit de alte resurse materiale în afară de dărnicia unchiului său. Purtările lui îi înstrăinaseră afecțiunea

bătrînului holtei, cîndva foarte legat de nepot. Și a ieșit la iveală — dar nu pretindem să fi investigat dacă afirmațiile se bazează pe probe ce ar putea fi susținute în fața unei curți cu juri — că, într-o noapte, tînărul ar fi fost ispitit de diavol să scotocească prin sertarele secrete ale unchiului său, prilej care i se ivise pe neașteptate. În timp ce se afla prins în această îndeletnicire criminală, ușa se deschise brusc. Bătrînul Jaffrey Pyncheon, în cămașă de noapte, se afla în prag! Surpriza unei atari descoperiri, tulburarea, alarma, groaza, i-au provocat bătrînului criza unei boli pentru care avea predispoziții ereditare; păru să se înece în sînge, și se prăbuși pe podea, lovindu-se cu tîmpla de colțul mesei. Ce era de făcut? Bătrînul, neîndoielnic, murise. Ajutorul medical ar fi sosit prea tîrziu. Dar ce nefericire ar fi fost să fi sosit la timp, căci dacă și-ar fi recăpătat cunoștința, bătrînul și-ar fi adus aminte de mîrșăvia asupra căreia își surprinsese nepotul.

Nu a mai revenit însă la viață. Cu îndrăzneala rece care-l caracteriza, tînărul continuă percheziționarea sertarelor și găsi un testament, de dată recentă, în favoarea lui Clifford, pe care îl distruse numaidecît, și unul mai vechi, în favoarea sa, pe care-l lăsă la vedere. Dar înainte de a se retrage, Jaffrey se gîndi că sertarele răvășite erau o dovadă că cineva vizitase cu scopuri necinstite acea încăpere. Bănuiala, dacă nu era inteligent abătută, ar fi putut să cadă asupra adevăratului vinovat. De aceea, în chiar prezența mortului, a pus la cale o înscenare ce urma să-l absolve pe el și să-l implice pe Clifford, rivalul său, pentru al cărui caracter nutrea în același timp dispreț și repulsie. Ca să fim drepți, nu credem că a acționat cu intenția premeditată de a-l implica pe Clifford într-o acu-

zație de omor. Știind că unchiul său nu murise asasinat, e posibil ca în graba înscenării să nu-i fi trecut prin minte că s-ar putea trage o asemenea concluzie. Dar cînd cazul a luat această întorsătură, primul pas fiind făcut, Jaffrey nu ar mai fi putut da înapoi. Urzise totul cu atîta iscusință, încît la judecarea lui Clifford, vărul său aproape că nu fu nevoit să jure fals, ci doar să se abțină de a oferi unica explicație care ar fi hotărît totul, și anume ce înfăptuise și ce văzuse el însuși.

În felul acesta, păcatul lăuntric săvîrșit de Jaffrey Pyncheon împotriva lui Clifford, era într-adevăr negru și cumplit ; în timp ce manifestarea lui exterioară, adică faptele concrete, erau cele mai mici care pot fi vreodată asociate cu asemenea crimă. Acesta este genul de păcat de care conștiința unui om de înaltă respectabilitate se poate descolora foarte ușor. În privirea de ansamblu a onorabilului judecător Pyncheon de mai tîrziu asupra propriei sale vieți, faptul de mai sus a fost trecut cu vederea sau socotit o chestiune scuzabilă. S-a amestecat printre uitatele și iertatele rătăcirii ale tinereții și arareori i-a mai acordat vreun gînd.

Să-l lăsăm pe judecător odihnei sale de veci. Nu putem afirma că a fost norocos în ceasul morții. Fără știrea sa, murea fără să lase copii în urmă, cu toate că se căzнисe atîta să sporească avuțiile pe care le-ar fi moștenit unicul său fiu. La numai o săptămînă după moartea sa, unul din vapoarele din Cunard aduse vestea morții, în urma holerei, a fiului judecătorului Pyncheon, tocmai cînd se pregătea să se imbarce pentru patrie. În urma acestei nenorociri, Clifford deveni un om bogat ; la fel și Hepzibah ; la fel și fetișcana de la țară și, prin ea, deveni bogat și acel jurat vrăjmaș al

oricărei forme de avuție și de conservatorism, vajnicul reformator — Holgrave.

Viața lui Clifford era prea aproape de capăt ca să mai merite osteneala și emoția unei reabilitări oficiale în stima opiniei publice. Lucrul de care avea el nevoie era dragostea cîtorva, puțini la număr; și nu admirația sau chiar respectul unor necunoscuți mulți la număr. Poate că și aceștia din urmă ar fi fost ciștițați, dacă cei cărora le revenea grija pentru bunăstarea lui Clifford ar fi socotit indicat să-l expună la o amarnică reînviere a trecutului, acum cînd condiția slabei mîngîieri pe care o mai putea el cunoaște consta tocmai în calmul uitării. O nedreptate ca aceea suferită de el, nu mai cunoaște remediere. Simulacrul jalnic pe care lumea ar fi fost poate gata să i-l ofere, venind la atîta vreme după ce suferința îl zdrobise cu tot plînul ei, nu ar fi fost potrivit decît să stîrnească un ris mult mai amar decît putea bietul Clifford să îndure. E o realitate (și ar fi una foarte tristă dacă n-ar sugera și unele speranțe) că nici o greșeală mare, săvîrșită sau îndurată în răstimpul vieții noastre muritoare, nu poate fi cu adevărat reparată. Timpul, continuele vicisitudini ale împrejurărilor și invariabila inoportunitate a morții fac acest lucru cu neputință. Dacă, după o lungă scurgere a anilor, dreptatea pare să se afle din nou în puterea noastră, nu găsim nici o firidă în care s-o așezăm la vedere. Cel mai bun leac pentru acela care a suferit este să meargă înainte, lăsînd departe, în urmă-i, ceea ce socotise cîndva a fi distrugerea sa ireparabilă.

Șocul morții judecătorului Pyncheon a avut un efect permanent înviorător și în cele din urmă binefăcător asupra lui Clifford. Omul acela dur și masiv fusese coșmarul lui. Nu putuse nici să-și

tragă respirația atita timp cît trăise în zona acestei influențe malefice. Prima consecință a libertății, așa cum ne-a dovedit fuga fără țel a lui Clifford, a fost o vibrantă exuberanță. După ce aceasta se potoli, nu căzu din nou în vechea lui letargie intelectuală. E adevărat că niciodată nu a mai atins întreaga măsură a ceea ce ar fi putut să fie capacitatea sa. Dar și-a recăpătat-o îndeajuns cît să-l ilumineze caracterul, să dezvăluie ceva din contururile minunatei sale grații ratate, și să-l facă obiectul unui interes nu mai puțin adînc, deși mai puțin melancolic, al celor din jur. Era neîndoielnic fericit. Dacă ne-am putea îngădui răgazul de a schița un nou tablou al vieții sale zilnice, cu toate mijloacele de care dispunea acum pentru a-și satisface simțul innăscut al frumosului, scenele din grădină care-l bucuraseră atît de mult, ar apărea, prin comparație, meschine și sordide.

Curînd după cotitura intervenită în soarta lor, Clifford, Hepzibah și mica Phoebe, cu aprobarea artistului, hotărîră să se mute din mohorîta Casă cu șapte frontoane și să se stabilească, deocamdată, în eleganta reședință de la țară a răposatului judecător Pyncheon. Chantecler și familia sa fuseseră transportați mai de mult în acest loc, unde cele două găini se porniră pe un neobosit proces de ouare, cu scopul evident — ca o chestiune de datorie și de conștiință — de a-și perpetua ilustrație sub auspicii mai favorabile decît avuseseră de o sută de ani încoace. În ziua fixată pentru plecare, eroii principali ai povestirii noastre, inclusiv bunul moș Venner, se aflau reuniți în salon.

— Casa de la țară e foarte frumoasă în ce privește planul arhitectonic, observa Holgrave pe cînd discutau viitoarele aranjamente. Mă mir numai că judecătorul — om cu atîta stare și cu o perspec-

tivă rezonabilă de a-și transmite averea urmașilor săi direcți — nu a simțit nevoia să materializeze în piatră și nu în lemn un specimen atît de frumos de arhitectură. Atunci fiecare generație a familiei ar fi putut modifica interioarele, după gustul și moda epocii; în timp ce exteriorul, odată cu scurgerea timpului, ar fi adăugat o patină de venerabilă vechime la permanența pe care o socotesc esențială pentru a asigura fericirea fiecărui moment trecător.

— Vai, ce miraculos ți s-au schimbat ideile ! strigă Phoebe privindu-l cu uimire în ochi. O casă de piatră, nu zău ; N-au trecut nici două sau trei săptămîni de cînd doreai ca oamenii să trăiască în adăposturi la fel de fragile și vremelnice ca un cuib de pasăre !

— Ah, Phoebe, ți-am prezis cum o să fie ! răspunse artistul cu un rîs puțin nostalgic. Ai și constatat că am devenit conservator. Și n-aș fi crezut vreodată să ajung astfel. E un lucru de neiertat, mai cu seamă în acest sălaș al nefericirii ereditare și sub ochii portretului de colo, al acestui model de conservatorism, care, în virtutea principiului său, s-a transformat în secularul geniu rău al familiei !

— Portretul acela ! exclamă Clifford pîrînd să se ferească de privirea-i încruntată. Ori de cîte ori îl privesc, mi se nălucește o amintire nedeslușită, ce refuză să iasă la lumină. Pare să-mi spună : bogății — bogății nemărginite — bogății de neînchipuit ! Am senzația că pe vremea cînd eram copil, sau poate tînr, portretul mi-ar fi vorbit, și mi-ar fi destăinuit o taină a bogăției, sau mi-ar fi întins mîna în care ținea documentul scris al unei comori ascunse. Dar toate aceste chestiuni vechi sînt atît

de încetoșate în mintea mea ! Ce vis să fi fost
ăsta ?

— Poate că voi izbuti să-ți reamintesc eu, răspunse Holgrave. Iată ! Pun rămășag pe o sută contra unu că niciodată vreo persoană care nu cunoaște taina, n-o să atingă acest arc.

— Un arc secret ! strigă Clifford. Ah, îmi amintesc acum ! Eu l-am descoperit, într-o după amiază de vară, de mult, de mult de tot, când rătăceam prin casă visînd. Dar înțelesul misterios îmi scapă.

Artistul își apăsă degetul pe dispozitivul de care vorbise. Odinioară, probabil, această manevră făcea ca portretul să se depărteze de perete. Dar după o atît de lungă perioadă de ne folosință, mașinăria fusese mîncată de rugină ; astfel încît, sub apăsarea lui Holgrave, portretul, cu ramă cu tot, se prăbûși deodată cu fața la pămînt. În felul acesta ieși la iveală o ascunzătoare în zid, în care se afla un obiect acoperit de atîta colb secular, încît cu greu putu fi recunoscut ca fiind un pergament făcut sul. Holgrave îl despături, și le arătă un document străvechi, semnat cu hieroglifele cîtorva căpetenii de triburi indiene, care-l înstăpîneau pe colonelul Pyncheon și urmașii săi, pe veci, asupra unui întins teritoriu din răsărit.

— Acesta este documentul pentru dobîndirea căruia a fost jertfită fericirea și viața Alicei Pyncheon, spuse artistul, referindu-se la legenda scrisă de el. Este documentul pe care l-au căutat zadarnic toți din familia Pyncheon, atîta timp cît avea vreo valabilitate ; și în clipa de față, cînd comoara a fost regăsită, și-a pierdut de mult orice valoare.

— Bietul văr Jăffrey ! De aici pornea amăgirea lui ! exclamă Hepzibah. Pe vremea cînd erau amîndoi tineri, se vede că Clifford o fi plăsmuit vreun basm în jurul acestei descoperiri. Mereu rătăcea

prin casă visînd, și innobila ungherele întunecoase născocind povești. Și sărmanul Jaffrey, care le lua pe toate de adevărate, și-a vîrit în cap că fratele meu a descoperit averea ascunsă a unchiului nostru. A murit cu amăgirea aceasta în minte !

— Spune-mi, i se adresă cu voce înceată Phoebe lui Holgrave, cum se face că tu cunoșteai secretul ?

— Prea iubită Phoebe, răspunse artistul, cum ți-ar plăcea dacă numele tău de familie va fi Maule ? Cît despre secret, este unica moștenire care mi-a revenit de la străbunii mei. Ar fi trebuit să știi mai de mult (numai că mi-era teamă să nu te sperii și să te pierd) că în această lungă dramă de faptă și răsplată, eu îl reprezint pe bătrînul vraci, și probabil că sint la fel de vraci cît o fi fost și el. Fiul osînditului Matthew Maule, care a clădit această casă, a avut prilejul să zidească firida în zid și să ascundă acolo documentul indian de care atîrnau imensele pretenții teritoriale ale familiei Pyncheon. În felul acesta, Pyncheonii au cumpărat peticul de grădină al lui Maule cu pămînturile lor din răsărit.

— Și acum, interveni moș Venner, bănuiesc că toate revendicările lor nu valorează nici cît lotul unui singur om la ferma mea.

— Moș Venner, strigă Phoebe luînd mina filozofului în zdrențe, nu trebuie să mai vorbești niciodată de ferma dumitale ! Cîte zile o să ai n-ai să te retragi acolo ! În noua noastră grădină e o căsuță — cea mai drăgălașă căsuță cafeniu-gălbuie pe care ai văzut-o vreodată ; și e cel mai dulce loc, pentru că arată de parcă ar fi clădită din turtă dulce ; avem de gînd să o mobilăm și să o pregătim special pentru dumneata. Și n-ai să mai faci decît ce te trage înima, și ai să fii fericit cîtu-i ziua de lungă, și ai să-l înveselești pe vărul Clifford cu

înțelepciunea și hazul care ți se desprind într-una de pe buze !

— Ah, scumpa mea copilă, grăi moș Venner copleșit de emoție, dacă ai vorbi vreunui bărbat tânăr așa cum mi-ai vorbit mie, om bătrîn, șansa lui de a-și mai păstra un minut în plus inima n-ar mai valora nici cît un nasture de pe haina asta a mea. Și — pe sufletul meu ! — suspinul adînc pe care mi l-a stîrnit, a făcut să-mi sară și ultimul nasture al hainei. Dar nu face nimic ! A fost cel mai fericit suspin pe care l-am scos în viața mea ; și ca să scot asemenea suspin, se vede treaba că am tras în piept o gură de aer din cer. Bine, bine, domnișoară Phoebe ! Or să-mi simtă lipsa veciniei prin grădinile din jur și pe la ușile din dosul caselor ; și mi-e teamă că strada Pyncheon n-o să mai fie aceeași fără moș Venner, care și-o amintește de cînd într-o parte a ei se întindea un cîmp cosit, și de cealaltă parte grădina Casei cu șapte frontoane. Dar ori vin eu la casa voastră de la țară, ori trebuie să veniți voi la ferma mea — una din două ; vă las vouă alegerea !

— O, moș Venner, vino cu noi, numaidecît ! îl rugă Clifford care avea o mare slăbiciune pentru judecata blindă, domoală și simplă a bătrînului. Vreau să hoinărești pe aproape de jilțul meu, să te pot chema oricînd. Ești unicul filozof pe care l-am cunoscut vreodată a cărui înțelepciune nu are la fund un strop amar.

— Vai de mine ! strigă moș Venner începînd să-și dea seama în parte de valoarea lui. Și cînd te gîndești că în tinerețea mea oamenii mă socoteau printre cei săraci cu duhul. Se vede c-oi fi ca merele creștești de Roxbury ; cu cît le păstrezi mai mult, cu atît se fac mai gustoase. Da ; și vorbele mele de duh, de care pomeneai dumneata și

Phoebe, sint ca gălbinelele de aur, care nu înfloresc niciodată în lunile calde, dar pot fi văzute uneori licărind chiar și în decembrie printre fiarele veștede de iarbă sau pe sub frunzele uscate. Și voi, prieteni, sinteți cu toții bineveniți la puzderia mea de gălbinele, chiar de-ar fi de două ori pe atîtea !

O trăsură obișnuită, dar frumoasă, de un verde închis, trase în fața portalului părăginit al vechii case. Grupul ieși afară și (cu excepția lui moș Vener care trebuia să-i urmeze cîteva zile mai tîrziu) luară loc în trăsură. Discutau între ei și rîdeau voioși ; și — așa cum se întîmplă adeseori în momentele cînd ar trebui să fim sufocați de sensibilitate — Clifford și Hepzibah își luară de la reședința strămoșească un ultim rămas bun, la fel de lipsit de emoție de parcă urmau să se întoarcă acolo să-și ia ceaiul la ora cinci. Cîteva plozi dădeau tircoale, atrași de spectacolul neobișnuit al unei trăsuri cu doi cai cenușii. Recunoscîndu-l printre ei și pe micul Ned Higgins, Hepzibah își virî mîna în buzunar și-i dăruî puștiului — primul și cel mai devotat mușteriu al ei — destui bănuți de argint cît să-și poată popula domdanielul ¹ cambernei sale gastrice cu o procesiune de patrupeze la fel de variată ca aceea din arca lui Noe.

Tocmai cînd trăsura se puse în mișcare, doi oameni trecură prin fața casei.

— Ei, Dixey, ce spui de asta ? întrebă unul dintre ei. Nevastă-mea a ținut trei luni de zile o dugheană de mărunțișuri și a mai dat cinci dolari din buzunar. Bătrîna Pyncheon, după cam tot atîta timp, poftim că pleacă cu trăsura ei proprie și cu

¹ *Domdaniel* — în mitologia orientală, o fabuloasă peșteră submarină, unde vrăjitorii aduc omagiu anual marelui lor,

vreo două sute de mii în buzunar — ținînd seama de partea ei, a lui Clifford și a lui Phoebe — ba unii zic că chiar de două ori pe atîta ! Dacă vrei să-î spui baftă, mă rog ; dar dacă trebuie să vedem în asta voia Celui de Sus, atunci nu prea pot să înțeleg.

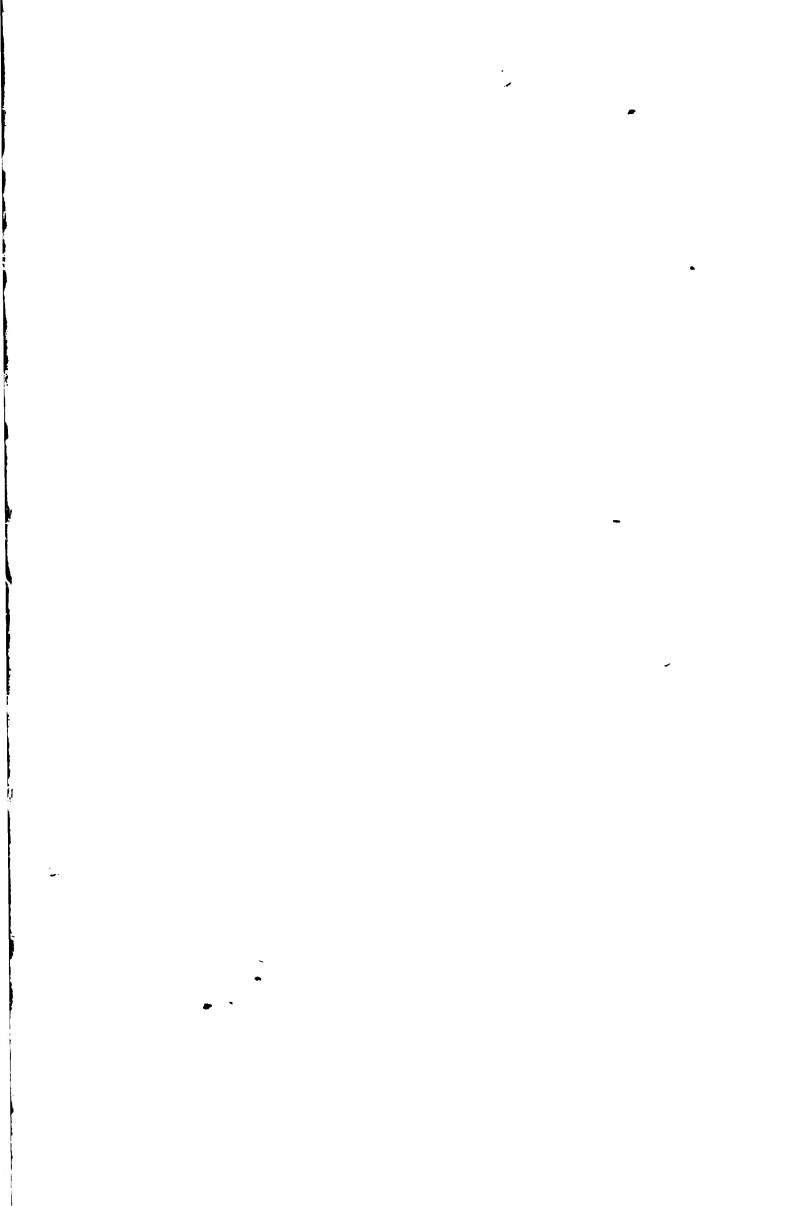
— Frumoasă treabă ! Frumoasă treabă ! comentă înțeleptul Dixey.

În tot acest timp, izvorul lui Maule, deși lăsat în părăsire, închea o serie de imagini caleidoscopice, în care un ochi iscusit ar fi putut descifra prevestiri în legătură cu soarta lui Hepzibah și a lui Clifford, cu cea a urmașului legendarului vraci, și a fetei de la țară asupra căreia acesta aruncase urzeala vrăjitoarească a Iubirii. De altminteri, ulmul Pyncheon, cu atîta frunziș cît îi mai lăsase furtuna de septembrie, șoptea și el profeții de neînțeles. Iar înțeleptului moș Venner, tîrșindu-și pașii pe sub portalul dărăpănat, i se năzări că aude un zvon de muzică, și își închipui că duioasa Alice Pyncheon — după ce fusese martora tuturor acestor isprăvi, a nefericirilor trecute și a fericirii prezente hărăzite neamurilor ei încă în viață — atinsese cu bucurie clapele clavecinului, ca semn de adio al unei năluți, și se înălțase, plutind către ceruri, din Casa cu șapte fron-toane.

CUPRINS

<i>Prefață</i>	V
<i>Tabel cronologic</i>	XXV
<i>Prefața autorului</i>	1
 I. Vechea familie Pyncheon	6
II. Micul galantar	38
III. Primul mușteriu	54
IV. O zi petrecută îndărătul tejghelei	72
V. Mai și noiembrie	90
VI. Izvorul lui Maule	109
VII. Oaspetele	123
VIII. Un Pyncheon din zilele noastre	144
IX. Clifford și Phoebe	166
X. Grădina Pyncheon	182
XI. Fereastra boltită	199
XII. Dagherotipistul	216
XIII. Alice Pyncheon	234
XIV. Phoebe își ia rămas bun	262

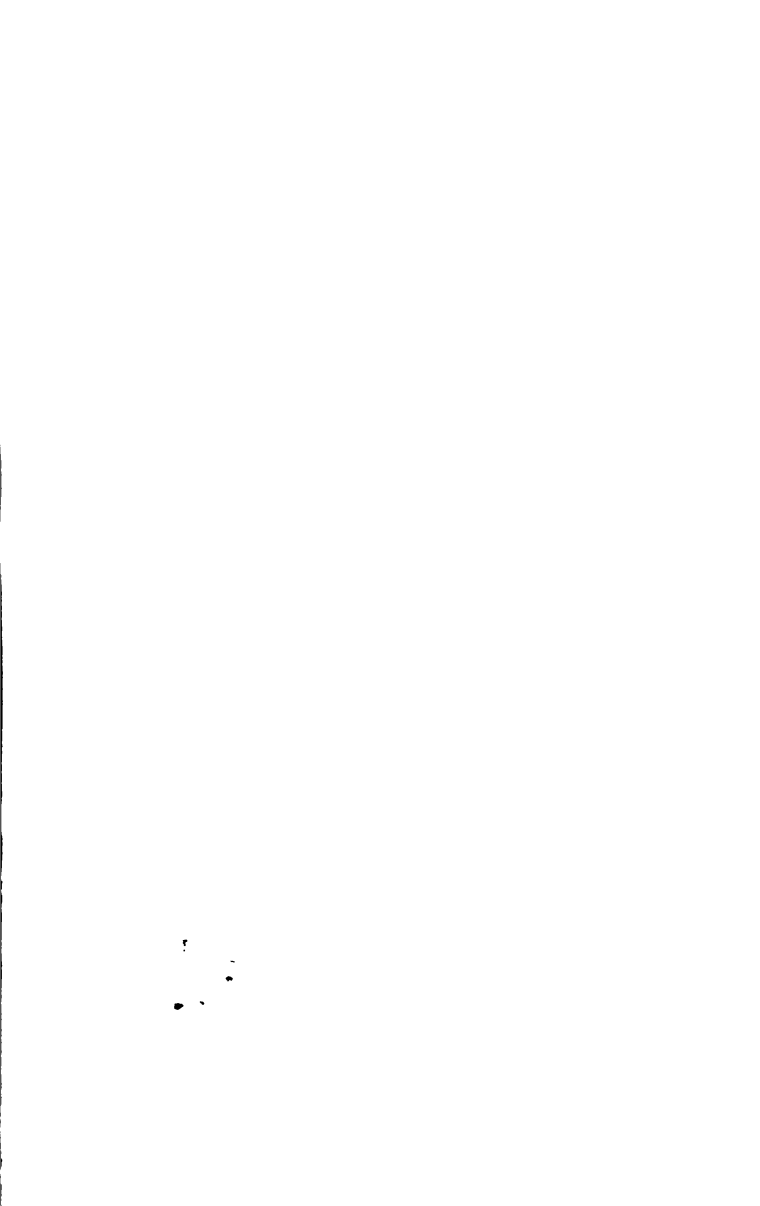
XV. Încruntarea și surîsul	277
XVI. Odaia lui Clifford	298
XVII. Două bufnițe își iau zborul	314
XVIII. Guvernatorul Pyncheon	332
XIX. Buchetele Alicei	353
XX. Florile paradisului	372
XXI. Plecarea	383

Redactor : NICOLAE TEICA
Tehnoredactor : TRAIAN ARGETOIANU

Apărut 1969. Tiraaj 80 175. ex. broșate. Hirtie ziar de 50 g/m². Format 700×920/32. Coli ed. 18,73. Coli tipar 13,50. A. nr. 12 770/1969. C.Z. pentru bibliotecile mari și mici 82—32=59.

Tiparul executat sub comanda nr. 90 789 la Combinatul Poligrafic „Casa Scînteii”, Piața Scînteii nr. 1, București — Republica Socialistă România

Scanare și prelucrare digitală

EM

de

Anonim

și

CAT Graur

Antwerpen

2025

